

Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova

Organizația Internațională
pentru Migrație (OIM)

Analizele, constatările, interpretările și concluziile exprimate în cadrul acestei publicații din cadrul prezentului raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opiniile Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM), ale Comisiei Europene (CE), ale Organizației Internaționale a Munci (ILO) și ale partenerilor proiectului. Denumirile întrebuițate și modalitatea de prezentare a materialului în cadrul lucrării nu reprezintă punctul de vedere al OIM, CE, ILO, sau al partenerilor proiectului, privind statutul juridic al oricărei țări, teritoriu, oraș sau zonă, sau al autorităților acestora, sau privind frontierele și hotarele acestora.

OIM este fidelă principiului că migrația legală ce respectă demnitatea umană aduce beneficii migranților și societății. În calitate de organizație inter-guvernamentală, OIM colaborează cu partenerii săi pe plan mondial după cum urmează: asistă la satisfacerea provocărilor operaționale ale migrației; promovează înțelegerea integrală a problemelor ce țin de migrație; încurajează dezvoltarea economică și socială prin intermediul migrației; activează pentru respectarea reală a demnității umane și a bunăstării migranților.

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (IEVP) al Comisiei Europene, parte al proiectului implementat de OIM “Susținerea componentei migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE-Moldova”.

Misiunea OIM în Moldova
Str. Ciuflea, 36/1
Chișinău, MD-2001
Republica Moldova
Tel. (+ 373 22) 23-29-40; (+ 373 22) 23-29-41;
Fax: (+ 373 22) 23-28-62;

© 2013 Organizația Internațională pentru Migrație (OIM)

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o parte a prezentei publicații nu poate fi reprodusă, păstrată pe un sistem de căutare a informației sau transmisă sub orice formă prin intermediul unor mijloace electronice, mecanice, de fotocopiere, înregistrare sau altfel fără permisiunea scrisă prealabilă a editorului.

PROFILUL MIGRAȚIONAL EXTINS AL REPUBLICII MOLDOVA

Elaborat pentru Organizația Internațională pentru Migrație (OIM)

de către

Maria Vremiș

Viorica Craievschi-Toartă

Eugeniu Burdelnii

Anne Herm

Michel Poulain

Organizația Internațională
pentru Migrație (OIM)

CONȚINUT

Conținut	3
Membrii și observatorii grupului tehnic de lucru	5
Lista figurilor	7
Lista tabelelor	13
Abrevierile și acronimele	16
Introducere și mulțumiri.....	19
Datele-cheie	24
Sumar executiv	25
Partea A: Tendințe migraționiste.....	45
A1. Scurt istoric și principalii factori determinanți	45
A1.1. Factorii ce impulsionează și extind migrația	49
A2. Modele actuale de migrație	51
A2.1. Fluxul migrației internaționale a cetățenilor moldoveni și stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare	54
A2.2. Populația rezidentă de proveniență străină	93
Partea B: Impactul migrației	108
B1. Migrația și evoluția demografică	108
B2. Migrația și dezvoltarea economică.....	122
B3. Migrația, ocuparea forței de muncă și piața forței de muncă	140
B3.1 Caracteristicile pieții muncii	140
B3.2 Migrația forței de muncă	152
B4. Migrația și dezvoltarea socială	166
B5. Migrația și sănătatea	182
Partea C: Cadrul de gestionare a migrației	199
C1. Legi și regulamente (nivel național, regional și internațional) ...	199
C2. Cadrul instituțional	203
C3. Cadrul de politici	216
C4. Cadrul de programe	224

Partea D. Principalele constatări, Implicații asupra Politicilor și Recomandări.....	235
D1. Principalele constatări cu privire la legătura între migrație și dezvoltare	235
D2. Recomandări cu privire la gestionarea migrației	241
D3. Recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare	245
D4. Recomandări vizând îmbunătățirea statisticilor migraționale și bazei generale de evidență migraționale care stau la baza elaborării politicilor	249
Referințe	253
Anexe	269
Anexa 1. Lista furnizorilor de date și a indicatorilor prezentați pe compartimente	269
Anexa 2. Tabele statistice	278
Anexa 3. Cadrul legislativ curent al Republicii Moldova în domeniul managementului migrației	315
Anexa 4. Cadrul instituțional pentru politicile vizând migrația și azilul	320

MEMBRII GRUPULUI TEHNIC DE LUCRU

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE)

- Daniela Morari, Șef adjunct, Direcția Cooperare Politică cu Uniunea Europeană (UE), Departamentul Integrare Europeană
- Daria Goncarova, Secretar I, Direcția Cooperare Politică cu Uniunea Europeană (UE), Departamentul Integrare Europeană

Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei (MMPSF)

- Valentina Ungureanu, Șef al Secției Politici Migraționale

Biroul Migrație și Azil (BMA) al Ministerului Afaceri Interne (MAI)

- Olga Poalelungi, Director
- Veaceslav Cîrlig, Șef al Direcției Politici Migraționale
- Olesia Cotoman, Consultant, Direcția Politici Migraționale

Ministerul Economiei (MEC)

- Elena Guzun, Consultant, Direcția Politici de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii și Profesii Liberale

Ministerul Sănătății (MS)

- Alexandru Holostenco, Consultant, Direcția politici în managementul personalului medical

Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (MTIC)

- Ștefan Carauș, Inginer, Secția Management al Proiectelor, Întreprinderea de Stat Centrul Resurselor Informaționale de Stat “Registru” (ÎS CRIS “Registru”)

Biroul Național de Statistică (BNS)

- Elena Vătcărău, Șef al Direcției Statistica Pieții Muncii și Demografiei

Banca Națională a Moldovei (BNM)

- Ludmila Isacov, Șef al Direcției Balanța de Plăți

Serviciul Grăniceri (SG)

- Alexandru Ianițchi, Șef Adjunct al Secției Resurse Informaționale
- Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM)
- Raisa Dogaru, Vice Director, Șef al Direcției Implementarea Politicilor de Ocupare

Biroul Relații Interetnice (BRI)

- Alexei Ababii, Specialist principal al Direcției Relații Internaționale, Integrare Europeană și Diaspora

Academia de Științe a Moldovei (AȘM)

- Vitalie Varzari, Specialist principal, Departamentul Integrare Europeană și Cooperare Internațională

Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale (MCDR)

- Vera Culev, Consultant superior, Direcția politică și cooperare regională

Ministerul Educației (MEd)

- Ludmila Pavlov, Șef al Direcției Relații Internaționale și Integrare Europeană

Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS)

- Maxim Trifan, Consultant, Direcția de restructurare și organizare a activității

Observatorii grupului tehnic de lucru

Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare (CNPDP)

- Larisa Rotaru, Secretariat
- Liuba Valcov, Secretariat

Universitatea de Stat din Moldova (USM)

- Diana Cheianu, Șef al Catedrei de Sociologie

Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane (CTCP)

- Racoviță Dumitru, Inspector

Centru Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP)

- Nicolae Lungu, Șef al Direcției Juridice și Relațiile cu Publicul

Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM)

- Petru Chiriac, Vicepreședinte, Coordonator pe Probleme Sociale

Confederația Națională a Patronatelor din Moldova (CNPM)

- Valentina Postolachi, Șef al Direcției Economie
- Vladislav Caminschi, Șef al Direcției Relații Interne și Externe

Delegația UE a fost reprezentată pe parcursul întregului proces, având statut de observator permanent al Grupului Tehnic de Lucru (GTL).

Numeroși parteneri de dezvoltare, agenții ale Organizației Națiunilor Unite așa cum sunt PNUD, UNICEF, ICNUR, ILO, UNFPA, UN Women și BM, donatori bilaterali interesați, precum și reprezentanți ai ambasadelor au participat cu regularitate în sesiunile GTL, având statut de observatori.

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Emigrarea internațională documentată din Moldova, în funcție de sexe, 2005–2010 (%)	61
Figura 2. Emigrarea internațională, din Moldova, în funcție de țara de destinație, 2005–2010	62
Figura 3. Structura comparativă a fluxului emigrării internaționale, în funcție de vârste, 2010	64
Figura 4.1. Imigrarea din Moldova în funcție de țările de destinație, 2005–2010.....	66
Figura 4.2. Imigrarea din Moldova în funcție de țările de destinație, 2005–2010.....	66
Figura 5. Numărul copiilor sub vârsta de 18 ani, luați peste hotare de către părinți, 2007–2010	67
Figura 6. Numărul total al emigrării copiilor și procentajul în funcție de grupuri de vârste, 2007–2010	69
Figura 7. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, 2007–2010	71
Figura 8. Stocul cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, conform „emigrării documentate”, în funcție de sexe (%), 2007–2010	73
Figura 9. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați la frontieră ca fiind plecați de 1 an și mai mult, în funcție de sexe (%), 2008–2010	73
Figura 10. Structura pe sexe a cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare, 2007–2010.....	74
Figura 11. Structura numărului cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare în funcție de vârste, 2007–2010.....	76
Figura 12. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor din Moldova, în funcție de țările gazdă, 2010	77
Figura 13. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazde, 2010	77
Figura 14. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazde și în funcție de sexe, 2005–2010	79

Figura 15. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni aflați la studii peste hotare, conform țărilor de destinație, 2010	80
Figura 16. Dinamica emigrării involuntare, 2005–2010.....	80
Figura 17. Distribuția persoanelor în vârstă de 15 ani și mai mult care lucrează sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, conform țărilor de destinație, 2010 (mii).....	82
Figura 18. Distribuția migranților temporari de muncă, conform țărilor de destinație, 2006–2010.....	82
Figura 19. Migranții temporari în funcție de vârstă, 2005–2010.....	83
Figura 20. Decalajul de gen în structura migranților temporari, în funcție de vârstă, 2010.....	84
Figura 21. Distribuția migranților în funcție de medii de reședință și nivele de instruire, 2005–2010.....	85
Figura 22. Distribuția persoanelor de 15 ani și peste, plecate la muncă sau în căutare de lucru peste hotare în funcție de sexe și țara de destinație, 2006–2010.	86
Figura 23. Distribuția migranților în funcție de nivelul de instruire și țările de destinație, 2010.....	87
Figura 24. Migrația de muncă, în funcție de medii de reședință, 2006–2010	87
Figura 25. Migrația de muncă a gospodăriilor cu copii în vârstă de până la 18 ani, 2007–2010.....	88
Figura 26. Evoluția repatrierii în Moldova.....	89
Figura 27. Numărul persoanelor readmise și rata de creștere a acestora, 2005–2010.....	91
Figura 28. Proportia victimelor TFU, 2010.....	92
Figura 29. Numărul străinilor care locuiesc în Moldova și rata de creștere a acestora, 2005–2010.....	94
Figura 30. Ponderea cetățenilor străini care locuiesc în Moldova, în funcție de țările cetățenie a acestora, 2005–2010.....	95
Figura 31. Proportia străinilor naturalizați după categorie și rata naturalizării, 2005–2010.....	96
Figura 32. Numărul persoanelor născute în străinătate din Moldova și rata de creștere a acestora, 2005–2010.....	97
Figura 33. Decalajul de gen pentru imigrarea străinilor, 2005–2010.....	98
Figura 34. Distribuția imigranților străini după țările de cetățenie ale acestora, 2005–2010.....	98

Figura 35. Distribuția străinilor deținători de permise de ședere provizorie, după scop, 2005–2010	100
Figura 36. Ponderea studenților străini care își fac studiile în Moldova, după țările de origine, 2005–2010	101
Figura 37. Ponderea solicitărilor de azil după țările de origine ale solicitanților, 2005–2010	102
Figura 38. Mobilitatea transfrontalieră, 2005–2010.....	105
Figura 39. Tendințe demografice în Moldova, 2005–2010	109
Figura 40. Dinamica fenomenului migrațional, 2005–2010	110
Figura 41. Evoluția diferenței traversărilor frontierei pentru cetățenii Moldovei și străini, 2005–2010	111
Figura 42. Creșterea anuală a intrărilor străinilor versus plecările cetățenilor moldoveni, 2005–2010.....	112
Figura 43. Coeficientul îmbătrânirii populației, 2005–2010	114
Figura 44. Serii de date privind vârstnicii, 2005–2010.....	115
Figura 45. Piramida structurii demografice pe grupuri de vârste și sexe, 2005 și 2010.....	116
Figura 46. Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru peste hotare, în raport cu populația activă, pe medii de reședință, 2005–2010	117
Figura 47. Indicatorii de dependență demografică în funcție de medii de reședință, 2005–2010.....	118
Figura 48. Evoluția raportului de vârstă înaintată în funcție de medii de reședință, 2005–2010.....	120
Figura 49. Raportul de feminitate pentru populația de vârstă înaintată, în funcție de medii de reședință, 2005–2010.....	121
Figura 50. Proporția străinilor în totalul populației, 2005–2010	121
Figura 51. Dinamica indicilor de volum al PIB, 2005–2010.....	123
Figura 52. Contribuția elementelor de cheltuieli la formarea PIB, 2005–2010	124
Figura 53. Dinamica indicatorilor inflației, 2005–2010.....	125
Figura 54. Intrările de valută din afara țării, 2005–2010	125
Figura 55. Transferurile de mijloace bănești în Moldova, efectuate de persoanele fizice prin intermediul băncilor, 2005–2010.....	126
Figura 56. Fluxul remitențelor în Moldova, 2003–2010	127
Figura 57. Fluxul remitențelor în unele țări din Europa de Sud–Est, 2003–2010	128

Figura 58. Ponderea remitențelor în PIB în unele țări din Europa de Sud-Est, 2010	129
Figura 59. Proportia gospodăriilor care primesc remitențe, în funcție de medii de reședință, 2006–2010.....	130
Figura 60. Structura venitului disponibil al gospodăriilor casnice, în funcție de medii de reședință, 2006–2010.....	131
Figura 61. Raportul urban/rural al volumului remitențelor, 2006–2010	132
Figura 62. Proportia remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe, 2006–2010.....	133
Figura 63. Ponderea populației sub pragul sărăciei, 2006–2010.....	134
Figura 64. Proportia gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei dacă nu ar primi remitențe, 2006–2010.....	134
Figura 65. Contribuția activităților cu tranzacții imobiliare și de construcție la PIB, 2005–2010	136
Figura 66. Opinia migranților privind posibilitățile de a contribui la dezvoltarea Moldovei, 2009	137
Figura 67. Depozitele persoanelor fizice, 2005–2010 (mln MDL, la sfârșit de perioadă).....	139
Figura 68. Ponderea populației în VAM și a ratei anuale de creștere a acesteia, 2005–2010.....	141
Figura 69. Indicele presiunii demografice de muncă și a structurii de vârstă a populației în VAM, 2005-2010	142
Figura 70. Numărul străinilor în VAM (mii) și rata anuală de creștere, 2005–2010	143
Figura 71. Dinamica populației economic active pe medii de reședință, 2000–2010 (mii)	144
Figura 72. Rata de participare la forța de muncă, 2005–2010	145
Figura 73. Ponderea migranților în cadrul populației active în funcție de medii de reședință și sexe, 2005–2010	146
Figura 74. Evoluția ocupării pe sectoare, 2000–2010 (mii)	148
Figura 75. Gradul de ocupare după nivelul de studii, 2011	149
Figura 76. Rata șomajului, 2000–2010	150
Figura 77. Salariul mediul lunar brut, după țară, 2005–2010 (Dolari SUA)	151
Figura 78. Migranții după grupurile de vârstă, 2011	153
Figura 79. Migranții după nivelul de studii, 2010	154

Figura 80. Distribuția personalului medical pe medii de reședință, 2000–2010	157
Figura 81. Ponderea cadrelor didactice tinere și a celor în vârstă pensionară în sistemul învățământului general, 2002–2010	158
Figura 82. Frecventarea la diferite nivele de educație, după sexe, 2000–2011	162
Figura 83. Dinamica absolvenților pe tipuri de instituții de învățământ, 2000–2011	163
Figura 84. Numărul total de absolvenți, 2000–2010	164
Figura 85. Absolvenți ai studiilor superioare după grupuri de subiecte, 2010	165
Figura 86. Dezvoltarea Umană în Moldova, 2005–2010	168
Figura 87. Ponderea copiilor și vârstnicilor care trăiesc sub incidența sărăciei, 2006–2010	169
Figura 88. Rata sărăciei în gospodăriile cu migranți versus cele fără migranți, 2006–2010	170
Figura 89. Numărul copiilor cu părinți plecați peste hotare, 2009–2010	171
Figura 90. Proportia vârstnicilor care beneficiază de servicii sociale pe tipurile serviciilor.....	173
Figura 91. Ratele brute de înrolare în învățământul primar și gimnazial pe medii de reședință, 2005–2010	174
Figura 92. Cauzele neșcolarizării copiilor din zonele rurale (%).....	175
Figura 93. Migrația și excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor, 2006–2009	178
Figura 94. Ponderea cheltuielilor de ordin social în PIB, 2000–2010	183
Figura 95. Ponderea populației asigurate după tipul asigurării și medii de reședință	184
Figura 96. Principalele cauze ale neasigurării.....	185
Figura 97. Obstacole în accesarea serviciilor medicale de către migranți în Moldova	187
Figura 98. Obstacolele în accesarea serviciilor medicale de către migranți peste hotare	188
Figura 99. Speranța de viață la naștere în Moldova, 2000–2010	189
Figura 100. Indicatorul speranței de viață la naștere, după regiune, 2000–2010.....	190

Figura 101. Mortalitatea infantilă, după regiune, 2000–2010.....	191
Figura 102. Mortalitatea copiilor de până la 5 ani, după regiune, 2000–2010.....	192
Figura 103. Indicatorul mortalității materne, după regiune, 2000–2010.....	193
Figura 104. Incidența HIV/SIDA, 2000–2010.....	196
Figura 105. Incidența globală a tuberculozei și mortalitatea asociată prin tuberculoză, 2000–2010.....	198
Figura 106. Numărul de programe ce țin de migrație, pe an, 2007–2013.....	228
Figura 107. Distribuirea proiectelor după sectoare, 2011.....	233

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Numărul anual de emigrări internaționale raportat de Moldova.....	278
Tabelul 2. Numărul anual de imigrări internaționale din Moldova raportat de țările de destinație, persoane.....	280
Tabelul 3. Numărul anual de emigrări internaționale ale cetățenilor moldoveni raportat de Moldova, persoane.....	281
Tabelul 4. Indicatori relativi privind emigrarea internațională a cetățenilor moldoveni, %.....	282
Tabelul 5. Numărul anual de emigrări internaționale ale cetățenilor moldoveni în dependență de nivelul de studii, persoane	282
Tabelul 6. Numărul anual de copii luați peste hotare de către părinți, persoane	282
Tabelul 7. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, persoane	283
Tabelul 8. Repartiția pe țări a numărului de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor din Moldova, persoane.....	284
Tabelul 9. Repartiția pe țări a numărului de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazdă, persoane	285
Tabelul 10. Numărul de cetățeni moldoveni care își fac studiile peste hotare, persoane	286
Tabelul 11. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați peste hotare, persoane	286
Tabelul 12. Emigrarea temporară	287
Tabelul 13. Distribuția migrantilor temporari cu studii superioare în funcție de medii de reședință, 2010, mii persoane	287
Tabelul 14. Migrația temporară în funcție de sexe și țările de destinație, mii persoane	288
Tabelul 15. Repatrierea	289
Tabelul 16. Populația rezidentă de proveniență străină: indicatori de bază	289
Tabelul 17. Populația rezidentă străină după țările de cetățenie	290
Tabelul 18. Numărul persoanelor naturalizate după țara anterioară de cetățenie, toate posibile	290

Tabelul 19. Numărul persoanelor născute în străinătate, indiferent de cetățenie	291
Tabelul 20. Imigrarea străinilor. Indicatori de bază	292
Tabelul 21. Distribuția imigranților străini după țările de cetățenie ale acestora.....	292
Tabelul 22. Migrația temporară a populației de proveniență străină.....	293
Tabelul 23. Migrația internațională a populației de proveniență străină: Indicatori de bază	294
Tabelul 24. Traficul de ființe umane, persoane.....	294
Tabelul 25. Mobilitatea de trecere a frontierei, inclusiv numărul de vize acordate: Indicatori de baza	295
Tabelul 26. Migrația ilegală a străinilor: Indicatori de bază	296
Tabelul 27. Indicatori demografici generali	296
Tabelul 28. Componenta demografică a populației, %.....	297
Tabelul 29. Piramida populației pe vârsta și sexe, persoane	298
Tabelul 30. Populația urbană versus cea rurală.....	299
Tabelul 31. Componenta demografică a populației de proveniență străină, %.....	300
Tabelul 32. Indicatori economici globali	300
Tabelul 33. Contribuția elementelor de cheltuieli la formarea produsului intern brut în prețuri curente, %	300
Tabelul 34. Dinamica indicatorilor balanței de plăți	301
Tabelul 35. Impactul remitențelor asupra bunăstării gospodăriilor casnice	301
Tabelul 36. Veniturile disponibile ale gospodăriilor casnice	302
Tabelul 37. Dinamica indicatorilor sărăciei	303
Tabelul 38. Distribuția pe chintile a veniturilor disponibile ale gospodăriilor casnice.....	304
Tabelul 39. Căi de a contribui la dezvoltarea Moldovei, în opinia migranților.....	305
Tabelul 40. Contribuția activităților economice la formarea produsului intern brut după sector	305
Tabelul 41. Scopul economiilor	306
Tabelul 42. Metode și modele de păstrare a economiilor	307
Tabelul 43. Dinamica sărăciei	307
Tabelul 44. Proporția copiilor sub 18 ani care trăiesc în gospodăria sub pragul sărăciei.....	309

Tabelul 45. Distribuția cheltuielilor de consum pe grupuri de chintile (20%) pe adult echivalent	309
Tabelul 46. Copii lăsați fără îngrijire părintească în gospodării cu membri migranți	310
Tabelul 47. Numărul de copii lăsați în RM fără grija părintească de părinții care au emigrat	310
Tabelul 48. Serviciile sociale și vârstnicii care beneficiază de acestea	310
Tabelul 49. Evoluția ratelor brute de înrolare în învățământul general obligatoriu	311
Tabelul 50. Evoluția cheltuielilor pentru ocrotirea sănătății	311
Tabelul 51. Personalul medical în sistemul ocrotirii sănătății	312
Tabelul 52. Cauzele lipsei poliței de asigurare medicală.....	312
Tabelul 53. Dinamica indicatorului speranței de viață la naștere, pe medii de reședință și sexe	313
Tabelul 54. Dinamica comparativă a indicatorului speranței de viață la naștere după regiune.....	313
Tabelul 55. Dinamica comparativă a indicatorului mortalității infantile, după regiune (ODM 4)	313
Tabelul 56. Dinamica comparativă a indicatorului mortalității copiilor de până la 5 ani, după regiune (ODM 4)	314
Tabelul 57. Dinamica comparativă a indicatorului mortalității materne, după regiune (ODM 5)	314
Tabelul 58. Incidența maladiilor social condiționate	314

ABREVIERILE ȘI ACRONIMELE

AFM	Ancheta Forței de Muncă
ANOFM	Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
AP	Administrația Publică
AȘM	Academia de Științe a Moldovei
BM	Banca Mondială
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BPN	Bugetul Public Național
CBGC	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice
CCTM	Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu
CCTP	Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane
CBS-AXA	Centrul de Investigații Sociologice și Studii de Marketing
CIDPM	Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor în domeniul Migrației
CIVIS	Centrul de Analiză și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice
CNMS	Centrul Național pentru Management în Sănătate
CNPD	Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare
CPTF	Centrul pentru Prevenirea Traficului de Femei
CSI	Comunitatea Statelor Independente
EMD	Echipe Multidisciplinare
EUROSTAT	Oficiul Statistic al Comunităților Europene
FEI	Fundația Europeană de Instruire
FGMD	Forumul Global pentru Migrație și Dezvoltare
FMI	Fondul Monetar Internațional
FRONTEX	Agencia Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene

GRM	Guvernul Republicii Moldova
GTL	Grupul Tehnic de Lucru
IASCI	International Agency for Source Country Information
IDU	Indicele Dezvoltării Umane
IDEA	Sistemul de management al informației cu privire la asistența externă al Cancelariei de Stat, IDEA
ILO	Organizația Internațională a Muncii
ISTAT	Institutul Italian Național pentru Statistică
ÎS CRIS „Registru”	Întreprinderea de Stat Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”
MAEIE	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MEc	Ministerul Economiei
MEd	Ministerul Educației
MMPSF	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
MS	Ministerul Sănătății
MTIC	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii
ODM	Obiectivul de Dezvoltare al Mileniului
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizație non-guvernamentală
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PARE 1+1	Programul de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1”
PIB	Produsul Intern Brut
PM	Parteneriatul de Mobilitate
PME	Profilul Migrațional Extins
PNAET	Planul Național pentru Abilitarea Economică a Tinerilor
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

PIPP	Planul de Implementare a Principiilor de Parteneriat
RM	Republica Moldova
SEE	Spațiul Economic European
SG	Serviciul Grăniceri
SDC	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
SIIAMA	Sistemul Informațional Integrat Automatizat „Migrație și Azil”
SNR	Sistemul Național de Referire
SUA	Statele Unite ale Americii
TB	Tuberculoză
TdH	Fundația „Terre des Hommes”
TFU	Traficul de Ființe Umane
TIC	Tehnologii Informaționale și Comunicații
TVA	Taxă de Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
UNAIDS	Programul Națiunilor Unite privind HIV/SIDA
UNDESA	Departamentul Națiunilor Unite pentru Afaceri Economice și Sociale
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
UNHCR	Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
UNWomen	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor UNWomen
URSS	Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

INTRODUCERE ȘI MULȚUMIRI

Acest raport analitic face parte dintr-un exercițiu complex – Profilul Migrațional Extins (PME) al Republicii Moldova. Întregul proces de sprijinire a creării PME pentru Moldova a implicat un set de acțiuni multilaterale și sinergie între toți actorii implicați și va servi drept suport în perfecționarea colectării și partajării de date, promovarea unei coerențe mai vaste și a unei abordări mai comprehensive și coordonate în ceea ce privește elaborarea de politici vizând migrația.

Provocările cheie identificate înainte de implementarea PME în Moldova, cum ar fi capacitățile restricționate din cadrul instituțiilor guvernamentale de a utiliza datele și dovezile cu privire la migrație pentru elaborarea de politici, coerența limitată între politici, coordonarea inefficientă între instituțiile implicate, complexitatea integrării migrației în contextul mai vast al dezvoltării, problemele ce țin de corectitudinea și relevanța datelor existente cu privire la migrație, asigurarea preluării de către autoritățile naționale a acestui instrument, cât și asigurarea durabilității acestui instrument au determinat adoptarea unei strategii bazate pe proces de la bun început până la ultimii pași de implementare a acesteia.

Deoarece exercițiul PME necesită o dezvoltare extinsă a capacităților și o susținere din partea guvernului, drept prim pas a fost creat Grupul Tehnic de Lucru (GTL) în Moldova; și pentru prima dată a fost creată o platformă de dialog între entitățile guvernamentale, utilizatorii și producătorii de date pentru a pune în discuție și pentru a aborda împreună problemele vizând partajarea datelor/informației, dezvoltarea de capacități și elaborarea coerentă de politici migraționale, precum și pentru a supraveghea întregul proces de implementare a PME.

Drept pas inițial pentru a analiza și evalua sursele de informație și procesele de colectare a datelor în domeniul statisticii moldovenești vizând migrația, a fost produs un Raport de Evaluare a Datelor (RED), care mai oferă și recomandări cu privire la modul de îmbunătățire a colectării curente de date și partajării informației. Următorul pas fost realizat în baza evaluării datelor și anume elaborarea pentru Moldova a unui Șablon

în vederea elaborării regulate a raportului analitic PME și a unui set de indicatori standardizați PME – ambele documente fiind consultate în mare măsură și în repetate rânduri la nivel național cu membrii GTL, pentru a permite o analiză comparativă mai bună a tendințelor migraționale și a politicilor la nivel regional. Mai apoi au fost elaborate matricele în baza listei de indicatori PME pentru fiecare instituție care produce/furnizează date pentru a organiza colectarea de date conform listei de indicatori, întru realizarea Raportului PME.

O provocare cu care s-au confruntat experții pe parcursul etapei date ține de lacunele de date în anumite domenii ce țin de fenomenul migrației. Pentru a aprofunda înțelegerea guvernului despre opțiunile disponibile de politici în astfel de domenii specifice și pentru a aborda lacunele identificate de date, au fost realizate unele cercetări bine-direcționate, cum ar fi studiile de cartografiere a diasporei în cinci țări de destinație și un studiu cu privire la necesitățile specifice ale copiilor și persoanelor în etate lăsate fără grija celor plecați peste hotare. Aceste lucrări de cercetare tehnică au propus și mecanisme de utilizare mai bună a datelor pentru a susține elaborarea politicilor în domeniile menționate mai sus.

În baza șablonului PME și a datelor colectate conform indicatorilor PME, a fost elaborat primul Raport al Profilului Migrațional Extins pentru Moldova. Acest Raport PME a mers dincolo de un raport statistic concis, oferind un cadru pentru a compila într-un tot întreg și a analiza informația existentă din diferite surse într-un mod structurat, drept un mijloc de identificare și elaborare a strategiilor în vederea abordării necesităților de date și politici, astfel fortificând elaborarea politicilor migraționale bazate pe dovezi. S-a edificat o colaborare între OIM și Organizația Internațională a Muncii (ILO) pentru a consolida procesul PME cu expertiza relevantă, în special analiza problemelor ce țin de migrația muncii.

Deoarece consultările vaste și preluarea de către autoritățile naționale a instrumentului dat s-au dovedit a fi o condiție sine qua non pentru a garanta durabilitatea exercițiului PME, Guvernul a desemnat Biroul Migrație și Azil (BMA) al Ministerului Afacerilor Interne (MAI), drept organ pentru preluarea funcțiilor de producere regulată a PME împreună cu GTL, și drept organ de coordonare a acestor activități la nivel de experți,

astfel preluând procesul dat de la OIM Moldova. În acest context a fost elaborat proiectul unui Plan Național de Acțiuni pentru doi ani pentru elaborarea și actualizarea PME. Acesta propune un șir de măsuri concrete pentru producerea următoarelor ediții ale acestui document și pentru realizarea unor activități de îmbunătățire în continuare a datelor cu privire la migrație, a datelor naționale și a capacităților analitice. Acest document prevede niște activități bine-definite și responsabilități ale BMA, precum și ale tuturor ministerelor și instituțiilor implicate în colectarea de date și analiza tendințelor în domeniul migrației internaționale și azilului, pentru o perioadă de doi ani.

Adițional, ținând cont de formatul „extins” al PM, acest instrument a servit drept prim pas pentru integrarea migrației în planurile naționale de dezvoltare. Pentru a permite și valida PME la nivel internațional în calitate de un instrument avansat de planificare inovațională necesar pentru a promova politici migraționale și de dezvoltare bazate pe dovezi, din perspectiva coerenței, capacității și cooperării, a fost organizat un atelier cu privire la integrarea migrației în politicile strategice. Acesta a fost organizat în octombrie 2011, în strânsă legătură cu exercițiului PME din Moldova, în cadrul președinției elvețiene FGMD. Orientat spre anumiți factori de decizie, acest atelier a scos în relief conștientizarea legăturii între migrație și dezvoltare și a promovat canalizarea datelor cu privire la migrație în politicile naționale și documentele strategice, cum ar fi strategiile de reducere a sărăciei și planurile de dezvoltare. În ordinea dată de idei, exercițiile profilurilor migraționale își propun drept scop, inter alia, să abilitizeze factorii de decizie pentru accesarea dovezilor existente într-un mod simplu, eficient și oportun, să fortifice abilitățile și practicile factorilor de decizie în ceea ce privește interpretarea corectă a datelor disponibile cu privire la migrație și aplicarea acestora în mod direct în procesul de elaborare a politicilor.

Implementarea unui PME reprezintă un rezultat obținut în cadrul dialogului cu privire la liberalizarea regimului de vize UE–Moldova. Astfel, PME mai servește și drept document cheie de referință pentru consultările pe marginea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” și a operaționalizării Cadrelor de Parteneriat ONU–Moldova 2013–2017, servind și drept bază pentru reperele cantitative ale Evaluării Impactului Parteneriatului de Mobilitate UE–Moldova și a evaluării la mijloc de

termen a Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului. Și în final, recomandările derivate din evaluarea inițială a datelor au pus temelia activităților ulterioare întru îmbunătățirea bazei existente de date cu privire la migrație. În acest context, prin oferirea informației comprehensive, corecte, actuale și fiabile cu privire la tendințele curente în domeniul migrației, Profilul Migrațional al Moldovei servește atât interesului Uniunii Europene, cât și celui al Moldovei și partenerilor săi internaționali.

Acest exercițiu și Raportul PME reprezintă rezultatul unei activități comune realizate de o echipă de experți naționali și internaționali sub coordonarea și îndrumarea OIM:

Experții internaționali, Michel Poulain și Anne Herm, au contribuit pe durata întregului proces vizând exercițiul PME în Moldova, elaborând Raportul privind Evaluarea Datelor, Șablonul PME și Lista Indicatorilor de bază PME. Pentru a asigura durabilitatea acestui exercițiu, experții internaționali au elaborat și un Plan Național de Acțiuni pentru doi ani pentru elaborarea și actualizarea ulterioară a PME. La fel de importante sunt și contribuțiile oferite de experții dați pe tot parcursul scrierii și avizării Raportului PME.

Experții naționali, Maria Vremiș și Viorica Craievschi-Toartă au realizat colectarea de date și informații, au introdus datele în matricele de date și au calculat indicatorii statistici. Experții în cauză sunt autorii-cheie ai PME, care au integrat contribuțiile din partea experților-colegi și au elaborat Partea A: Tendințele migraționale și Partea B: Impactul migrației, capitolele cu privire la dezvoltarea demografică, economică și socială, precum și cu privire la migrație și sănătate.

ILO a oferit contribuții și consultații de ordin tehnic pe marginea raportului PME cu privire la migrație, ocupare și piața muncii, prin intermediul următoarelor persoane: Gloria Moreno-Fontes Chammartin, specialist principal în domeniul politicilor migraționale, Natalia Popova, specialist principal în domeniul angajării și calificărilor și Francesco Panzica, expert internațional în domeniul dezvoltării resurselor umane, în cadrul Proiectului finanțat de UE „Gestionarea eficientă a migrației de muncă și a calificărilor” în Moldova și Ucraina, implementat de ILO în parteneriat cu OIM.

Eugeniu Burdelnîi a elaborat Partea C și D, analizând respectiv cadrul de gestionare a migrației și oferind constatările cheie, implicațiile de politici și recomandările Raportului PME.

Acest raport mai reprezintă și un rezultat al unui vast efort comun de colectare și analiză a datelor, la care au contribuit multe instituții și persoane prin diferite căi, dar care sunt de o importanță egală. În acest context, sunt aduse mulțumiri tuturor membrilor și observatorilor din cadrul GTL pentru participare activă și contribuții importante. Maria Vremiș și Viorica Craievschi-Toartă aduc sincere mulțumiri în deosebi dnei Elena Vătcărău și dnei Ala Negruță din cadrul Biroului Național de Statistică, dnei Olga Poalelungi, fost membru al Academiei de Științe din Moldova și dnei Elena Laur din partea UNICEF pentru suportul acordat. Eugeniu Burdelnîi vine cu mulțumiri profunde în atenția dnei Daniela Morari din cadrul Ministerului Afaceri Externe și Integrare Europeană și dnei Diana Hîncu din partea CIDPM Moldova pentru informația oferită.

Ghenadie Crețu, Silas Rapold, Oxana Maciucă și mulți alți colegi din cadrul oficiului OIM Moldova au oferit îndrumare intelectuală, încurajare și susținere pe tot parcursul procesului.

DATELE-CHEIE

Republica Moldova – Date-cheie		
Geografie:		
Suprafața totală, în km pătrați ¹	2010	33,8 mii km ²
Economie și dezvoltare:		
PIB-ul pe cap de locuitor în USD (în prețuri curente) ²	2010	1.632 Dolari SUA
Indicele Dezvoltării Umane ³	2011	0,649
Populație:		
Total rezidenți ⁴	2011	3,56 mln
Previțiune estimată ⁵	2050	3,13 mln
Străini ⁶	2010	20.099
Născuți în străinătate ⁷	2010	253.847
Migrație internațională:		
Rata migrației nete ⁸ internaționale, la 1.000 de locuitori ⁹	2005–2010	-9,4
	2010–2015	-5,9
Număr net de migrații ¹⁰	2005–2010	-175 mii persoane
	2010–2015	-103 mii persoane

¹ Anuarul Statistic al Moldovei 2010, Chișinău, 2010, pag.10.

² Dinamica principalilor indicatori macroeconomici (1995–2010).
<http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=191&>

³ Tabele statistice cu privire a dezvoltarea umană, 2011 Raport. <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>,

⁴ Populația stabilă pe sexe și medii, la începutul anului, 1970–2011.

<http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/02%20POP/POP01/POP01.asp>

⁵ Paladi, Gh., Îmbătrânirea populației în Republica Moldova: consecințe economice și sociale / Gheorghe Paladi, Olga Gagauz, Olga Penina; red. resp.: Gheorghe Paladi; Acad. de Științe a Moldovei, Institutul pentru Integrare Europeană și Științe Politice. Sector Demografie. – Ch.: Inst. Integrare Europeană și Științe Politice, 2009, Prognoza a fost calculată în baza a 3 scenarii, pentru populația de tip închis, fără a lua în calcul migrația, ținând cont de lipsa unor date complete cu privire la procesele migraționale, După scenariul pesimist numărul locuitorilor poate să se micșoreze, ajungând în 2050 la 2596,2 mii persoane (după scenariul II-moderat pesimist – la 2830,8 mii, scenariul III-optimist – la 3129,8 mii).

⁶ ÎS CRIS "Registru", Numărul total de cetățeni străini, inclusiv apatrizii, care se află pe teritoriul Republicii Moldova la 31 decembrie a anului de referință, Date prezentate pentru matricea PME.

⁷ ÎS CRIS "Registru", Numărul de persoane născute în străinătate, indiferent de cetățenie, la data de 31 decembrie, Date prezentate pentru matricea PME.

⁸ În continuare, migrația internațională are sensul de "migrație", cu excepția cazului în care atributul "intern" este așezat în fața cuvîntului "migrație" sau "migrant".

⁹ Datele ONU, World Population Prospects: The 2010 Revision; United Nations Population Division. <http://data.un.org/Data.aspx?d=PopDiv&f=variableID%3A85>

¹⁰ Datele ONU, World Population Prospects: The 2010 Revision; United Nations Population Division. http://esa.un.org/wpp/Excel-Data/DB01_Period_Indicators/WPP2010_DB1_F19_NET_NUMBER_OF_MIGRANTS.XLS.

SUMAR EXECUTIV

Prezentul Raport vizând Profilul Migrațional Extins (PME) al Moldovei reprezintă un instrument proprietate a statului, care a fost elaborat prin consultare cu un număr mare de actori guvernamentali și neguvernamentali și urmează să fie utilizat pentru a consolida coerența de politici, elaborarea de politici bazate pe dovezi și integrarea migrației în planurile naționale de dezvoltare.

Raportul PME cuprinde patru blocuri de bază de informație și analiză, Partea A: Tendințele migraționale; Partea B: Impactul migrației; Partea C: Cadrul de gestionare a migrației; Partea D: Principalele constatări, implicații asupra politicilor și recomandări. În baza datelor administrative și statistice disponibile la nivel național și internațional, colectate pentru perioada de referință 2005–2010, precum și dovezile din sursele secundare și documentele de politici și cele de reglementare, Raportul oferă:

- o descriere a tendințelor migraționale cheie și a caracteristicilor migrantilor, în Partea A;
- o analiză a impactului migrației asupra dezvoltării în ceea ce privește interconexiunile cu dezvoltarea demografică, economică, a pieții muncii și ocupării forței de muncă, sectorului social și a sănătății publice în capitolele din Partea B;
- o explicație succintă a politicilor existente în domeniul migrației și cadrele de reglementare în contextul național și cel regional, în Partea C;
- recomandări de politici și acțiuni cu privire la modul de promovare mai eficientă și gestionarea umană a migrației, de asigurare a coerenței între politici din cadrul diverselor sectoare și de contribuție la maximizarea impactului pozitiv al migrației asupra dezvoltării și la minimalizarea riscurilor asociate și a efectelor negative, în Partea D.

Respectând în mare măsură structura Raportului PME, acest rezumat executiv își propune drept scop să informeze factorii responsabili de elaborarea politicilor și factorii de decizie despre principalele constatări ale raportului și propune recomandări, prezentând în același timp o

imagine cu privire la situația generală în RM vizând migrația internațională, argumentând concomitent modul în care situația și tendințele migraționale ar putea să evolueze pe termen scurt și mediu.

Tendințele și modelele migraționale

De la proclamarea independenței sale la 27 august 1991, RM a trecut prin câteva perioade care vizează migrația, care pot fi destinate în baza factorilor de atracție și respingere, a nivelului de prevalență a migrației, a direcției și structurii fluxurilor migraționale, cât și duratei și statutului legal al șederii migranților în țările gazdă. De la începutul secolului, fenomenul migrației a sporit în mod progresiv până la un nivel semnificativ în comparație cu numărul populației. Seriile de date pentru perioada 2005–2010, analizate pentru Raportul PME, ne indică în mod consistent un aflus migrațional anual sporit de cetățeni moldoveni, denotând implicarea într-o experiență migrațională a **circa unui sfert – unei treimi din populația aptă de muncă în orice etapă din perioada de referință**.

La moment, RM este în mod primar o țară de origine a migrației și într-o măsură mai mică o țară de destinație sau tranzit al migranților. În ceea ce privește ultima afirmație, datele FRONTEX ne indică că doar **un număr nesemnificativ de migranți ilegali utilizează Moldova în calitate de țară de tranzit spre UE**. Situația migrațională este caracterizată în mod predominant de emigrarea cetățenilor moldoveni, pe când imigrarea străinilor sau a persoanelor născute în străinătate ar putea fi descrisă drept una nesemnificativă din punct de vedere statistic. **Principalii factori de atragere pentru migrații moldoveni sunt cei economici:** sărăcia, lipsa de oportunități adecvate de ocupare și salariile mici, în timp ce standardele de trai mai înalte de peste hotare acționează în calitate de factori de respingere a migrației. Din punctul de vedere al politicii naționale migraționale și al guvernării, atât imigrarea cât și emigrarea beneficiază de o atenție sporită, de rând cu obiectivele țării de armonizare UE și a amplitudinii impactului curent și celui pe viitor asupra dezvoltării în toate sectoarele.

Emigrarea

Fluxurile emigraționale reprezintă un interes și o preocupare primară pentru RM. În contextul reducerii numărului populației și a forței de muncă, este important mai cu seamă numărul de emigranți internaționali, definiți atât de ONU, cât și de EUROSTAT drept *persoane care își schimbă*

reședința obișnuită prin șederea peste hotare timp de 12 luni și mai mult, implicând astfel o probabilitate crescândă a emigrării permanente și pierderii de capital uman din țară. Există un șir de surse de date interne și externe care conțin informație cu privire la migrația cetățenilor moldoveni, totuși niciuna din acestea nu este suficient de fiabilă pentru a putea aprecia numărul de emigranți internaționali sau circularitatea mișcărilor migraționale temporare, care sunt de asemenea importante și relevante pentru politicile din domeniul dat.

La nivel de țară, *Registrul Populației* oferă date cu variabile multiple cu privire la un număr limitat de emigranți care s-au scos oficial de la evidență înainte de a pleca peste hotare și au oferit date cu privire la noua lor țară de reședință. Prin intermediul *Anchetei Forței de Muncă (AFM) a Biroului Național de Statistică (BNS)*, se stabilește numărul de lucrători migranți temporari în mod reprezentativ pentru întreaga populație și cu multiple opțiuni de dezagregare. Datele colectate de *Serviciul de Grăniceri/ Poliția de Frontieră* cu privire la trecerea frontierei oferă câteva variabile și implică un șir de provocări tehnice, reprezentând, totuși, unica sursă de date care propune o percepție profundă vizând durata reală a șederii atât în țară, cât și în afara țării pentru toate persoanele care traversează frontiera de stat. *Registrul Consular* al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) oferă, la moment, o percepție limitată, însă în perspectivă va deveni o sursă valoroasă de date complementare, corelată cu Registrul de Stat al Populației (RSP). Dintr-un punct de vedere extern, *EUROSTAT și anumite state membre UE* furnizează date importante cu privire la migranții moldoveni cu cetățenie și ședere regularizată în țările de destinație vizate. Datorită diverselor metodologii de colectare a datelor și a nivelului de cuprindere a acestor date, sursele de date enumerate oferă informații divergente atât în cifre absolute, cât și în variabile din componența stocurilor și fluxurilor de migranți.

Migranții cuprinși prin intermediul RSP, numiți în Raportul PME „emigranți documentați”, reprezintă doar un stoc cumulativ de 92.184 emigranți de când evidența dată a început să fie ținută în format electronic, în mod sistematic (2005). Analiza acestora relevă o cotă mai mare de emigranți-femei; Ucraina, Rusia, Italia, Israel și SUA drept principalele țări de destinație; o cotă mai mare de migranți din mediul urban; o reprezentare egală conform grupurilor de vârstă; precum și în medie deținerea de studii universitare în rândul grupului dat. În final, datele analizate au scos la iveală

o tendință de descreștere pentru emigrarea documentată începând cu 2009. Totuși, dacă contextualizăm cifrele anuale care variază pe parcursul anilor de referință între cinci și opt mii de persoane, observăm că aceste emigrări permanente ar putea fi ilustrate prin dispariția anuală de pe harta Moldovei a două-trei sate mari sau a unui oraș mic.

Și dimpotrivă, **datele AFM, ce cuprind mai cu seamă migrații temporari, care încă mai dispun de o gospodărie în Moldova sau încă mai vin în vizită la o gospodărie din Moldova, ne indică în mod consistent circa 300.000 persoane sau aproximativ 25 procente din populația activă din punct de vedere economic, care pe parcursul perioadei de referință au revenit recent în țară, au muncit sau au avut intenția de a munci peste hotare, cu o medie anuală de 311.000 persoane în 2010.** În baza datelor analizate, nu poate fi distinsă nici o tendință clară, fie că de descreștere sau de creștere în continuare a migrației de muncă, dincolo de reducerea temporară cauzată de survenirea crizei în 2009; 63,7 procente de migrații-bărbați în 2010; Rusia (peste 60%) și Italia (circa 20%) drept țări de destinație cheie, fiind urmate cu mult în urmă de Turcia, Israel, Ucraina și Portugalia; peste două treimi de migrații din mediul rural; și o reprezentare de 77 procente a trei grupuri de vârstă cuprinse între 15 și 44 de ani în total. Remarci adiționale importante sunt prezentate cu privire la divergențele în componența fluxurilor migraționale în corelare cu coridorul migrațional sau o țară specifică. Astfel, diferența de gen este caracterizată printr-o prevalență sporită a bărbaților în rândul tinerilor migrați, nivelându-se treptat și ajungând la cote egale pentru grupurile cu vârsta de peste 35 de ani. Totuși în cazuri specifice, cum ar fi cazul Italiei, femeile prevalează și reprezintă 68 procente din numărul migraților, din cauza cererii existente de brațe de muncă. **Mai mult ca atât, migrații cu un nivel mai mic de calificare optează pentru coridorul migrațional spre CSI, Turcia sau Israel, pe când migrații educați, cei cu studii medii și superioare, tind să migreze spre UE.** Datele mai scot în evidență un grup important în rândul celor cu studii superioare, reprezentat de tineri cu vârsta între 25 și 34 de ani, care n-au obținut un loc de muncă după absolvire, în special din cauza experienței necesare de muncă, a salariilor mici și a lipsei unei corelări între calificările deținute și cele solicitate.

Datele cu privire la trecerea frontierei oferă o informație valoroasă în cifre absolute despre persoanele de peste hotare, care sunt dezagregate

după durata șederii. Totuși, aceste date nu sunt pe deplin corecte sau comprehensive, inter alia din cauza cetățeniei multiple a călătorilor în special a celor care traversează frontiera prin segmentul necontrolat al frontierei din regiunea Transnistriei. **În conformitate cu datele SG, conform situației la 31 decembrie 2010, stocul persoanelor care erau la moment peste hotare era de circa 720.000, din care aproximativ 285.000 erau absenți pentru o perioadă de peste 12 luni, iar ceilalți se aflau peste hotare pe parcursul unei perioade conform căreia pot fi clasificați drept excursioniști (până la 3 luni: 190.000) și migranți pe termen scurt (între 3 și 12 luni: 245.000).** În ceea ce privește **numărul celor calificați drept emigranți internaționali, numărul acestora a sporit cu 20 procente din 2008**, cel mai recent an pentru care au fost obținute date. De asemenea, atât datele cu privire la trecerea frontierei, cât și cele din Registrul Populației reflectă o prevalență ușoară a femeilor în rândul migranților internaționali, 52 procente, precum și o structură comparabilă după vârstă, conform căreia grupul celor cu vârsta între 25 și 29 de ani este cel mai vast.

Baza de date **EUROSTAT** cu informații colectate din treizeci de țări din cadrul Zonei Economice Europene care găzduiesc migranți moldoveni, oferă date prețioase în scopul comparării acestora cu datele furnizate de Moldova. Trebuie de menționat faptul că aceste treizeci de țări nu includ toate țările spre care imigrează moldovenii, precum și faptul că aceste date nu sunt mereu disponibile pentru toate țările pentru fiecare an de referință. Pentru un șir de țări, cele mai recente date prezentate în baza de date sunt din anul 2000, pentru multe țări – acestea datează din 2007/2008 și doar numai 14 țări au oferit date pentru anul 2010. Astfel, PME a stabilit estimări în baza presupunerii că cele mai recente date sunt valabile și pentru toți anii ulteriori. Fiind calculat într-un mod atât de conservativ, **stocul cumulativ estimat al imigranților moldoveni a reprezentat circa 196 mii persoane conform situației din 31 decembrie 2010**, reprezentând totuși aproximativ o creștere de 60 procente în comparație cu nivelul atins în 2007. Pe lângă subestimarea posibilă din cauza disponibilității insuficiente de date cu privire la stocul migranților moldoveni, mai trebuie de menționat și faptul că migranții cu statut iregular nu sunt incluși în aceste estimări, din cauza caracteristicilor specifice ale acestei surse de date (imigranți documentați).

În toate cele trei surse de date care oferă informații vizând stocul de migranți, femeile reprezintă circa 55 procente în structura de sex pe parcursul anilor 2007–2010 și dau dovadă de o tendință mai consistentă

pentru emigrarea pe termen lung, pe când migrația lucrătorilor migranți temporari, conform datelor din AFM BNS, este dominată de bărbați. Toate tipurile seturilor de date confirmă existența unui flux de ieșire a migranților în perioada vârstei apte de muncă. O triangulare a tuturor datelor colectate ar indica un număr minim de 300.000 de cetățeni moldoveni care sunt emigranți internaționali la finele perioadei de referință. Analizând cazurile specifice de date actualizate disponibile din partea țărilor de destinație, cum ar fi cazul Italiei care declară peste 120.000 de moldoveni cu ședere legală în țară, cifra enunțată mai sus ar putea fi una subestimată în mod considerabil. Adițional, o parte substanțială din migrația muncii, mai cu seamă în coridorul CSI, are un caracter de-facto circular indicând implicarea în experiențe migraționale de o durată mai scurtă a unui număr de circa 200.000 cetățeni moldoveni. Astfel, poate fi constatat că un minimum de 25 procente și un maximum de 40 procente din populația economic activă din Republica Moldova au fost sau sunt implicați în experiențe migraționale.

Imigrarea

La finele anului 2010, stocul străinilor (inclusiv apatrizii) cu reședință pe teritoriul Republicii Moldova a reprezentat mai puțin de 0,5 procente din numărul total al populației sau 20.099 persoane în cifre absolute. În același timp, fluxurile anuale ale imigranților ilegali înregistrate pe parcursul perioadei de referință de cinci ani au atins o medie de circa 2.000 persoane.

Analizând stocul străinilor poate fi observat că cetățenii din Ucraina (35,4%) și Federația Rusă (24,9%) dau dovadă de o reprezentare semnificativă, pe când alte naționalități înregistrează un nivel de sub 5 procente. Un fapt deosebit ține de situația cu privire la apatrizii și persoanele cu cetățenie nedeterminată, care reprezintă circa 10,3 procente din grupul vizat. Totuși, numărul relativ mare al apatrizilor, majoritatea din care sunt concentrați în regiunea Transnistriei, cât și prezența a 253.847 de persoane născute în străinătate, sau 6,5 procente din populație, reprezintă de fapt o moștenire a fenomenului de mobilitate din era sovietică și nu constituie o dovadă a tendințelor imigraționale recente.

Este important de menționat că în pofida relevanței reduse în cifre absolute, **rata de creștere a stocului de străini și apatrizi a constituit**

71,2 procente pe parcursul perioadei de referință de cinci ani. La finele anului 2010, trei sferturi din numărul persoanelor din grupul dat dețineau un permis de ședere permanentă, pe când aproximativ un sfert dețineau permise de ședere temporară, care au fost distribuite aproape în egală măsură după scopurile invocate: pentru realizarea studiilor, muncă/business și reunificarea familiei.

Un număr de 2.298 de imigranți au fost reținuți pe parcursul anului 2010 cu ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Rata de creștere înregistrată pentru indicatorul dat a fost de 19,4 procente în comparație cu 2005. La finele anului, peste 90 procente din cazuri erau în așteptarea deciziei finale din partea instanțelor judecătorești competente, iar expulzarea a fost utilizată doar în 58 de cazuri. Ordinea dată de idei determină vectorul eforturilor întreprinse de Moldova întru încheierea acordurilor de readmisie cu țările de origine ale imigranților iregulari.

În ceea ce privește protecția internațională, Moldova a înregistrat un număr fluctuant de cereri din partea solicitanților de azil pe parcursul perioadei de referință. Din păcate, în baza datelor disponibile nu poate fi relevată o tendință clară; în cifre absolute, este vorba despre un număr de 40–100 de cereri depuse anual, care provin mai cu seamă din țările CSI.

Evoluția demografică

Descreșterea demografică din ultimii ani a fost determinată atât de sporul natural negativ, cât și de balanța negativă a migrației externe. Rata mortalității depășește rata natalității, înregistrând un spor natural negativ în ultimul deceniu; cea mai mică rată a natalității înregistrată pe parcursul perioadei de referință fiind în anul 2005 de 10,5 procente (născuți vii la o mie de locuitori) iar **rata totală a fertilității, îndeosebi de redusă în 2010, a constituit 1,309, fiind astfel cu mult mai redusă decât rata de înlocuire.**

Coeficientul de îmbătrânire a populației a sporit în mod continuu pe parcursul perioadei de referință, atingând nivelul de 14,4 procente în 2010 (16% pentru femei). **Conform prognozelor ONU, odată cu îmbătrânirea demografică, către anul 2005, populația țării se va reduce cu 20 procente.** Migrația reprezintă o componentă a acestui proces, deoarece migrează în special persoanele mai tinere și cele în vârstă aptă de muncă. În același timp, prevalența emigrării rurale față de cea urbană duce la depopularea

mediului rural – o tendință vizibilă prin sporirea paralelă cu 0,68 puncte procentuale a ratei urbanizării în 2010 în comparație cu 2005.

Un fapt deloc surprinzător ține de faptul că migrația internă rural-urbană implică mai cu seamă persoanele tinere și cele educate, inducând situația în care atât coeficientul de îmbătrânire a populației, cât și rata de dependență înregistrează cifre mai alarmante în mediul rural. Și în final, proporția de gen observată pentru emigrarea rurală, cu 65 procente emigranți-bărbați, asociată cu cel mai redus nivel de speranță la viață pentru bărbații din mediul rural a dus la feminizarea populației rurale.

Cota celor cu vârsta sub 15 ani s-a redus cu 2 puncte procentuale în 2010 în comparație cu cota înregistrată în 2005. În acest context, **coeficientul dependenței demografice, estimat conform definiției naționale, rămâne a fi destul de înalt, înregistrând circa 50 procente în 2010, ceea ce înseamnă că o persoană care muncește întreține o persoană care nu este angajată.** Conform definiției internaționale, același indicator a înregistrat nivelul de 35 procente, reprezentând respectiv 41 procente pentru mediul rural și 29 procente pentru cel urban.

Dezvoltarea economică

După declinul semnificativ survenit în situația socio-economică a țării pe parcursul perioadei de după proclamarea independenței, începând cu anul 2000 economia țării a înregistrat anumite progrese în direcția dată. Conform Băncii Mondiale, migrația a avut un impact pozitiv semnificativ asupra stabilității macro-economice din Moldova. Influxul de valută străină generat de migrația muncii a contribuit la compensarea deficitului comercial al țării, consolidarea fiscală a statului și susținerea valutei naționale.

Remitențele au fost și continuă să reprezinte cea mai substanțială și stabilă contribuție în valută străină, în comparație cu investițiile străine directe, cu exporturile, împrumuturile și asistența externă. Aceste **influxuri de valută străină au mai contribuit și la creșterea bugetului de stat prin intermediul TVA** și a impozitelor la import, la dezvoltarea sistemului bancar, a serviciilor de mediere financiară, precum și la sporirea capitalului.

Cu excepția loviturii puternice din 2009, PIB a dat dovadă de o creștere constantă în medie cu 5 procente pe parcursul perioadei de

referință, iar creșterea cumulată a PIB-ului către 2010 a fost de circa 17 procente în comparație cu 2005. Pe parcursul perioadei supuse cercetării, consumul final total a reprezentat peste 90 procente din PIB și ținând cont de volumele mari de remitențe și utilizarea predominantă a acestora pentru consum, poate fi constatat că remitențele contribuie semnificativ la PIB, iar prin intermediul taxei TVA, într-un mod indirect, și la bugetul de stat.

Înregistrările din balanța de plăți a Băncii Naționale din Moldova (BNM) nu permit separarea remitențelor trimise de migranți de celelalte transferuri în valută străină realizate de persoanele fizice, cum ar fi plățile pentru servicii. Totuși anume acestea au servit drept bază pentru estimările efectuate. **Transferurile în valută străină efectuate de persoane fizice prin intermediul băncilor pe parcursul anului 2010, în sumă de 1,24 miliarde dolari SUA, au crescut de 2,4 ori în comparație cu 2005, și au atins, în 2008, nivelul maxim de 1,66 miliarde dolari SUA – o cotă de 27,4 procente din PIB.** Și invers, conform datelor estimate de Banca Mondială, fluxurile de remitențe spre Moldova au atins apogeul istoric în 2007 cu o cotă remarcabilă de 36 procente din PIB. Conform celor două surse, **nivelul remitențelor a înregistrat în mod consistent o cotă de peste 20 procente din PIB după criza economică globală, iar Banca Mondială a prognozat în 2011 că remitențele vor rămâne la același nivel încă pentru cel puțin cinci ani.**

Peste o cincime din numărul total de gospodării din Moldova beneficiază de remitențe, iar în 2008 cota dată a ajuns la nivelul maxim de 26,4 procente pe parcursul perioadei de referință. Cota remitențelor în venitul disponibil mediu per persoană din numărul total de gospodării în țară a atins nivelul de peste 15 procente pe parcursul anilor 2006–2010, ajungând la o valoare maximă de 19,1 procente în 2008. În cadrul gospodăriilor beneficiare de remitențe, **cota remitențelor în venitul disponibil al gospodăriei este una considerabilă și reprezintă în medie peste 60 procente în gospodăriile rurale și aproape 50 procente în cele urbane.**

Deși remitențele au contribuit la reducerea sărăciei în gospodăriile care beneficiază de remitențe și au sporit accesul la educație, conform celor descrise în secțiunea cu privire la migrație și dezvoltare socială, **totuși mai puțin de 10 procente din remitențe sunt investite în mod productiv,**

vasta majoritate a acestora fiind utilizată pentru consum și achiziționarea de imobile. Din 2010, un program guvernamental cu privire la investirea remitențelor a atras circa 2,4 milioane Euro din volumul remitențelor în sectorul IMM, cu fonduri în completare din partea guvernului și a donatorilor.

Migrația, ocuparea și piața muncii

Creșterea constantă a PIB-ului pe parcursul ultimului deceniu nu s-a transpus într-o îmbunătățire a oportunităților de ocupare a forței de muncă, iar rata ocupării chiar s-a redus de la 54,8 procente în 2000 până la 38,5 procente în 2010. Rata inactivității forței de muncă a fost de 58,4 procente în 2010, în comparație cu 32 procente în UE-27, însă în contextul dat mai trebuie de luat în considerație și cota raportată de ocupare informală care reprezintă 1/3 din total. Ocuparea informală ar putea atinge proporții considerabile în anumite circumstanțe, reprezentând 45 procente din rata ocupării în mediul rural sau circa 80 procente în sectorul construcțiilor și 72 procente în domeniul agriculturii.

Deși numărul locurilor vacante înregistrate la Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM) a scăzut cu aproximativ 40 procente după 2008, inversând creșterea stabilă înregistrată din 2005, **rata șomajului rămâne a fi una moderată de circa 7,4 procente în 2010. Șomajul afectează mai cu seamă grupul de vârstă 15–24 ani**, precum și grupul imediat următor de 25–34 ani, înregistrând o diferență de gen de circa 3,3 procente, o disparitate între ratele șomajului rural și urban (respectiv 9,6 și 5,4%) și afectând circa 1/3 din toate cazurile de șomaj de lungă durată.

Nivelul salariilor este unul din principalii indicatori ai capacității pieții interne a muncii de a reduce stimulentele de emigrare, salariile induse de remitențe, precum și competitivitatea economiei informale. În acest context, salariul lunar mediu brut variază între 138 dolari SUA în sectorul agriculturii până la 199 dolari SUA în sectorul educației, 270 dolari SUA în sectorul public, 503 dolari SUA în sectorul TIC, 556 dolari SUA în sectorul serviciilor financiare. Mai mult ca atât, salariile reale sunt și ele afectate enorm de ratele înalte de inflație. **Diferențele mari cu privire la salarii în țările de destinație din ambele direcții migraționale** (salariul lunar brut este aproape de 2,5 ori mai mic decât în România și Federația

Rusă, aproape de 2 ori mai mici decât în Bulgaria, și cu 17,4 procente mai mic decât salariul lunar brut din Ucraina) și perspectivele de economisire/trimitere a remitențelor asociate cu munca peste hotare rămân a fi principalul factor de atracție pentru muncitorii migranți.

Oglindind structura forței de muncă după nivelul de studii, se vede, că majoritatea lucrătorilor migranți, conform datelor AFM, au studii secundare (64,17%), iar procentul celor cu studii primare sau fără studii este mai mic de 1 procent. **Este interesant de notat faptul că migrații cu studii superioare reprezintă 10,7 procente din total, pe când drept cotă din forța de muncă ei reprezintă 22,7 procente.** Cu toate acestea, procentul migraților cu studii superioare a crescut cu 2,8 puncte procentuale în comparație cu 2005.

Cota studiilor superioare a crescut vertiginos în anii de referință, numărul absolvenților a crescut cu 63 procente din 2005 până în 2010, reprezentând în 2010, 40 procente din toți absolvenții cu studii secundare superioare – studii universitare sau 24 procente din toți absolvenții cu studii secundare și mai superioare. În același timp, **piața muncii solicită lucrători calificați, iar circa 80 procente din locurile vacante înregistrate sunt cele pentru candidații cu studii secundare profesionale.** Cu toate acestea, șansele candidaților cu studii superioare de a obține un loc de muncă sunt mai mari, reflectând faptul că persoanele tinere cu studii superioare acceptă să fie angajate în domenii care sunt departe de specializarea lor, astfel inducând așa-numitul fenomen de irosire de creiere. Același aspect este relevant pentru migrație, deoarece un sondaj din 2007 a relevat că **35,0 procente din migrații reînțorși cu studii universitare au muncit în domeniul construcțiilor, pe când 28,0 procente au muncit ca și lucrători casnici.**

Migrația și dezvoltarea socială

Moldova este o țară cu venit mediu și în conformitatea cu clasificarea ONU este caracterizată drept o țară cu un nivel mediu de dezvoltare umană. Pe parcursul ultimilor 15 ani, Moldova s-a deplasat de pe locul 81 deținut în 1995 până la locul 99 în 2010 din rândul celor 166 de state enumerate, fiind totuși înaintea unor foste republici sovietice: Uzbekistan, Kîrgîzstan, Tadjikistan. **Valoarea cumulativă a Indicelui Dezvoltării Umane pentru Moldova a înregistrat în 2010 nivelul de 0,644, reprezentând o creștere cu 0,013 unități în comparație cu anul 2005.**

Remitențele au contribuit la reducerea sărăciei în gospodăriile care beneficiază de remitențe pe parcursul anilor 2006–2010. Această reducere a variat între 8 și 14 procente anual în numărul total de gospodării din grupul respectiv. Pe când în cazul gospodăriilor care nu beneficiază de remitențe – rata sărăciei a ajuns la nivelul de 40 procente. Reducerea sărăciei drept rezultat al migrației și remitențelor a atins cel mai înalt nivel în mediul rural pe parcursul întregii perioade de referință, cu o valoare maximă de 16,7 procente înregistrată la finele anului 2008. Ordinea dată de idei este motivată de faptul că **cota gospodăriilor care beneficiază de remitențe și sunt sub pragul sărăciei este de două ori mai mică decât cota respectivă în rândul gospodăriilor fără migranți.**

Migrația mai induce și efecte sociale asupra persoanelor în etate, cei mai afectați fiind vârstnicii din mediul rural. Din cauza lipsei de susținere din partea copiilor și a rudelor emigrate, vârstnicii sunt forțați să se descurce de sine-stătător. În același timp, aceștia deseori preiau unele roluri sociale adiționale, cum ar fi îngrijirea copiilor lăsați în țară de părinții care au migrat peste hotare. În circa 91 procente de cazuri în care ambii părinți au plecat peste hotare și în 36 procente de cazuri în care un singur părinte este plecat, vârstnicii îi înlocuiesc pe părinți devenind îngrijitorii copiilor. Ar trebui de menționat și faptul că persoanele în etate mai înlocuiesc părinții și de jure, deoarece tutela pentru astfel de copii este preluată în cazul a 35 procente din gospodăriile cu membri implicați în migrație.

În peste 35 procente din numărul total de ne-frecvențări a școlilor sunt raportate cauze care țin de migrația părinților, iar abandonul școlar în cazul copiilor din familiile cu migranți este aproape de două ori mai mare. Pe lângă aceste fapte ce țin direct de migrație se mai observă și o reducere generală a ratei de înscriere în învățământul obligatoriu, în special în mediul rural, de rând cu o descreștere generală a populației de vârstă școlară. În același timp, **migrația părinților vine și cu un impact pozitiv în ceea ce privește accesul la învățământul superior al copiilor lăsați fără grija părinților plecați peste hotare.** Circa două treimi din studenți/absolvenți au avut posibilitatea de a studia la o facultate datorită transferurilor primite de peste hotare și înregistrează o rată mai înaltă de posedare a unui calculator și acces la internet. În ceea ce privește ocazionalele comunicări agresive din mass-media împotriva părinților, mai ales a mamelor, trebuie de notat faptul că în conformitate cu sondajele ce

țin de migrația părinților pentru a munci peste hotare, plecarea acestora nu este percepută drept un semn de abandon, ci drept o posibilitate de a finanța studiile copiilor lor.

Migrația mai afectează și participarea migranților în sistemul și mecanismele de protecție socială. De exemplu, la finele anului 2009, doar 300 de migranți au încheiat contracte individuale de asigurare socială. Un șir de factori au contribuit la situația descrisă, cum ar fi: sistemul de pensii bazat pe solidaritate și finanțat în baza principiului redistribuirii, spectrul îngust al riscurilor sociale asigurate (vârstă înaintată și deces) și mărimea redusă a pensiilor (pensia minimă în 2010 a reprezentat doar 50,2%, iar cea medie – 70,6% din minimum de subzistență pentru pensionari). Astfel, durabilitatea sistemului în ceea ce privește rata de înlocuire, este periclitată de plecarea lucrătorilor migranți, pe lângă reducerea ratei ocupării și existența unui nivel considerabil de muncă informală.

Accesul migranților și al familiilor acestora la asistența socială monetară bazată pe testarea mijloacelor disponibile este destul de ambiguu, deoarece **sistemul nu dispune de un mecanism pentru monitorizarea veniturilor gospodăriilor.** Beneficiile în caz de sărăcie funcționează în baza auto-declarațiilor venitului și a schimbărilor survenite în cadrul acestora, fiind aplicate și penalități în cazurile de ne-informare. Totuși, în general foarte puține gospodării declară astfel de schimbări, iar situația gospodăriilor cu migranți este și mai complexă, din cauza încetării automate de a oferi beneficii atunci când gospodăria declară despre migrația unuia din membrii familiei, chiar dacă acesta nu trimite remitențe acasă.

Diverse sondaje confirmă faptul că migranții mențin nivele solide de coeziune socială. Dâșii își aleg destinația în baza alegerilor prietenilor sau a familiei deja emigrate, se întâlnesc în mod regulat cu alți moldoveni peste hotare, comunică frecvent cu cei de acasă și accesează relativ frecvent media din țara de baștină. Cu toate acestea, **numărul în creștere al asociațiilor diasporei nu este considerat de migranți drept o sursă de informație și suport**, astfel în unele țări, cum ar fi Rusia, existența unor astfel de asociații se ignorează, pe când în alte țări, cum ar fi Italia, asociațiile diasporei se dezvoltă luând forma unor centre de întrunire, având mai cu seamă un caracter cultural.

Migrația și sănătatea

Unul din factorii care determină accesul general al populației la serviciile de sănătate ține de disponibilitatea asigurării medicale. În 2010, nivelul de acoperire cu asigurare medicală a gospodăriilor a fost doar de 74 procente, din care 46,2 procente – sunt asigurate de stat gratis și doar 27,8 procente contribuie la sistem cu plăți obligatorii sau procură de sine-stătător polițe de asigurare. Printre motivele invocate pentru ne-participarea la sistem, conform constatărilor modulului ad-hoc realizat de BNS cu privire la sănătate, *munca peste hotare* este citată de 3,4 procente din respondenți. Și din contra, migranții întrebați separat cu privire la barierele cu care se confruntă în accesarea serviciilor de sănătate în Moldova au indicat: costurile mari ale asistenței medicale – 59,3 procente; lipsa asigurării medicale – 44,9 procente; lipsa încrederii în profesionalismul medicilor – 29,2 procente; necesitatea de a obține o referire din partea medicului de familie – 19,1 procente.

Migranții apelează de sine-stătător la serviciile de asistență medicală de două ori mai rar decât non-migranții, ceea ce nu este surprinzător în legătură cu șederea lor peste hotare. Totuși, serviciile medicale nu sunt prea accesate peste hotare. Astfel utilizarea redusă a serviciilor medicale de către migranți este un fapt absolut. **Doar 6,5 procente din migranți nu raportează obstacole în ceea ce privește accesarea asistenței medicale peste hotare**, iar motivele pentru ne-accesare sunt lipsa asigurării medicale, statutul ilegal, constrângerile financiare și teama de a pierde locul de muncă – fiind citate de respectiv 34 procente, 28 procente, 25 procente și 20 procente din migranți.

Accesare asistenței medicale are loc mai rar nu doar în rândul migranților, ci și în rândul membrilor lor de familie care rămân în țară. Numărul vizitelor migranților la medic reprezintă în medie 1,5 vizite per an, în comparație cu 3,2 vizite înregistrate pentru membrii gospodăriilor care beneficiază de remitențe și 3,5 vizite înregistrate pentru membrii gospodăriilor care nu beneficiază de remitențe. Această diferență mică între gospodăriile cu migranți și cele fără migranți ar putea reflecta un nivel sporit de vulnerabilitate pentru anumite sub-grupe specifice. De exemplu, 23 procente din copiii cu mame-migrante care muncesc peste hotare au menționat în studiul din 2006 că nimeni nu merge cu ei la medic.

Munca necalificată și informală peste hotare, deseori în condiții nocive, influențează sănătatea migranților, însă datele curente ne permit să reflectăm o corelare cu mortalitatea doar în anumite cazuri specifice. Astfel, **mortalitatea maternă este asociată cu stilul migrant de viață în 13 procente** din cazuri, iar în 27 procente – cu munca peste hotare în condiții nocive.

Migrația mai are și o corelare puternică cu incidența maladiilor condiționate din punct de vedere social. În ceea ce privește **HIV/SIDA**, incidența căreia în 2010 a atins nivelul de 17,12 per 100 locuitori, crescând de două ori în comparație cu 2005, **34 procente de cazuri noi au fost înregistrate în rândul migranților**. Migranții din cadrul cercetării au indicat o propensitate mai înaltă de implicare în relații sexuale cu parteneri ocazionali și comerciali, inclusiv rate mai mici de utilizare consecventă a prezervativelor. De asemenea, indicatorul agregat al cunoștințelor despre HIV în rândul tinerilor de 15–24 ani cu părinți-migranți reflectă că doar 38,2 procente din ei au oferit un răspuns corect la întrebările cheie și 66,3 procente – cu privire la metodele de relații sexuale protejate. Astfel, prevalența înaltă a migrației ar putea fi un determinant cheie pentru evoluția în continuare a incidenței HIV/SIDA în Moldova.

Deși incidența TB, reprezentând 107,4 cazuri per 100 mii locuitori în 2010, s-a redus cu 18,6 procente în comparație cu 2005, s-a înregistrat o sporire a numărului de cazuri noi de TB în rândul migranților pe parcursul ultimilor ani. **Circa 15,5 procente din noile cazuri TB înregistrate în 2010 au fost identificate în rândul persoanelor care au fost peste hotare pentru o perioadă de 3 luni în ultimele 12 luni**. Iar aderența mai redusă la tratament a migranților favorizează TB rezistentă la medicamente, care a reprezentat circa 44,3 procente din numărul total de persoane bolnave în 2010, înregistrând o creștere cu 1,3 puncte procentuale în comparație cu anul anterior.

Cadrul de gestionare a migrației. Constatări cheie, implicații asupra politicilor și recomandări

Pe parcursul ultimilor ani, nivelul în creștere de conștientizare a migrației drept un fenomen care produce rezultate pozitive pentru dezvoltarea țării, dar și costuri sociale negative, precum și angajamentul concomitent de a gestiona pro-activ provocările și oportunitățile migrației au dus la activități intensive de ordin legislativ și de elaborare a politicilor

întreprinse de guvernul moldovenesc. **Au fost adoptate o multitudine de documente conceptuale și legi care determină politica migrațională în domeniile cheie ale gestionării migrației și practicilor migraționale pentru o perioadă pe termen mediu și lung. Majoritatea din acestea sunt în conformitate cu standardele internaționale și acquis-ul comunitar, ținând cont de contextul aspirațiilor de integrare europeană.**

Capitolele date vin cu o trecere în revistă exhaustivă a cadrului legal, cele mai recente inițiative legislative incluzând adoptarea Legii cu privire la migrația de muncă (2008), Legea cu privire la străini (2010), Legea cu privire la integrarea străinilor (2011) și Legea cu privire la poliția de frontieră (2011). Hotărârile Guvernului din 2012 au instituționalizat PME în subordonarea Biroului Migrație și Azil și au prevăzut crearea unui Birou pentru Relațiile cu Diaspora în cadrul Cancelariei de Stat. Reperul central de referință în cadrul politicilor migraționale este Strategia Națională în domeniul migrației și azilului pentru anii 2011–2020 și Planul de Acțiuni aferent pentru anii 2011–2015, care cuprinde un șir de acțiuni cu tematica legăturii între migrație și dezvoltare. Alte strategii, programe și planuri de acțiuni se axează pe domenii specifice ce țin de fenomenul migrației – diaspora, reîntoarcerea, investiția remitențelor, traficul de ființe umane, managementul integrat al frontierei – într-un mod bine-determinat sau stabilesc sensibilitatea față de migrație a unor domenii interdisciplinare – sectorul ÎMM, securitatea demografică, ocuparea, etc. **Ocazional, strategiile și planurile de acțiuni mai degrabă se suprapun decât se complimentează, duc lipsa unor mecanisme și capacități dezvoltate pentru monitorizare și evaluare și nu abordează migrația într-un mod coerent și comprehensiv.**

Moldova promovează și investește în dialogul bilateral, multilateral și internațional cu privire la migrație. În 2008 Moldova a aderat la unul din primele două Parteneriate de Mobilitate cu UE. Este una din cele mai active țări din Parteneriatul de Est și susține activ Panelul vizând Migrația și Azilul, fiind un partener activ și în cadrul Procesului Söderköping. Moldova ia parte la procesul de la Praga și cel de la Budapesta, vine cu contribuții notabile și participă în mod regulat la Forumul Global pentru Migrație și Dezvoltare, găzduind un eveniment al FGMD la Chișinău sub președinția elvețiană în 2011. Pe parcursul anilor 2008–2012, șapte acorduri bilaterale vizând securitatea socială au fost semnate cu statele membre UE și două acorduri bilaterale vizând munca moldovenilor peste hotare sunt puse în aplicare cu Italia și Israel. Pe parcursul anilor 2009–2011 a fost încheiat

un Acord de Readmisie cu UE și au fost semnate 11 protocoale de implementare cu statele membre UE, adițional fiind încheiate acorduri de readmisie și cu 5 state non-membre UE.

Țara dispune de un cadru instituțional bine dezvoltat în domeniul gestionării migrației, cât și de politici migraționale elaborate cu participarea numeroșilor actori instituționali. Cel puțin 12 autorități de stat cu diverse mandate și funcții se ocupă direct cu migrația. Ordinea dată de idei a dus la un mecanism amplu de coordonare și la existența a șapte organe interinstituționale de coordonare în domeniul migrației. Acestea sunt de diverse nivele: comisii, comitete, grupuri de lucru cu diferiți moderatori. Accentul tematic și funcțiile acestora variază de la planificarea strategică până la planificarea sectorială, monitorizarea implementării și coordonarea activităților ce țin de instrumente și procese specifice. Din cauza competențelor care se suprapun parțial, a constrângerilor de resurse umane și a complexității de asigurare a unei coordonări eficiente între numeroasele organe existente, **se recomandă de eficientizat organizarea coordonării, inclusiv în ceea ce privește actorii asociați. Ordinea dată de idei ar putea include raționalizarea procesului prin desemnarea unui organ conducător, crearea și completarea cu cadre a unui organ central de revizuire a politicilor și proiectelor cu privire la problemele ce țin de migrație și dezvoltare, precum și dezvoltarea completă a unei rețele de puncte focale care să se ocupe de diasporă și migrație în toate instituțiile.**

Cel puțin zece organizații internaționale/interguvernamentale pot fi descrise drept fiind actori asociați activi, atât în ceea ce privește definirea abordărilor, cât și din perspectiva parteneriatului la implementarea acțiunilor axate pe migrație, iar OIM deține o autoritate clară în ceea ce privește conducerea sectorului dat. **Deși actorii neguvernamentali sunt implicați, deseori neuniform, în planificarea și implementarea inițiativelor vizând fenomenul migrației, se recomandă de examinat mecanismele pentru participarea consolidată la toate nivelele a societății civile, inclusiv a numărului în creștere de asociații ale diasporei.**

Aproximativ două sute de acțiuni vizând fenomenul migrației au fost implementate sau sunt în curs de implementare cu suport extern în perioada anilor 2007–2012; un număr considerabil, 85 din numărul total, fiind implementate sub egida Parteneriatului de Mobilitate UE–Moldova. Aceste acțiuni cu acoperire, durată și finanțare eterogenă sunt distribuite în

mod neuniform din punct de vedere tematic. Evaluarea acestei distribuiri nu ține de scopul Raportului PME, ținând cont și de diversitatea parametrilor de măsurare. Dacă s-ar utiliza Abordarea Globală UE față de Migrație și Mobilitate drept referință, s-ar putea spune că toate domeniile sunt cuprinse. Se pare că există o tendință de inițiative mai numeroase, dar mai mici ca și volum în domeniul migrației iregulare și protecției internaționale, pe când inițiativele ce țin de migrația legală și corelarea între migrație și dezvoltare sunt mai puțin numeroase, însă mai substanțiale, poate că din cauza acelei schimbări pe plan global spre abordări mai încurajatoare față de fenomenul migrației. Numărul inițiativelor susținute a crescut enorm, înregistrând în 2011 un număr de trei ori mai mare decât cel înregistrat în 2007. Acest fapt relevă necesitatea de a gestiona coordonarea pentru atingerea unui nivel de sinergie și eficacitate, precum și a unui rol pro-activ asumat de guvern în ceea ce privește alinierea suportului la prioritățile sale. În acest context și ținând cont de spectrul vast al domeniilor de prioritate pentru elaborarea în continuare de politici și programe identificate de Raportul PME, **se recomandă de examinat modul în care migrația ar putea fi integrată mai proeminent în mecanismul național de coordonare a asistenței și mai specific în activitățile Consiliilor comune de coordonare a sectorului.**

O listă scurtă a domeniilor pentru elaborarea în continuare a politicilor și intervențiilor de program identificate în cadrul exercițiului PME și momentele concomitente de coordonare ar include următoarele:

- a. stimularea migrației de reîntoarcere și a migrației circulare de muncă;
- b. consolidarea protecției sociale a migranților;
- c. fortificarea cadrului național de gestionare a migrației, inclusiv a dezvoltării capacităților instituționale, facilitării regimului de vize și readmisiei;
- d. stimularea investiției productive a remitențelor și dezvoltarea IMM în regiuni;
- e. monitorizarea consistentă a fluxurilor migraționale;
- f. lupta împotriva migrației ilegale și traficului de ființe umane;
- g. protecția membrilor de familie lăsați în țară fără grija celor plecați peste hotare;
- h. adaptarea strategiilor și politicilor educaționale naționale la necesitățile pieței naționale de muncă;

- i. consolidarea transferului de abilități și inovații, a mobilității academice drept a unui mijloc de combaterea a exodului de creiere;
- j. facilitarea accesului la servicii medicale și gestionarea mobilității profesioniștilor medicali;
- k. implicarea diasporei drept un interlocutor și actor în politicile de dezvoltare.

Deși prioritățile cheie pentru Moldova țin atât de reîntoarcerea și reținerea migranților, cât și de stimularea legăturilor cu membrii diasporei, o perspectivă pe termen lung corelată cu aspectele de dezvoltare ar justifica și o atenție sporită față de integrarea străinilor și inițierea discuțiilor cu privire la migrația de substituție.

Guvernul Moldovei a recunoscut la cel mai înalt nivel necesitatea unei abordări coordonate și integrate pentru gestionarea migrației prin intermediul Strategiei Naționale de Dezvoltare 2012–2020, care a fost adoptată de Parlament la 11 iulie 2012 și include o axare pe remitențe și emigrarea tinerilor. Totuși, prevalența înaltă a migrației și diversele sale impacturi condiționează necesitatea de a evalua interconexiunile sectoriale cu migrația și de a le mijloci la toate nivelele ciclului de politici naționale de dezvoltare. Pentru a menține durabilitatea integrării agendelor cu privire la migrație și dezvoltare, Guvernul Moldovei a realizat în 2011 un proces cu privire la consolidarea integrării sistematice a migrației în strategiile naționale de dezvoltare, un proces condus de Cancelaria de Stat în cadrul unei abordări care vizează întregul guvern, susținut de Echipa de Țară ONU în Moldova, cu OIM în calitate de punct de contact. Fiind utilizat deja în calitate de instrument pentru evaluarea impactului în cadrul Parteneriatului de Mobilitate UE–Moldova, exercițiul PME a confirmat și a răspuns necesității unor date și a unei analize mai bune și mai exacte a migrației în contextul Moldovei, necesare pentru integrarea acestui aspect în elaborarea politicilor bazate pe dovezi. **În contextul asigurării durabilității PME, se recomandă ca aceasta activitate să fie continuată într-un spirit de cooperare între mai mulți actori și cu accentul nu doar pe îmbunătățirea în continuare a mecanismului de colectare, partajare și analiză a datelor, dar din ce în ce mai mult cu o orientare spre formularea unor obiective realizabile și a unor politici de dezvoltare sensibile la dimensiunea migrației întru beneficiul migranților și al societății moldovenești ca un tot întreg.**

PARTEA A: TENDINȚE MIGRAȚIONISTE

A1. Scurt istoric și principalii factori determinanți

Destrămarea URSS și declararea la 27 august 1991 a independenței statului a oferit populației Moldovei un șir de oportunități, inclusiv posibilitatea de se deplasa peste frontierele țării pe un termen anumit, temporar, sau permanent, cu stabilirea locului de trai în afara țării. Dificultățile din primii ani de tranziție, provocările impuse de reformele de ordin administrativ, economic și social au impulsionat procesele migraționale, în special migrația economică¹. Din 1991, în diverse perioade de timp, Moldova a fost supusă la diverse modele migraționiste: migrația internațională/internă, voluntară/forțată, permanentă/temporară.

Migrația internă a fost cauzată preponderent de situația economică, având preponderent un caracter voluntar. Sunt incluse în special persoanele care pleacă spre orașe, în căutarea unui loc de muncă, păstrându-și viza de reședință în locul de trai permanent. Un aspect aparte l-a avut migrația pe plan intern din Transnistria înspre malul drept al Nistrului, înregistrată în primii ani de tranziție, care a fost cauzată de conflictul armat care a avut loc în acea perioadă.

Migrarea internațională a evoluat în diferite perioade de timp, rezultând în două forme de bază: emigrarea permanentă și temporară.

Migrația permanentă a cunoscut o amploare a fenomenului în 1985–1995, și a cunoscut patru țări principale de destinație: Israel, Rusia, Ucraina și Germania. Mai apoi fluxurile emigrării permanente, au fost atrase de Canada, un flux care continuă și până în prezent, în mare parte acoperind specialiștii de calificare înaltă și familiile acestora.

Migrația temporară și-a asumat progresiv proporții semnificative începând cu 1990, și a avut loc, în mare parte, pentru a îmbunătăți situația economică/financiară sau în căutarea oportunităților de studii,

---

¹ http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/FIELD/Moscow/pdf/migration_conference_proceedings_volume1.pdf

ultima incluzând tineretul care a obținut oportunitatea de a aplica în mod individual pentru burse în străinătate.

Cea mai observată formă a migrației, notabile din punct de vedere statistic, este migrația voluntară temporară, care are la bază motive economice. Impulsionat de situația social-economică, fenomenul migrațional a evoluat și în funcție de politicile migraționiste adoptate în diferite perioade de timp, inclusiv de-a lungul unor variabile cum sunt aflarea legală sau ilegală peste hotare.

În opinia experților în domeniu evoluția fenomenului poate fi divizată în patru etape, fiecare dintre acestea având caracteristici specifice².

Prima etapă (anii 1990–1994). Specificul acestei etape constă în reglementarea proceselor migraționiste, care își aveau rădăcini în spațiul specific geopolitic sovietic și post-sovietic. De menționat, că la începutul perioadei respective peste 560 mii moldoveni locuiau în republici ale fostei Uniuni Sovietice. După proclamarea independenței s-au evidențiat un șir de probleme conexe migrației, inclusiv protecția drepturilor moldovenilor care activau în fostele republici Sovietice. Au fost încheiate acorduri bilaterale pe problemele migrației de muncă cu Federația Rusă (mai 1993), Ucraina (decembrie 1993), Belarus (mai 1994) și un șir de acorduri cu alte țări CSI³. Deteriorarea situației social economice, închiderea întreprinderilor, pierderea locurilor de muncă și creșterea sărăciei a condus la faptul că în prima jumătate a anilor '90 a luat amploare migrația economică comercială de tip „suveică” („shattle”, „celnok”), care a devenit dominantă în acea perioadă, reprezentând migrația în scopul procurării bunurilor peste hotare și comercializării acestora în țară la un preț mai mare⁴. Rutele de bază ale migrației comerciale de acest tip erau înspre Turcia, Rusia, România, Germania și Polonia (în special, în raioanele de nord). Introducerea regimului de vize, fortificarea controlului vamal, echilibrarea prețurilor în țările post-comuniste, implicarea activă a business-ului mare și mijlociu în operațiuni de import-export cu țările europene au făcut neprofitabilă migrația comercială a populației.

² Tendințele și politicile migraționale în regiunea Mării Negre: cazurile Moldovei, României și Ucrainei, Institutul pentru Politici Publice (Kiev, 2008).

³ Vezi Nr. 1.

⁴ Ibidem.

În următorii ani aceasta se reduce treptat și este înlocuită integral cu migrația forței de muncă. Pentru această perioadă este caracteristică și migrația internă a populației din regiunea transnistreană, în special spre capitala țării, generată de conflictul armat din 1992.

A doua etapă (1995–2000). Această etapă se caracterizează prin integrarea republicii în procesele migraționale în special orientate înspre Europa. Către anul 1997 reformele social-economice promovate de guvern, s-au soldat cu un început de recuperare economică, datorită creșterii modeste a producției industriale a țării. Produsul intern brut a înregistrat o creștere de 1,6 procente, comparativ cu anul precedent. Către perioada respectivă a fost restructurat și consolidat sectorul bancar și a fost finalizat procesul de privatizare, astfel fiind stabilite bazele reformei agricole. Însă în pofida acestor rezultate pozitive, în 1998 situația economică s-a agravat ca urmare a crizei financiare regionale și a default-ului din Rusia, principalul partener comercial al Moldovei, urmat de blocajul importului producției agricole și industriale moldovenești impus de Rusia, precum și de prăbușirea monedei naționale și creșterea inflației. Anii 1998–1999 au fost marcați de criza economică acută, care a condus la închiderea întreprinderilor, pierderea locurilor de muncă, apariția șomajului, creșterea sărăciei, afectând 73 procente din totalul populației. Acestea luate împreună au condus la deteriorarea semnificativă a pieței forței de muncă din țară. În rezultat ia amploare migrația spontană de muncă, preponderent ilegală. Se dezvoltă tipul de business privind transportarea ilegală a persoanelor în afara țării, ia amploare traficul de persoane. Încep să se contureze efectele pozitive ale fenomenului migrației, care până în 2000 viza mai ales Rusia și Italia. Au crescut intrările valutei străine în republică, și a crescut interesul față de fenomenul migrației, atât a publicului general, cât și în rândurile factorilor de decizie politică, de către stat fiind întreprinse măsuri de reglementare a proceselor migrației de muncă.

A treia etapă (2001–2006). Această etapă este caracterizată prin măsurile adoptate de Guvernul Moldovenesc pentru a promova legalizarea și reglementarea fluxurilor migrației ilegale precum și protecția drepturilor migranților în țările de destinație. În anul 2001 a fost creat Serviciul de Stat Migrațiune, unitate cu mandatul de a

îmbunătăți gestionarea politicilor migraționale⁵. În perioada dată migrația ilegală era determinată, în primul rând, de dificultatea obținerii vizei, de lipsa posibilității de a pleca la muncă legal în afara țării din cauza numărului mic de acorduri în domeniul muncii încheiate între Moldova și alte state, precum și de impozitele mari, ce urmau să fie plătite pentru obținerea legalizării șederii pe teritoriul țărilor de destinație. Încercări de reglementare a fluxurilor migrației forței de muncă s-au întreprins atât de Moldova, cât și de statele europene. În această perioadă au fost inițiate un șir de dialoguri cu 19 țări, semnate acorduri bilaterale în domeniul migrației de muncă, și deschise în Moldova consulate ale principalelor state recipiente ale migranților ilegali de muncă (Portugalia, Grecia și Italia). Către finele acestei perioade ia amploare migrația sezonieră la muncă către Rusia și Ucraina (în mare parte vizând bărbați care lucrează în industria construcțiilor). Femeile, preponderent, pleacă în Italia pentru o perioadă mai îndelungată și, în majoritate, sunt angajate în menaj.

Etapa a patra (din mai 2006–până în prezent). În mai 2006, în cadrul procesului de reorganizare a administrației publice centrale a fost dizolvat Biroul de Stat Migrațiune, iar competențele acestuia au fost divizate între două ministere. Astfel, Ministerul Afacerilor Interne⁶ a creat în cadrul său Biroul Migrație și Azil⁷, care a preluat competențele în domeniul imigrării străinilor și azilului, iar Ministerul Economiei și Comerțului competențele în domeniul migrației forței de muncă⁸. Începând cu 2009, aceste responsabilități au fost delegate Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei⁹. La etapa curentă este promovată abordarea conceptuală privind reglementarea migrației forței de muncă, desfășurarea reformei instituționale, și cooperarea mai strânsă cu Uniunea Europeană. Odată cu lansarea cursului spre integrare europeană Moldova

⁵ Hotărârea Guvernului Nr. 872 din 21 august 2001, "Cu privire la crearea Serviciului de Stat Migrațiune".

⁶ Hotărârea Guvernului Nr. 529 din 17.05.2006 „Privind acțiunile de reorganizare a unor organe centrale de specialitate ale administrației publice”.

⁷ Ordinul MAI Nr. 258 din 20.07.2006 “Cu privire la statele de organizare ale organelor și subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne” și Ordinul MAI Nr. 236 din 18.06.2009 “Cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Biroul Migrație și Azil (cu statut de Direcție generală)”.

⁸ Hotărârea Guvernului Nr. 735 din 19.06.2008, “Privind aprobarea Regulamentului Ministerului Economiei și Comerțului”.

⁹ Legea Nr. 21–XVIII din 18.09.2009, „Pentru modificarea Legii Nr. 64–XII din 31.05.1990 cu privire la Guvern și Regulamentul privind organizarea și funcționarea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr.691 din 17 noiembrie 2009.

realizează eforturi esențiale privind reglarea proceselor migraționale, iar migrația ilegală la muncă este înlocuită treptat cu politici în vederea reglementării migrației legale, prin semnarea acordurilor cu țările de destinație. Principalele țări de destinație rămân a fi Rusia, Ucraina și Italia. Se reduc treptat fluxurile migraționale spre Turcia, Portugalia, România și Grecia.

În 2010 aproape un sfert din populația economic activă a părăsit țara în căutarea locurilor de muncă. Ponderea remitențelor de peste hotare a atins proporții semnificative și a înregistrat circa o treime din PIB în 2006, rămânând înaltă și astăzi.

O pondere semnificativă a migraților care continuă să părăsească temporar țara în căutarea unui loc de muncă peste hotare o constituie persoanele din zonele rurale. Veniturile reduse rezultate din deținerea loturilor de pământ, lipsa oportunităților de angajare, salariile mici din sectorul agricol, cumulate cu o infrastructură slab dezvoltată și servicii de calitate joasă au dus la diminuarea numărului populației ocupate în agricultură și activitățile conexe acestora și au contribuit semnificativ la exodul masiv al forței de muncă din mediul rural, prin procese paralele de emigrare și urbanizare.

A1.1. Factorii ce impulsionează și extind migrația

Moldova la moment este la o etapă în care paralel cu restructurarea economică și schimbările sociale, tranziția a determinat și o migrație în creștere (internă rurală-urbană, emigrarea internațională). În majoritatea țărilor din Europa de Vest (de ex. Spania, Italia, Grecia și Irlanda) care deja au trecut printr-o astfel de tranziție, creșterea inițială a fluxurilor migraționale a fost urmată, după o perioadă mai mare, de tendințele descrescânde ale tendințelor emigraționale, și s-a schimbat dintr-un stat pur de emigrare într-un stat pur de imigrare, din cauza imigrării lucrătorilor necalificați și a celor semi-calificați din țările în curs de dezvoltare.¹⁰ În timp ce un astfel de scenariu a fluxurilor migraționale din și spre Moldova ar putea să aibă loc, conform datelor calitative analizate,

---

¹⁰ "Anatomia mormanului migrațional" Martin P.L. și J.E.Taylor (1996), Strategia de dezvoltare, ocupare și migrațiune: observații din modele, J.E.Taylor (ed), Centrul de Dezvoltare OCDE, Paris (1996), precum și Zelinsky (1971).

Republica Moldova încă nu a intrat în această fază de descreștere a emigrației, iar acesta ar putea să fie doar unul dintr-o serie de scenarii posibile.

În conformitate cu diferite studii, principalul factor de impulsionare pentru migranții moldoveni este migrația pentru scopuri economice, în mare parte datorită sărăciei, lipsei oportunităților ocupaționale și a salariilor mici.

Unii indicatori ne pot oferi o idee clară cu privire la mediul economic obiectiv în care trăiesc mulți cetățeni care reprezintă un factor determinant în ceea ce privește decizia de a migra.

1. În primul rând, tranziția a început în anii 1990, fiind determinată de o schimbare dramatică în structura economică și cea ocupațională a țării; modernizarea agriculturii a determinat un nivel redus de ocupare a forței de muncă de la 50 procente din total până la 27,5 procente la moment¹¹. Restructurarea în paralel a industriei a cauzat alte pierderi în ceea ce privește oportunitățile ocupaționale, care n-au fost compensate de noile locuri de muncă create în sectorul serviciilor și construcției.
2. La sfârșitul anilor 1990, nivelul PIB-ului în Moldova era de 34 procente din nivelul înregistrat un deceniu anterior. Dezvoltarea economică robustă din ultimul deceniu (5% în medie din creșterea PIB-ului), nu s-a transpus într-o îmbunătățire a oportunităților ocupaționale, ci într-o tendință negativă, deoarece rata de ocupare s-a redus de la 54,8 procente în 2000 până la 38,5 procente în 2010¹².
3. Salariile nominale reale continuă să fie foarte mici în comparație cu cele din țările vecine. Salariul mediu lunar brut variază de la 138 dolari SUA în sectorul agriculturii¹³ până la 199 dolari SUA în învățământ, 270 dolari SUA – în AP, 503 dolari SUA – în TIC, și 556 dolari SUA – în serviciile financiare. Salariile reale sunt afectate puternic de ratele înalte de inflație. Drept rezultat,

---

¹¹ Baza de date statistice BNS (2012), disponibil pe <http://statbank.statistica.md> (accesat la 19 noiembrie 2012).

¹² Ibidem.

¹³ 1 dolar SUA = 11.8350 MDL, conform datelor din 15 februarie 2012.

sărăcia s-a răspândit. Banca Mondială¹⁴ a estimat că în 2009, 21,9 procente din populația Moldovei se afla sub rata națională de sărăcie. Astfel, migrația în masă a fost, de fapt, indusă de factori economici, drept un mecanism pentru încercarea de a reduce sărăcia.

4. 30,92 procente din volumul total de ocupație este raportat ca fiind informal.¹⁵

Într-un mediu atât de dificil, migrația pare să fie o strategie de supraviețuire. Strategiile migraționale sunt uneori susținute de istoriile de succes ale migranților și de rețelele sociale care sunt constituite peste hotare (rude, cunoștințe și prieteni apropiați, care deja locuiesc și muncesc peste hotare).

Abilitățile lingvistice de asemenea pot juca un rol important în ceea ce privește migrația spre țările CSI, deoarece un număr mare de moldoveni posedă și limba rusă. Migrația spre țările UE poate fi facilitată pentru cei care dețin pașaport românesc, cel puțin din 2007 când România a devenit stat membru al Uniunii Europene.

A2. Modele actuale de migrație

Datele disponibile și sursele de informație. Pentru elaborarea politicilor ce țin de migrație cu accentul plasat pe domeniile și grupurile afectate de acest fenomen este necesar de a crește baza de cunoștințe despre migrație și despre impactul demografic, social și economic al acestui fenomen în țară. În scopul evaluării multilaterale a fenomenului migrației a fost elaborată Matricea Indicatorilor Profilului Migrațional Extins pentru Republica Moldova. Indicatorii respectivi permit de a descrie situația din diverse aspecte, de a evalua și a scoate în evidență efectele negative și pozitive, care și-au făcut apariția în societatea moldovenească în urma intensificării fluxurilor migraționale. Astfel, au fost supuse evaluării sursele disponibile de date în diverse domenii, a fost elaborat un raport comprehensiv privind disponibilitatea informației despre migrație¹⁶,

¹⁴ Datele BM. Disponibil pe <http://data.worldbank.org/country/moldova> (accesat la 19 noiembrie 2012).

¹⁵ BNS Forța Muncii în Republica Moldova. Ocupare și Șomaj în 2011 (Chișinău, 2011). Disponibil pe www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/ocupare_somaj/Forta_Munca_rom_2011.pdf

¹⁶ Poulain, M., Herm, A., Vreșiș, M., Craievschi Toartă, V., Raportul de evaluare a datelor pentru Republica Moldova, (Chișinău, Misiunea OIM în Moldova, 2011).

precum și au fost colectate datele necesare pentru elaborarea raportului analitic, astfel contribuind la Profilul Migrațional Extins al țării.

În procesul de colectare a informației au fost implicate un șir de structuri guvernamentale care au prezentat datele necesare. De asemenea, au fost utilizate și bazele de date online naționale și internaționale pentru colectarea acelor statistici, care nu puteau fi obținute sau nu țineau de competența structurilor de stat din Moldova. În consecință, conform matricei Indicatorilor PME, au fost colectate date și a fost identificat un număr de indicatori din următoarele surse de date:

- Biroul Național de Statistică (BNS) – 64 indicatori;
- Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (MTIC), ÎS „CRIS „REGISTRU” – 47 indicatori;
- Ministerul Afacerilor Interne (MAI): Biroul Migrație și Azil (BMA), Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane (CCTP) – în total 38 indicatori;
- Serviciul Grăniceri (SG) – 6 indicatori;
- Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSF): Unitatea Națională de Coordonare a Sistemului Național de Referire pentru asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de persoane (SNR), Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM) – în total 5 indicatori;
- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) – 6 indicatori; și
- Ministerul Educației (MEd) – 5 indicatori.

Pentru unii indicatori au fost prezentate date din două surse, ambele seturi de date fiind analizate în raport, în unele cazuri a fost prezentată analiza comparativă a acestora, atenționându-se asupra diferențelor înregistrate. Matricea include și un număr de indicatori, care au fost colectați ad-hoc, din lipsa unui sistem informațional. În unele cazuri a fost posibil de analizat doar tendințele unui fenomen sau altuia, s-a putut constata existența unui fapt, sau observa unele situații conexe migrației, fără a putea fi asigurată exactitatea absolută și veridicitatea în acest sens.

Matricea indicatorilor PME include serii de date pentru anii 2005–2010. Totuși, au fost înregistrate și unele limitări ce țin de disponibilitatea

seriilor de date anuale pentru perioada studiată. Spre exemplu, indicatorii obținuți în baza cercetărilor statistice ale BNS privind Ancheta Forței de Muncă și Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice sânt disponibili începând cu anul 2006. În anul menționat cercetările respective au fost lansate pe un eșantion nou, iar pentru datele obținute nu este asigurată comparabilitatea cu cele din cercetările precedente. De asemenea, datele despre populație, prezentate de ÎS „CRIS „Registru”, pentru anii 2005–2007 nu includ numărul copiilor din motivul lipsei înregistrării acestora în baza respectivă de date în acea perioadă. Astfel, datele prezentate de ÎS „CRIS „Registru” despre populație pentru anii menționați pot fi subestimate. În același timp acestea pot fi și supraestimate din motivul includerii în calcul al unui număr de persoane, care locuiesc în Transnistria, dar care dispun de documente oficiale și de cetățenia Republicii Moldova. De precizat, că toate datele prezentate de ceilalți furnizori de date se referă doar la partea controlată de Guvernul RM, fără datele privind situația din Transnistria.

Pentru cinci indicatori din matricea respectivă nu a fost posibilă colectarea datelor la nivel național. Astfel informația a fost completată cu date necesare din bazele de date internaționale, respectiv:

- Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – 1 indicator;
- Eurostat – 2 indicatori; și
- ICNUR – 2 indicatori.

Lista furnizorilor de date și a indicatorilor, divizată pe compartimentele stipulate în matricea cu indicatori PME, este prezentată integral în Anexa 1.

În raport au fost de asemenea analizate serii de date statistice oficiale, extrase din banca de date BNS, statistici și date administrative ale MS și MMPSF. Aceste date adiționale, care nu sânt incluse în matricea cu indicatori PME, vin să explice și să confirme rezultatele analitice privind dinamica fenomenului în Republica Moldova, impactul asupra situației demografice, spre exemplu îmbătrânirea populației; sociale, cum ar fi educația și sănătatea; și economice, inclusiv reducerea sărăciei în rezultatul fluxului de transferuri bănești din străinătate.

Tabelele cu datele respective sânt incluse în anexele statistice cu referire la fiecare capitol al raportului dat.

A2.1. Fluxul migrației internaționale a cetățenilor moldoveni și stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare

Fenomenul migrației în republică este caracterizat în special prin emigrarea internațională a locuitorilor Moldovei, și mai puțin prin imigrarea persoanelor din afara țării. Există diverse abordări în țară naționale de evaluare a numărului persoanelor implicate în procesele migraționale, acestea fiind diferite de abordările internaționale în acest sens. Anume aceste abordări conduc la faptul că se vehiculează numere diferite ale persoanelor implicate în procesele migraționale din țară.

Conform definiției UE ” **'emigrant'** este considerată persoana care emigrează”, iar **'emigrația'** este acțiunea prin care o persoană care a avut anterior reședința obișnuită pe teritoriul unui stat (membru) încetează să mai aibă reședința obișnuită pe teritoriul statului (membru) în cauză pentru o perioadă care este sau se așteaptă să fie de cel puțin 12 luni”¹⁷.

Conform definiției ONU ” **'migrant pe termen lung'** este persoana care se mută într-o altă țară decât țara sa de reședință obișnuită pentru o perioadă de cel puțin un an (12 luni), astfel încât țara de destinație devine efectiv noua sa țară de reședință obișnuită. Din perspectiva țării de plecare, persoana va fi un emigrant, iar din perspectiva țării de sosire persoana va fi un imigrant.”¹⁸

În Republica Moldova sânt utilizate, în linii mari, trei abordări privind estimarea emigrării internaționale, acestea fiind:

- i. emigrarea documentată, această formă include retragerea vizei de reședință și declararea emigrării pe termen lung sau pentru totdeauna din țară, cunoscută în țară și sub termenul de emigrare permanentă;
- ii. plecarea la muncă sau în căutare de lucru peste hotare, considerată de asemenea ca fiind migrarea temporară/ circulară; și
- iii. plecarea din țară, înregistrată la frontieră, aceasta de facto incluzând ambele: emigrarea documentată/permanentă și

¹⁷ Regulamentul (CE) NR. 862/2007

¹⁸ UNDESA, Recommendations on Statistics of International Migration, Revision 1, (New York, ONU, 1998). Disponibil pe http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM_58rev1e.pdf

migrarea temporară/circulară. Există diferite date și surse de informații privind estimarea emigrării, iar cele mai relevante, care ar putea fi utilizate pentru monitorizarea procesului și a impactului fenomenului migrației asupra situației în diverse domenii, sânt prezentate și analizate în acest raport.

Unul din principalii furnizori de informații privind evoluția emigrării internaționale este BNS, care estimează numărul celor plecați utilizând datele administrative, prezentate de către MTIC (ÎS CRIS „Registru”), precum și datele cercetărilor statistice în domeniu, realizate de BNS (AFM, CBGC).

Numărul de emigranți, cetățeni moldoveni și străini, care locuiesc în Moldova dar dispun de altă cetățenie, estimat în baza datelor MTIC (ÎS CRIS „Registru”), însumează numărul acelor persoane care au declarat și au documentat emigrarea din țară, așa-numita „emigrarea documentată”. Anual acest număr variază pe parcursul ultimilor ani între 5–8 mii persoane (Tabelul 1.). În baza acestor date este evaluat și stocul cumulativ al cetățenilor moldoveni care locuiesc în afara țării, raportat de către MTIC (ÎS CRIS „Registru”). La finele anului 2010 acest număr a înregistrat circa 92 mii persoane, care și-au documentat emigrarea, cifră calculată din 2005, momentul în care o astfel de evidență a început să fie ținută sistematic. Acest număr include și emigranții care de facto provin din stânga Nistrului, iar în raport cu totalul populației stabile din republică care este calculat fără Transnistria, aceste date includ o supraestimare în contextul definiției aplicate. În același timp, există o subestimare majoră a acestui indicator din motivul necorespunderii definiției aplicate în țară privind metodologia de evaluare a numărului emigranților, cu definiția internațională utilizată în acest scop. O analiză a situației privind fluxul anual al „emigrației documentate” din țară este prezentată în capitolul A2.1. Profilul „emigrației documentate”, la fel este prezentat în capitolul A2.1., analiza fiind bazată pe datele privind stocul cumulativ al cetățenilor moldoveni care locuiesc în afara țării.

Datele cercetării AFM, relatează un număr mediu anual de circa 300 mii persoane de 15 ani și peste, care sunt plecate la muncă sau sunt în căutare de lucru peste hotare. Grupa de lucrători migranți acoperiți de AFM, care nu conține nici un indicator despre durata

aflării peste hotare, include atât migranții care își păstrează locul de reședință obișnuită din Moldova, călătorind în ambele direcții pentru perioade scurte de timp în scop de a munci, precum și migranții care s-ar putea să lucreze peste hotare pentru o perioadă care depășește un an și și-au stabilit reședința obișnuită peste hotare. Ambele categorii descrise mai sus, sunt raportate de respondenții AFM, ca fiind membri ai gospodăriilor țărănești care lucrează peste hotare. Numărul stabilit prin AFM, nu poate fi echivalat cu numărul total de emigranți, deoarece în acest caz nu este capturată emigrarea pentru alte scopuri. Mai mult ca atât, dată fiind colectarea datelor în bază de chestionar, gospodăriile care au emigrat în totalitate nu sunt acoperite, deoarece nu este nici un membru de familie rămas în Moldova, care să raporteze în cadrul AFM. În final, această anchetă nu cuprinde teritoriul din partea stângă a r. Nistru. Componenta și modelele migraționale ale migranților capturați de AFM, care pot fi considerați predominant migranți temporari, sau de facto, circulari¹⁹, în lumina celor expuse mai sus, vor fi puse în discuție în detaliu în secțiunea A 2.1.

O altă sursă importantă de informații sunt datele SG privind înregistrarea traversărilor frontierei. Informația respectivă este prezentată conform datelor acumulate de la Punctele de trecere a Frontierei de Stat controlate de autoritățile oficiale ale Republicii Moldova. În SIAMA sânt prezentate datele privind numărul cetățenilor RM care se află peste hotare, estimat de către MTIC (ÎS CRIS „Registru”) în baza datelor colectate la frontieră de către SG. La 01 ianuarie 2011, numărul respectiv a constituit circa 713 mii persoane. Aici sânt considerate persoanele care au fost înregistrate la frontieră la plecarea din țară, și nu s-a înregistrat intrarea acestora în țară la momentul raportării.

SG de asemenea prezintă informații privind perioada de aflare a persoanelor în afara țării. În baza duratei șederii în afara țării după ieșire, numărul emigranților internaționali poate fi stabilit conform definițiilor UE/ONU. Către finele anului 2010, circa 300 mii din totalul de 713 mii de cetățeni moldoveni s-ar califica drept emigranți

---

¹⁹ Deși, conform altor sondaje periodice, o parte semnificativă a migrației de muncă este de natură circulară, fapt notabil mai ales în coridorul migrațional al CSI, nu există la moment un instrument regulat de colectare a datelor, pentru a monitoriza fenomenul în cauză și pentru a stabili date veridice privind prevalența migrației circulare.

internaționali, conform definiției internaționale (sânt absenți din țară timp de 1 an și mai mult). Considerând existența unei părți necontrolate a frontierei de stat, această cifră ar putea fi subestimată, deoarece un număr de persoane traversează frontiera și prin segmentul respectiv. Totodată există și o supraestimare a indicatorului dat prin faptul că persoanele ar putea traversa frontiera prin segmentul controlat al Frontierei de Stat iar întoarcerea ar fi prin partea stângă a Nistrului. O altă cauză a supraestimării în raport cu numărul populației RM (calculat fără Transnistria), care ar putea fi înregistrată pentru toți indicatorii evaluați în baza datelor administrative, este că evidenței la frontieră sânt supuși și locuitorii din stânga Nistrului, care dispun de pașapoarte și traversează frontiera în baza acestora la ieșirea din țară. Datele SG raportează un număr de circa 33 mii persoane care au avut reședința în stânga Nistrului înainte de plecarea din țară, înregistrată la finele anului 2010. Deși datele SG nu pot fi considerate drept pe deplin de încredere, analiza acestora de rând cu analiza variabilelor existente se va utiliza pentru a complementa tendințele și modelele observate în rândul emigranților incluși în statisticile emigraționale ale BNS.

O estimare a numărului persoanelor care anual pleacă din Moldova, fluxul imigranților în țările recipiente, este prezentat în baza datelor EUROSTAT. Date respective nu reflectă numărul total al persoanelor care anual emigrează din Moldova, acestea includ informația doar pentru 30 țări din SEE²⁰, dar și dintre acestea nu pentru toate țările sunt prezentate date anuale (Tabelul 2). De asemenea, în baza datelor EUROSTAT a fost estimat și numărul total al persoanelor plecate din Moldova care locuiesc în afara țării (stocul la finele fiecărui an), datele fiind disponibile doar pentru 30 țări din spațiul european²¹. De menționat că nici pentru aceste țări nu sunt disponibile datele pentru fiecare an. Au fost necesare anumite ajustări ale datelor (Tabelul 9), iar stocul cumulativ estimat al acestora a constituit circa 196 mii persoane la 31 decembrie 2010. Numărul acesta

²⁰ Armenia, Austria, Azerbaidjan, Belarus, Bulgaria, Croația, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Germania (inclusiv fosta RDG din 1991), Islanda, Irlanda, Israel, Italia, Letonia, Lituania, Moldova, Olanda, Norvegia, Polonia, România, Rusia, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Uzbekistan.

²¹ Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania (inclusiv fosta RDG din 1991), Grecia, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Elveția, Turcia, Marea Britanie și Irlanda de Nord.

ar putea fi subestimat din motiv că nu sunt accesibile datele din toate țările de destinație a moldovenilor, de asemenea nu sunt considerate în evidența respectivă persoanele care se află ilegal în țările recipiente. În același timp acest număr ar putea fi supraestimat, deoarece un număr anumit de persoane înregistrate în țările gazdă sunt implicate în migrația temporară, sezonieră și nu pot fi considerați emigranți, prin definiție²².

Anumite subestimări/lacune sânt observate în ceea ce ține de evidența sectorială privind migrația. Plecarea la studii peste hotare este unul dintre factorii care determină un număr de persoane să emigreze, iar estimarea numărului acestora este de asemenea o provocare. Ministerul Educației dispune de date oficiale privind numărul cetățenilor moldoveni aflați la studii peste hotare, în baza tratatelor internaționale, care în 2010 a fost de 4 mii persoane, însă nu există o evidență a numărului celor care aplică și obțin locuri pentru studii peste hotarele țării pe cont propriu. Respectiv, numărul moldovenilor care studiază peste hotare este mult mai mare. Un raport al Băncii Mondiale²³ relatează pentru 2006 un număr de circa 9.000 de persoane care își făceau studiile în afara țării. De asemenea nu există o evidență a impactului migrației în alte sectoare. Astfel, fluxul anual al specialiștilor din domeniile social economice inclusiv migrațional, poate fi estimat doar în baza cercetărilor și sondajelor. Totuși se întreprind anumite măsuri și activități în acest scop.

O problemă aparte reprezintă evidența copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației, sarcină care este divizată între mai multe ministere, care la rândul lor raportează date diferite, de cele mai multe ori necorelate între ele. Începând cu anul 2010 MMPSF, în calitate de autoritate tutelară centrală, colectează și furnizează către BNS informația privind numărul copiilor rămași fără îngrijire părintească, inclusiv în urma migrației²⁴. Totodată Ministerul Educației periodic, la solicitarea Guvernului sau unor organizații internaționale, precum UNICEF, colectează date referitor la copiii plecați peste hotare împreună cu părinții lor sau ai căror părinți sunt plecați peste hotare. Există discrepanțe între datele prezentate de către aceste două instituții, ceea

---

²² Vezi Nr. 17.

²³ J.A. Sabadie et al., Migrațiune și calificări: experiența lucrătorilor migranți din Albania, Egipt, Moldova și Tunisia, (Washington, BM/ETF, 2010).

²⁴ Formularul statistic 103.

ce se poate explica prin modalitatea diferită de colectare²⁵ a datelor și a lipsei mecanismelor de verificare a acurateții acestora. Astfel, pentru anul 2010, MMPSF a prezentat un stoc cumulativ de 52.065 de copii cu părinți plecați peste hotare, comparativ cu MEd, care a oferit cifra de 54.176 de copii. Cu toate acestea diferențele în cauză din punct de vedere statistic nu influențează tendințele în acest domeniu. O a treia sursă de date este și Ministerul Afacerilor Interne, care monitorizează evoluția anuală a delincvenței juvenile, raportând pentru anul 2010, o cifră de 29.681 copii, rămași fără îngrijirea ambilor părinți, ultimii fiind plecați la muncă peste hotare²⁶.

De menționat că anumite eforturi se fac pentru a introduce în practica națională a definițiilor internaționale privind cuantificarea emigrării și pentru a alinia procesul de colectare și prelucrare a datelor la standardele internaționale, aplicate în domeniu. Sînt necesare implicări în procesele de luare a deciziilor, elaborarea și aplicarea metodologiilor privind evaluarea și cuantificarea fenomenului (numărul persoanelor implicate în procesele migraționale, mărimea remiterilor bănești, etc.), ceea ce necesită anumite resurse financiare și umane. Un pas important în procesul de gestionare a fluxurilor migraționale internaționale pentru Republica Moldova l-a reprezentat Metodologia specială de estimare a fluxurilor migraționale internaționale utilizând baza de date privind traversarea la frontiera de stat, care a fost elaborată cu suportul OIM pe parcursul anului 2010–2011 și care a fost propusă spre testare principalilor prestatori de date în acest domeniu precum: MTIC (ÎS CRIS „Registru”), SG și BNS. În capitolele ce urmează analiza situației privind fluxurile migraționale și profilul migrațional se va baza pe datele disponibile la acest moment, atât cele administrative, cât și datele cercetărilor și sondajelor recente, efectuate în domeniul migrației. De menționat că datele respective sînt colectate și estimate reieșind din cadrul legislativ-normativ în vigoare la momentul elaborării raportului dat.

²⁵ MMPSF colectează datele de la Secțiile/Direcțiile raionale de asistență socială și protecția familiei, care le adună la nivel de primărie prin intermediul asistenților sociali comunitari. Iar MEd colectează datele de la Direcțiile Generale Învățământ Tineret și Sport, care le colectează prin intermediul școlilor și primăriilor.

²⁶ Nota Informativă MAI cu privire la starea delincvenței juvenile și activitatea serviciilor minori a subdiviziunilor teritoriale în perioada 12 luni ale anului 2010. Disponibil pe www.mai.md/node/7007 (accesată la 11 iunie 2012).

Emigrarea cetățenilor

Analiza situației privind emigrarea din Moldova în cadrul capitolului respectiv se axează preponderent pe datele privind fluxurile anuale ale celor plecați din țară conform surselor prezentate mai sus și a datelor disponibile în acest sens. Numai în unele cazuri se vor prezenta, pentru comparare, date ce țin de stocurile cumulative la data raportării.

Fluxul anual al emigrării internaționale „documentate”. Deși „emigrarea documentată” peste hotare, estimată în baza datelor MTIC (ÎS CRIS „Registru”) continuă să fie actuală în Moldova, fenomenul înregistrează tendințe spre reducere. Conform datelor oficiale, în 2005 au emigrat peste hotare 6.828 persoane, iar în 2010 acest număr s-a redus cu circa 30 procente și a constituit 4.714 persoane (*Tabelul 1*). Numărul respectiv include cetățenii moldoveni și persoanele care dispun de cetățenia altei țări decât Moldova, și se limitează la numărul celor care și-au retras viza de reședință înainte de plecarea pentru totdeauna din țară. Este necesar de menționat că există o subestimare a acestor date pentru anii 2005–2008. Datele privind emigrarea copiilor pentru această perioadă nu sânt disponibile din lipsa de evidență a acestora. Înregistrarea copiilor pentru grupurile 0–4, 5–9, 10–14 ani în baza de date a MTIC (ÎS CRIS „Registru”) a început să fie efectuată odată cu punerea în aplicare a actelor legislativ-normative respective²⁷ privind elaborarea pașapoartelor copiilor și atribuirea minorilor a Numărului de Identificare.

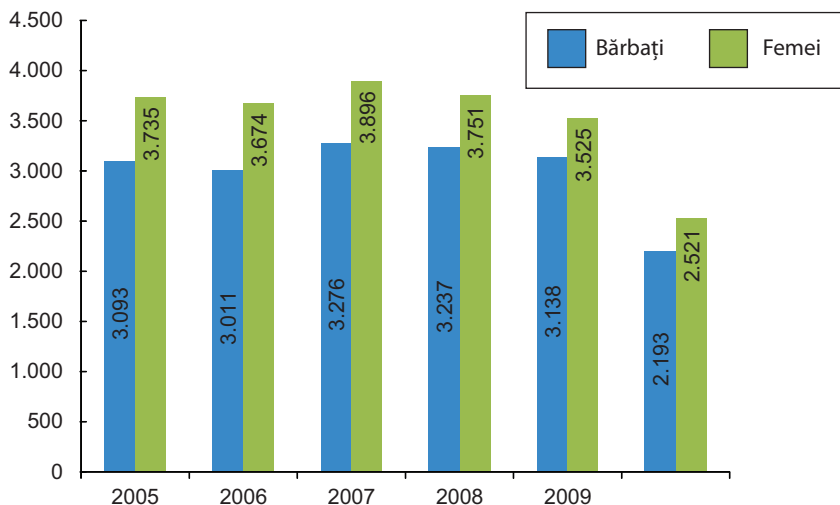
Conform datelor privind fluxul anual al “emigrării documentate”, pe parcursul a ultimilor 5 ani a emigrat un număr mai mare de femei.

Astfel, ponderea femeilor a depășit cu 6–10 p.p. ponderea bărbaților în această perioadă (Figura 1). Cel mai mare număr de emigrări, egal cu 7.172 persoane (3.276 bărbați și 3.896 femei), a fost înregistrat în anul 2007, după care numărul respectiv atât al bărbaților cât și al femeilor s-a redus continuu.

---

²⁷ Decizia Consiliului Suprem de Securitate Nr. 05/1-03-03 din 17 iulie 2008; Ordinul comun între MTIC și MS Nr. 114/476 din 12 decembrie 2008, privind procedura comună de înregistrare comună în maternități; Legea Nr. 135 din 1 iulie 2010, pentru modificarea articolului 2 din Legea Nr. 273-XIII din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte.

Figura 1. Emigrarea internațională documentată din Moldova, în funcție de sexe, 2005–2010 (%)

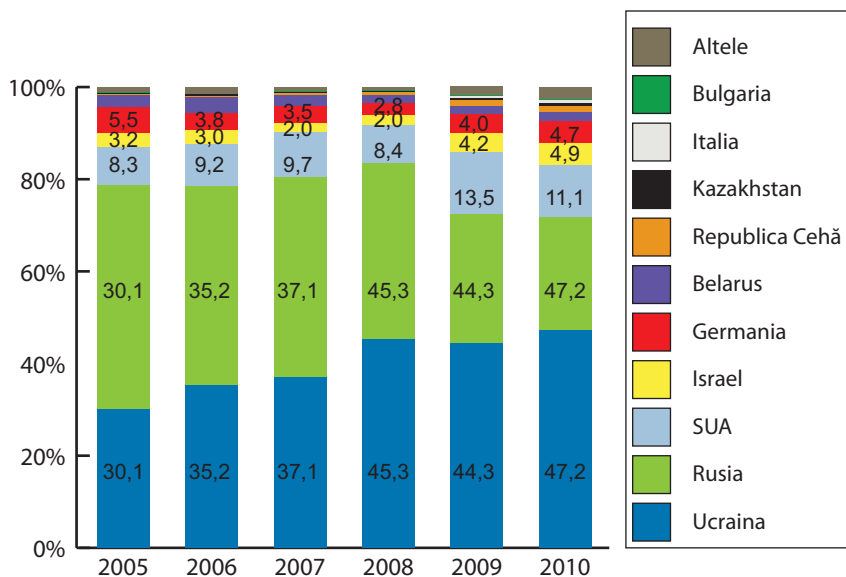
Sursa: BNS.

În ultimii 3 ani se observă tendințe mai rapide de reducere a numărului femeilor care „emigrează documentat” peste hotarele țării față de numărul bărbaților (Figura 1). Astfel, rata de descreștere a numărului de femei către 2010 față de 2007 este de -35 procente față de -33 procente a bărbaților.

Datele privind fluxul anual al „emigrării documentate” denotă că emigrează preponderent persoane tinere. În totalul numărului de „emigrări documentate”, egal cu 4.714 persoane conform datelor pentru anul 2010, cea mai mare pondere de 12,7 procente este înregistrată pentru populația cuprinsă între 25–29 ani, urmată de cele din grupurile de vârstă 30–34 ani (1%), 20–24 ani (10,2%) și 35–39 ani (8,2%). Cel mai mic număr al celor care pleacă peste hotare este observat pentru persoanele, care au atins vârsta de pensionare (65 ani) constituind doar 8,8 procente din totalul emigranților care și-au documentat emigrarea permanentă din țară. În sumă, grupurile cuprinse între 20–39 ani împreună formează cel mai numeros grup de 42 procente din total.

Cea mai mare pondere a fluxurilor „emigrărilor documentate” este înregistrată pentru Rusia și Ucraina, care au primit în perioada anilor 2005–2010 circa 80 procente din populația ce a părăsit anual țara (Figura 2). În 2005 în Rusia au plecat 48,5 procente dintre persoanele care au emigrat, în Ucraina – 30 procente. Aceste proporții ale emigranților s-au păstrat până în anul 2007, inclusiv.

Figura 2. Emigrarea internațională, din Moldova, în funcție de țara de destinație, 2005–2010

Sursa: BNS.

Începând cu anul 2008 tendințele s-au schimbat, „emigrarea documentată” internațională fiind preponderent orientată spre Ucraina (45%), urmată de Rusia (43%), unde au plecat respectiv 2.057 și 3.310 persoane. În 2010 în Ucraina au plecat 47,2 procente (2.227 persoane), atunci când în Rusia – doar 24,6 procente (1.162 persoane).

O altă țară importantă, recipientă a persoanelor care vin din Moldova, este SUA, tendințele respective pentru anii 2009 și 2010 fiind în descendență (899 persoane și 523 persoane, respectiv). Se observă că SUA primește anual în jur de 10 procente din numărul total de emigranți

moldoveni, urmată de Israel și Germania cu circa 5 procente din totalul emigranților care pleacă din Moldova.

Analizând numai cetățenii moldoveni din această grupă, trebuie de menționat că aceștia reprezintă circa 95 procente sau 4.459 persoane din acei care și-au documentat emigrația în 2010 (Tabelul 1 și Tabelul 3). În ultimii doi ani din perioada inclusă în studiul dat s-a înregistrat o reducere a emigrării cetățenilor moldoveni. În 2009 față de 2008 rata de creștere a fluxului „emigrării documentate” internaționale al cetățenilor moldoveni a înregistrat o valoare negativă de -20,5 procente. Această reducere a continuat, indicatorul respectiv atingând valoarea de -27,8 procente în 2010 față de anul precedent (Tabelul 4).

Preponderent emigrează cetățenii moldoveni din mediul urban, numărul acestora în 2010 fiind dublu (2.968 persoane) față de cel din mediul rural (1.490 persoane) (Tabelul 3). Proportia relativă a emigranților internaționali din mediul rural versus urban a înregistrat o creștere constantă din 2007 până în 2009, respectiv de la 62,9 procente la 68,5 procente. În continuare indicatorul dat s-a redus cu circa 18 p.p., înregistrând 50 procente în anul 2010 față de 2009 (Tabelul 4).

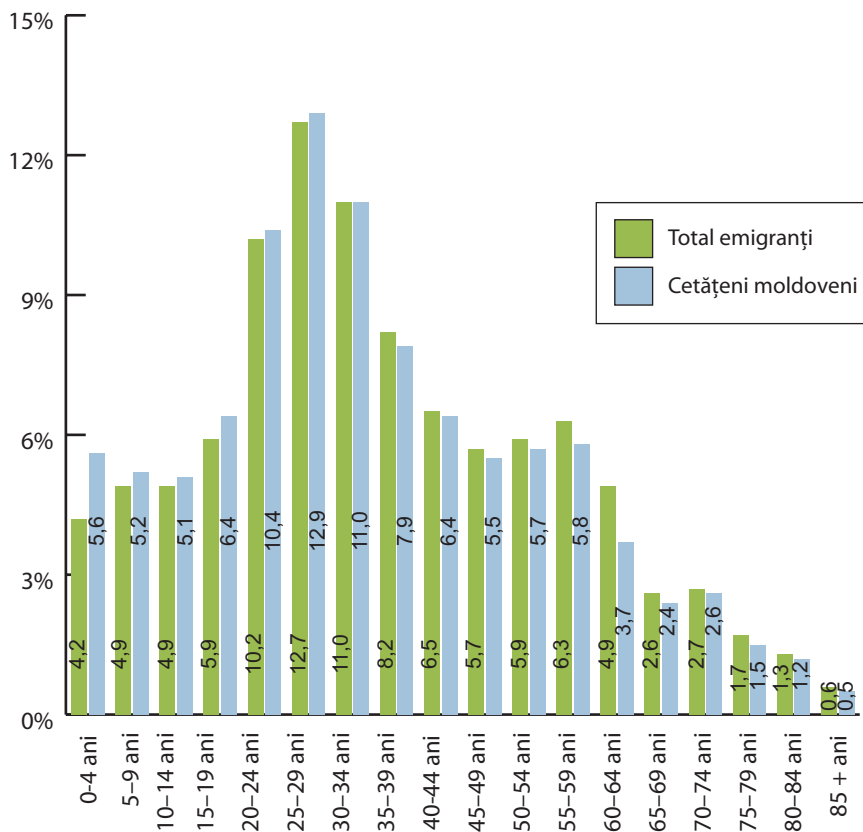
Numărul femeilor care au emigrat prevalează numărului bărbaților, constituind în anul 2010, 2.385 și respectiv 2.074 persoane, iar decalajul de gen al emigrării internaționale a cetățenilor moldoveni a crescut de la 110,3 procente în 2008 la 115 procente în 2010 (Tabelul 3). De menționat că și printre persoanele cu altă cetățenie decât cea a Moldovei (care înainte de emigrare locuiau în Moldova) în 2010 de asemenea au emigrat mai multe femei decât bărbați (136 versus 119 persoane).

Structurile de vârste ale fluxurilor anuale ale „emigrării documentate” total și a cetățenilor moldoveni denotă anumite diferențe. Ponderea persoanelor tinere este mai mare pentru cetățenii moldoveni emigranți în comparație cu totalul emigranților (Figura 3).

Astfel circa 65 procente din cetățenii moldoveni emigranți fac parte din grupa de vârstă de până la 39 ani, atunci când acest grup constituie circa 62 procente din totalul emigranților. Situația este inversă pentru grupul de vârstă 40–64 ani. Pentru cetățenii moldoveni acest grup este de circa 27

procente, în totalul emigranților din Moldova acesta constituie 29 procente. În cazul persoanelor vârstnice de 65 ani și mai mult pentru cetățenii moldoveni se menține aproximativ aceeași pondere de circa 8 procente ca și în totalul emigrării internaționale documentate. Deci, persoanele vârstnice care emigrează sunt preponderent cetățeni moldoveni, iar persoanele cu altă cetățenie decât a Moldovei, care „emigrează documentat” din țară în majoritate sunt de vârstă până la 40–64 ani.

Figura 3. Structura comparativă a fluxului emigrării internaționale, în funcție de vârste, 2010

Sursa: BNS, MTIC (ÎS CRIS "Registru").

Mai mult de 1/4 dintre moldovenii care au „emigrat documentat” anual în perioada 2007–2010 sânt persoane cu studii medii de specialitate

și superioare (Tabelul 5). În anul 2008 a fost înregistrat cel mai mare număr al acestora și a constituit 2.069 persoane. În anii următori s-au observat tendințe descendente stabile, această descreștere fiind de 36,5 procente în 2010 față de 2008. Astfel, numărul persoanelor cu studii superioare care au „emigrat documentat” din țară în 2010 a constituit 1.314 persoane, în timp ce emigranții care aveau studii secundare generale, medii, medii incomplete sau gimnaziale a atins un număr de 2.502 persoane. Persoanele cu grade științifice emigrează mai puțin, numărul acestora în perioada menționată a variat între 4–8 cazuri anual.

Emigrarea internațională din Moldova, înregistrată de către țările recipiente. Pentru o înțelegere mai aprofundată a evoluției fenomenului migrației este necesară studierea acestuia prin prisma datelor prezentate de către țările recipiente, adică a *imigrării internaționale din Moldova*, raportate de către țările gazdă. Conform informației din baza de date Eurostat²⁸ în perioada 2005–2010 fluxul cel mai mare de imigrări din Moldova a fost înregistrat în anul 2010 de către Italia și a fost de 27.034 persoane (Tabelul 2). Numărul anual de imigranți din Moldova în Italia este în continuă ascendență, înregistrând o creștere de aproape 3 ori în 2010 față de 2005 (27.034 și respectiv 9.366 persoane).

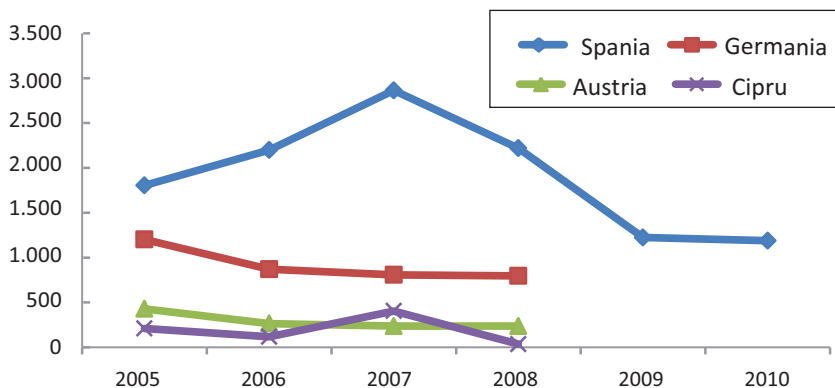
Din motivul că nu pentru toți anii datele sunt disponibile pe țări nu este posibil de a fi făcute careva concluzii finale în acest sens. Pot fi relatate doar câteva constatări care ar oferi informații privind tendințele fenomenului respectiv (Figura 4).

Astfel, datele pentru Rusia există doar pentru perioada 2005–2007, însă este necesar de menționat că tendințele sunt în creștere. În 2010 numărul celor sosiți din Moldova a fost de 14,090 persoane față de 6.569 persoane, înregistrate în 2005. Pentru România datele pentru perioada 2005–2008 denotă că imigrarea din Moldova a atins valoarea maximă în 2006 de 4.349 persoane, după care numărul anual al cetățenilor moldoveni care se stabileau cu traiul în România s-a redus, iar în 2008 a constituit 3.476 persoane. Tendințe constante spre diminuare a fluxului anual al persoanelor care pleacă din Moldova au fost observate pentru Spania și Cipru (Figura 4 și Tabelul 2), iar Germania și Austria găzduiesc anual un

²⁸ Baza de date Eurostat, Imigrarea după sex, vârstă și țara de reședință anterioară <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database> (accesat la 28 aprilie 2012).

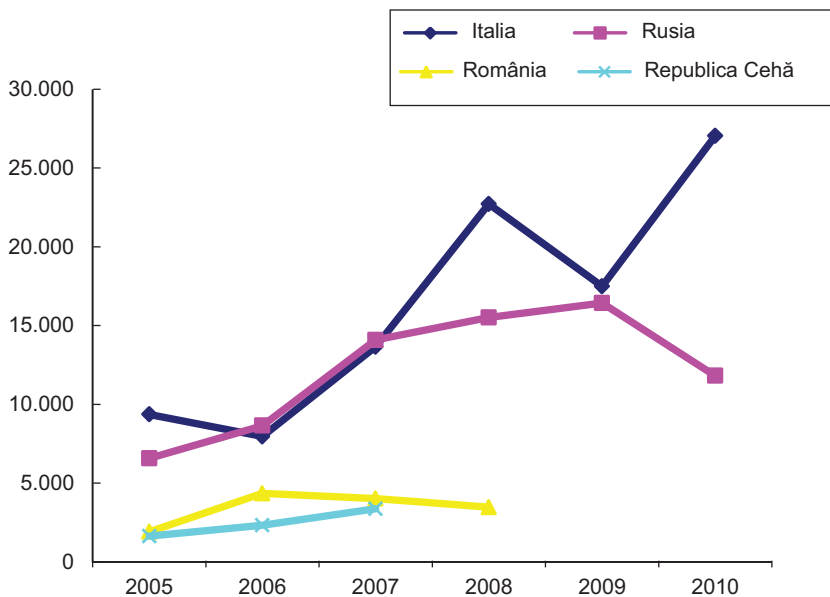
număr aproximativ constant de imigranți din Moldova (în perioada 2006–2008 pentru Germania – fluxul anual a constituit circa 800 persoane, pentru Austria – puțin peste 200 persoane).

Figura 4.1. Imigrarea din Moldova în funcție de țările de destinație, 2005–2010

Sursa: Baza de date Eurostat, ROSSTAT.

Figura 4.2. Imigrarea din Moldova în funcție de țările de destinație, 2005–2010

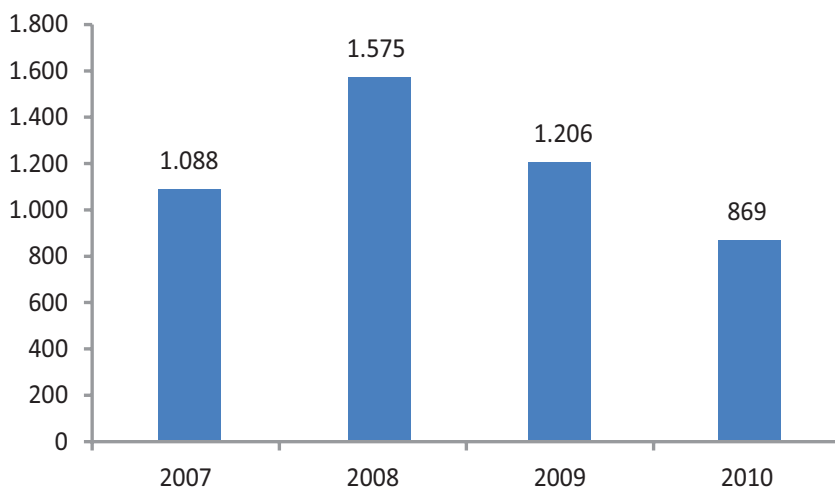

Sursa: Baza de date Eurostat, ROSSTAT.

Există diferențe semnificative privind alegerea țării de destinație în funcție de sexul imigranților din Moldova. În Italia, Spania, Germania, Cipru au plecat preponderent femeii, de exemplu în Italia numărul femeilor a constituit în 2010 aproape 2/3 din numărul total de persoane plecate din Moldova (19.799 femei față de 7.441 bărbați). Rusia, România, Cehia și Austria sunt caracterizate de fluxul imigrațional al bărbaților din Moldova (Tabelul 2).

Emigrarea internațională a copiilor. Începând cu anul 2009 fluxul anual al emigrării copiilor este în descreștere și s-a redus stabil cu circa 25 procente față de anul precedent (Figura 5). Astfel în 2010 numărul copiilor luați de către părinți peste hotare a constituit 869 persoane față de 1.575 persoane în anul 2008. De menționat, că datele respective se referă la fluxul anual al numărului copiilor în vârstă sub 18 ani care au emigrat împreună cu părinții, aflați peste hotare permanent în anul de referință.

Figura 5. Numărul copiilor sub vârsta de 18 ani, luați peste hotare de către părinți, 2007–2010

Sursa: MTIC ÎS CRIS "Registru".

Datele privind emigrarea populației în funcție de grupuri de vârste sunt disponibile pe grupuri de 5 ani, de aceea nu poate fi propusă o analiză a situației privind emigrarea copiilor cu vârsta de până la 18 ani. Figura 6

prezintă evoluția fluxului „emigrației documentate” a copiilor până la 14 ani, inclusiv. Astfel, structura de vârste a emigranților de 0–14 ani relevă că ponderea cea mai mare a copiilor care au emigrat în 2007–2008 a fost înregistrată pentru grupul de vârstă 10–14 ani, fiind de circa 35 procente, iar cea mai mică pentru copii de 0–4 ani (Figura 6). Pe parcursul anilor 2009–2010 indicatorul dat a înregistrat tendințe inverse, cu cea mai mare pondere de peste 35 procente înregistrată pentru copii de 0–4 ani. Tendințele de a lua copii mici de către părinți, sunt confirmate și prin creșterea ponderii grupului de vârstă de 5–9 ani și diminuarea grupului copiilor de 10–14 ani.

După cum s-a spus mai sus, la Ministerul Educației (MEd) nu există un sistem stabilit de colectare și evidență a datelor privind numărul copiilor luați peste hotare de către părinți. Datele nu sunt colectate în mod sistematic și sunt prezentate la cerere. Așa date sunt parțial incomplete, deoarece exactitatea acestora depinde de cât de conștiincios profesorii înregistrează aceste date în școli. Mai mult ca atât, aceste date sunt colectate în baza informației furnizate de părinți, care nu tot timpul sunt dispuși să declare că pleacă peste hotare. Datele solicitate și prezentate de MEd pentru PME denotă că, în 2009, erau plecați cu părinții în afara țării 4.194 copii, în 2010 numărul lor a crescut cu circa 9 procente, iar stocul acestor copii la 1 octombrie 2010 a înregistrat un număr de 4.556 persoane²⁹ (Tabelul 6).

Stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare

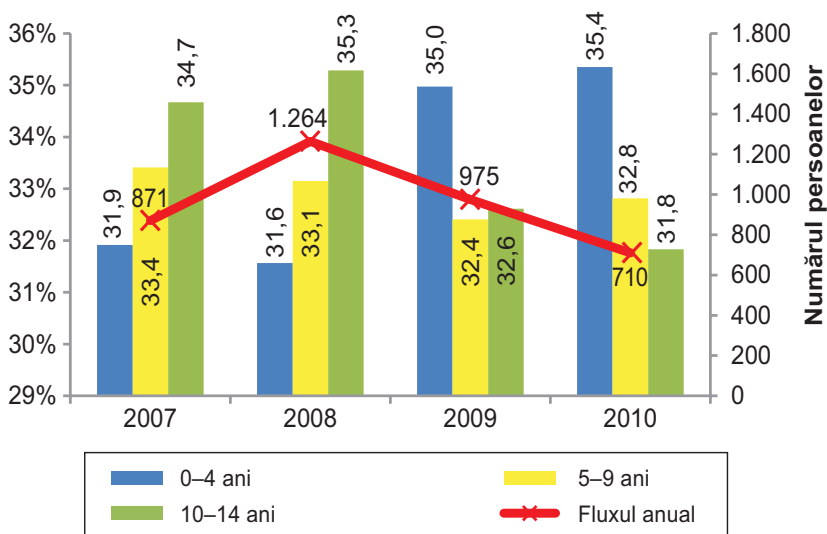
Există câteva surse de date în baza cărora poate fi estimat stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare, acestea fiind:

- i. stocul numărului total de cetățeni moldoveni, care au „emigrat documentat”;
- ii. numărul persoanelor care au traversat frontiera la ieșire și sunt înregistrate ca fiind plecate din țară de 1 an și mai mult; și
- iii. numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, prezentat de către țările gazdă și extras din baza de date EUROSTAT.

---

²⁹ Date prezentate de Ministerul Educației.

Figura 6. Numărul total al emigrării copiilor și procentajul în funcție de grupuri de vârste, 2007–2010

Sursa: BNS, MTIC ÎS CRIS "Registru".

De menționat, că Recensământul este considerat una din cele mai sigure surse de date privind stocul emigranților, cu toate că cel mai recent recensământ a fost realizat în Moldova în 2004, iar următorul exercițiu este planificat pentru anul 2014.

Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare. Conform datelor din Moldova estimate în baza „emigrării documentate”, numărul cetățenilor moldoveni care locuiau peste hotare a fost în continuă ascendență, în anul 2010 față de 2007 cu aproape 20.000i persoane (Tabelul 7), constituind 92.184 persoane, conform RSP. Numărul persoanelor emigrate este subestimat, dacă se consideră definiția internațională privind emigrarea. Alte estimări sânt efectuate, ce relevă asupra stocului cetățenilor moldoveni, care pot fi considerați emigranți în conformitate cu definițiile internaționale. Astfel, *datele privind traversările la frontieră* estimează un număr total de 284.304 persoane care către finele anului 2010 se aflau în afara țării un an și mai mult, acest număr fiind în creștere cu peste 46.000 persoane sau cu 20 procente față de anul 2008 (Tabelul 7).

Există de asemenea și numărul de 311.000 persoane, estimat de către BNS în baza datelor AFM 2010, care de asemenea este în ascendență. Totuși chiar dacă datele AFM includ un segment al persoanelor care se consideră emigrate peste hotare în contextul definiției internaționale, acestea vorbesc în special despre migrația temporară/circulară la muncă și urmează să fie analizate mai jos.

Adițional, prezentul raport include datele privind numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazdă, plasate pe pagina WEB Eurostat³⁰ (Tabelul 7). Acestea diferă semnificativ de datele din Moldova. În 2010 numărul prezentat de țările gazdă este estimat la 196.176 persoane³¹ și depășește mai mult de două ori numărul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor din Moldova („emigrarea documentată”), care a constituit 92.184 persoane. Totodată acesta este mai mic decât numărul persoanelor care se află în afara țării timp de 1 an și mai mult, estimat în baza datelor de la traversarea frontierei, fiind echivalent cu 284.304 persoane. Din motiv ca nu toate țările au prezentat informația anuală privind imigranții, consultanții au efectuat ajustări în baza datelor anilor precedenți, considerându-se, într-un mod conservativ, că numărul acestora nu s-a schimbat în anul următor, pentru care datele lipseau³². Dat fiind faptul

³⁰ Baza de date Eurostat, Populația după sex, vârstă și cetățenie, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database> (accesat la 28 aprilie 2012).

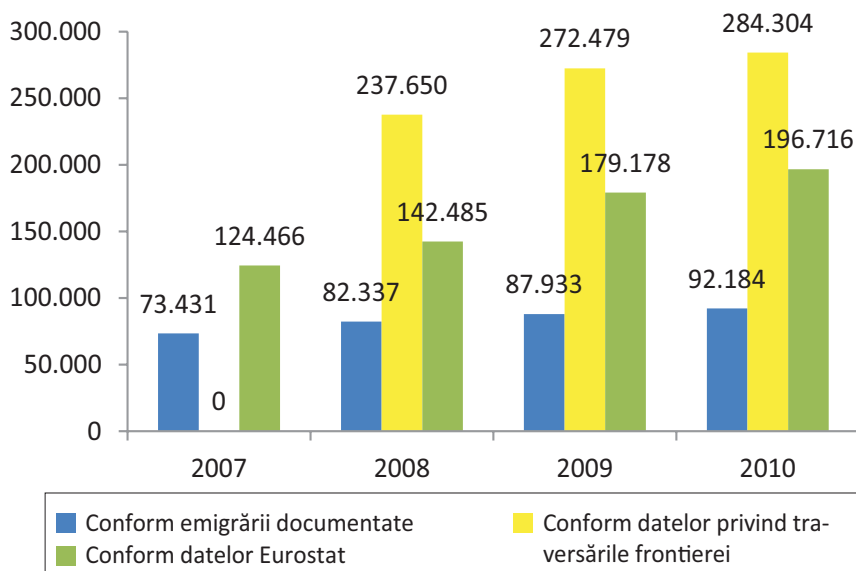
³¹ Datele Eurostat includ informația disponibilă pentru țările: Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania (inclusiv ex-RDG din 1991), Grecia, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Elveția, Turcia, Marea Britanie și Irlanda de Nord.

³² Ajustările au fost făcute precum urmează: Belgia – pentru perioada 2005–2007 au fost considerate datele pentru anul 2003; Bulgaria – pentru perioada 2005–2007 au fost considerate datele pentru anul 2001, pentru anul 2010 – datele pentru 2009; Estonia – pentru perioada 2005–2010 au fost considerate datele pentru anul 2000; Irlanda – pentru perioada 2005–2008 au fost considerate datele pentru anul 2009 acestea fiind primele date prezente în baza de date; Grecia – pentru perioada 2005–2010 au fost considerate datele pentru anul 2001, unicul an pentru care există date; Franța – pentru perioada 2006–2010 au fost considerate datele pentru anul 2005; Lituania – pentru anul 2009–2010 au fost considerate datele pentru anul 2008; Luxemburg – pentru perioada 2005–2010 au fost considerate datele pentru anul 2001, unicul an pentru care există date; Malta – pentru perioada 2005–2007 au fost considerate datele pentru anul 2001, pentru anul 2009–2010 au fost considerate datele pentru anul 2008; Austria – pentru anul 2010 au fost considerate datele pentru anul 2009; Polonia – pentru perioada 2005–2006 au fost considerate datele pentru anul 2002; Portugalia – pentru perioada 2005–2006 au fost considerate datele pentru anul 2003; România – pentru anul 2010 au fost considerate datele pentru anul 2009; Marea Britanie – pentru perioada 2006–2010 au fost considerate datele pentru anul 2005; Islanda – pentru perioada 2005–2007 au fost considerate datele pentru anul 2003, pentru anul 2009 au fost considerate datele pentru anul 2008; Turcia – pentru perioada 2005–2007 au fost considerate datele pentru anul 2000, pentru anul 2010 au fost considerate datele pentru anul 2009.

că toate sursele de date analizate arată o creștere continuă a stocului de emigranți, poate fi dedusă o subestimare a datelor extrapolate ale Eurostat-ului.

Figura 7. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, 2007–2010

Sursa: MTIC ÎS CRIS "Registru", SG, Baza de date Eurostat.

Astfel, numărul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare conform „emigrării documentate” constituie doar circa 47 procente în raport cu numărul acestora, prezentat de țările gazdă, și doar 1/3 din numărul estimat în baza datelor traversării frontierei (Figura 7). Diferențele respective pot fi explicate prin evidența insuficientă a acestor persoane în țară, care rezultă din necorelarea definiției aplicate în Moldova privind emigrarea cu definiția internațională utilizată în acest scop, precum și din lipsa informației despre persoanele stabilite cu traiul în afara țării înainte de punerea în aplicare a sistemului informațional și a bazei de date privind Registrul de evidență a populației.

De menționat, că toate cele trei surse de date prezentate în Figura 7 indică aceleași tendințe ascendente privind dinamica indicatorilor, însă

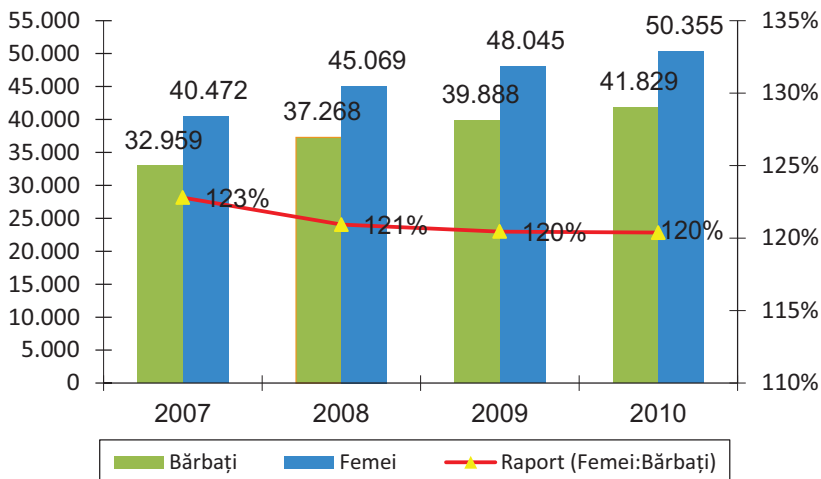
numeric creșterea este diferită. În cazul „emigrării documentate”, după cum s-a constatat mai sus, tendințele de plecare în afara țării se păstrează de parcursul perioadei studiate, însă cu un tempou redus în comparație cu anii precedenți, fapt relatat și de fluxul anual al acestui tip de emigrare (Tabelul 1). Astfel în 2009 față de 2008 creșterea numărului persoanelor care au „emigrat documentat” a fost de 5.596 persoane, iar în 2010 în raport cu 2009 această creștere a fost mai mică cu 1,345 și a constituit 4.251 persoane. Plecările pe un termen de 1 an și peste înregistrate la frontieră păstrează tendințele evolutive, de asemenea anual reducându-se numeric. Astfel această sursă denotă că în 2009 erau plecate de un an și peste cu 34.829 persoane mai mult în raport cu 2008, iar în 2010 în raport cu 2009 – cu 11.825 persoane mai mult. Cifre comparabile cu ultimele sunt observate și în cazul când datele sunt prezentate de țările gazdă, respectiv în 2009 versus 2008 diferența a fost de circa 36 mii persoane cu semnul plus, iar în 2010 numărul acestora a fost cu circa 17 mii persoane mai mare decât în 2009 (Tabelul 7).

Evidența din țară, în ambele cazuri, relevă că din totalul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare un număr mai mare îl constituie femeile. În perioada anilor 2007–2010 numărul femeilor a depășit numărul bărbaților care locuiesc peste hotare (emigrarea documentată) cu mai mult de 20 procente. Cea mai mare discrepanță privind raportul femei/ bărbați a fost înregistrată în 2007, după care acest raport a evoluat constant (Figura 8).

Dinamica atât a numărului de bărbați, cât și a numărului de femei este în ascendență în perioada cercetată, înregistrând aproximativ aceleași tendințe de creștere de la an la an.

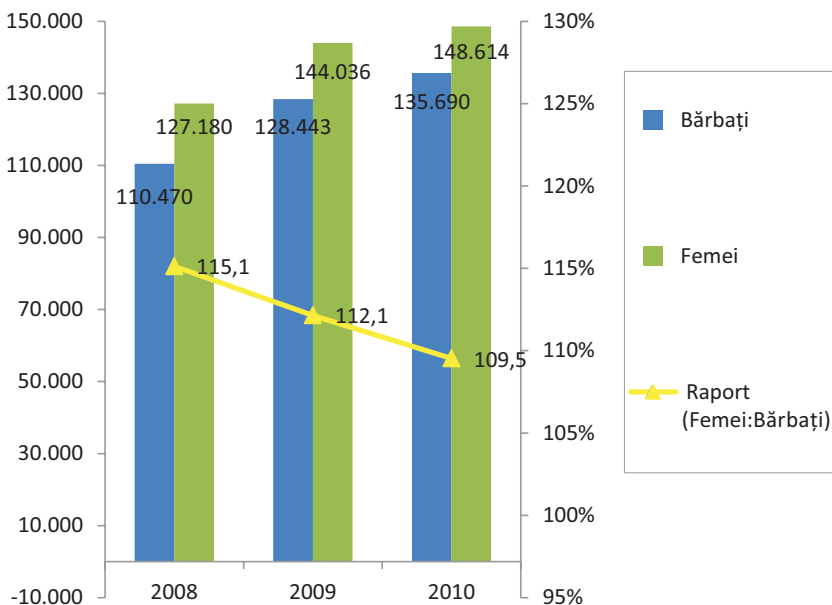
De menționat că evoluția plecărilor din Moldova pe un termen de 1 an și mai mult, înregistrată la frontieră a avut tendințe similare spre ascendență, însă raportul femei/bărbați a fost mai mic în perioada 2008–2010. Ultimul indicator s-a redus constant în perioada menționată de la 115,1 la 109,5 procente, diminuând acest decalaj cu circa 3 p.p. anual (Figura 9).

Figura 8. Stocul cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, conform „emigrării documentate”, în funcție de sexe (%), 2007–2010

Sursa: MTIC ÎS CRIS "Registru".

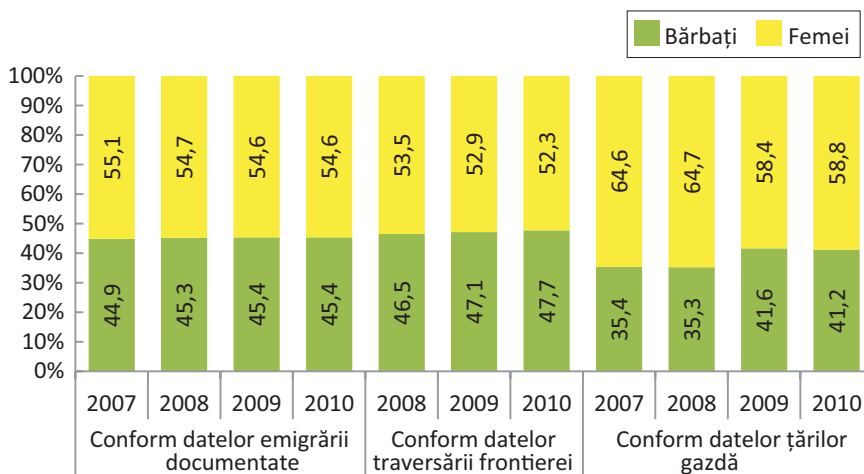
Figura 9. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați la frontieră ca fiind plecați de 1 an și mai mult, în funcție de sexe (%), 2008–2010

Sursa: BGS.

Conform celor trei surse prezentate în Figura 10, în structura pe sexe pe parcursul perioadei 2007–2010 femeile au constituit circa 55 procente, conform datelor prezentate de Moldova. În cazul datelor prezentate de către țările gazdă ponderea femeilor este mai mare și constituie aproape 60 procente din totalul cetățenilor din Moldova care locuiesc peste hotare (Figura 10). De menționat că structura migranților pe sexe înregistrează tendințe constante pe parcursul perioadei analizate în cazul datelor din Moldova, atunci când conform datelor Eurostat în 2009–2010 ponderea bărbaților a crescut cu circa 6 p.p. Aceasta relatează asupra creșterii tendinței bărbaților de a emigra cu înregistrarea șederii în țările gazdă.

Figura 10. Structura pe sexe a cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare, 2007–2010

Sursa: MTIC ÎS CRIS "Registru", SG, Baza de date Eurostat.

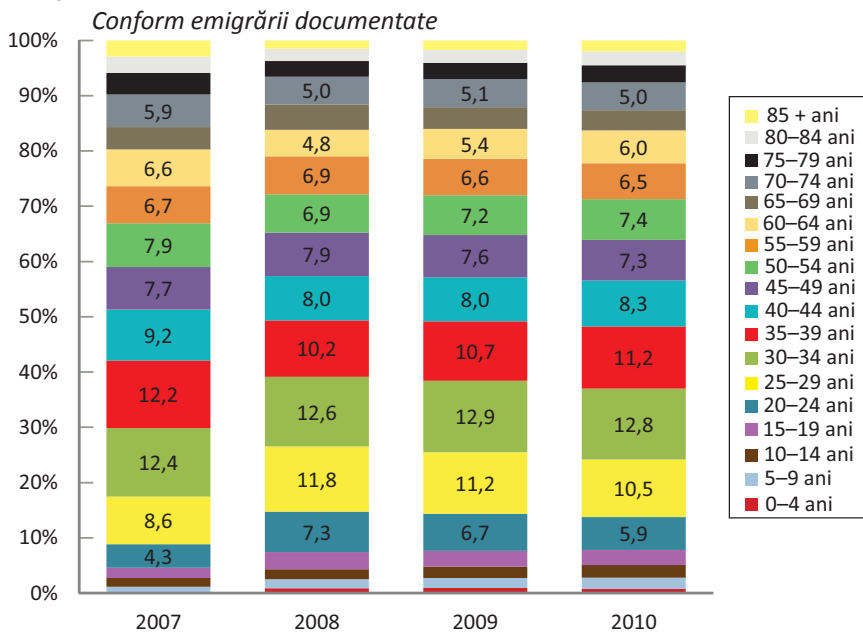
Conform structurii pe vârste a „emigrării documentate” se reliefează trei grupuri, pentru care se înregistrează cea mai mare pondere din numărul cetățenilor moldoveni care locuiesc în afara țării (Figura 11). În 2010, în totalul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare, persoanele în vârstă de 30–34 ani au constituit 12,8 procente, de 35–39 ani – 11,2 procente, urmat de cei din grupul de vârstă 25–29 ani – 10,5 procente. Aceste trei grupuri de vârstă însumează circa 35 procente din totalul acestora, ponderea menționată se observă pentru toată perioada anilor 2007–2010. Următorul grup sunt cei cuprinși între vârstele 40–44 ani,

45–49 ani, 50–54 ani, în jur de 8 procente fiecare, însumând un total de circa 23 procente în perioada studiată. O pondere relativ mare este observată pentru grupul de vârstă de 70–74 ani. Acesta constituie în perioada studiată circa 5 procente din numărul total al cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare. De menționat, că copiii care locuiesc peste hotare au constituit 5,1 procente în 2010, aceștia cumulând grupurile de vârste 0–4 ani, 5–9 ani, 10–14 ani.

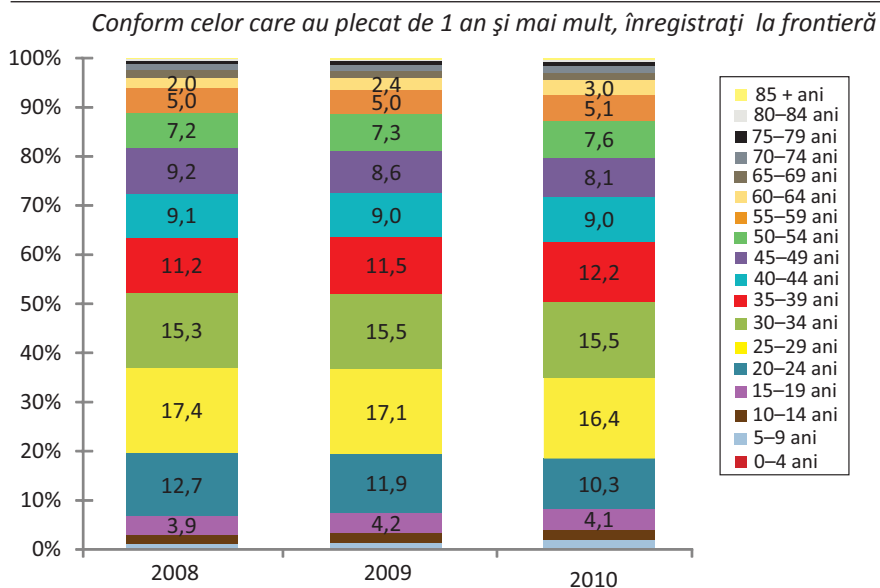
Analiza repartiției conform vârstei persoanelor plecate pe un termen de 1 an și mai mult, înregistrate la frontieră la finele anului 2010 denotă că cele mai mari ponderi sânt înregistrate aproximativ pentru aceleași grupuri de vârste, cu cantumuri mai pronunțate ale grupurilor persoanelor tinere. Analizând aceleași grupuri mari de vârste de mai sus rezultă că pentru toată perioada cercetată ponderea persoanelor incluse în limitele de vârstă 25–29 ani, 30–34 ani, 35–39 ani cumulează anual circa 44 procente iar grupul 40–44 ani, 45–49 ani, 50–54 ani – 25 procente din totalul celor plecați de 1 an și mai mult. Copii până la 14 ani constituie 4,1 procente din totalul celor plecați către finele fiecărui an pe parcursul la toată perioada studiată (Figura 11). Este important de menționat evoluția grupului de vârstă 20–24 ani, care în cazul sursei respective de date este destul de reprezentativ (10,3% în 2010), dar care înregistrează tendințe spre diminuare. În 2010 acest grup s-a micșorat față de 2009 cu peste 3 mii persoane (de la 32.543 la 29.288 persoane, respectiv). Aceasta confirmă concluzia de mai sus că pleacă din țară persoane tinere, în vârstă aptă de muncă, mai puțin cele de vârstă pensionară.

Conform datelor din Moldova, cel mai mare număr de cetățeni moldoveni care locuiau peste hotare în perioada 2007–2010 a fost înregistrat în Federația Rusă, urmată de Ucraina, SUA, Germania și Israel. De menționat că aici este analizat stocul moldovenilor „emigrați documentat” din țară, unde circa 1/3 din numărul persoanelor respective în 2010 locuiau în Federația Rusă, 26,7 procente – în Ucraina, 15,2 procente – în SUA, și 12 procente în Germania (Figura 12). Pe lângă faptul că în țările respective deja locuiau un număr destul de mare de cetățeni moldoveni, cifra acestora a înregistrat o creștere cu 25 procente față de anul 2007 semnificativă și în această perioadă (Figura 8). Cea mai mare creștere a indicatorului respectiv a fost înregistrată pentru Ucraina (50%), Federația Rusă (23%), și SUA (circa 19%).

Figura 11. Structura numărului cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare în funcție de vârste, 2007–2010

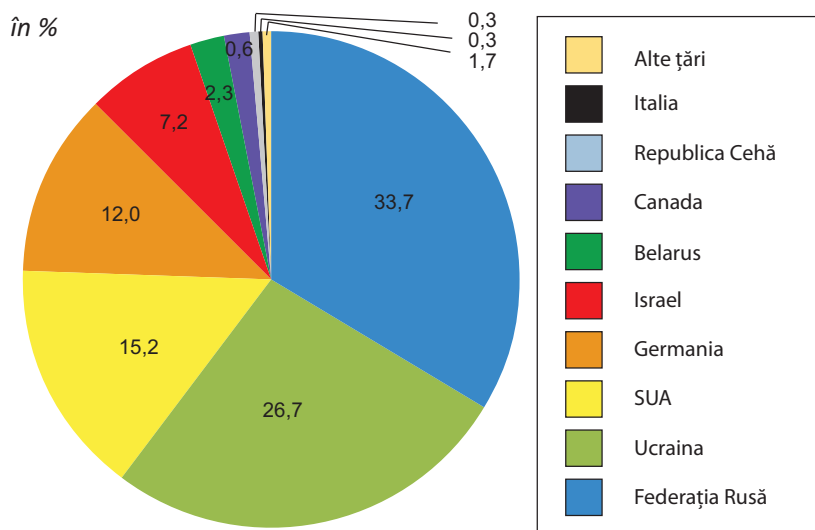

Sursa: MTIC, ÎS CRIS „Registru”.

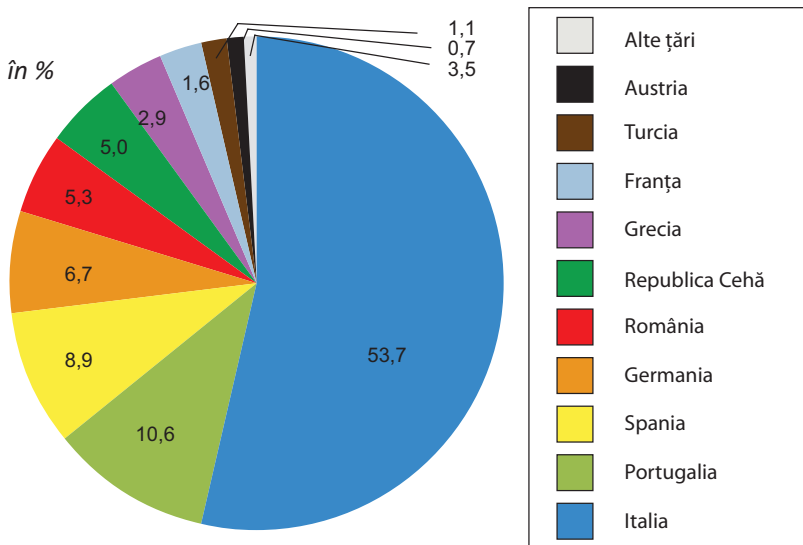
Sursa: MTIC, ÎS CRIS „Registru”.

Figura 12. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor din Moldova, în funcție de țările gazdă, 2010

Sursa: MTIC, ÎS CRIS „Registru”.

Figura 13. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazde, 2010

Sursa: Baza de date Eurostat.

În anul 2010, conform informației Eurostat (Figura 13), cea mai mare pondere a cetățenilor moldoveni locuiau în Italia (53,7%), Portugalia (10,6%), Spania (8,9%), urmate de Germania (6,7%), România (5,3%) și Republica Cehă (5%).

Distribuția pe țări a numărului de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare în funcție de sexe este diferită (Figura 14). S-a constatat că femeile preponderent pleacă în Italia. Conform datelor Eurostat, din totalul femeilor moldovence care locuiau în afara țării în 2010 circa 60 procente se aflau în Italia (bărbații – 44,7%), iar numărul femeilor începând cu 2007 este în continuă creștere. În 2010 în Italia se aflau estimativ circa 105 mii persoane venite din Moldova, din care 69 mii erau femei. Pentru comparare, în 2005 aceste cifre erau de circa 37 mii și respectiv 26 mii persoane. O altă țară preferată de moldoveni este Portugalia unde în 2010 locuiau 14,5 procente dintre bărbați și 7,8 procente femei. Alte țări unde locuiesc moldoveni sunt Spania, Germania, România și Republica Cehă, acestea fiind preferate mai mult de bărbați, urmate de Turcia, unde ponderea femeilor din totalul celor care locuiesc peste hotare este mai mare decât același indicator în cazul bărbaților. Este necesar de menționat că aceste date de asemenea sunt subestimate datorită ajustărilor efectuate, dar și din motiv că sunt oferite date numai cu referire la persoanele înregistrate oficial.

De menționat, că nu există date complete în dinamică pentru toate țările gazde. Astfel, poate fi urmărită doar evoluția comparativă în timp a numărului de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, iar cifra absolută prezentată este una estimativă.

Emigrația pentru studii

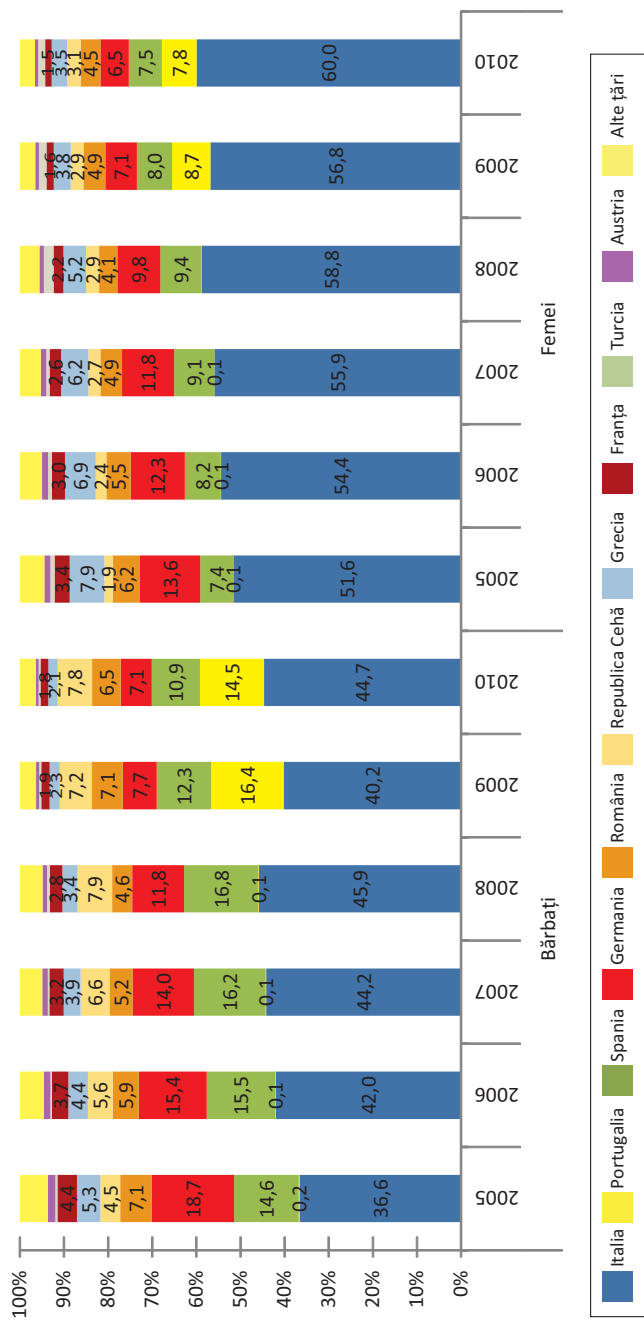

Numărul de cetățeni moldoveni aflați la studii peste hotare în baza tratatelor internaționale în domeniul educației, în anul de referință, este în creștere. Comparativ cu anul 2005 numărul respectiv s-a dublat și în 2010 a înregistrat 4.009 persoane (Tabelul 10).

În 2010 aproape 90 procente din totalul de cetățeni moldoveni plecați la studii peste hotare se aflau în România. Ucraina găzduia 2,6 procente dintre aceștia iar Bulgaria și Federația Rusă câte 2,7 procente fiecare. Circa 1 procent dintre aceste persoane studiau în Turcia. Un număr relativ mic de 9–15 persoane se aflau în China, Cehia, Suedia, Republica Elenă (Figura 15).

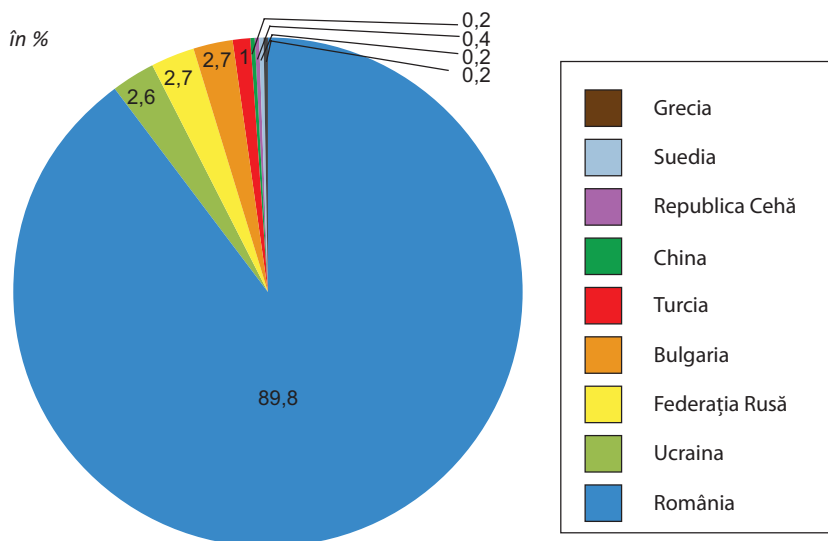

Figura 14. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazde și în funcție de sexe, 2005–2010

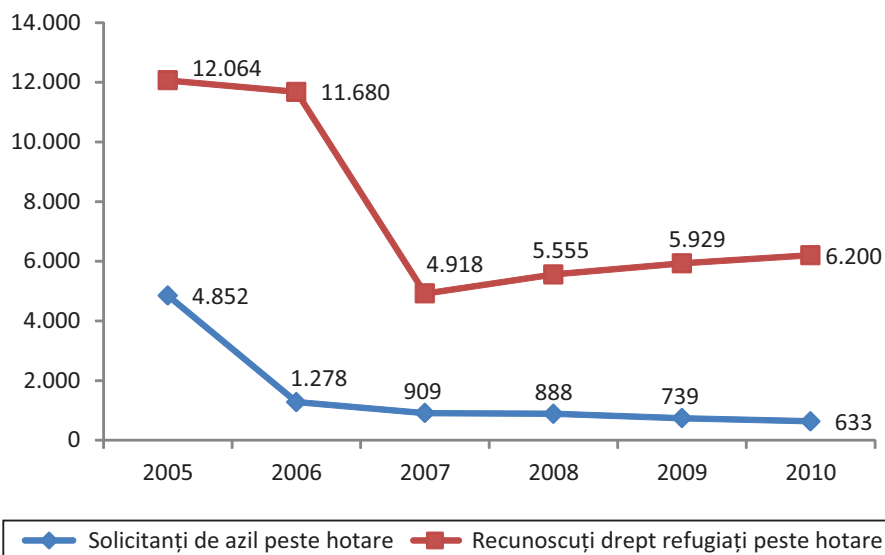
Sursa: Baza de date Eurostat.

Figura 15. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni aflați la studii peste hotare, conform țărilor de destinație, 2010

Sursa: MEd.

Figura 16. Dinamica emigrării involuntare, 2005–2010

Sursa: ICNUR, Anuare statistice <http://www.unhcr.org/pages/4a0174156.html>.

Din motivul numărului limitat de locuri care sunt oferite Moldovei în baza tratatelor internaționale și numărul persoanelor care se află la studii peste hotare, prezentat de către Ministerul Educației, este relativ mic.

Emigrația involuntară

Emigrația involuntară a înregistrat o descreștere semnificativă către anul 2010 în comparație cu 2005. Analiza în acest context este bazată pe informația obținută din bazele de date internaționale. Conform acestor date numărul solicitanților de azil din Moldova peste hotare a constituit 4.852 persoane în 2005 și s-a redus treptat până la 633 persoane în 2010 (Tabelul 11). De menționat, că numărul acestora s-a redus brusc în 2006 față de 2005 cu 73,7 procente, iar tendințele descendente s-au păstrat pentru anii următori (Figura 16).

Aceleași tendințe spre diminuare a înregistrat și numărul persoanelor solicitanți de azil din Moldova, care au obținut statut de refugiat peste hotare. În 2005 au fost recunoscute drept refugiate 12.064 persoane din Moldova. Acest număr s-a menținut și în anul următor, după care a descrescut brusc în anul 2007, înregistrând doar 57,9 procente în raport cu anul precedent. În anii următori, către 2010, dinamica acestui indicator a fost într-o ușoară ascendență. În 2010 au fost recunoscute drept refugiați 6.200 persoane, constituind doar aproximativ 50 procente din numărul refugiaților înregistrat în anul 2005.

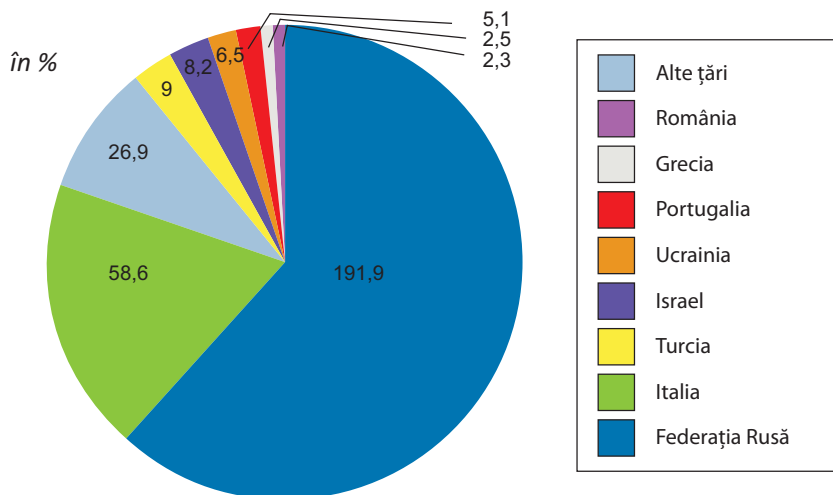
Migrația temporară

Migrația temporară a forței de muncă persistă în Moldova de circa două decenii. Datele AFM denotă un număr aproximativ stabil de circa 300 mii persoane care într-un anumit timp se află la muncă în afara țării în perioada 2005–2010.

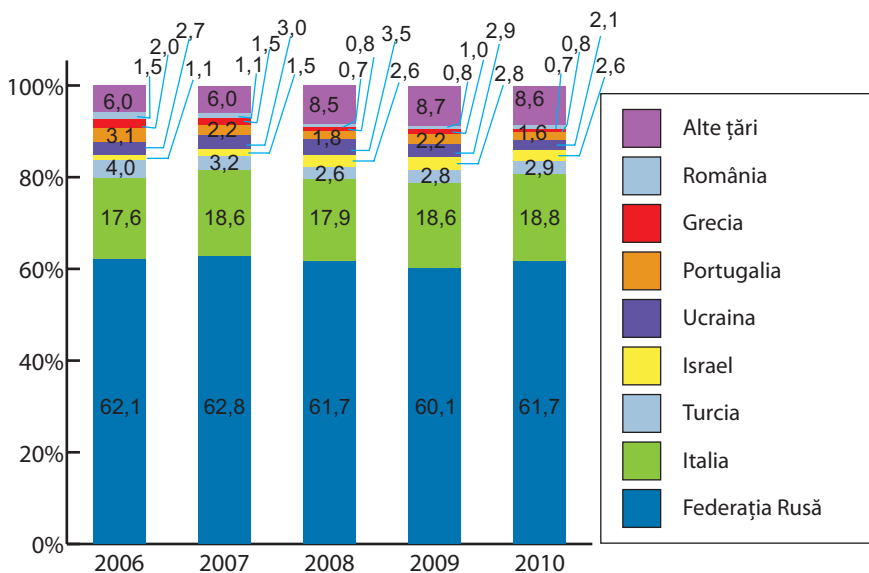
În baza datelor AFM, BNS estimează migrația la muncă, aceasta incluzând numărul persoanelor de 15 ani și peste, plecate la muncă sau în căutare de lucru peste hotare la momentul cercetării. Conform datelor AFM, în topul țărilor recipiente a migranților moldoveni din perioada analizată au fost: Rusia, Italia, Turcia, Israel, Portugalia, Ucraina, Grecia și România (Figura 17 și Figura 18).

Figura 17. Distribuția persoanelor în vârstă de 15 ani și mai mult care lucrează sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, conform țărilor de destinație, 2010 (mii)

Sursa: BNS.

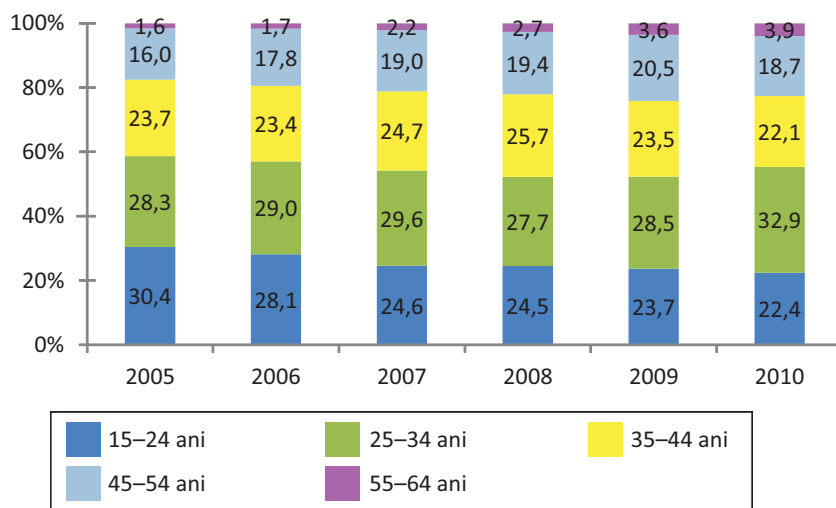
Figura 18. Distribuția migranților temporari de muncă, conform țărilor de destinație, 2006–2010

Sursa: BNS.

Pe parcursul anilor 2005–2010³³ numărul celor care se aflau peste hotare, la momentul desfășurării cercetării, a fost relativ constant reprezentând în medie peste 300.000 persoane anual. În anul 2010, numărul celor care se aflau peste hotare a fost de 311.000, 70,9 procente dintre aceștia provenind din mediul rural. Structura migranților pe grupuri de vârstă în proporție de peste 77 procente este alcătuită din cei în vârstă de 15–44 ani, dintre acestea circa 32,9 procente reprezentând persoanele de 25–34 ani, fiind urmate de cele în vârstă de 15–24 ani și 35–44 ani care constituie peste 22 procente fiecare grup. În structura migranților cei cu vârsta de 45–54 ani reprezintă o pondere de 18,8 procente, iar cei de 55–64 ani de circa 3,9 procente. Prevalența redusă a migranților cu vârsta cuprinsă între 45 de ani și mai mult, poate fi reflectarea mai puținelor șanse de integrare pe piața străină a muncii (Figura 19).

Figura 19. Migranții temporari în funcție de vârstă, 2005–2010

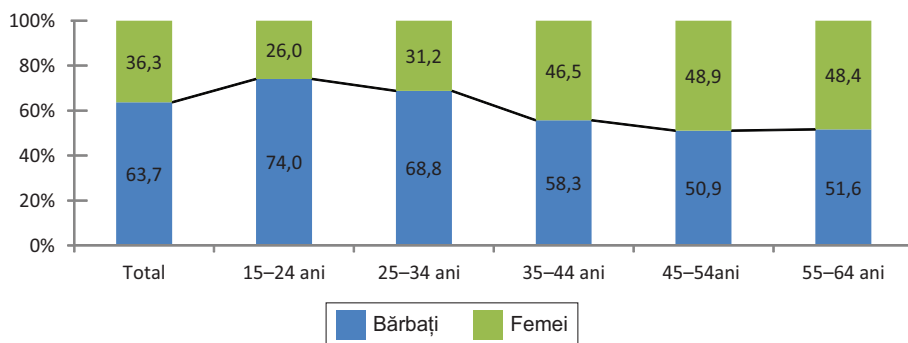
Sursa: BNS, calculele autorilor.

Cel mai frecvent peste hotare pleacă bărbații, aceștia în anul 2010 au constituit 63,7 procente din totalul migranților, și din totalul celor plecați bărbații au constituit circa 198 mii, iar femeile – 113 mii persoane. Sunt observate disparități semnificative pe sexe în cadrul grupurilor de vârstă

³³ Statbank BNS (2012).

ale migranților. Cu cât grupul este mai tânăr, cu atât ponderea bărbaților este mai mare, iar pe măsura înaintării în vârstă acest decalaj se reduce. Astfel, în cadrul grupului de vârstă de 15–24 ani bărbații au constituit circa 76 procente, atunci în cadrul celor de 45–54 ani aceștia au reprezentat 50,9 procente, diferența constituind 25,1 p.p. (Figura 20).

Figura 20. Decalajul de gen în structura migranților temporari, în funcție de vârstă, 2010

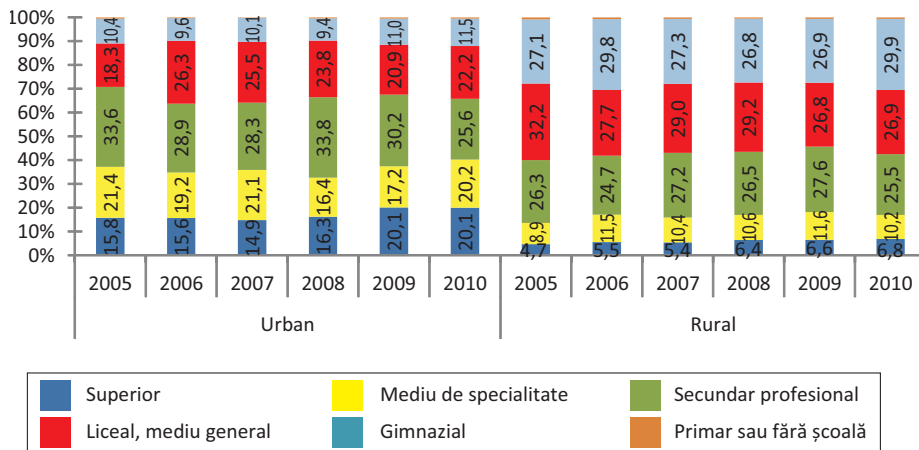

Sursa: BNS, calculele autorilor.

Datele statistice arată că un rol semnificativ asupra formării fluxului migrațional îl are nivelul de instruire care influențează asupra capacității de integrare pe piața muncii. În anul 2010, peste 50 procente în totalul migranților au fost cei cu nivel de instruire mediu (liceal, gimnazial), aceștia fiind urmați de cei cu un nivel mediu de specialitate și secundar profesional – 38,6 procente. Persoanele cu studii superioare au constituit doar 10,7 procente în totalul migranților. Distribuția după nivelul de instruire a migranților în funcție de medii de reședință de unde ei vin este diferită (Figura 21).

Proporția migranților cu studii superioare, medii de specialitate și secundare profesionale din mediul urban constituie 65,7 procente versus 43 procente a celor din mediul rural. Aceleași proporții au fost înregistrate pe parcursul a toată perioada studiată. Procentul celor cu studii superioare din mediul rural este deosebit de mic, aproape 7 procente. Este important de menționat faptul, că procentul persoanelor cu studii superioare este în creștere, în special al celor care pleacă din orașe.

Figura 21. Distribuția migranților în funcție de medii de reședință și nivele de instruire, 2005–2010

Sursa: BNS, calculele autorilor.

Datele denotă că un grup important printre cei cu studii superioare îl constituie persoanele tinere în vârstă de 25–34 ani, care după absolvire nu au reușit să se încadreze în muncă datorită lipsei experienței de muncă necesare, calificărilor corespunzătoare, salariilor joase, etc. Persoanele tinere de vârsta menționată reprezintă circa 47,7 procente din totalul migranților cu studii superioare, iar printre cei din orașe această pondere este și mai mare și constituie peste 50 procente dintre cei cu studii superioare care pleacă peste hotare la muncă (Tabelul 13).

Principalele țări de destinație a migrației la muncă sunt Rusia și Italia care în 2010 au găzduit 191,9 mii și respectiv 58,7 mii de persoane (Tabelul 14). Acestea sunt urmate de Turcia și Israel cu circa 8 mii persoane fiecare, și de Ucraina și Portugalia cu aproximativ 6 mii persoane venite la muncă din Moldova.

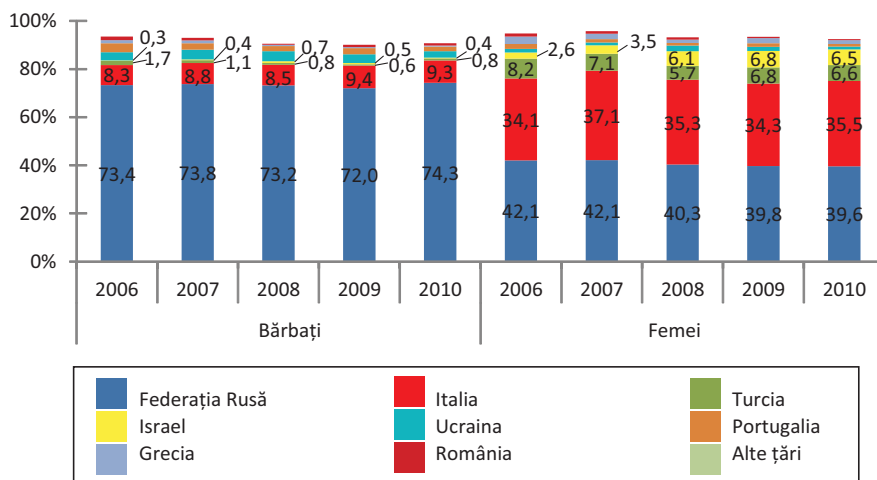
Distribuția migranților la muncă în funcție de sexe denotă discrepanțe semnificative privind țările de destinație (Figura 22).

Astfel, proporția bărbaților care pleacă în Rusia constituie peste 70 procente pe parcursul perioadei analizate. În Italia pleacă circa 9 procente dintre bărbații migranți. De asemenea în Rusia pleacă și circa 40 procente

din totalul femeilor, iar în Italia – circa 35 procente. Turcia și Israel primesc anual fiecare peste 6 procente din numărul total de femei care migrează la muncă.

Se observă careva diferențe în structura migranților la muncă pe țări în funcție de nivelul de instruire (Figura 23).

Figura 22. Distribuția persoanelor de 15 ani și peste, plecate la muncă sau în căutare de lucru peste hotare în funcție de sexe și țara de destinație, 2006–2010

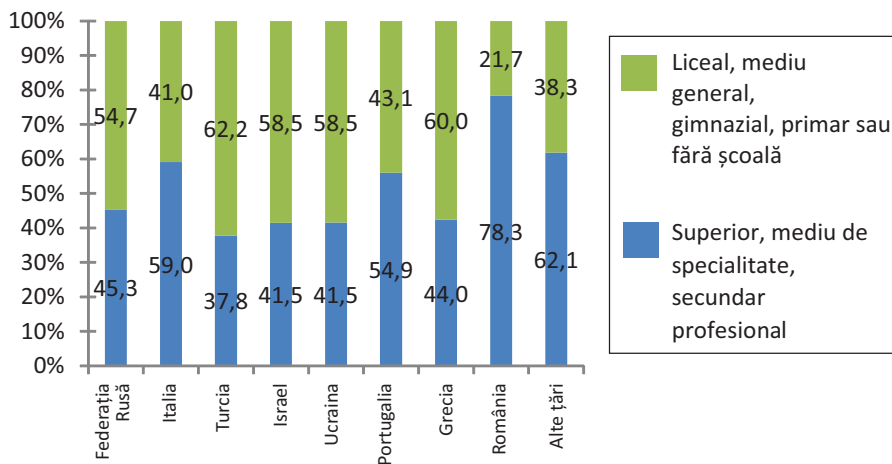
Sursa: BNS.

Astfel, migranții plecați la muncă în Italia, Portugalia și România se caracterizează prin ponderea mai mare a persoanelor cu nivel înalt de instruire (studii superioare, medii de specialitate și secundar profesional). În Italia aceștia constituie 59 procente din totalul celor aflați aici, în Portugalia – 54,9 procente, în România – peste 78 procente. În Rusia, Turcia, Israel, Ucraina, Grecia este dominantă ponderea migranților cu studii liceale, medii generale sau de nivel mai jos.

Este necesar de menționat, că datele cercetării AFM nu includ date privind plecarea copiilor cu părinții implicați presupus în migrația temporară la muncă, și nu este posibil de estimat emigrația pentru studii peste hotare sau perioada de aflare a lucrătorilor emigranți peste hotare. Astfel, această grupă nu poate fi analizată în vederea stabilirii numărului migranților internaționali, conform definiției ONU.

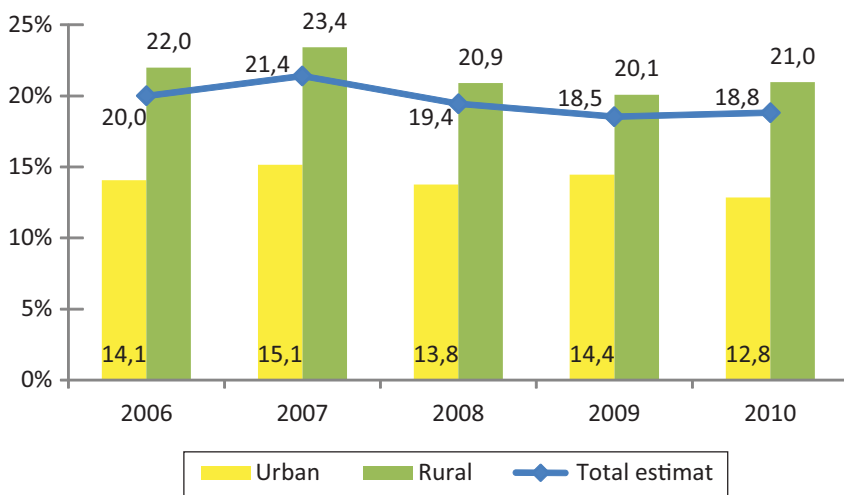

Figura 23. Distribuția migranților în funcție de nivelul de instruire și țările de destinație, 2010

Sursa: BNS.

Figura 24. Migrația de muncă, în funcție de medii de reședință, 2006–2010

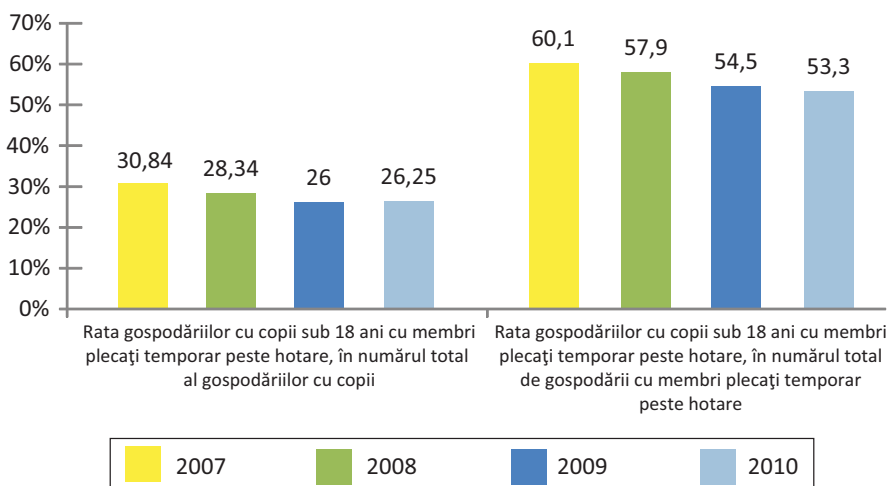

Sursa: BNS, calculele autorilor.

Aproape 1/5 din gospodăriile din Moldova sunt implicate în migrația de muncă, această pondere menținându-se pe toată perioada studiată, cu tendințe spre reducere înregistrate către anul 2010 (Figura 24).

Dacă în cazul emigrării permanente erau implicate preponderent persoanele din mediul urban, atunci în cazul migrației temporare în majoritate pleacă peste hotare membrii gospodăriilor din mediul rural. Astfel, în 2010 peste 20 procente dintre gospodăriile de la sate aveau membri plecați temporar peste hotare, când pentru mediul urban acest indicator a constituit circa 13 procente. Numărul gospodăriilor rurale, care au declarat că cel puțin un membru se află peste hotare, a fost de doua ori mai mare decât numărul acestora din mediul urban (Tabelul 12). În cazul gospodăriilor din mediul urban, în 2010, s-au observat tendințe spre reducerea indicatorului respectiv, atunci când în cazul celor de la sate indicatorul a rămas stabil.

Figura 25. Migrația de muncă a gospodăriilor cu copii în vârstă de până la 18 ani, 2007–2010

Sursa: BNS, calculele autorilor în baza datelor BNS.

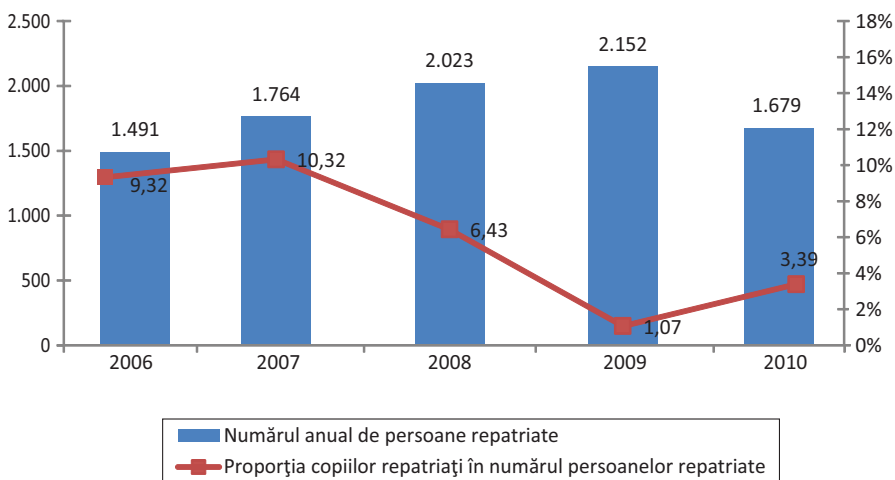
Un număr relativ mare al gospodăriilor cu membri temporar peste hotare este înregistrat pentru gospodăriile cu copii. Mai mult de jumătate din gospodăriile grupului menționat au copii până la 18 ani (Figura 25). Dinamică respectivă este în descendență, astfel din 2007 până în 2010

acest indicator s-a diminuat cu aproximativ 7 p.p. În perioada 2007–2010 din totalul gospodăriilor cu copii din țară acest număr constituie mai mult de 1/4. Astfel, în 2010 proporția gospodăriilor cu copii în vârstă sub 18 ani cu membri aflați temporar peste hotare a constituit 26,25 procente din totalul gospodăriilor cu copii din Moldova.

Mișcarea demografică a cetățenilor moldoveni peste hotare

Un aspect important în contextul fluxurilor migraționale reprezintă factorii ce influențează evoluția demografică a cetățenilor moldoveni peste hotare. Pentru analiza situației în acest domeniu au fost utilizate datele statistice parvenite din sursele MAEIE și MTIC (Tabelul 16 și Tabelul 17). Pe parcursul anului 2007–2010 numărul căsătoriilor încheiate de către cetățenii moldoveni peste hotarele țării au fost de 44.568 căsătorii, peste 73 procente dintre căsătoriile încheiate au fost în rândul persoanelor de vârstă cuprinsă între 20–34 ani. Cele mai multe căsătorii au fost înregistrate în Federația Rusă (11,8%), Ucraina (10,2%), România (8,1%) și Italia (2,3%). Numărul actelor de divorț transcrise peste hotare către finele anului 2010 a constituit 2.630, dintre acestea 58,7 procente fiind în rândul persoanelor de 20–39 ani, în cazul a 24,3 procente informația despre vârsta celor divorțați lipsește.

Figura 26. Evoluția repatrierii în Moldova

Sursa: BNS, calculele autorilor în baza datelor BNS.

Un alt aspect al mișcării demografice reprezintă datele privind nașterile și decesele cetățenilor moldoveni peste hotare. Către finele anului 2010 numărul certificatelor de naștere emise în străinătate și transcrise de autoritățile moldovenești a fost de 43.740, cele mai multe fiind eliberate în Federația Rusă (2,6%), Italia (3,2%), Portugalia, Spania, România și Turcia (0,5%), precum și Grecia, Franța și Turcia (0,3%). De menționat, că acest număr include nu numai certificatele emise la naștere, dar și cele care au fost transcrise în țările respective, eliberate anterior în țările de origine. Totodată numărul deceselor înregistrate pentru perioada menționată a constituit 3.819 cazuri, dintre care peste 70 procente fiind în rândurile bărbaților. De menționat că peste 80 procente dintre cei decedați au fost în vârstă aptă de muncă (15–64 ani). În cadrul structurii deceselor după țările de înregistrare, ca și în cazul căsătoriilor, predomină Federația Rusă, Italia, Ucraina și România.

Repatrierea

În perioada 2006–2009 numărul anual al persoanelor repatriate³⁴ a fost în creștere (Figura 26).

Astfel, rata de creștere a fost cuprinsă între 18–6 procente în raport cu anul precedent (Tabelul 15). În 2010 numărul acesta s-a redus semnificativ, înregistrând o rată de creștere negativă de circa -22 procente

Printre repatriați a fost înregistrat și un anumit număr de copii, proporția acestora în numărul total de persoane repatriate a constituit în 2006 și 2007 circa 10 procente. Cea mai mică pondere a fost observată în 2009, de doar 1 procent din totalul acestora. În 2010 acest indicator a înregistrat tendințe spre ascendență, cu o pondere a copiilor în totalul repatriaților de 3,4 procente.

Readmisia

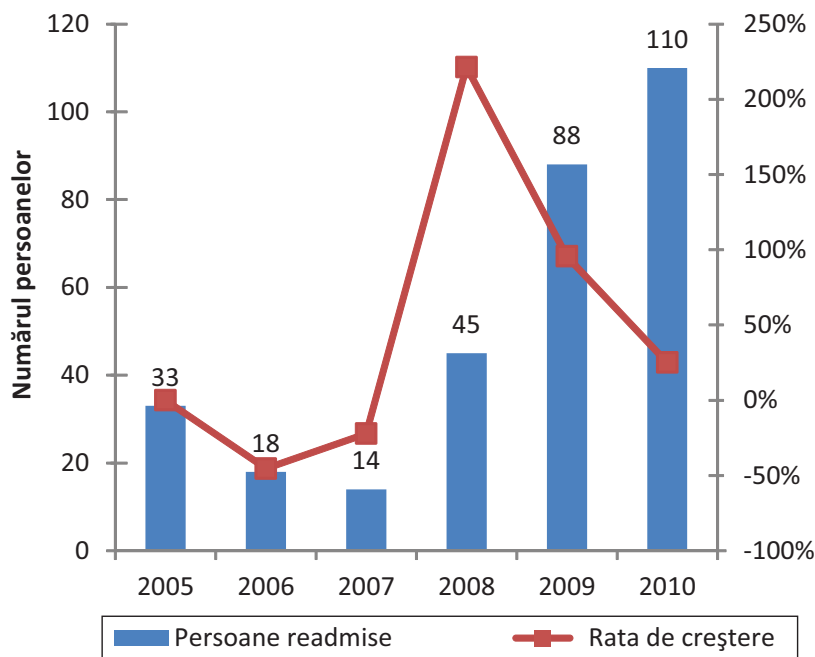
Un element important al managementului migrațional îl constituie un sistem eficient de readmisie.

---

³⁴ Conform Legii Nr. 200 din 16 iulie 2010 privind regimul străinilor în RM, repatrierea este definită ca „reîntoarcere benevolă în patrie a persoanelor care s-au născut în Republica Moldova și a urmașilor acestora, în condițiile legii”.

Readmisia cetățenilor Republicii Moldova din statele UE este realizată în conformitate cu prevederile Acordului moldo-comunitar privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală, precum și a altor acorduri de readmisie cu țările de destinație ale migranților moldoveni, care au contribuit la eficientizarea activităților în domeniu³⁵. O dinamică pozitivă este observată pentru readmisia în Moldova. În anul 2010 au fost readmise 110 persoane, numărul acestora sporind cu 25 procente față de anul 2009 și de circa 3 ori față de anul 2007 (Tabelul 15 și Figura 27). Majoritatea dintre cei readmiși provin din Franța, Cehia, Germania, Ungaria, Spania, Austria etc.

Figura 27. Numărul persoanelor readmise și rata de creștere a acestora, 2005–2010

Sursa: MAI/BMA.

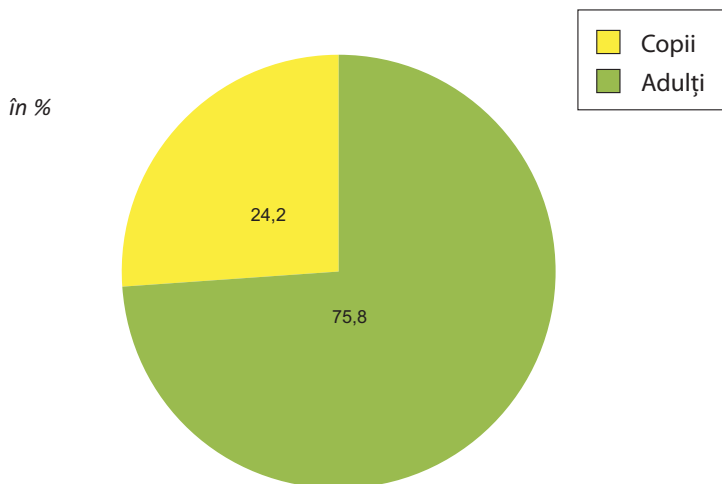
³⁵ În anul 2008 a intrat în vigoare Acordul între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală și Acordul între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind facilitarea eliberării vizelor. Din 2010 au intrat în vigoare prevederile Acordului de Readmisie cu Comunitatea Europeană privind readmisia cetățenilor din țările terțe.

Prevenirea și combaterea Traficului de Ființe Umane

Prevenirea și combaterea Traficului de Ființe Umane (TFU) a fost declarată drept o prioritate națională în aceste condiții fiind ratificate o serie de acte internaționale și adoptate un set de acte legislativ-normative și strategice menite să redreseze situația în acest domeniu³⁶.

Pe lângă măsurile de constrângere a fenomenului dat, a fost identificată necesitatea măsurilor de suport al victimelor bazate pe o abordare multidisciplinară intersectorială. În anul 2006, în Republica Moldova, cu suportul OIM, a donatorilor externi și societății civile, a fost lansat Sistemul Național de Referire (SNR) scopul căruia este asigurarea unui cadru complex de protecție și asistență a victimelor TFU și grupurilor cu risc sporit. În prezent acesta reprezintă cadrul principal de cooperare și coordonare a eforturilor actorilor activi în domeniul combaterii TFU, iar activitățile în cadrul SNR se realizează prin intermediul Echipelor Multidisciplinare (EMD) care au atins o acoperire națională.

Figura 28. Proporția victimelor TFU, 2010

Sursa: MMPSF/SNR.

³⁶ Hotărârea Parlamentului Nr. 257 din 05.12.2008 privind aprobarea Strategiei Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane și a planului de acțiuni privind implementarea Strategiei Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pe anii 2009–2011.

Datele statistice arată că, pe parcursul anului 2010, prin intermediul EMD din cadrul SNR, au fost identificate 132 de victime ale TFU, comparativ cu anul 2006 numărul acestora a sporit de circa 5 ori, fapt ce poate fi explicat prin eficientizarea identificării acestora (Tabelul 24). Componenta victimelor identificate este în proporție de 75,8 procente reprezentată de adulți (73% femei³⁷ și 27% bărbați), copiii constituie 26,5 procente (65,7% fete și 34,3% băieți) în totalul acestora³⁸ (Figura 28).

Peste 80 procente dintre victimele TFU provin din mediul rural, vârsta medie a căror variază între 18–39 ani, cu un nivel de instruire general obligatoriu.

Totodată pe parcursul anului 2010, prin intermediul SNR, au fost identificate și asistate 328 de potențiale victime ale TFU. Se presupune că numărul acestora ar putea fi cu mult mai mare pentru că include un grup extins de persoane care sunt considerate ca fiind în risc sporit pentru a deveni victimă a TFU. Astfel, numărul potențialelor victime TFU raportat de ONG-uri pentru anul 2010 este de 904 potențiale victime³⁹.

Analizele în domeniu relatează despre faptul că, în pofida măsurilor aplicate, Republica Moldova continuă a fi caracterizată ca o țară de origine a traficului de ființe umane, fiind într-o măsură mai mică și o țară de tranzit ale victimelor traficului de ființe umane din țările ex-sovietice către statele europene. Conform datelor OIM, principalele țări de destinație ale victimelor TFU pe parcursul ultimilor ani rămân aceleași: Emiratele Arabe Unite (27%), Federația Rusă (17%), Turcia (14%). Însă altele au fost incluse în lista țărilor de destinație în premieră: 11 cazuri în Egipt (cu excepția unui caz din anul 2003), Malaiezia – 2 cazuri și Indonezia – 1 caz⁴⁰.

A2.2. Populația rezidentă de proveniență străină

În cadrul acestui subcapitol analiza proceselor migraționale ale populației de proveniență străină în Republica Moldova se va efectua în

---

³⁷ Inclusiv mame singure, divorțate sau văduve cu copii minori la întreținere, celibatate fără copii, victime ale violenței în familie.

³⁸ MMPSF, Raportul de monitorizare a procesului de implementare a Strategiei Sistemului național de referire pentru protecție și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pe perioada anului 2010 (Chișinău 2011). Calculele autorilor.

³⁹ Ibidem.

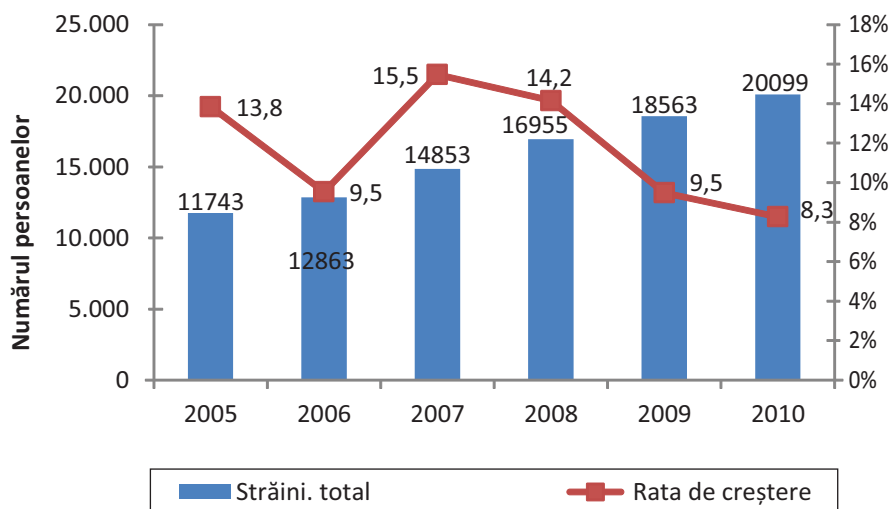
⁴⁰ MMPSF, Raportul Social Anual 2010 (Chișinău, 2011).

baza datelor MTIC (ÎS CRIS "Registru") și MAI/BMA care reprezintă sursele principale în acest context. În calitate de surse de date complementare vor fi utilizate datele administrative ale MMPSF și MAEIE, rezultatele rapoartelor analitice conexe domeniului analizat, cadrul normativ și strategic guvernamental, precum și datele statistice ale organismelor internaționale precum ICNUR și OIM.

Stocul populației de proveniență străină

Către finele anului 2010 numărul total al străinilor (inclusiv apatrizi) care se aflau în Republica Moldova a constituit 20.099 persoane, reprezentând 0,5 procente în totalul populației. Rata de creștere a străinilor în raport cu anul 2009 a constituit 8,3 procente, iar față de anul 2005 creșterea este de 71,2 procente (Tabelul 16 și Figura 29). Din perspectiva distribuției geografice, datele arată că 78,5 procente dintre străini sunt concentrați în mediul urban, acest lucru datorându-se preponderent infrastructurii mai dezvoltate care oferă mai multe oportunități de integrare economică și socială comparativ cu mediul rural.

Figura 29. Numărul străinilor care locuiesc în Moldova și rata de creștere a acestora, 2005–2010

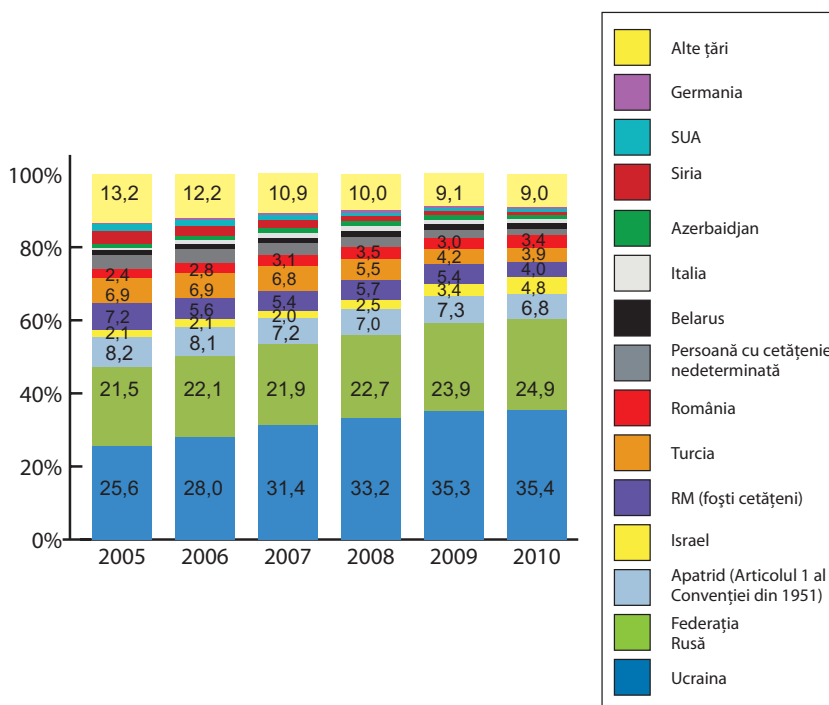

Sursa: MTIC, ÎS CRIS Registru.

Analiza structurii străinilor după țările de cetățenie ale acestora reflectă că, ponderea cea mai semnificativă, de peste 60 procente, o dețin originarii din Ucraina (35,4%) și Federația Rusă (24,9%), fiind urmați de cei din Israel (4,8%), Turcia (3,9%), România (3,4%), Italia (1,2%) și Germania (0,6%), etc. Totodată o pondere destul de impunătoare în structura străinilor o dețin apatrizii și persoanele cu cetățenie nedeterminată – 8,6 procente,⁴¹ precum și foștii cetățeni ai Republicii Moldova – 4 procente (Tabelul 17 și Figura 30).

Figura 30. Ponderea cetățenilor străini care locuiesc în Moldova, în funcție de țările cetățenie a acestora, 2005–2010

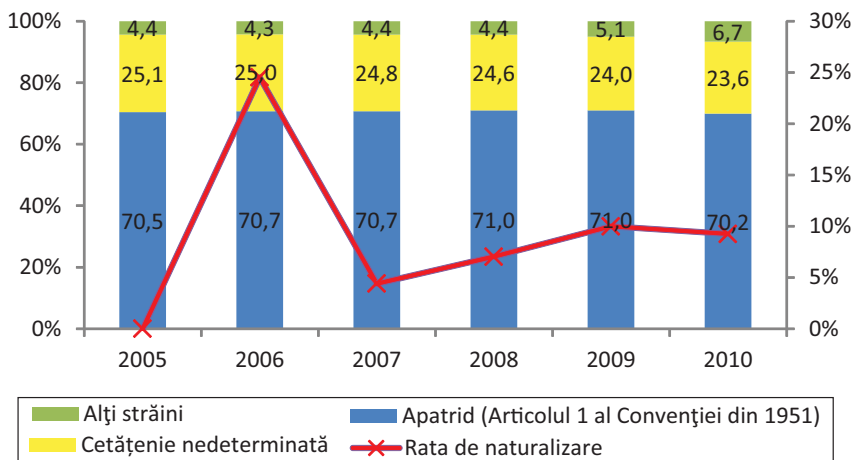
Sursa: MTIC, ÎS CRIS Regstru.

Naturalizarea în Republica Moldova este realizată în conformitate cu prevederile Legii cu privire la cetățenie care stipulează clar condițiile

⁴¹ Datele MTIC, ÎS CRIS "Regstru", nu includ numărul persoanelor care au locuit în RM din perioada Uniunii Sovietice, dar nu care nu și-au regularizat statul său de cetățenie până în prezent.

aplicării acesteia⁴². Numărul total al străinilor naturalizați pe parcursul anilor 2005–2010 a constituit 645 persoane (Tabelul 18). De menționat, că în totalul celor naturalizați, apatrizii dețin o pondere de 70,2 procente, fiind urmați de străinii cu cetățenie nedeterminată 23,6 procente și ceilalți străini (cei care anterior au deținut o altă cetățenie) 6,2 procente. Pe parcursul anului 2010 au avut loc 14 naturalizări, iar rata naturalizării a constituit 0,09 procente⁴³ (Figura 31).

Figura 31. Proporția străinilor naturalizați după categorie și rata naturalizării, 2005–2010

Sursa: MTIC, ÎS CRIS Registru.

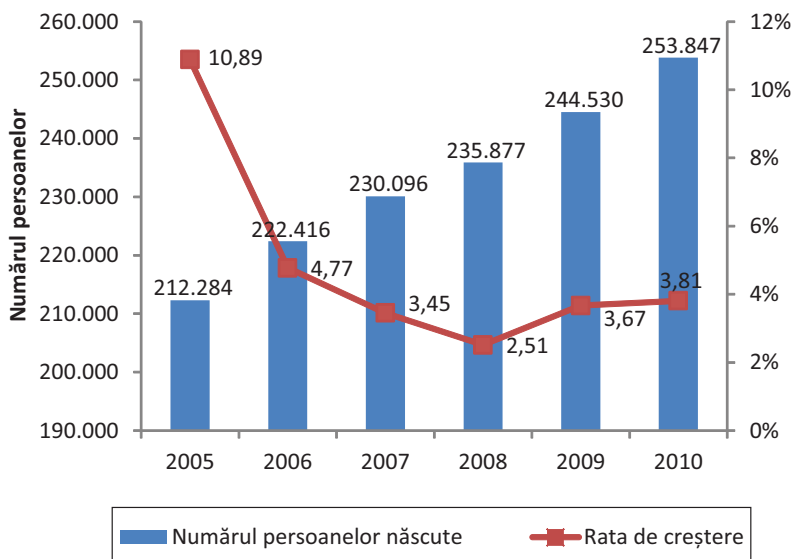
Ne-nativii. Pe parcursul anului 2005–2010 numărul persoanelor născute în străinătate (indiferent de cetățenie) care se aflau în Republica Moldova practic s-a dublat. Către finele anului 2010, ne-nativii în Republica Moldova au constituit 25.3847 persoane sau 6,5 procente în totalul populației. Rata de creștere a persoanelor ne-native comparativ cu anul 2009 a constituit 3,8 procente (Figura 32). Structura ne-nativilor conform țărilor de naștere reflectă că peste 80 procente dintre aceștia au fost născuți în Ucraina (41,7%) și Federația Rusă (38,7%). Ponderea ne-nativilor născuți în celelalte țări variază de la 1,7 și 1,3 procente, pentru Italia și România – 0,6 procente, pentru Turcia și Arabia Saudită – 0,01 procente

⁴² Art. 17 din Legea Nr. 1024 din 03 iunie 2000 a cetățeniei Republicii Moldova.

⁴³ Calculele consultanților internaționali în baza datelor indicatorilor PME.

(Tabelul 19). Analiza pe medii de reședință reflectă că peste 73 procente dintre ne-nativi care locuiesc în Moldova sunt concentrați în mediul urban.

Figura 32. Numărul persoanelor născute în străinătate din Moldova și rata de creștere a acestora, 2005–2010

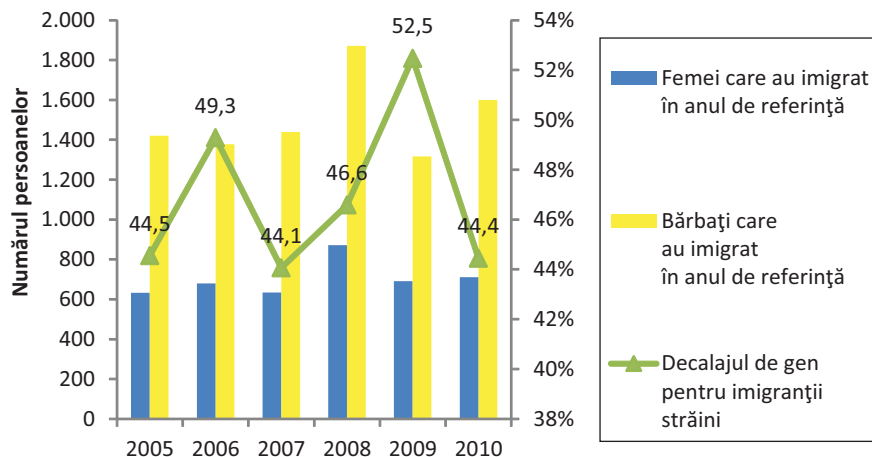

Sursa: MTIC, ÎS CRIS Registru.

Imigrarea străinilor

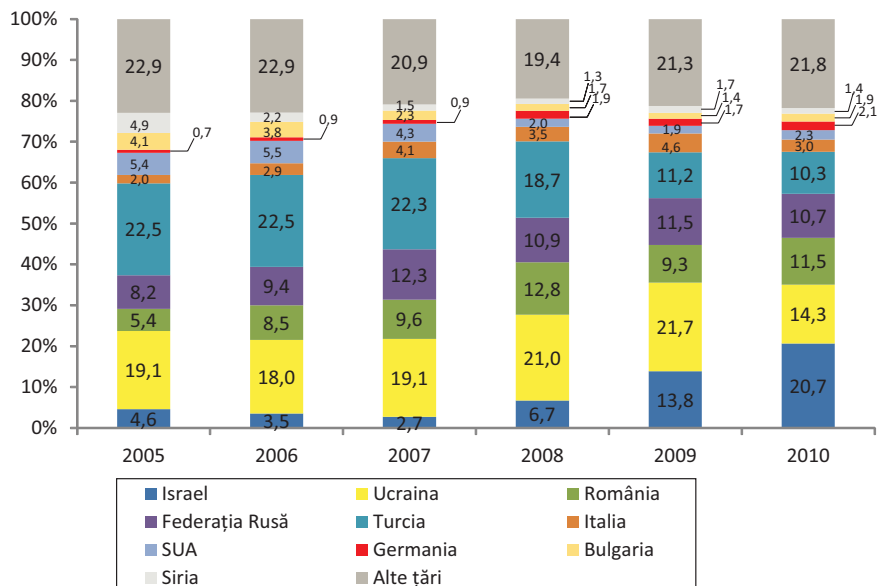
Schimbările geopolitice în regiune din ultimul deceniu, în special existența hotarului comun cu țările UE, apariția unor noi perspective de integrare fac Republica Moldova ceva mai atractivă pentru imigrarea cetățenilor străini. Anual în Republica Moldova imigrează peste 2.000 de străini. Conform datelor MAI/BMA pe parcursul anului 2010 numărul străinilor care au imigrat în Moldova a constituit 2.311 persoane, această cifră fiind cu 200 de persoane mai mică față de cea prezentată de BNS, acest decalaj însă nu influențează asupra tendințelor. Rata de creștere a imigranților străini în raport cu anul precedent a constituit 15,1 procente și 12,5 procente față de anul 2005 (Tabelul 20). Din perspectiva calității capitalului, circa 51,3 procente dintre străinii care au imigrat în Republica Moldova aveau un nivel de instruire nu mai jos de mediu de specialitate, majoritatea fiind bărbați, decalajul de gen constituind 44,4 procente (Figura 33).

Figura 33. Decalajul de gen pentru imigrarea străinilor, 2005–2010

Sursa: MAI/BMA.

Figura 34. Distribuția imigranților străini după țările de cetățenie ale acestora, 2005–2010

Sursa: MAI/BMA.

Analiza structurii imigranților străini după țările de cetățenie ale acestora reflectă că ponderea cea mai semnificativă în anul 2010 au deținut-o cetățenii din Israel (20,7%), Ucraina (14,3%), România (11,5%), Rusia (10,7%) și Turcia (10,3%) (Tabelul 21 și Figura 34). De menționat, că pe parcursul anului 2005–2010 evoluția structurii imigranților străini a fost neuniformă. Astfel, a sporit de circa 5 ori numărul imigranților din Israel, de circa 3,3, ori al celor din Germania, de circa 2,4 ori al celor din România și de 1,5 ori al celor din Federația Rusă. Totodată s-a redus cu circa 48,7 procente numărul imigranților din Turcia și cel din Siria cu 68,3 procente.

Sederea temporară a străinilor în Moldova

Se observă creșterea numărului străinilor care solicită documentare în Republica Moldova. În prezent, în funcție de scopul intrării străinii pot obține permis de ședere provizorie (în scop de muncă, la studii, pentru reîntregirea familiei, în scopul activităților umanitare și religioase, la tratament, alte scopuri în condițiile legislației naționale) sau permis de ședere permanentă.

La finele anului 2010 numărul străinilor în Republica Moldova care dețineau permise de ședere permanentă a constituit 15.546 persoane, rata de creștere față de anul precedent constituind 5,8 procente. Comparativ cu anul 2005 numărul deținătorilor de permise de ședere permanentă a crescut cu 81,7 procente. Peste 79 procente din deținătorii permiselor de ședere permanentă constituie străinii în vârstă aptă de muncă.

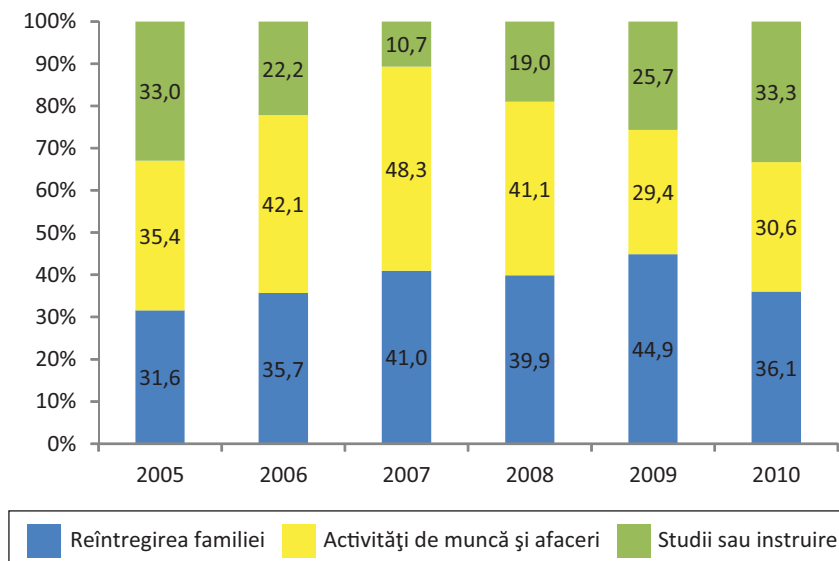
În dependență de nivelul de instruire al străinilor datele arată că circa 12,7 procente din numărul total al străinilor documentați în Moldova cu permis de ședere permanentă au studii superioare. Comparativ cu anul 2005, ponderea străinilor cu studii superioare s-a redus cu 4,5 p.p. fiind înregistrată o creștere cu 4,4 p.p. a ponderii celor cu studii superioare incomplete și a celor cu studii medii incomplete.⁴⁴

Datele statistice arată că anual peste 2 mii de străini obțin permise de ședere provizorie. Către finele anului 2010 numărul total al deținătorilor de astfel de permise valabile a constituit peste 4.500 de persoane. În totalul

⁴⁴ GRM, Proiectul Strategiei privind azilul în Republica Moldova (Chișinău 2012). Disponibil pe: http://www.gov.md/public/files/ordinea_de_zi/06.07.2011/Intr02.pdf

străinilor care au obținut permise de ședere provizorie, circa 36 procente sunt cei care și-au reîntregit familia, 33,3 procente au venit la instruire sau studii și 30,6 procente la muncă și afaceri (Figura 35). Cu toate că legislația națională prevede și alte condiții de acordare a permiselor de ședere provizorie străinilor precum: activitățile umanitare și religioase, tratament, sau alte scopuri argumentate, pe parcursul anilor 2005–2010 asemenea cazuri nu au fost înregistrate (Tabelul 22).

Figura 35. Distribuția străinilor deținători de permise de ședere provizorie, după scop, 2005–2010

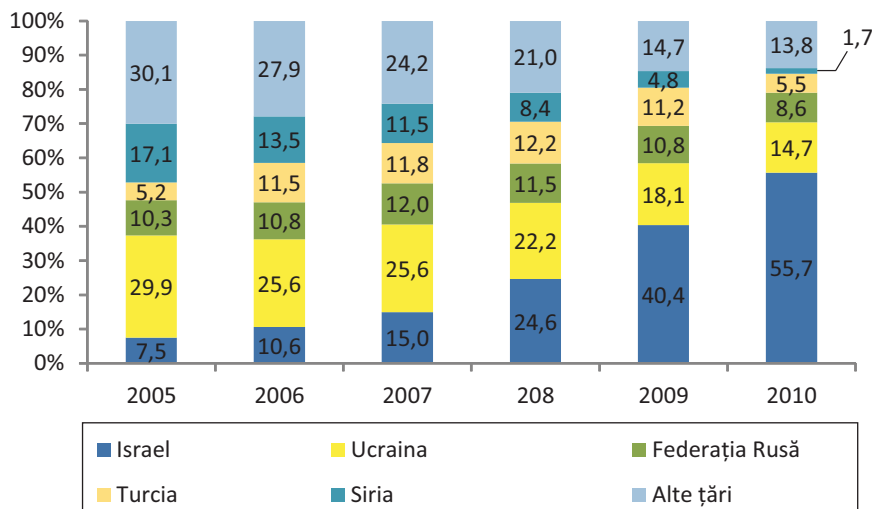

Sursa: BNS.

Străinii în sistemul educațional al Republicii Moldova. Conform datelor BNS în anul 2010 la studii în republică se aflau 1.604 străini, dintre aceștia 85,5 procente fiind studenți ai ciclului I și II de învățământ superior. Structura străinilor aflați la studii după țările de origine ale acestora reflectă că circa 90 procente dintre studenții doctoranzi sunt din România, iar în ciclurile I și II de învățământ superior cei mai mulți sunt din Israel (55,7%), CSI (Ucraina (14,7%), Federația Rusă (8,6%), Turcia (5,5%) și Siria (1,7%)⁴⁵ (Figura 36).

⁴⁵ BNS, Educația în Republica Moldova 2010/2011 (Chișinău, 2011). Disponibil pe: www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatia%20_RM_2011.pdf

Figura 36. Ponderea studenților străini care își fac studiile în Moldova, după țările de origine, 2005–2010

Sursa: BNS.

În mare parte atractivitatea sistemului educațional moldovenesc poate fi explicată prin costurile relativ mai reduse comparativ cu alte țări, posibilitățile de autentificare ulterioară a diplomelor de studii obținute datorită apartenenței Republicii Moldova la procesului de la Bologna⁴⁶, precum și nu în ultimul rând lipsei barierelor lingvistice în special în cazul studenților din țările vecine care fac mai ușoară integrarea educațională și socială a acestora.

Protecția internațională

Protecția internațională a străinilor în Republica Moldova este realizată în limitele prevederilor normelor internaționale în domeniu⁴⁷, precum și a legislației naționale care derivă de la acestea. Datele statistice arată că numărul **solicităților de azil** în Republica Moldova pe parcursul anilor 2005–2010 a variat continuu. Astfel, pe parcursul anului 2010 au fost înregistrate, 90 de cereri (la prima solicitare), numărul acestora dublându-se față de anul 2009, însă reducându-se cu 14,3 procente față de anul 2005.

⁴⁶ Moldova este semnatară la procesul de la Bologna din anul 2005-1995 care a impus racordarea treptelor educației superioare la cerințele internaționale comune.

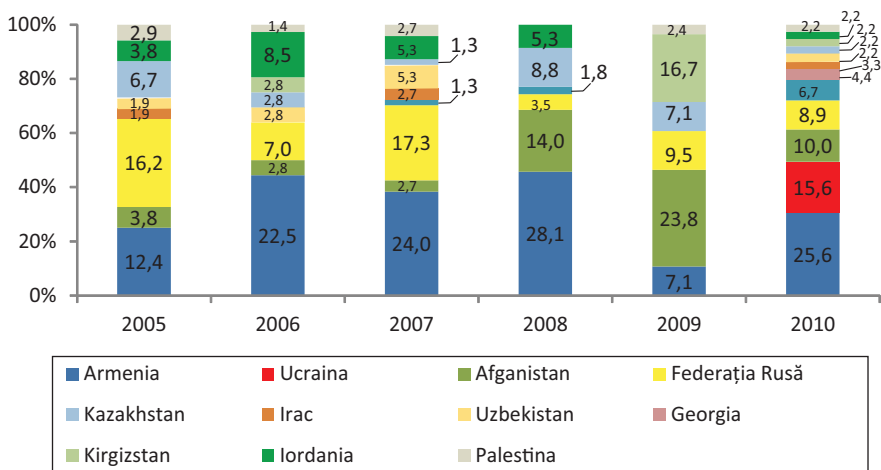
⁴⁷ Legea Nr. 677 din 23 noiembrie 2001, pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind statutul refugiaților, precum și la Protocolul privind statutul refugiaților.

De menționat, că numărul solicitanților de azil cu cereri pe rol la sfârșitul anului 2010 a fost de 81 persoane, iar rata de creștere a solicitanților de azil cu cereri pe rol în raport cu anul precedent constituind 55,8 procente (Tabelul 23).

În structura solicitanților de azil după țările de origine predomină cetățenii Armeniei, în anul 2010 aceștia au constituit 25,6 procente din total, fiind urmași de: Afganistan (10%), Federația Rusă (8,9%), Kazahstan (6,7%), Irak (4,4%), Uzbekistan (3,3%) și Georgia (2,2%).

Totodată, pentru prima dată în anul 2010 au fost înregistrate solicitări din partea cetățenilor Ucrainei care au constituit circa 15,6 procente din total (Figura 37). Sunt observate disparități semnificative bazate pe gen în rândul solicitanților de azil, majoritatea adresărilor parvenind din partea bărbaților, femeile deținând o pondere de 32,4 procente în anul 2010.

Figura 37. Ponderea solicitărilor de azil după țările de origine ale solicitanților, 2005–2010

Sursa: MAI/BMA.

Pe parcursul anului 2010 de **protecție umanitară** au beneficiat 25 de străini (inclusiv apatrizi), numărul celor cărora le-a fost respinsă cererea pentru protecție umanitară a constituit 35 de persoane.

La finele anului 2010 în Moldova trăiau 70 de persoane **cu statut de refugiat**, rata de creștere a acestora constituind 87,5 procente. De menționat, că potrivit datelor ICNUR, stocul refugiaților care trăiesc în republică către finele anului 2010 a constituit 148 persoane, circa 32 procente dintre care fiind femei⁴⁸.

Apatrizii. Conform datelor statistice naționale către finele anului 2010 în Republica Moldova cu statut de apatrid erau documentate 2.079 de persoane⁴⁹. Aceste date diferă nesemnificativ de cele prezentate la nivel internațional de către ICNUR, care raportează pentru Republica Moldova o cifra cumulativă către finele anului 2010 de 2.031 de persoane cu statut de apatrid⁵⁰.

Analiza distribuirii apatrizilor a reflectat că, peste 70 procente din totalul acestora își au reședința în raioanele din stânga Nistrului (Transnistria)⁵¹. Apatrizii care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova (malul drept) în proporție de 60 procente sunt concentrați în mediul urban. Femeile reprezintă circa 60 procente în totalul apatrizilor. Cea mai mare parte a apatrizilor sunt persoane din fostul bloc sovietic – din Rusia, Belarus, Georgia, Uzbekistan etc. – care nu au reușit să-și reglementeze din diferite motive statutul pe teritoriul Republicii Moldova⁵².

De menționat că analizele cadrului juridic național al Republicii Moldova au reflectat un nivel înalt de concordanță al acestuia cu standardele internaționale, precum și prezența unui sistem informațional adecvat capabil să identifice, prevină și să reducă cazurile de apatridie. Reieșind din aceste condiții, precum și din recomandările internaționale, în decembrie 2011 Republica Moldova a ratificat cele două Convenții ONU din 1954 și

⁴⁸ ICNUR, Tendințe globale 2010. 60 de ani și încă se numără, (Geneva, 2011). Disponibil pe: <http://www.unhcr.org/pages/4a02afce6.html>

⁴⁹ Datele MTIC/SIRC "Registru" includ 1,360 apatrizi care sunt străini în RM și 719 apatrizi care au locuit în RM din perioada Uniunii Sovietice, dare care nu și-au regularizat statutul de cetățenie până în prezent.

⁵⁰ Vezi Nr. 48.

⁵¹ Osmochescu, E., Legislația Republicii Moldova din perspectiva Convențiilor Națiunilor Unite cu privire la apatridie. Revizuit în aprilie 2010 (Chișinău, 2010). Disponibil pe: http://csm.md/files/Informatii/LEGISLATIA_RM_APATRID.pdf

⁵² MAI (2012). Ministerul Afacerilor Interne – Structură specializată în recunoașterea statutului de apatrid. Comunicat de presă. Disponibil pe: <http://www.mai.md/content/11242>

1961 privind statutul apatrizilor⁵³ și privind reducerea cazurilor de apatridie⁵⁴, inclusiv operând și o serie de modificări în legislația națională pentru introducerea procedurii de determinare a statutului de apatrid. Ratificarea celor două convenții a fost inclusă cu titlul de paragraf suplimentar în cadrul procesului de liberalizare a regimului de vize pentru UE.

Mobilitatea generală transfrontalieră

Acordurile bilaterale semnate privind abolirea regimului de vize pentru cetățenii UE, CSI⁵⁵, țările Regiunii Europene și țările puternic industrializate, reglementarea condițiilor de intrare în Republica Moldova în bază de viză⁵⁶ și ședere pentru cetățenii unor state, precum și legalizarea emigranților moldoveni în țările gazdă, au contribuit la sporirea mobilității transfrontaliere.

Pe parcursul anului 2010, la frontiera de stat a Republicii Moldova au fost înregistrate circa 6,880 mii intrări, diferența față de numărul plecărilor fiind de -1,4 procente.

În cadrul mobilității transfrontaliere cetățenilor moldoveni le revine o pondere de peste 72 procente, plecările acestora prevalând asupra intrărilor. În cazul străinilor situația este proporțional inversă (Figura 38). Rata de creștere în anul 2009 a numărului intrărilor și ieșirilor cetățenilor moldoveni s-a redus cu 0,4 procente și 1,4 procente, pe când cea a străinilor a sporit cu 27,4 procente și 13,3 procente. De menționat că în raport cu anul 2005 numărul intrărilor și ieșirilor a crescut. Astfel, rata intrărilor și ieșirilor cetățenilor moldoveni a sporit cu 38,3 procente și 35,9 procente, pe când cea a străinilor cu 92,8 procente și 97,6 procente (Tabelul 25).

În ceea ce privește intrările străinilor în bază de viză, datele statistice ale MAEIE arată că, pe parcursul anului 2010, misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova aflate peste hotare au oferit 14.954 de vize, rata acestora diminuându-se față anul 2009 cu 10,8 procente, totuși

---

⁵³ Legea Nr. 275 din 27 decembrie 2011. Disponibil pe: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=342052>

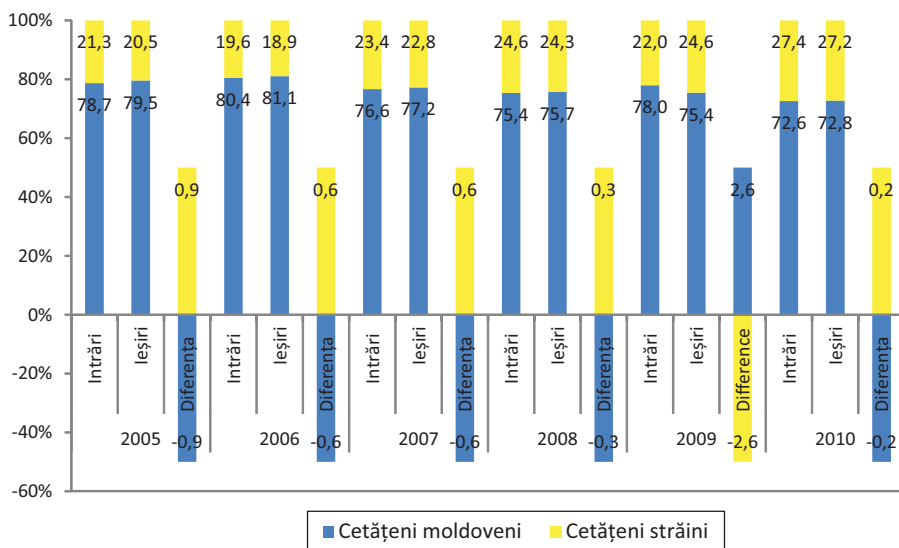
⁵⁴ Legea Nr. 252 din 08 decembrie 2011. Disponibil pe: <http://lex.justice.md/index.php?action=vie&view=doc&lang=1&id=341953>

⁵⁵ Exceptând Turkmenistanul.

⁵⁶ Legea Nr. 200 din 16 iulie 2010, privind regimul străinilor în Republica Moldova și Anexa Nr. 2 a Hotărârii Guvernului Nr. 331 din 5 mai 2011, cu privire la eliberarea invitațiilor pentru străini.

creșterea față de anul 2005 fiind de 2,5 ori (Tabelul 25). Conform legislației în vigoare, regimul de vize este aplicat pentru cetățenii a 135 de state (acestea fiind preponderent din Asia, Africa, Orientul Mijlociu și Orientul Îndepărtat, America Latină și țările din America de Sud). Cetățenii UE, SUA, Canada, Japonia, Norvegia, Elveția, Israel, și ai țărilor CSI intră pe teritoriul RM fără vize cu o durată de ședere de 90 de zile, calculate de la data primei intrări⁵⁷.

Figura 38. Mobilitatea transfrontalieră, 2005–2010

Sursa: SG.

Un aspect important în contextul gestionării mobilității transfrontaliere l-a reprezentat Acordul de mic trafic la frontieră semnat între Republica Moldova și România⁵⁸, conform căruia rezidenților țărilor contractante care domiciliază legal de cel puțin 1 an în zona de frontieră (determinată administrativ ca fiind între 30 și 50 km), li se eliberează permise de mic trafic de frontieră. Pe parcursul anului 2010, astfel de

⁵⁷ <http://www.mfa.gov.md/entry-visas-moldova/>

⁵⁸ Hotărârea Guvernului Nr. 698 din 20 noiembrie 2009 pentru aprobarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind micul trafic de frontieră semnat la București la 13 noiembrie 2009 și Hotărârea Guvernului Nr. Nr. 319 din 28 aprilie 2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la aplicarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind micul trafic de frontieră.

permise au fost eliberate la 17.772 persoane⁵⁹, în baza cărora acestea pot intra pe teritoriul României fără vize pentru a călători în aria zonei administrativ demarcate.

Aplicarea legislației în domeniul migrației și reîntoarcerii migranților

Aplicarea legislației în combaterea migrației nereglementate. În rezultatul proceselor de democratizare și aderare a Republicii Moldova la diferite organisme internaționale, s-a lărgit cadrul relațiilor externe, fapt care a generat și sporirea fluxului de străini sosiți în țară, o parte dintre cei ilegali fiind potențiali solicitanți de azil. Condițiile, care favorizează substanțial acest proces pe teritoriul republicii, sunt următoarele:

- i. decalajul dintre nivelul dezvoltării social-economice al țărilor cu un potențial migrator ridicat, de cel al țărilor din Europa de Vest și America de Nord;
- ii. conflictele, inclusiv cele armate, în diferite regiuni ale lumii, declanșate din motive religioase, interetnice, politice etc.;
- iii. așezarea geografică a Republicii Moldova, teritoriul căreia este folosit drept cap de pod de către un număr relativ redus de migranți ilegali (circa 1 procent în totalul migranților ilegali identificați la nivel european) pentru deplasarea spre țările Europei de Vest⁶⁰; și
- iv. imposibilitatea controlului sectorului transnistrean al frontierei de Est de către autoritățile Republicii Moldova. Acești factori atrag migrații ilegali din țările C.S.I., în special din regiunea Caucazului, dar și din China, India, Bangladesh, țările Orientului Apropiat și Mijlociu, Turcia, etc.⁶¹

Pe parcursul anului 2010 au fost identificați 2.298 de imigranți aflați ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, numărul acestora comparativ cu anul 2009 sporind cu 17,2 procente, iar față de anul 2005 cu 19,4 procente. Doar în cazul a 58 de străini de străini a fost dispusă măsura expulzării din țară, în cazul a 80 de străini a fost aplicată măsura luării în custodie publică, celelalte cazuri fiind incluse în așteptarea unor decizii definitive a instanțelor judecătorești competente.

⁵⁹ Matricea PME, indicatorul 2.2.10., în baza datelor oferite de MTIC, ÎS CRIS „Registru”.

⁶⁰ FRONTEX, Eastern Borders Annual Review 2012, Pag. 10, (Varșovia, 2012). Disponibil pe: http://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/EB_AO.pdf

⁶¹ Vezi Nr. 2.

De menționat că, pe parcursul anului 2005–2010 nu a fost înregistrat nici un caz de anulare, revocare și refuzare a dreptului străinului de aflare în țară, inclusiv a declarării indezirabile a aflării străinului pe teritoriul Republicii Moldova (Tabelul 26).

În ceea ce privește readmisia sau returnarea străinilor, trebuie de specificat că actualmente, Republica Moldova dispune de o serie de instrumente bazate pe principii juridice bilaterale ce ar asigura readmisia sau returnarea cetățenilor altor state. Astfel de acorduri cu fost semnate cu: UE (în vigoare începând cu 1 ianuarie 2008), Ucraina (1997), Elveția (2004 și 2010), Fosta Republică Iugoslavă Macedonia (2008), Serbia și Danemarca (2011). De asemenea, procesul de negociere a acordurilor de readmisie cu principalele țări de origine a migranților ilegali este unul. În anul 2007, un proiect de acord interguvernamental cu privire la readmisia persoanelor care au reședința neautorizată a fost aprobat și expediat următoarelor țări: Rusia, Uzbekistan, Tadjikistan, Georgia, Azerbaidjan, Armenia, Kazahstan, Belarus, Kîrgîzstan, Turkmenistan, Turcia, Siria, Bangladesh, India, Liban, Pakistan, Iordania, Afganistan, Iran, Irac, China, Bosnia și Herțegovina și Muntenegru. În prezent, curs de desfășurare se află negocierea semnării acordurilor cu Rusia, Muntenegru și Bosnia și Herțegovina. Totodată o serie de discuții pe marginea subiectului dat au fost inițiate cu Turcia.

PARTEA B: IMPACTUL MIGRAȚIEI

B1. Migrația și evoluția demografică

Amploarea fenomenului migrației forței de muncă în Republica Moldova, înregistrat în ultimele două decenii, a avut un impact dual asupra populației republicii: pe de o parte efectele pozitive socio-economice determinate în majoritate de remitențe, iar pe de altă parte cele de ordin socio-demografic care au dus în timp la deteriorarea capitalului uman. Migrația continuă să constituie un factor important în contextul dezvoltării demografice a republicii, având atât un impact direct, imediat, cât și unul indirect, în timp. Astfel prevalența emigrației asupra imigrației are un impact imediat asupra numărului populației, și influențează la descreșterea continuă a acesteia, iar plecarea la muncă peste hotare a femeilor în vârstă fertilă se soldează cu deteriorarea indicatorilor demografici principali în timp, ca rezultat al reducerii natalității.

Descreșterea continuă a numărului populației. În ultimele două decenii Moldova a înregistrat tendințe demografice negative pronunțate, declinul demografic fiind confirmat de un șir de indicatori statistici din domeniu.

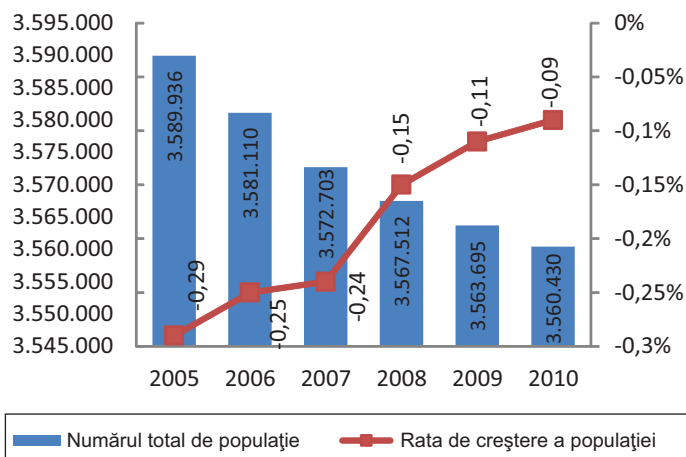
Începând cu anul 1998 numărul total al populației stabile s-a redus semnificativ și constant, înregistrând către finele anului 2010 o descreștere care a depășit 95 mii persoane⁶². Numai într-o perioadă 2005–2010 numărul populației stabile⁶³ s-a micșorat cu aproape 30 mii persoane, atingând în 2010 cifra de 3,56 mln. față de 3,59 mln., înregistrate în 2005 (Figura 39). Cele mai mari valori în ceea ce ține descreșterea numărului populației stabile au fost înregistrate în anii 2005–2007. Chiar dacă în ultimii ani rata negativă de creștere a numărului populației a înregistrat ușoare tendințe spre diminuare, totuși mai păstrează încă, în dinamică, valoarea negativă în raport cu anul precedent. De menționat, că scăderea demografică a fost determinată atât de sporul natural negativ, cât și de soldul negativ al

⁶² BNS Statbank. Disponibil pe: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Databse/RO/02%20procente20POP/POP01/POP01.asp>, Populația stabilă pe sexe și medii, la începutul anului, 1970-2011

⁶³ Populație stabilă este numărul persoanelor care au domiciliul stabil pe teritoriul respectiv, inclusiv persoanele absente temporar.

migrației externe. Astfel, rata de mortalitate depășește rata de natalitate, înregistrând pe parcursul a peste un deceniu un spor natural negativ al populației⁶⁴. Cea mai mică valoare a acestui indicator a fost înregistrată în 2005 și a constituit 1,95 promile (Tabelul 27). Totodată, anul 2005 este caracterizat prin amploarea fenomenului migrației, aceasta fiind confirmată prin faptul că rata brută de emigrare (per 1000 de populație) a depășit semnificativ rata brută de imigrare a cetățenilor moldoveni, fenomen care de facto și a impulsionat aceste tendințe demografice negative.

Figura 39. Tendințe demografice în Moldova, 2005–2010

Sursa: BNS.

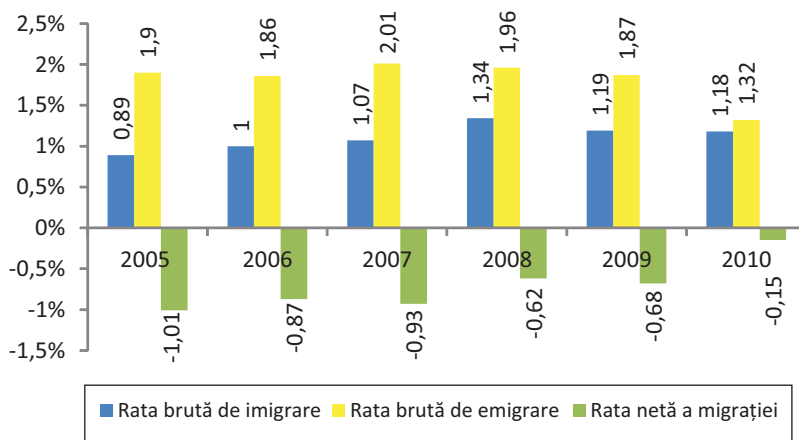
Emigrarea versus imigrarea. Datele statistice confirmă, că în Moldova emigrarea continuă să prevaleze imigrarea, totuși evoluția fenomenului demonstrează tendințe spre stabilizare.

De menționat, că rata netă a migrației pe parcursul ultimilor 5 ani a înregistrat tendințe spre echilibru (Figura 40). Dacă în anul 2005 acest indicator a constituit $-1,01$ p.p, se observă că în 2010 diferența dintre emigrare și imigrare a cetățenilor moldoveni a constituit doar $0,15$ p.p în favoarea emigrării. Se observă că criza economică din regiune a influențat și fenomenul migrațional din Moldova. Până în 2008 atât emigrarea cât

⁶⁴ BNS Statbank. Ratele mișcării naturale pe medii, 1940–2010. Disponibil pe: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/02%20POP/POP02/POP02.asp> (accessed 10 April 2010).

și imigrarea au fost în ascendență, începând cu 2009 pentru ambele fenomene s-au înregistrat tendințe spre diminuare. Mai pronunțat aceasta se observă în cazul emigrării. Astfel, în anul 2010 a fost înregistrată o reducere semnificativă a numărului de emigrări în comparație cu anii precedenți. Dacă în anii 2005–2009 acest indicator a variat între 6.000 și 7.000 persoane, atunci în 2010 s-a diminuat semnificativ, atingând cifra de 4.714 emigrări ale moldovenilor în afara țării.

Figura 40. Dinamica fenomenului migrațional, 2005–2010

Sursa: BNS.

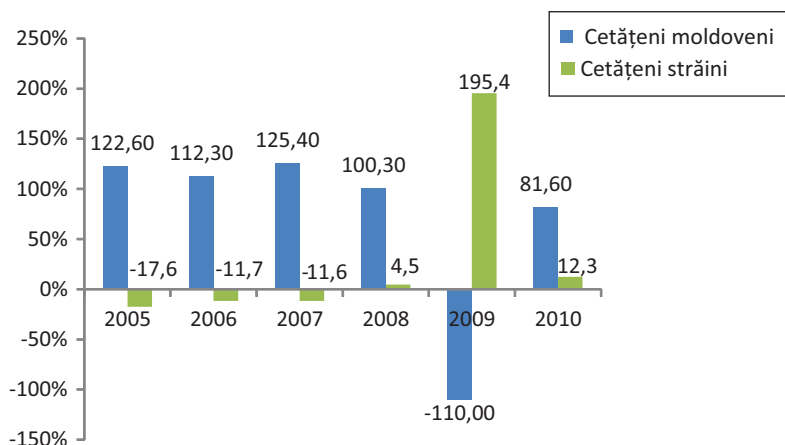
Totodată se observă că o parte dintre cetățenii moldoveni pleacă definitiv sau pe un termen lung din țară, însă de facto își mențin evidența în locul de trai. Aceasta concluzie se confirmă prin faptul că în fiecare an, în perioada 2005–2008, numărul total al traversărilor frontierei la plecare a cetățenilor moldoveni a fost mai mare decât numărul de traversări la intrare ale acestora, înregistrate la frontiera de stat (Tabelul 27). Diferența dintre traversările la frontieră, ieșiri versus intrări ale cetățenilor moldoveni, până în 2008 a fost menținută la o valoare de peste 100 mii. De menționat că numărul înregistrărilor de traversări ale frontierei atât ale cetățenilor moldoveni cât și ale străinilor a fost în creștere în anul următor în raport cu anul precedent.

Chiar dacă așteptările privind întoarcerea masivă a moldovenilor în rezultatul crizei economice din regiune nu s-au confirmat, totuși începând

cu anul 2009 acești indicatori au înregistrat tendințe spre diminuare. Dacă în 2008 au fost înregistrate circa 5,304 mii intrări și 5,404 mii ieșiri, atunci în 2009 situația a fost inversă, iar acești indicatori au constituit 5,241 mii intrări și 5,131 mii ieșiri, adică numărul ieșirilor fiind mai mic decât numărul intrărilor. Astfel, în 2009 a fost înregistrată o diferență de circa 110 mii traversări la intrare a moldovenilor, însă în următorul an fenomenul migrațional a luat iarăși amploare. În rezultat, în 2010 acesta a constituit iarăși un decalaj de peste 80 mii de traversări ale frontierei ale cetățenilor moldoveni la ieșire (Figura 41). Pentru cetățenii străini diferența între ieșiri-intrări până în 2007 a fost negativă, înregistrând mai multe intrări în țară decât ieșiri cu o diferență nesemnificativă. Odată cu declanșarea crizei economice, începând cu anul 2008, pentru cetățenii străini au prevalat traversările frontierei la ieșire, cu o diferență esențială a numărului acestora de 195 mii, înregistrate în 2009. În 2010 acest fenomen s-a diminuat, totuși păstrând tendințe de creștere.

Figura 41. Evoluția diferenței traversărilor frontierei pentru cetățenii Moldovei și străini, 2005–2010

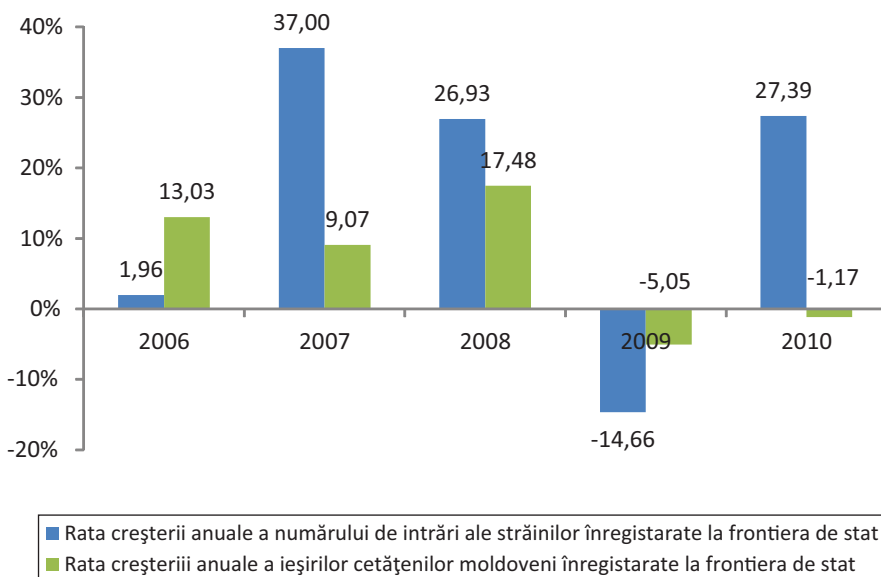

Sursa: SIISSG.

Rata anuală de creștere a numărului de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat comparativ cu anul precedent confirmă cele expuse: până la criză acest indicator a înregistrat o creștere continuă, în 2009 fiind în descendență, iar în 2010 fiind din nou în creștere

(Figura 42). Pentru cetățenii străini tendințele înregistrate sunt inverse: până la criză au fost înregistrate mai multe intrări ale străinilor, în perioada de criză – un număr mare de traversări ale străinilor la ieșire. Astfel, datele denotă că până la criză un număr mai mare de cetățenii moldoveni se aflau peste hotare, în perioada de criză s-au întors în țară, însă după un an migrarea a luat din nou amploare.

Figura 42. Creșterea anuală a intrărilor străinilor versus plecările cetățenilor moldoveni, 2005–2010

Sursa: SIISG.

Componenta demografică. În general situația demografică este influențată esențial de fenomenul migrației, iar în funcție de direcția acesteia este supusă modificării într-un mod sau altul structura pe vârste și sexe a populației. Aceasta conduce la modificarea indicatorilor demografici principali, inclusiv a numărului total al populației țării. În perioada de amploare a fenomenului migrațional demografia Moldovei este caracterizată de scăderea continuă a numărului populației, care are loc odată cu creșterea procesului de îmbătrânire demografică, reducerea numărului copiilor, a populației tinere. Raportul de dependență demografică, estimat conform definiției naționale, rămâne a fi destul de

înalt și a înregistrat circa 50 procente în 2010. Astfel, crește fenomenul numit presiune socială, care, în cazul de față, este exprimat prin faptul că o persoană care muncește întreține o persoană care nu este în câmpul de muncă. În perioada analizată indicatorul respectiv a înregistrat o scădere cu 2 p.p. (în cazul aplicării definiției internaționale această reducere este mai pronunțată, fiind de 3.28 p.p.). S-ar părea că tendințele spre diminuare a raportului de dependență demografică, înregistrate în ultimii 5 ani (Tabelul 28) ar indica spre o ameliorare a situației demografice, însă analiza indicatorilor demografici complementari denotă o situație destul de îngrijorătoare. Astfel, proporția persoanelor în vârstă sub 15 ani s-a redus în 2010 față de 2005 cu circa 2 p.p. Rata totală de fertilitate⁶⁵ este deosebit de mică și în 2010 a constituit 1,309 (respectiv 1,055 și 1,531 în mediile urban și rural)⁶⁶, acest indicator fiind sub valoarea care ar asigura simpla înlocuire în timp a generațiilor. De asemenea în ultimii ani este în continuă creștere coeficientul îmbătrânirii populației⁶⁷ (Figura 43).

Migrația amplifică procesul de îmbătrânire a populației țării, deoarece în migrație participă preponderent persoanele tinere, în vârstă aptă de muncă. În rezultat către 2010 coeficientul îmbătrânirii a atins valoarea de 14,4 procente⁶⁸ ceea ce constată o stare avansată a fenomenului. Pentru femei acest coeficient este și mai înalt, depășind valoarea critică de 16 procente, iar în mediul rural 18 procente. Prognozele efectuate de cercetătorii din domeniu confirmă că până în anul 2050, fiecare a treia persoană în Republica Moldova va avea peste 60 ani⁶⁹, iar cota populației îmbătrânite ar putea constitui circa 35–50 procente din populația țării. Conform prognozelor ONU, odată cu îmbătrânirea demografică, către anul 2050 populația țării se va reduce cu 20 procente⁷⁰.

⁶⁵ Rata totală de fertilitate este numărul mediu de copii născuți de o femeie pe parcursul vieții sale fertile, în condițiile fertilității anului respectiv.

⁶⁶ NS Statbank, Rata de fertilitate și de reproducere pe medii, 1978-2010. Disponibil pe: http://statbank.statistica.md/pxweb/Databse/RO/02_procente20POP/POP03/POP03.asp

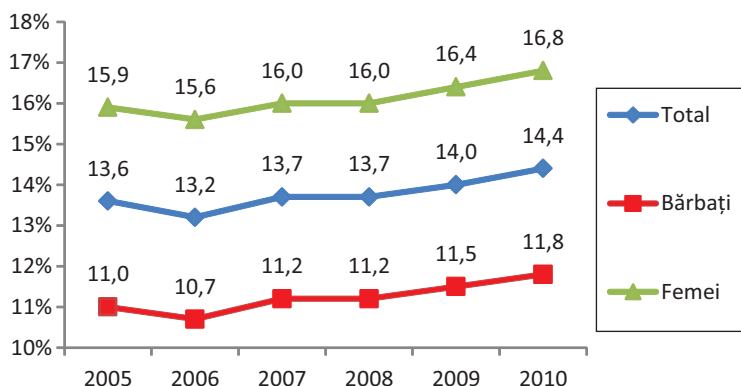
⁶⁷ Coeficientul îmbătrânirii populației este numărul persoanelor în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori.

⁶⁸ BNS Statbank, Coeficientul îmbătrânirii populației 1980–2009. Disponibil la: http://statbank.statistica.md/pxweb/Databse/RO/02_procente20POP/POP01/POP01.asp. Conform Scării Boje-Garnier coeficientul de 12 procente este apreciat pentru populație ca îmbătrânită; coeficientul de îmbătrânire de 16 procente este apreciat în studiile de specialitate ca fiind critic de pe pozițiile continuității demografice.

⁶⁹ Gheorghe Paladi, Olga Gagauz, "Îmbătrânirea populației în Republica Moldova: consecințe economice și sociale" (Chișinău, 2009, AȘM).

⁷⁰ Valeriu Sainsus, "Impactul îmbătrânirii demografice asupra sistemului de pensionare: subtilități și căi posibile de redresare", Politici Publice Nr. 3 (Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2010).

Figura 43. Coeficientul îmbătrânirii populației, 2005–2010

Sursa: BNS.

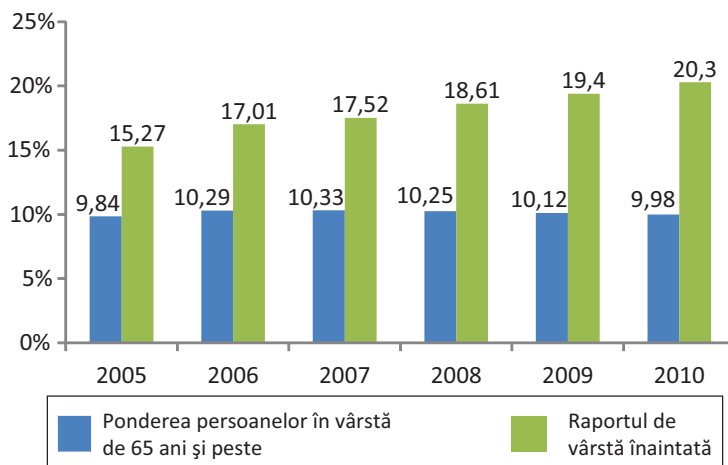
Astfel, începând cu anul 2007 datele denotă tendințe spre reducere a proporției persoanelor de 65 ani și peste, atunci când raportul de vârstă înaintată, exprimat prin ponderea persoanelor în vârstă de 80 de ani și peste, în totalul populației grupului menționat, este în ascendență. În 2010, indicatorul respectiv a înregistrat o creștere cu circa 5 p.p. față de 2005 (Figura 44). Riscul decesului este mai pronunțat pentru bărbații de vârsta respectivă. Astfel, în 2010, proporția bărbaților în vârstă de 65 de ani și peste a constituit 7,7 procente din totalul populației masculine, atunci când femeile de vârsta respectivă au constituit circa 12 procente. Datele denotă că rata de feminitate pentru cei în vârstă de 65 de ani și peste pe parcursul ultimilor 5 ani depășește 165 procente.

Migrația, în comun cu sporul natural negativ, a influențat structura pe vârste a populației. Este necesar de menționat că acest fenomen a condus la reducerea numărului copiilor, iar analiza comparativă a structurii demografice a populației pentru anii 2005 versus 2010 confirmă aceste presupuneri. Astfel, se observă o descreștere pronunțată a populației tinere cuprinse între vârstele 5–9 ani, 10–14 ani, 15–19 ani, înregistrându-se circa 2 p.p. în 2010 față de 2005 (Figura 45). Aceste tendințe sînt observate pentru ambele sexe, predominant fiind sexul masculin, în special pentru grupul de vârstă 15–19 ani.

Printre cauzele principale care contribuie la micșorarea numărului populației tinere pot fi menționate următoarele: reducerea natalității,

deoarece pleacă în afara țării persoane de vârstă fertilă, părinții plecați la muncă în afara țării își iau copii peste hotare, de asemenea destrămarea familiilor din motivul pierderii legăturilor între membrii acestora în timpul perioadei de aflare în afara țării a unuia dintre soți. Aceste presupuneri sunt confirmate de tendințele spre descreștere a numărului de persoane, observate pentru grupurile de vârstă 40–44 ani și 45–49 ani.

Figura 44. Serii de date privind vârstnicii, 2005–2010

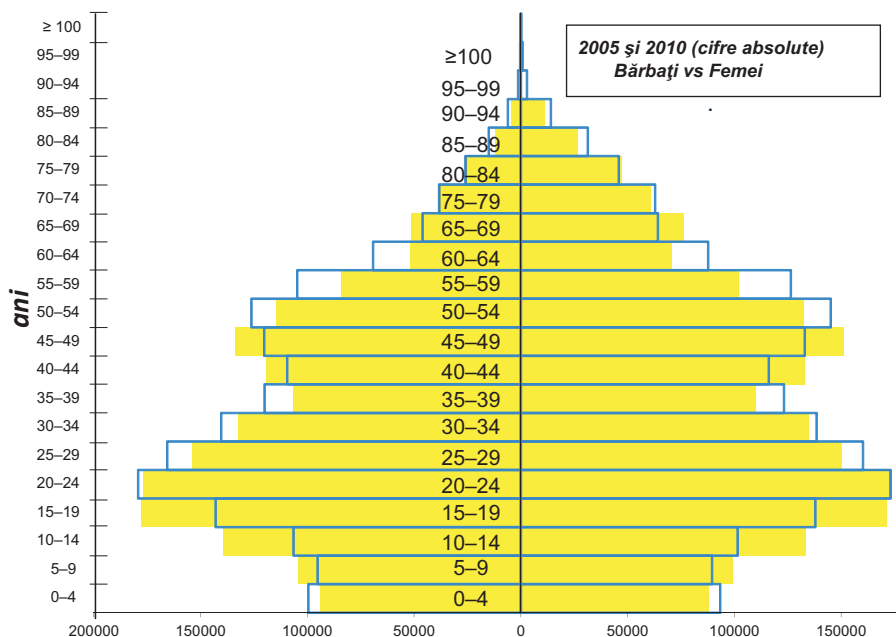
Sursa: BNS.

De asemenea, o diminuare semnificativă a populației este observată și pentru grupul de vârstă 65–69 ani, această reducere având explicație duală. În primul rând, reducerea numărului populației în grupul respectiv de vârstă este explicată prin faptul că la această vârstă au ajuns generațiile născute în perioada celui de-al doilea război mondial, perioadă, caracterizată printr-un număr mic al copiilor născuți. În al doilea rând – declinul poate fi condiționat de asemenea și de procesele migraționale, iar explicația acestuia în mare parte vine de la faza inițială a migrației ilegale⁷¹. În acea perioadă în procesul migrațional erau antrenate în într-o pondere semnificativă femeile, care au plecat la muncă spre Vest în mare parte prin căi ilegale.

⁷¹ În perioada 1990–2005 erau răspândite „afacerile” organizării emigrării ilegale în țările UE care treptat s-au diminuat din mai multe motive, inclusiv datorită securizării frontierelor, apariției oportunităților de plecare legală prin rețelele sociale create, posibilităților de reîntregire a familiei, redobândirea cetățeniei române pentru cetățenii RM etc.

Din lipsa posibilităților de a se întoarce acasă un număr considerabil dintre femeile cu vârstă fertilă au rămas pentru o perioadă destul de îndelungată în țările-recipiente. Această presupunere se confirmă prin faptul, că pentru aceste grupuri de vârste s-a redus mai mult populația de sex feminin.

Figura 45. Piramida structurii demografice pe grupuri de vârste și sexe, 2005 și 2010

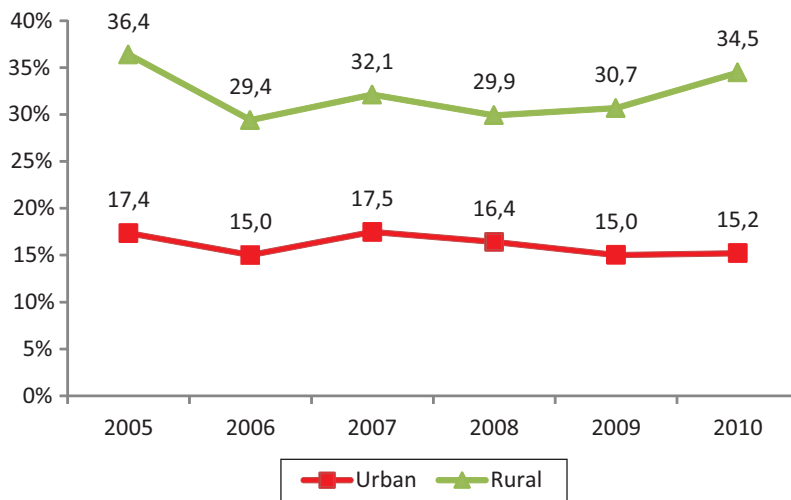

Sursa: BNS.

Astfel se observă că transformările structurii pe vârstă a populației sunt determinate și de diferențierea în funcție de sex. În grupele de vârstă de până la 29 ani, în structura pe sex din perioada 2005–2010 predomină ușor populația de sex masculin, iar în următoarele grupe crește cuantumul sexului feminin. În grupele de vârstă de la 55 ani dezechilibrul pe sexe crește semnificativ cu o prevalență accentuată a persoanelor de sex feminin. Numărul de femei în vârstă de 65 ani și peste a depășit semnificativ, în această perioadă, numărul de bărbați de aceeași vârstă, astfel în 2010 rata de feminitate pentru acest grup de vârstă a constituit 167 procente. De menționat, că acest indicator a fost în ascendență în ultimii ani pentru grupul de vârstă menționat și în 2010 a înregistrat o creștere cu 2 p.p. față

de 2007. Odată cu înaintarea vârstei diferențele sunt tot mai accentuate, iar pentru grupul de vârstă de 80 ani și peste, în 2010, rata de feminitate a constituit mai mult de 200 procente.

Figura 46. Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru peste hotare, în raport cu populația activă, pe medii de reședință, 2005–2010

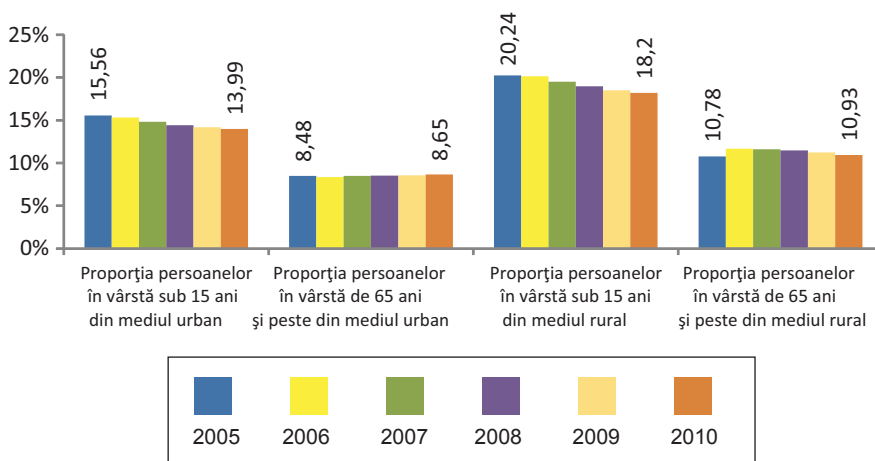
Sursa: BNS, Banca de date statistice.

Mediul urban versus rural. Fenomenul migrației este mai pronunțat în mediul rural față de urban. În 2010 circa numărul persoanelor de 15 ani și peste aflate la lucru sau în căutare de lucru în străinătate au constituit 316,9 mii, dintre aceștia peste 70 procente erau din mediul rural⁷². În general, cercetările statistice denotă că pe parcursul a ultimilor 5 ani ponderea populației de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate, în raport cu populația activă este de peste două ori mai mare în mediul rural față de cel urban, constituind în 2010 respectiv 34 și 15 procente. (Figura 46)

⁷² Statbank BNS, Populația de 15 ani și peste aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate, după nivelul de instruire, pe grupe de vârstă, sexe medii și trimestre. Disponibil pe: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=MUN0701&ti=Populatia+de+15+ani+si+peste+procente2C+aflata+la+lucru+sau+in+cautare+de+lucru+procente2C+in+strainatate+procente2C+dupa+nivelul+de+instruire+procente2C+pe+grupe+de+virsta+procente2C++sexe+procente2C+medii+si+trimestre+procente2C+2000+procente2D2011+++&path=./Database/RO/03+procente20MUN/MUN07/&lang=1>

Totodată este necesar de menționat, că pe fundalul micșorării numărului total al populației țării se observă o tendință stabilă de creștere a populației urbane. În 2010 a crescut rata de urbanizare cu 0,68 p.p. față de 2005 (Tabelul 30). De asemenea, datele denotă că odată cu creșterea populației urbane se înregistrează o cotă deosebit de mică a persoanelor de vârstă sub 15 ani, care păstrează tendințe constante spre diminuare. Este relativ mică și proporția vârstnicilor de peste 65 ani (Figura 47). Aceste date conduc la concluzia că are loc nu numai migrarea populației în afara țării, dar sunt înregistrate și tendințe stabile ale migrației interne, de la sate spre orașe, în special a populației în vârstă aptă de muncă. Factorii principali care impulsionează populația din mediul rural să migreze spre orașe sunt oportunitățile mai mari de angajare, infrastructura mai bine dezvoltată din orașe față de sate, accesul mai bun la educație și sănătate, posibilitățile de petrecere a timpului liber și altele.

Figura 47. Indicatorii de dependență demografică în funcție de medii de reședință, 2005–2010

Sursa: BNS.

La procesul de migrare internă spre orașe, în special spre cele mari, mai contribuie și absolvenții instituțiilor de învățământ post liceale, care, din lipsa oportunităților de angajare în câmpul muncii în localitățile rurale, sau a remunerărilor joase rămân să lucreze la orașe, în special în capitală. Acest fenomen este susținut de muncitorii migranții de peste hotare prin investirea remitențelor în procurarea apartamentelor pentru copiii care studiază sau au absolvit instituțiile de învățământ din capitală.

Atât emigrarea din țară, cât și migrarea internă spre orașe a persoanelor în vârstă aptă de muncă contribuie la deteriorarea pronunțată a capitalului uman în mediul rural, fapt confirmat printr-o serie de indicatori demografici. Astfel, în 2010 coeficientul îmbătrânirii populației a constituit 15,2 procente și 13,2 procente pentru populația din mediul rural și respectiv mediul urban⁷³, iar raportul de dependență, calculat conform definiției internaționale, a constituit 41 procente și 29 procente în mediul rural versus urban. De asemenea este mai mare și ponderea persoanelor de vârstă înaintată, la sate față de orașe, fiind egală, cu 21 procente față de 18 procente.

De asemenea, datele confirmă că modificările privind structura populației au loc mai rapid în mediul rural față de mediul urban. Se observă că ponderea persoanelor cu vârsta de până la 15 ani în 2010 s-a diminuat față de 2005 cu 2,07 p.p. în mediul rural și cu 1,57 p.p. în cel urban (Figura 47), iar ponderea vârstnicilor în totalul populației din mediul rural a evoluat esențial. Astfel, raportul de vârstă înaintată a înregistrat în 2010 o creștere cu 5,96 p.p la sate, versus 3,38 p.p. în orașe (Figura 48), în timp ce în anul 2005, persista aproximativ aceeași pondere în grupurile respective de populație. Fenomenul migrației contribuie esențial la acest fenomen prin faptul că din mediul rural în procesul migrațional sunt antrenate persoane relativ mai tinere față din mediul urban. Vârsta medie a persoanelor care pleacă la muncă din mediul rural este 34 ani, comparativ cu 37 ani – vârsta medie a migranților din orașe⁷⁴.

Preponderent la muncă în afara țării pleacă bărbații. Conform datelor statistice, din populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate, ponderea bărbaților o constituie 65 și 60 procente printre cei plecați din mediul rural și respectiv urban⁷⁵.

Împreună cu speranța la viață la naștere mai joasă pentru bărbații din mediul rural față de cei din mediul urban (63,41 ani versus 67,77 ani

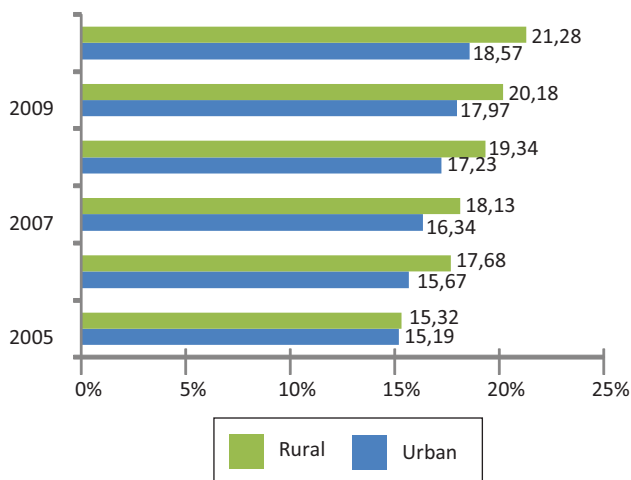
⁷³ BNS Statbank, Coeficientul îmbătrânirii populației 1980–2009. Disponibil la: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=POP0119&ti=Coeficientul+imbatrinerii+populatiei+procente2C+1980+procente2D2009&path=../Database/RO/02+procente20POP/POP01/&lang=1> (accesat la 21 aprilie 2012).

⁷⁴ BNS, Migrația forței de muncă în Republica Moldova, realizată ca modul complementar la cercetarea Anchetă Forței de Muncă în trimestrul II (Chișinău, 2008).

⁷⁵ Vezi Nr. 72

în 2010)⁷⁶, aceasta conduce la o rată de feminitate destul de înaltă pentru persoanele de 65 ani și peste, în special în mediul rural.

Figura 48. Evoluția raportului de vârstă înaintată în funcție de medii de reședință, 2005–2010

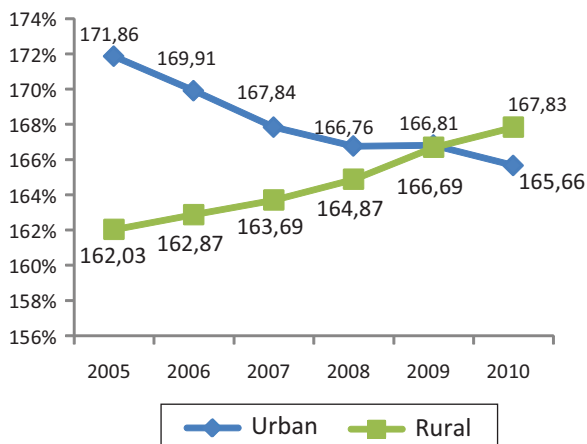
Sursa: BNS.

De menționat că acest indicator demonstrează tendințe opuse pe medii de reședință (Figura 49 și Tabelul 30). Pentru mediul rural se înregistrează o creștere deosebit de rapidă a numărului de femei în vârstă de 65 de ani și peste per 100 de bărbați de aceeași vârstă, atunci când în mediul urban s-a observat o micșorare a raportului respectiv. În ambele cazuri aceste discrepanțe au constituit în 2010 față de 2005 aproximativ 6 p.p.

Populația străină. Moldova este o țară caracterizată prin amploarea emigrației populației. Nu este pronunțat fenomenul imigrării străinilor, totuși pe parcursul a ultimilor 5 ani se observă o tendință de creștere a numărului total de cetățeni străini care se află pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel față de 2005 numărul acestora a crescut cu peste 8.000 persoane, înregistrând la 31 decembrie 2010 circa 20.000 persoane. Aceasta constituie doar puțin peste o jumătate de procent din totalul populației stabile a republicii, ceea ce nu influențează structura pe vârste a populației.

⁷⁶ BNS Statbank, Speranța de viață la naștere pe medii, 1958–2010. Disponibil pe: http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/02_procente20POP/POP02/POP02.asp (accesat la 22 aprilie 2012).

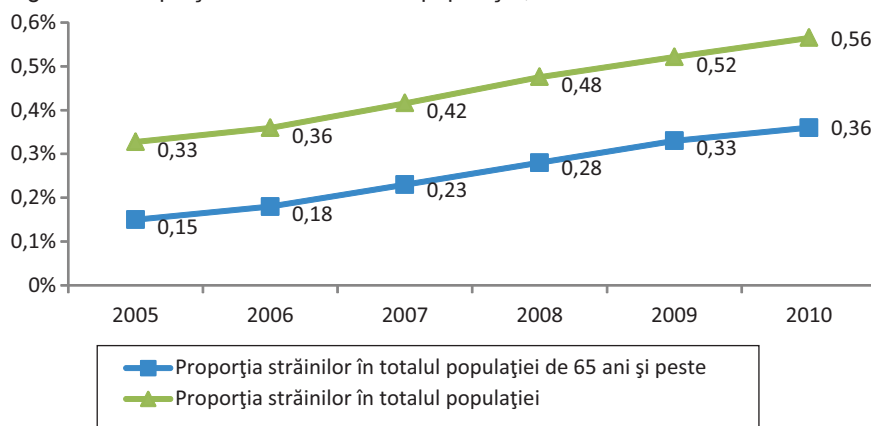
Figura 49. Raportul de feminitate pentru populația de vârstă înaintată, în funcție de medii de reședință, 2005–2010

Sursa: BNS.

De menționat ca numărul de persoane sub 15 ani pe parcursul perioadei studiate a variat între 60–70 (Tabelul 31). Ponderea persoanelor vârstnice străine a evoluat paralel cu numărul total al acestora și în anul 2010 a atins 1,3 procente din numărul total al populației din grupul respectiv din țară (Figura 50). Este de menționat că printre străini numărul bărbaților este mai mare, totuși în 2010 raportul de sex pentru străini s-a redus față de 2005 cu 18 p.p. (Tabelul 31).

Figura 50. Proporția străinilor în totalul populației, 2005–2010

Sursa: MTIC, ÎS CRIS "Registru", BNS.

B2. Migrația și dezvoltarea economică

Context macroeconomic. După un declin semnificativ al situației social-economice în perioada inițială de tranziție, începând cu anul 2000 economia țării a înregistrat o ameliorare în acest sens. Studiile Băncii Mondiale efectuate pe parcursul perioadei menționate⁷⁷ au atestat un impact pozitiv semnificativ al fenomenului migrației asupra stabilității macro-economice în Moldova. În opinia experților BM intrările de valută în țară, parvenite din migrația de muncă, au contribuit la compensarea deficitului comercial al țării, la consolidarea fiscală, de asemenea au contribuit la susținerea valutei naționale. Remitențele au reprezentat și continuă să reprezinte cea mai substanțială și stabilă contribuție în valută, în compare cu investițiile străine directe, exporturile, împrumuturile și asistența externă. De asemenea, fluxurile valutare respective au contribuit la majorarea bugetului prin intermediul TVA și al taxelor de import, dezvoltarea sistemului bancar și a serviciilor de intermediere financiară, sporirea capitalului.

Astfel, intrările de valută își au aportul lor în acest sens, iar migrația forței de muncă din țară are un rol important și semnificativ nu numai în termeni demografici dar și economici. Odată cu creșterea numărului persoanelor care pleacă la muncă a crescut semnificativ cuantumul transferurilor de peste hotare a persoanelor fizice, cu o influență înregistrată asupra principalilor indicatori macroeconomici.

Creșterea constantă a PIB-ului în raport cu anii precedenți⁷⁸ în mare parte se atribuie veniturilor remise de migrații moldoveni care lucrează peste hotare. Conform estimărilor BM remitențele au atins punctul maxim în 2007, constituind 36 procente în raport cu PIB⁷⁹. Aceste tendințe s-au păstrat până în anul 2008, iar creșterea anuală a PIB-ului față de anii precedenți atât total cât și pe locuitor, a variat între 3 și 8 procente anual (Tabelul 32 și Figura 51). În 2009 rata de creștere PIB a înregistrat valori

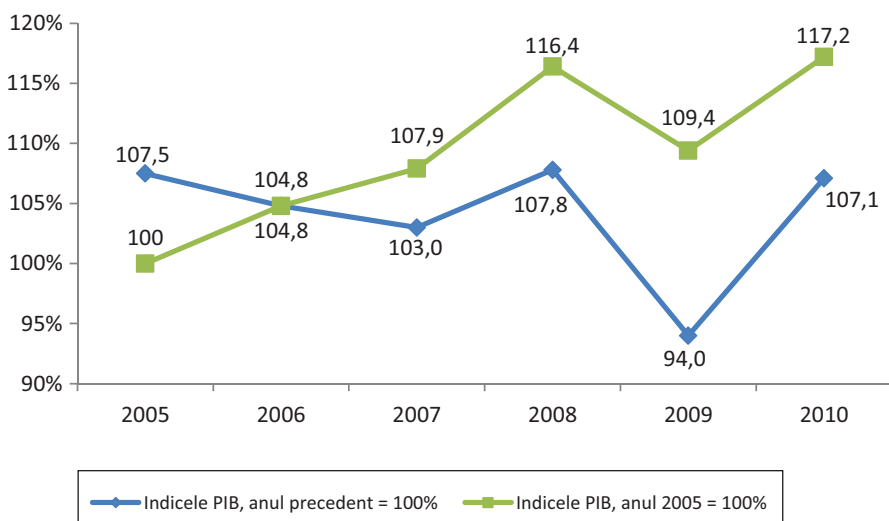
⁷⁷ Mansoor, A., Quillin, B., Migration and remittances: Eastern Europe and the former Soviet Union (Migrația și remitențele: Europa de Est și fosta Uniune Sovietică), (Washington, BM, 2006).

⁷⁸ Statbank BNS, Dinamica principalilor indicatori macroeconomici (1995–2011). Disponibil pe: <http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=191&> (accesat la 24 aprilie 2012).

⁷⁹ ick Maddock și Lovita Ramguttee, How to respond to falling remittances and returning migrants (Reacții la remitențele în scădere și întoarcerea migraților), (Bratislava, Centrul Regional PNUD, 2009).

negative, fiind în descreștere cu circa 6 procente față de 2008, ca în anul următor să preia ritmul de creștere de până la criză. Astfel, creșterea cumulată a PIB către anul 2010 în raport cu 2005 a fost de peste 17 procente (Figura 51). De menționat că structura PIB pe categorii de utilizări este caracterizată printr-o pondere semnificativă a consumului final total, influențată de consumul gospodăriilor populației. În perioada studiată consumului final total constituie peste 90 procente, cu o diminuare de circa 4 p.p. înregistrată în anul 2009 (Figura 52). Totodată se observă că consumul gospodăriilor a crescut semnificativ în 2008 față de 2007 cu circa 6 procente (Tabelul 33), în timp ce în anul 2009 s-a diminuat cu 8 procente față de anul precedent, iar în 2010 și-a reluat tendințele spre ascendență, creșterea înregistrată fiind de peste 9 procente în raport cu anul 2009⁸⁰. Această fluctuație se datorează intrărilor de valută din afara țării, care au înregistrat aceleași tendințe.

Figura 51. Dinamica indicilor de volum al PIB, 2005–2010

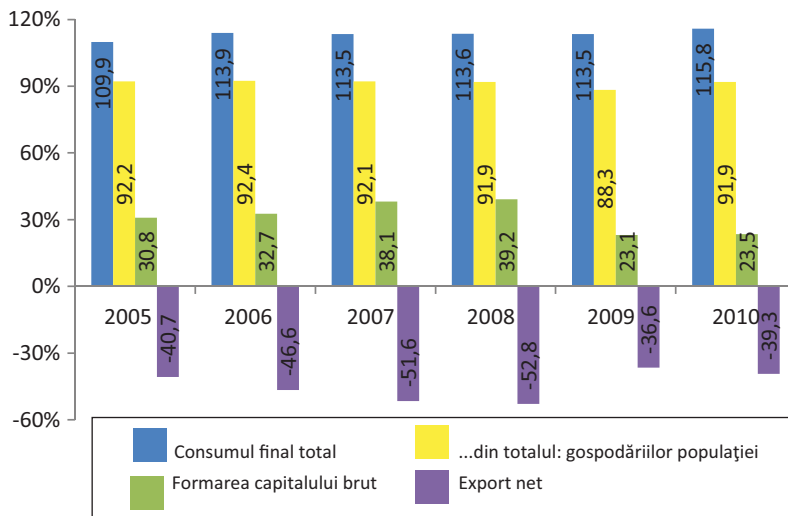
Sursa: BNS.

Indicele prețurilor de consum a înregistrat o dinamică stabilă până în 2008 cu o cădere bruscă în 2009 (Figura 53), condiționată în special de

⁸⁰ BNS, Serii de timp anuale, Resursele și utilizările produsului intern brut. Disponibil pe: <http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=191&> (accesat la 24 aprilie 2012).

micșorarea prețurilor la produsele alimentare în primele 8 luni ale anului 2009 și de reducerea cererii interne. În 2010 a fost observată o ascendență în raport cu anul precedent.

Figura 52. Contribuția elementelor de cheltuieli la formarea PIB, 2005–2010

Sursa: BNS.

Cursul de schimb al monedei naționale, în 2009, a marcat o depreciere de 18,3 procente față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 10,40 lei pentru 1 dolar american la 01 ianuarie 2009 până la 12,30 MDL la 31 decembrie 2009)⁸¹. Față de Euro, Leul Moldovenesc s-a depreciat și mai mult – cu 19,6 procente. Principalii factori care au determinat modificarea cursului de schimb au fost fluctuațiile cererii de valută străină, ce au dus la destabilizarea temporară a situației pe piața valutară internă, diminuarea intrărilor remitențelor de peste hotarele țării, precum și fluctuațiile cursului dolarului SUA față de alte valute pe piețele valutare internaționale⁸².

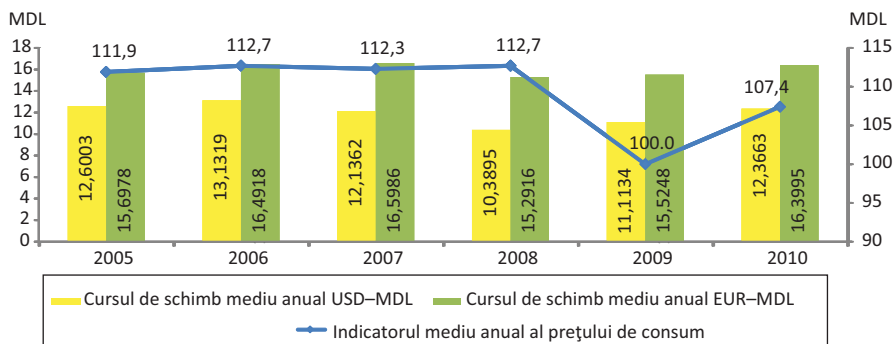
Nu sunt disponibile date oficiale privind remiterile totale ale migrantilor, deoarece acestea intră în țară prin diverse canale, atât oficiale

⁸¹ BNS, Evoluția ratelor de schimb. Disponibil pe: http://www.bnm.md/md/rates_evolution (accesat la 28 aprilie 2012).

⁸² Mec, Informație Operativă cu privire la evoluția social - economică a Republicii Moldova. Disponibil pe: în anul 2009 http://www.mec.gov.md/docs_news/evolutia-social-economica-a-republicii-moldova-in-anul-2009.doc

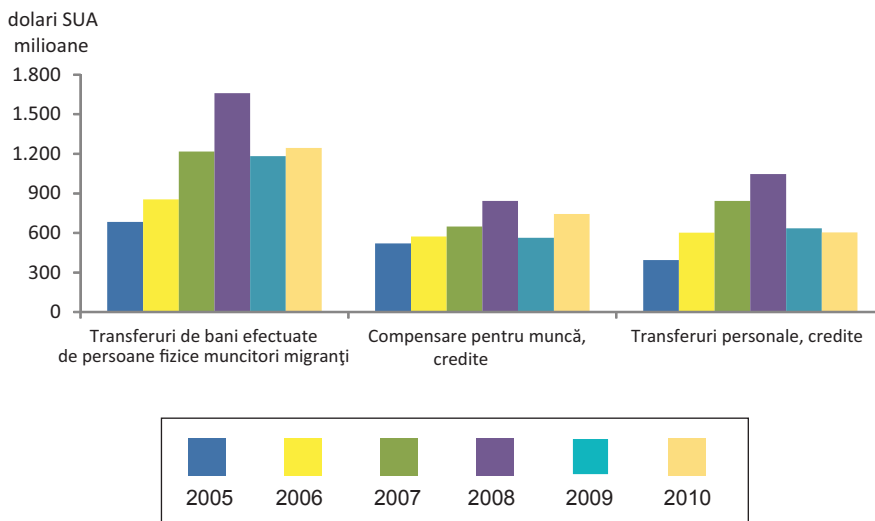
cât și mai puțin oficiale. Chiar și în cazul transferurilor bancare nu este posibil de a duce o evidență a provenienței mijloacelor bănești transferate în țară de către persoanele fizice. Aici analiza situației privind intrările de valută în țară este prezentată în baza datelor oficiale privind transferurile de mijloace bănești prin intermediul băncilor, de asemenea și a estimărilor Băncii Naționale din Moldova.

Figura 53. Dinamica indicatorilor inflației, 2005–2010

Sursa: BNS.

Figura 54. Intrările de valută din afara țării, 2005–2010

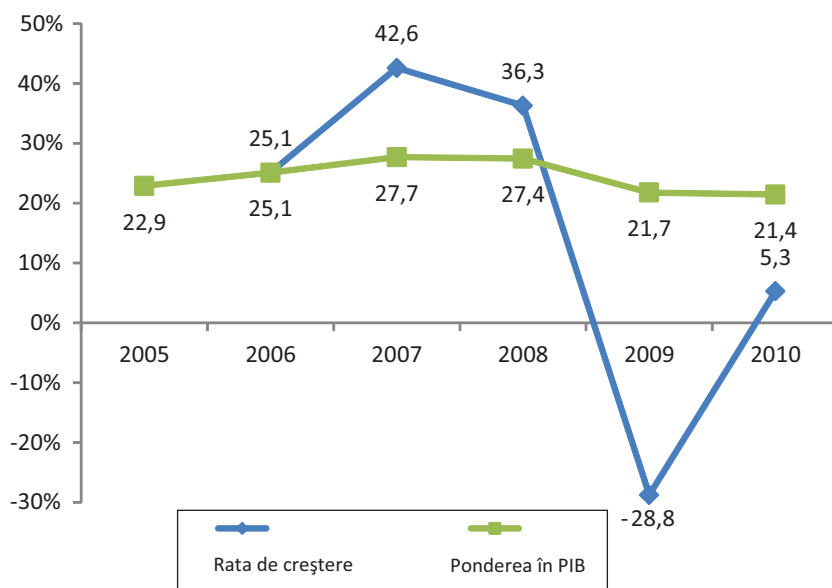

Sursa: BNM.

Astfel, conform balanței de plăți până în 2008 intrările de valută din afara țării au fost în continuă creștere (Figura 54). Transferurile de mijloace bănești din străinătate, efectuate în favoarea persoanelor fizice prin băncile din RM pe parcursul anului de referință au crescut de 2,4 ori față de 2005.

Au crescut și veniturile rezidenților în străinătate, parvenite din compensările pentru muncă, inclusiv credite, această creștere fiind de 1,6 ori, iar transferurile personale de peste hotare – de 2,6 ori (Tabelul 34).

Figura 55. Transferurile de mijloace bănești în Moldova, efectuate de persoanele fizice prin intermediul băncilor, 2005–2010

Sursa: BNM, Rapoarte anuale 2005–2010.

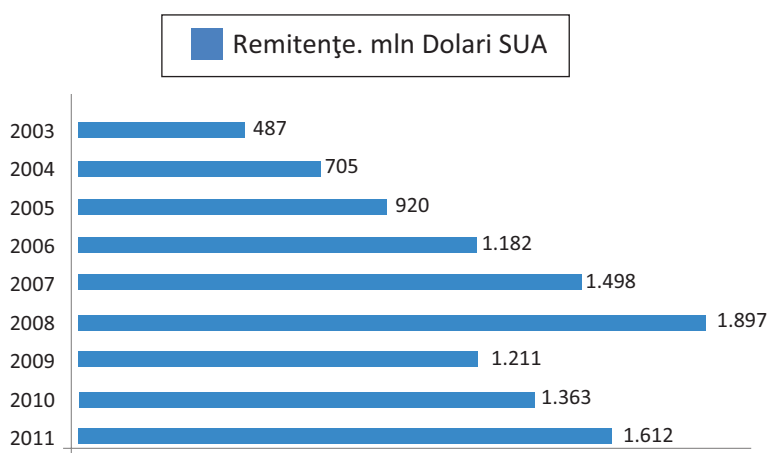
În 2009 a fost înregistrată o reducere semnificativă a intrărilor de valută. Transferurile de mijloace bănești în Republica Moldova, efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor s-au diminuat cu 28,8 la sută (Figura 55) și au înregistrat suma de 1.182,02 mln USD față de 1.660,09 mln USD în 2008. Ponderea acestora în PIB a constituit 21,7 procente, înregistrând față de anul 2008 o diminuare cu circa 7 p.p. De asemenea, conform balanței de plăți, estimările compensărilor pentru muncă, inclusiv creditele ale rezidenților în străinătate s-au diminuat cu

33,1 la sută, însumând 563,42 mln. dolari SUA, iar diminuarea transferurilor personale de peste hotare a fost și mai mare – cu 39,3 la sută, înregistrând suma de 635,21 mln. dolari SUA (Tabelul 34).

În 2010 intrările de valută au înregistrat din nou tendințe spre ascendență, rata de creștere a transferurilor de mijloace bănești în RM, efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor fiind de 5,3 procente în raport cu anul 2009, totuși ca pondere în PIB păstrându-se la nivelul anului precedent (Figura 55).

Figura 56. Fluxul remitențelor în Moldova, 2003–2010

Sursa: BM.

Remitențele pot avea un impact pozitiv asupra economiei în general și societății, dacă resursele sunt transformate în investiții productive. În 2009, suma economiilor care ar fi putut să fie canalizată spre investiții a fost estimată la cifra de 601 milioane euro⁸³, în majoritatea cazurilor, banii trimiși de peste hotare au fost utilizați pentru cheltuielile zilnice de trai și procurarea imobilelor și a bunurilor casnice. Astfel, jumătate din migranți au trimis banii acasă pentru a face economii sau pentru educația copiilor. Circa 15,5 procente din migranți au utilizat banii pentru a procura proprietăți (casă sau apartament) și doar 2,9 procente au investit într-o afacere, confirmând presupunerea că remitențele duc la îmbunătățirea

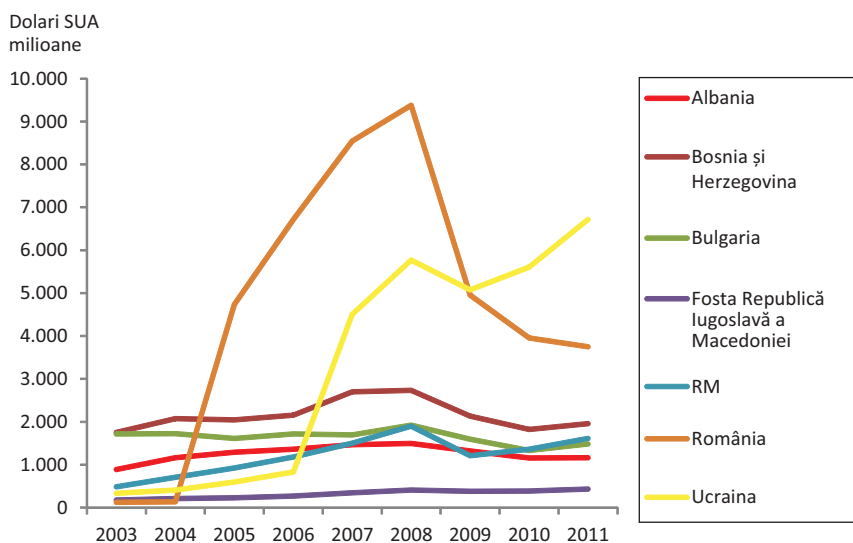
⁸³ CIVIS, IASCI: Consolidarea legăturii dintre migrație și dezvoltare în Moldova (Chișinău, 2010).

bunăstării familiei migrantului și foarte puțin la dezvoltarea economică a țării (ETF, 2007).

După cum este arătat în Figura 56, nivelul remitențelor a crescut de la an la an, ajungând la cel mai înalt nivel în 2008 (1,897 mln. dolari SUA), înregistrând o reducere bruscă în 2009, drept consecință a crizei economice globale și începând să crească din nou în 2010 și 2011.

În comparație cu unele din principalele țări vecine, fluxul remitențelor în Moldova pare să fi fost lovit de criză cel mai puternic, în afară de cazul României (Figura 57).

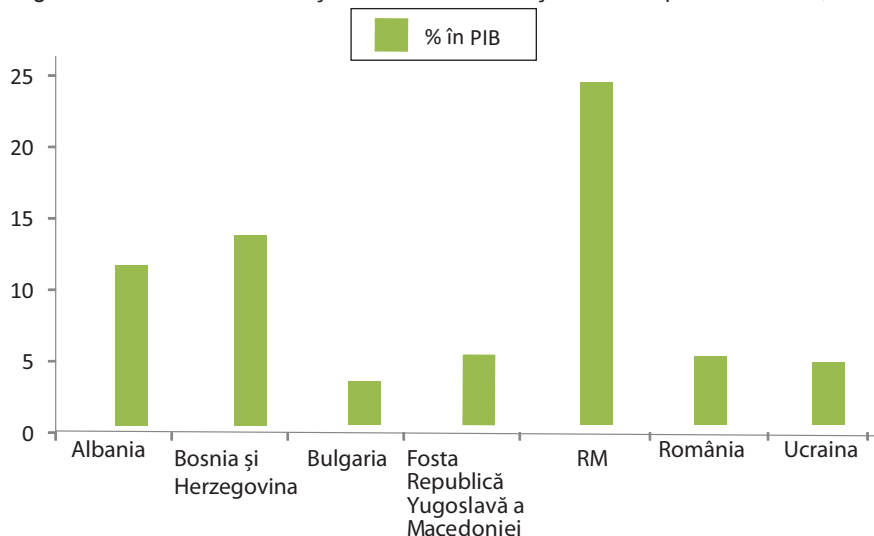
Figura 57. Fluxul remitențelor în unele țări din Europa de Sud-Est, 2003–2010

Sursa: BM.

Importanța remitențelor pentru economia țărilor de origine a migrantilor poate fi măsurată prin procentajul pe care-l reprezintă în PIB (Figura 58). Din punctul dat de vedere, impactul remitențelor pare a fi foarte critic pentru economia Moldovei, deoarece ele constituie peste 1/5 din PIB general (23,2% în 2010). După cum se arată în următorul tabel, impactul asupra PIB-ului este foarte important și pentru Bosnia și Herțegovina (12,9%) și Albania (10,9%)

Figura 58. Ponderea remitențelor în PIB în unele țări din Europa de Sud-Est, 2010

Sursa: BM.

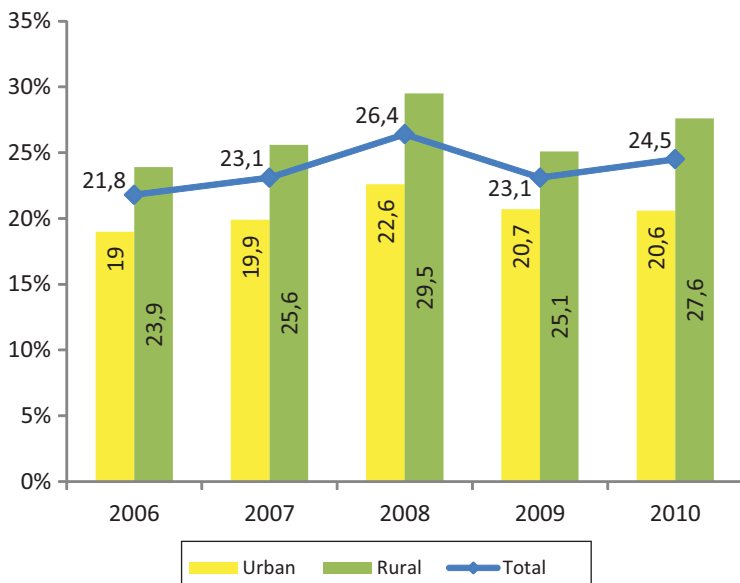
Gospodăriile casnice și remitențele. O sursă importantă de ieșire din sărăcie pentru populația Republicii Moldova o reprezintă remitențele. Până în 2008 datele CBGC demonstrează tendințe ascendente privind proporția gospodăriilor care primesc remitențe, în totalul gospodăriilor casnice din țară (Tabelul 35). Astfel mai mult de 1/5 din totalul gospodăriilor beneficiază de sursele respective, iar în 2008 cota acestora a atins cifra maximă de 26,4 procente. O pondere mai mare a gospodăriilor beneficiare de remitențe este înregistrată în mediul rural față de cel urban, respectiv 29,5 și 22,6 procente înregistrate în anul 2008 (Figura 59).

După o reducere cu circa 3 p.p a gospodăriilor beneficiare de remitențe, înregistrată în 2009, tendințele spre ascendență au fost reluate. Lipsa posibilităților de angajare în muncă la sate, salariile mici în agricultură, a altor oportunități de a obține veniturile necesare pentru trai au impulsionat din nou migrarea populației de la sate în afara țării la muncă. În 2010 proporția gospodăriilor beneficiare de remitențe din mediul rural a crescut din nou, atingând valoarea de 27,6 procente. Pentru mediul urban acest indicator a păstrat același cuantum.

Venitul disponibil al gospodăriilor este influențat semnificativ de remitențe. Ponderea remitențelor în venitul disponibil mediu pe o

persoană în totalul gospodăriilor din țară a fost de peste 15 procente pe parcursul anilor 2006–2010, atingând valoarea maximă de 19,1 procente în anul 2008 (Tabelul 36). Conform datelor cercetării bugetelor gospodăriilor casnice pe parcursul anului 2009 suma remitențelor a fost în scădere cu 13 procente față de anul precedent. Descreșterea remitențelor a avut un impact negativ major, în special, asupra mediului rural. Sumele primite din remitențe în mediul rural s-au diminuat cu 19 procente, ceea ce a constituit un factor cheie care a determinat creșterea sărăciei în zonele rurale pe parcursul anului 2009 (Tabelul 37). În 2010 a fost înregistrată din nou o creștere de 16 procente a remitențelor direcționate populației de la sate, iar pentru mediul urban tendințele au rămas în descendență (–4%).

Figura 59. Proporția gospodăriilor care primesc remitențe, în funcție de medii de reședință, 2006–2010

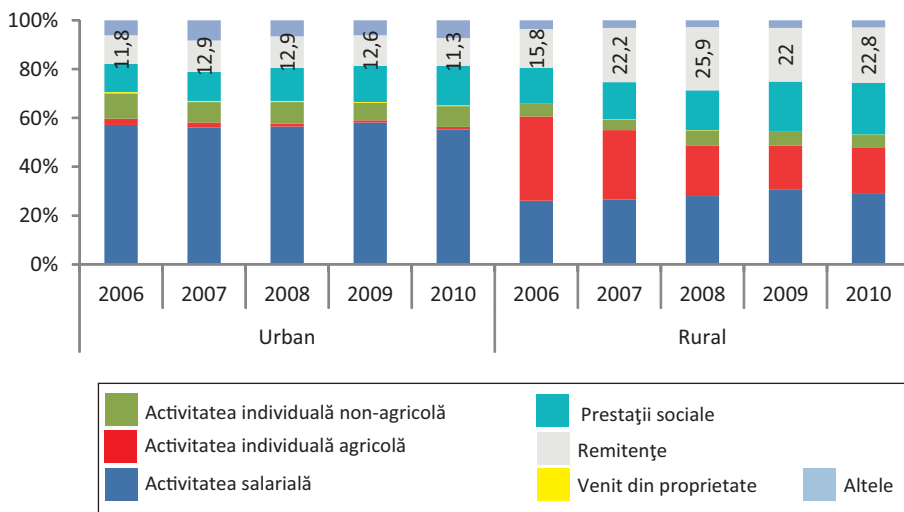

Sursa: BNS.

Sunt înregistrate diferențe semnificative privind mărimea remitențelor pe medii de reședință, cu o prevalență pozitivă înregistrată pentru gospodăriile de la sate atât ca proporție din venitul disponibil total, cât și în cuantumul remitențelor. Începând cu anul 2007 ponderea remitențelor în venitul mediu calculat pentru toate gospodăriile de la sate

a fost de peste 20 procente, înregistrând o creștere față de anul 2006, atunci când același indicator pentru gospodăriile din mediul urban a fost de circa 12 procente, menținându-se aproximativ stabil pe toată perioada cercetată (Figura 60).

Figura 60. Structura veniturii disponibile al gospodăriilor casnice, în funcție de medii de reședințe, 2006–2010

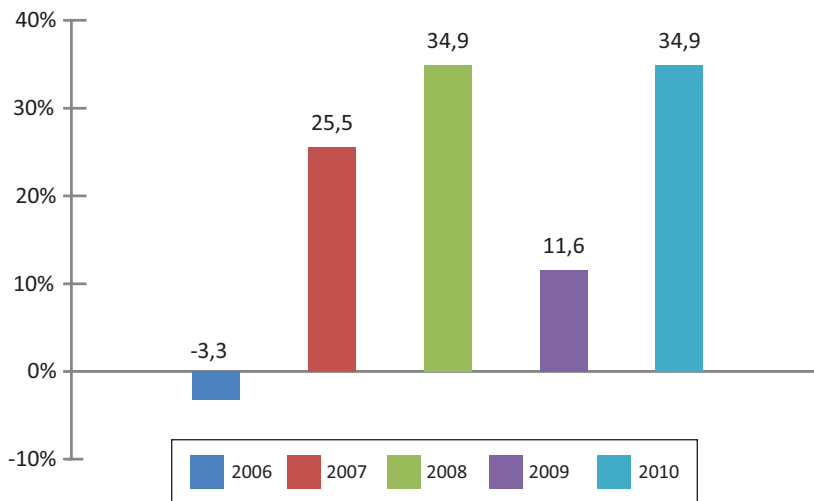
Sursa: BNS.

După o reducere a decalajului pe medii de reședință a acestora în 2009, în 2010 această diferență a crescut și a atins valoarea înregistrată în anul 2008 (Figura 61).

CBGC și AFM denotă că în 2007–2010 remitențele respective au constituit peste jumătate din venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe din țară (Figura 62).

Există diferențe în acest sens pe medii de reședință și în cazul acestui grup de gospodării. În mediul rural ponderea remitențelor în venitul disponibil al acestora este deosebit de semnificativă, atingând cifra de circa 60 procente. Și pentru gospodăriile beneficiare de remitențe de la orașe sumele bănești primite din afara țării constituie o sursă importantă de venit, constituind aproape jumătate din venitul lor disponibil.

Figura 61. Raportul urban/rural al volumului remitențelor, 2006–2010

Sursa: BNS.

Tendențele respective sunt menținute pe parcursul anilor 2007–2010, inclusiv în perioada de criză economică, când proporția gospodăriilor care primesc remitențe s-a diminuat. Aceasta demonstrează o stabilitate a cuantumurilor veniturilor obținute din remitențe, ceea ce constituie un factor important care impulsionează migrarea la muncă peste hotare.

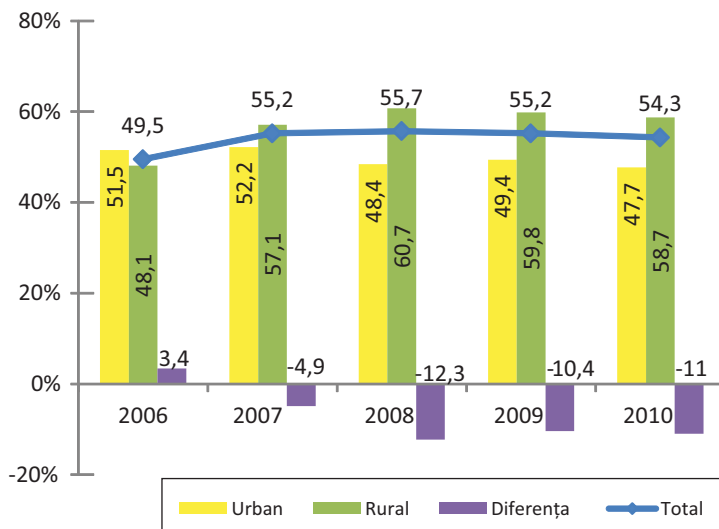
În 2009 circa 84 procente de migranți au transferat bani gospodăriilor casnice din Moldova, în total această sumă constituind 422 mln. Euro. O gospodărie casnică beneficiară de remitențe în mediu a primit suma de 4.403 Euro pe an. Scopul principal declarat al remitențelor este de a susține membrii dependenți ai familiei (de regulă soț sau soție, copii și părinți). Majoritatea acestor sume bănești sunt folosite pentru necesitățile de consum ale gospodăriilor casnice și contribuie la reducerea sărăciei populației⁸⁴.

Remitențele contribuie la creșterea nivelului de bunăstare a gospodăriilor. În anii 2007–2009 ponderea populației situate sub pragul

⁸⁴ IASCI și CIVIS: Maximizing the Development Impact of Migration-Related Financial Flows and Investment to Moldova, Market Analysis: Moldova, (IASCI/CIVIS DEVINPRO, 2010). Disponibil pe: http://civis.md/en/?page_id=43

sărăciei absolute a înregistrat tendințe stabile, constituind circa 26 procente în totalul populației țării (Figura 63).

Figura 62. Proporția remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe, 2006–2010

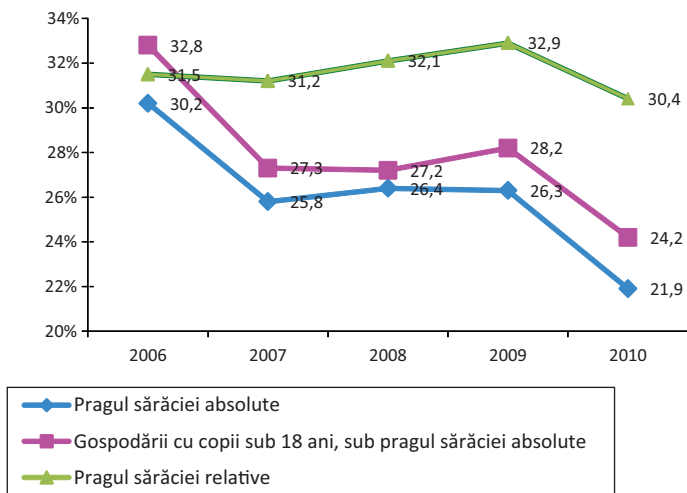

Sursa: BNS.

În 2010 rata sărăciei s-a diminuat cu aproape 5 p.p. De menționat că în cazul copiilor sub 18 ani incidența sărăciei este mai mare.

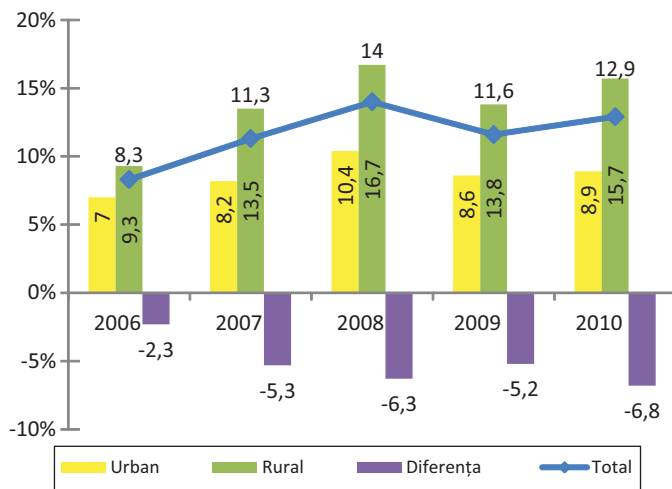
Fluxul surselor financiare care intră în țară de la persoanele aflate la muncă în afara țării contribuie la diminuarea sărăciei absolute, însă acestea conduc la creșterea inegalității între gospodăriile care beneficiază de remitențe și cele care nu beneficiază de sursele respective. Distribuția și structura veniturii disponibil pe chintile confirmă că veniturile din remitențe aprofundează distanța între gospodării (Tabelul 38). Se observă că cele mai mari cantități ale remitențelor se regăsesc în chintilele de sus ale distribuției, iar această diferențiere este mai semnificativă în mediul rural. Distribuția 80/20 pentru veniturile disponibile totale este aproximativ aceeași, de circa 3,3 și 3,1 respectiv mediul urban și rural, atunci când în cazul remitențelor, acest indicator este de 8,5 pentru urban și 10,2 pentru rural.

Figura 63. Ponderea populației sub pragul sărăciei, 2006–2010

Sursa: BNS.

Figura 64. Propoțiya gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei dacă nu ar primi remitențe, 2006–2010

Sursa: BNS.

Datele CBGC relatează asupra faptului că remitențele au contribuit la diminuarea sărăciei în gospodăriile beneficiare de remitențe în perioada 2006–2010, iar această reducere a variat între 8 și 14 procente anual în totalul gospodăriilor din grupul respectiv (Figura 64). Cea mai mare contribuție a fost înregistrată în anul 2008, când proporția gospodăriilor care s-ar fi aflat în sărăcie dacă nu ar fi beneficiat de remitențe a fost de 14 procente. Astfel, în cazul lipsei remitențelor rata sărăciei ar fi fost de circa 40 procente. Indicatorul respectiv s-a diminuat cu circa 2 p.p. în 2009, iar în 2010 și-a reluat tendințele spre ascendență. Cel mai mare impact asupra nivelului de trai al populației este înregistrat pentru mediul rural în toată perioada de referință, cu valoarea maximă de 16,7 procente înregistrată pentru anul 2008. Este necesar de menționat că în cazul mediului rural tendințele în anii următori sânt diferite față de mediul urban. Proporția gospodăriilor care ar fi sărace dacă nu ar primi remitențe s-a redus în 2009, apoi a crescut în 2010, atunci când același indicator în cazul gospodăriilor urbane s-a păstrat constant. Aceasta conduce la concluzia că de facto în 2010 și-a reluat experiența migratorie în special populația de la sate, respectiv cu remiterea banilor din afara țării către gospodării.

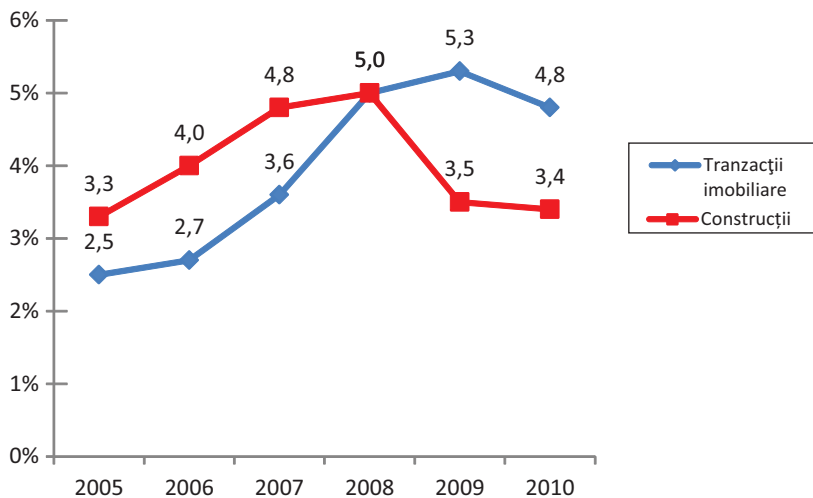
Veniturile din remitențe se regăsesc pe piața imobilelor. În perioada de până la 2008, în condițiile mediului de afaceri limitat, persoanele plecate la muncă peste hotarele țării în majoritate au investit în spațiu locativ, îndeosebi în capitala țării. Conform afirmațiilor experților⁸⁵, circa 80 procente din apartamente erau procurate de cetățenii moldoveni care lucrau peste hotare sau pe banii trimiși acasă de aceștia. Impactul acestor investiții a fost dual: pe de o parte a condus la dezvoltarea sectorului construcțiilor, care a înregistrat o amploare deosebită în perioada menționată, pe de alta investirea banilor parveniți din afara țării în procurarea locuințelor a condus la creșterea prețurilor la apartamente. Astfel evoluția ascendentă a prețurilor la locuințe în Chișinău în acea perioadă în mare parte a fost impulsionată de creșterea puterii de cumpărare a populației, rezultată din veniturile din remitențe. Această concluzie este confirmată de datele cercetării Anchetei Forței de Muncă 2008, care denotă că peste 20 procente dintre cei intervievați utilizau remitențele pentru repararea/procurarea locuinței, constituind cea mai mare pondere a populației după grupul, care utilizează aceste surse pentru necesități zilnice⁸⁶.

⁸⁵ <http://www.gazda.md/forum/13-86-1>

⁸⁶ BNS, Migrația forței de muncă în Republica Moldova, modul complementar la AFM, (Chișinău, 2008).

După 2008, deși prețurile la locuințe au rămas neschimbate, cererea a început să scadă, iar prețurile au început să înregistreze tendințe spre diminuare. Experții în domeniu⁸⁷ confirmă că comparativ cu perioada anilor 2008–2009, începând cu 2010 se observă o stabilizare atât a costurilor, cât și a numărului tranzacțiilor înregistrate, iar operatorii pieței imobiliare din capitală vorbesc despre o stagnare semnificativă a acesteia. Dinamica contribuției la PIB a acestor activități economice vine să confirme aceste presupuneri și afirmații (Figura 65). Se observă că contribuția veniturilor din construcții au fost în creștere până în 2008, după care au înregistrat o cădere bruscă. De asemenea, se observă dinamica în ascendență a tranzacțiilor imobiliare până în 2009, iar în 2010 este evidentă reducerea volumului acestora. Printre factorii principali care au influențat situația respectivă sunt numiți: **înghețarea cererii cumpărătorilor pentru achiziția de bunuri imobiliare**, lipsa de interes din partea investitorilor față de piața imobiliară, reorientarea spre cererea cu o putere de cumpărare scăzută a populației.

Figura 65. Contribuția activităților cu tranzacții imobiliare și de construcție la PIB, 2005–2010

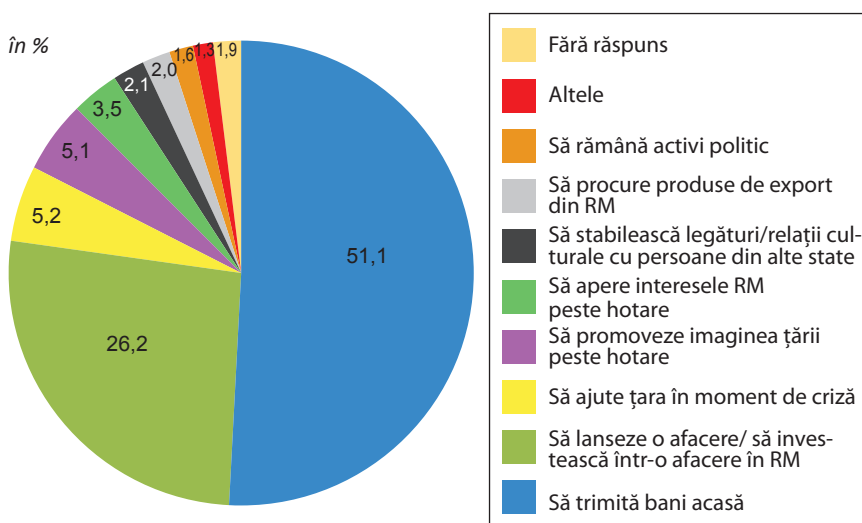
Sursa: BNS.

Investirea remitențelor în mediul de afaceri. Impactul remitențelor asupra situației economice depinde în mare parte de faptul dacă fluxurile

⁸⁷ <http://www.lara.md/main/analytics/archive>

de remitențe au fost investite în afaceri productive. Conform sondajelor CBS–AXA (2008, 2009), se evidențiază conștientizarea de către respondenți a remitențelor ca potențial de dezvoltare economică a țării prin investirea acestora în afaceri (Tabelul 39), menționat de peste 26 procente respondenți. Este menționată de către migranți drept oportunitate de dezvoltare și contribuția la promovarea exporturilor autohtone prin consumul produselor moldovenești peste hotare a fost menționată de circa 2 procente persoane (Figura 66).

Figura 66. Opinia migranților privind posibilitățile de a contribui la dezvoltarea Moldovei, 2009

Sursa: OIM, CBS AXA.

De menționat, că tradițional în Moldova investițiile se fac la nivel mic sau micro iar fluxurile financiare ale migranților sunt îndreptate în mare parte spre sectoarele agriculturii, comerțului cu amănuntul (inclusiv baruri și restaurante), construcții, imobile și servicii. De menționat că contribuția activităților economice la formarea produsului intern brut după activități economice confirmă acest lucru (Tabelul 40). Astfel, în 2010 aportul comerțului cu ridicata și cu amănuntul a constituit 12,8 procente, sectoarele agriculturii – 12 procente, transportul și comunicațiile – 11,3 procente, industria prelucrătoare – 10 procente. Contribuția construcțiilor și tranzacțiilor cu imobile a însumat 8,2 procente a aportului la PIB în anul de referință.

Este important faptul că studiile calitative⁸⁸ în domeniu relatează că, în opinia migranților, o achiziție importantă a moldovenilor de peste hotare sunt cunoștințele și abilitățile noi obținute în timpul lucrului în diferite domenii. Migrația le-a permis să cunoască noi tehnologii moderne, să învețe diferite strategii de planificare și organizare a afacerilor, au învățat să ia unele idei de afaceri și să le pună în aplicare la întoarcerea în țară. Dar pe lângă disponibilitatea potențială a migranților de a investi, mediul de afaceri mai rămâne neatractiv iar riscurile economice sunt mari, fapt care duce la eșuarea eforturilor de a lansa o afacere. Uneori eșecurile se repetă iar migranții își pierd încrederea și speranța în succesul afacerilor, impunându-i din nou să plece la muncă în afara țării.

Economisirile din remitențe. Economisirile veniturilor din remitențe de asemenea sunt practicate de către gospodăriile, acestea fiind făcute atât în lei cât și în valută străină. Conform cercetărilor în domeniu⁸⁹ economisirile mijloacelor financiare făcute de către populație sunt direcționate în majoritate spre consum, având orientări specifice (Tabelul 41). Datele denotă că în 52,9 procente din cazuri economiile sunt făcute pentru asigurare în eventualitatea unor situații critice (cazuri de urgență în general, îmbolnăvirea unui membru al gospodăriei, asigurarea pentru bătrânețe sau înmormântare, în eventualitatea pierderii unui loc de muncă). Economii pentru investiții în bunuri sau capital uman se practică de 20,2 procente de gospodării (studii, odihnă, procurarea sau reparația imobilelor, bunuri casnice, automobil). Gospodăriile au indicat și alte scopuri pentru care se fac economii, acestea fiind careva evenimente de familie (3,7%), pentru investiții în afaceri (2%) sau pentru o eventuală emigrare – 1,3 procente.

Conform aceleiași surse de informație, populația în mare parte preferă să-și păstreze economiile acasă, în special în lei moldovenești (Tabelul 42). Astfel, încrederea în sistemul bancar din partea populației este moderată, ceea ce este demonstrat de faptul că 67 procente din gospodăriile beneficiare de remitențe preferă să păstreze banii acasă în lei sau valuta. Din totalul gospodăriilor care nu primesc bani din afara procentul celor care păstrează banii acasă este și mai mare, de 77,7 procente, iar preferința acestora este de a păstra banii în lei, aceștia constituind 61,4

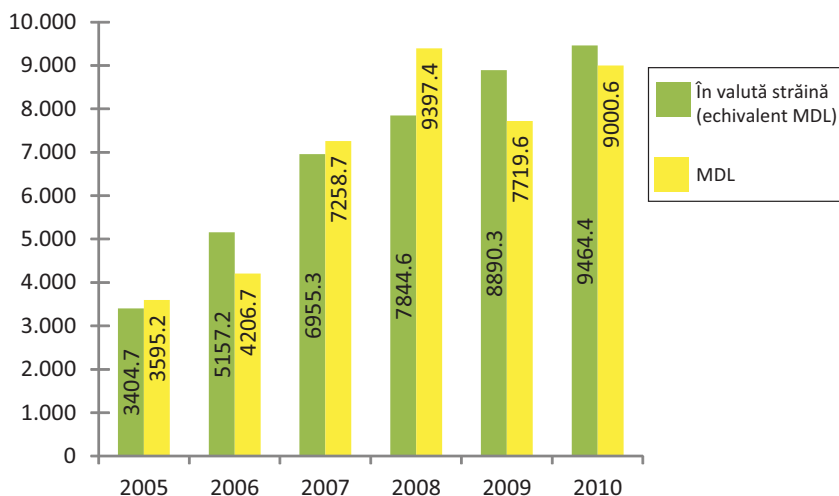
⁸⁸ Vezi Nr. 83.

⁸⁹ OIM și CBS-AXA, Impactul socio-economic al crizei economice asupra migrației și remitențelor în Republica Moldova: Primii Indicatori – Primăvara 2009 (Chișinău, 2009).

procente. Gospodăriile beneficiare de remitențe au mai mare încredere în sistemul bancar. Astfel 20,5 procente dintre gospodăriile acestui grup au declarat că păstrează economiile în bănci comerciale, față de doar 12,4 procente din grupul de gospodării care nu beneficiază de remitențe. Tendințele de a investi în afaceri sânt moderate pentru ambele grupuri de gospodării, fiind de 2,4 procente pentru beneficiarii de remitențe și 3,3 procente pentru acele gospodării care nu primesc bani din afara țării.

Tendințele spre economisiri sânt confirmate și prin datele prezentate în rapoartele Băncii Naționale. Până în 2008 depozitele persoanelor fizice au înregistrat tendințe stabile spre ascendență, atât în valută străină cât și în lei moldovenești (Figura 67). În anul 2009 depozitele persoanelor fizice în lei au diminuat considerabil față de anul 2008. În următorul an creșterea acestora a reluat dar cu un tempo mai redus. Astfel în 2010 a mărimea depozitelor noi atrase în lei a crescut cu 16,6 procente, atunci când cele în valută străină doar 6,5 procente. Conform experților Băncii naționale, pe parcursul perioadei martie – decembrie 2010 s-a observat o tendință de creștere a interesului de economisire în moneda națională, drept consecință a creșterii veniturilor curente și aprecierii monedei naționale pe piața internă.

Figura 67. Depozitele persoanelor fizice, 2005–2010 (mIn MDL, la sfârșit de perioadă)

Sursa: BNM, Rapoarte anuale 2005–2010: Indicatori monetari.

B3. Migrația, ocuparea forței de muncă și piața forței de muncă

B3.1 Caracteristicile pieții muncii

Tranziția social-economică a Republicii Moldova a influențat semnificativ asupra evoluției pieții forței de muncă și indicatorilor acesteia, cu un impact dramatic negativ asupra nivelului ocupațional, care a continuat să descrească chiar și după ce dezvoltarea economică și-a reluat avântul în 2000. De la finele anilor 1990, populația economic activă⁹⁰ din Moldova s-a redus ca număr de la 1.8 milioane în 1998 până la 1,42 milioane în 2005 și chiar mai mult - până la 1.235 milioane în 2010. Este înregistrat un număr înalt al populației inactice din punct de vedere economic⁹¹, care este în creștere de la 1.109.400 în 2000 până la 1.733.300 în 2010. Împreună cu o pondere semnificativă a populației în vârstă aptă de muncă, aceasta devine una din cele mai provocatoare trăsături ale funcționării pieții forței de muncă din Moldova.

Populația în vârstă aptă de muncă. Conform datelor BNS, la sfârșitul anului 2010 populația în vârstă aptă de muncă (VAM 16–56/61 ani⁹²) a constituit 2.374,7mii persoane reprezentând o pondere în totalul populației țării de 66,7 procente și o rată de creștere în raport cu anul 2009 de 0,15 procente. Populația în vârstă aptă de muncă, evaluată conform definiției internaționale (de 15–64 ani), în anul 2010 a constituit 73,6 procente în totalul populației cu o rată de creștere față de anul precedent de circa 0,5 procente (Figura 68). De menționat că, după valorile înalte ale acestui indicator, Republica Moldova se plasează în topul țărilor regiunii

⁹⁰ Populația economică activă (forța de muncă) include toate persoanele de 15 ani și peste (incluzând populația ocupată și șomerii), care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință. (Definiția ILO).

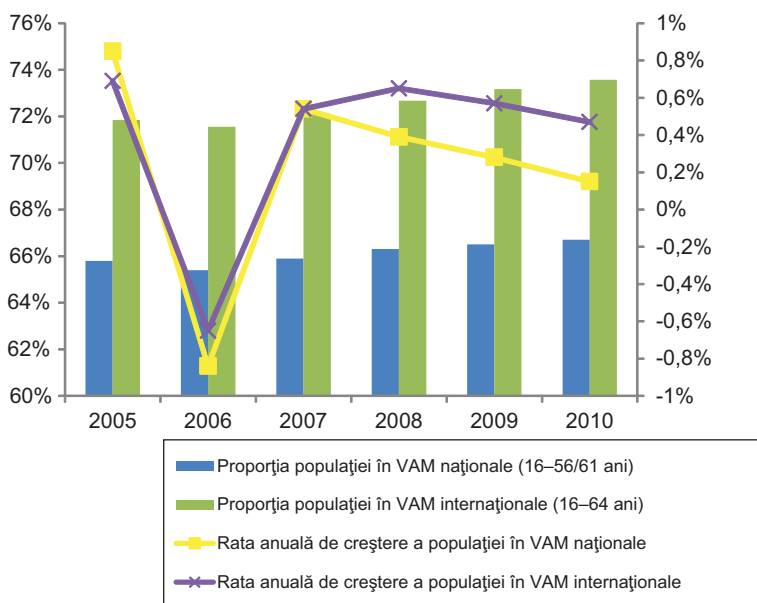
⁹¹ Populația inactivă din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele, indiferent de vârstă, care n-au lucrat cel puțin o oră și nu erau șomeri în perioada de referință. Populația economic inactivă include următoarele categorii de populație:

- i elevi sau studenți;
- ii pensionari (de toate categoriile);
- iii casnice (care desfășoară numai activități casnice în gospodărie);
- iv persoane întreținute de alte persoane ori de stat sau care se întrețin din alte venituri (chirii, dobânzi, rente etc.);
- v persoanele declarate plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru (această categorie de populație convențional este atribuită la populația economic inactivă). (Definiția BNS).

⁹² Conform definiției naționale.

Europene (68,3%) și UE 27 (67%), ca țară cu cea mai înaltă pondere a populației în VAM, aceasta fiind urmată doar de Federația Rusă (72,2%), Belarus (71,4%) și România (70,4%)⁹³. Această situație poate fi explicată prin aceea, că actualmente populația VAM a republicii este în creștere fiind completată cu populația tânără (născută între anii 1980–1990 când a fost atestat un nivel înalt al natalității). Pe termen mediu însă, în condițiile natalității scăzute, migrației populației tinere și creșterii populației vârstnice, aceasta se va reduce considerabil sporind presiunea asupra pieții muncii și sistemului asigurărilor sociale.

Figura 68. Ponderea populației în VAM și a ratei anuale de creștere a acesteia, 2005–2010

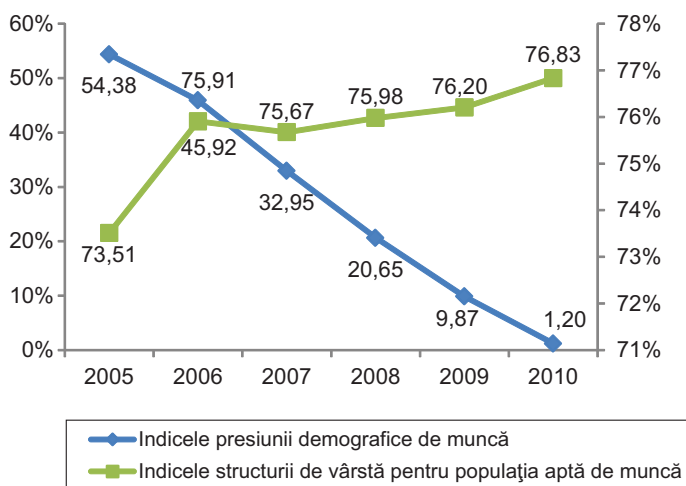
Sursa: BNS.

Erodarea indicatorilor pieței forței de muncă este confirmată și de indicii specifici demografici, caracteristici acesteia. Astfel, valorile indicelui presiunii demografice de muncă, care reprezintă raportul dintre populația

⁹³ Datele BM, Population ages 15–64 (% of total). Disponibil pe: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.1564.TO.ZS> (accesat la data de 23 iunie 2012). Estimare bazată pe definiția de facto a populației, care include toate persoanele rezidente, indiferent de statutul juridic sau de cetățenie – cu excepția refugiaților care nu sunt așezați cu traiul permanent în țara de azil, care sunt considerați parte a populației din țara de origine.

tână ră care urmează să completeze forța de muncă (de 5–14 ani) și populația vârstnică (de 55–64 ani) ce urmează să se retragă, au descrescut brusc de la 54,4 procente în anul 2005, la 1,2 procente în anul 2010. Sunt observate schimbări și în cadrul structurii populației în vârstă aptă de muncă, fiind în creștere prevalența populației de 40–65 ani asupra celei tinere de 15–39 ani. Astfel, valoarea indicelui structurii de vârstă pentru populația în VAM în anul 2010 a constituit circa 76,8 procente cu o creștere de 3,3 p.p. față de anul 2005 (Figura 69). În ceea ce privește raportul de feminitate al populației VAM, datele arată că evoluția acestui indicator pe parcursul anilor 2005–2010 a fost uniformă, reprezentând în medie peste 98 procente pentru populația în vârstă de 15–39 ani și peste 114 procente pentru cea de 40–64 ani.

Figura 69. Indicele presiunii demografice de muncă și a structurii de vârstă a populației în VAM, 2005-2010

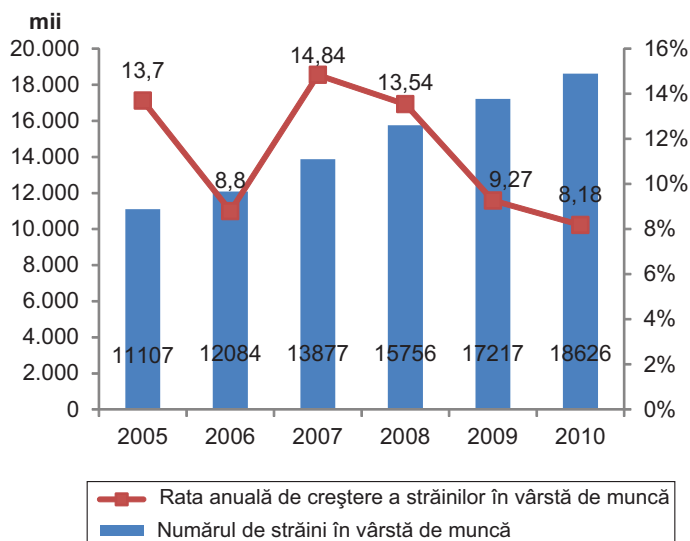
Sursa: BNS.

Populația străină în vârstă aptă de muncă. Către finele anului 2010 numărul străinilor în vârstă aptă de muncă a fost de 18.626 persoane, constituind o pondere de 92,7 procente în totalul al străinilor aflați pe teritoriul Republicii Moldova. Rata de creștere a străinilor în vârstă aptă de muncă în raport cu anul 2009 a constituit circa 8,2 procente (Figura 70). Proporția străinilor în vârstă de 15–64 ani în cadrul populației VAM a fost de 0,6 procente, fiind în creștere cu 0,2 procente în raport cu anul 2005. Indicele structurii de vârstă aptă de muncă a străinilor în anul 2010 a

constituit 67,3 procente reflectând asupra prevalenței populației tinere de 15–39 ani asupra celei adulte de 40–64 ani, creșterea acestuia în raport cu anul 2005 a constituit circa 23,9 p.p. Raportul de feminitate în rândul străinilor în vârstă aptă de muncă a constituit 95,1 procente pentru cei în vârstă de 15–39 ani și de 90.5 procente pentru cei de 40–64 ani.

Figura 70. Numărul străinilor în VAM (mii) și rata anuală de creștere, 2005–2010

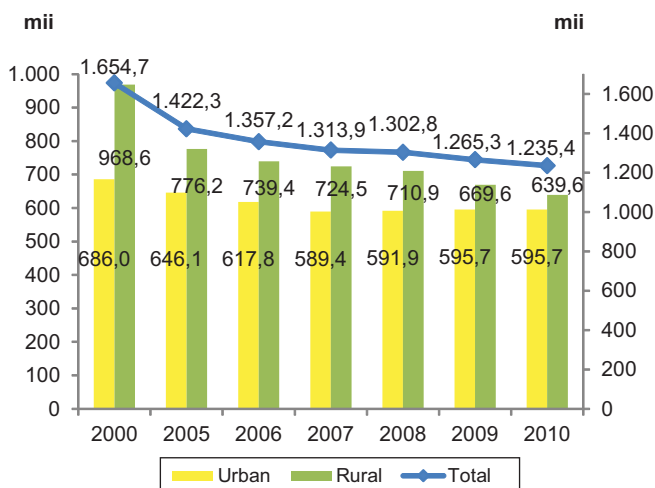
Sursa: MTIC, ÎS CRIS "Registru".

După cum este menționat la începutul capitolului, migrația a reprezentat unul din factorii care au contribuit la reducerea populației economic active. Datele statistice arată că pe parcursul ultimului deceniu populația economic activă a Republicii Moldova a diminuat constant. Către finele anului 2010, aceasta a constituit 1.235,4 mii persoane sau 34,7 procente în totalul populației țării⁹⁴. Comparativ cu anul 2009 numărul acestora s-a redus cu 29,9 mii persoane (sau cu 2,4%), diferența față de anul 2005 și 2000 fiind de 186,9 mii (sau 13,1%) și de 419,3 mii (sau circa 25,3%). Cel mai mult reducerea populației economic active a afectat mediul rural, unde la sfârșitul anului 2010 era concentrată circa 52 procente din

⁹⁴ BNS, Piața forței de muncă în Republica Moldova 2011. Disponibil pe: http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/piata_forței_de_munca/Piata_Muncii_2011.pdf

forța de muncă a țării. Față de anul 2005 populația activă în mediul rural s-a redus cu 136,5 mii persoane (sau 17,6%), descreșterea față de anul 2000 a constituit cu 329 mii persoane (sau 34%). Ritmurile de reducere a populației active în mediul urban au fost mai lente, numărul acesteia diminuându-se de 2 ori mai puțin comparativ cu cel rural. În raport cu anul 2005, populația activă urbană s-a redus cu 50,4 mii persoane (sau 7,8%), iar față de anul 2000 cu 90,3 mii persoane (sau cu 13,2%)⁹⁵ (Figura 71).

Figura 71. Dinamica populației economic active pe medii de reședință, 2000–2010 (mii)

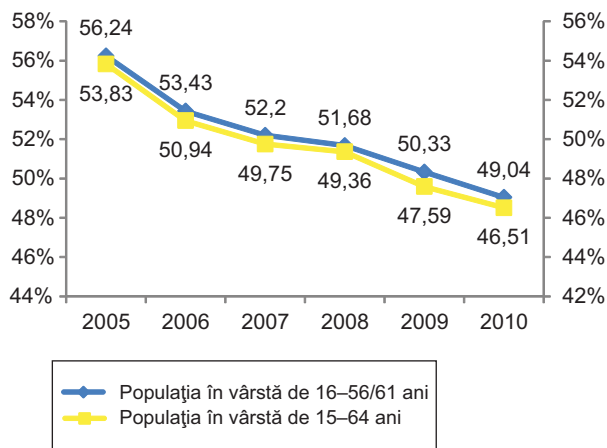
Sursa: BNS.

De asemenea, datele BNS reflectă o descreștere a ratei de participare la forța de muncă. Pentru anul 2010, valorile acestui indicator au constituit 49 procente pentru populația în vârstă de 16–56/61 ani (conform definiției naționale) și circa 46,5 procente pentru populația în vârstă de 15–64 ani (conform definiției internaționale). Comparativ cu anul 2009, rata de activitate a diminuat cu circa 1,3 p.p. pentru populația de 16–56/61 ani și cu 1,2 p.p. pentru cea de 15–64 ani. Diferența față de anul 2005 pentru ambele categorii depășește 7 p.p. (Figura 72). Comparativ cu țările UE 27 unde rata de activitate pentru anul 2010 a constituit 71 procente, valorile acestui indicator pentru Republica Moldova⁹⁶ apar a fi cu mult mai joase.

⁹⁵ Vezi Nr. 33. Calculele autorilor.

⁹⁶ Eurostat, AFM, indicatorii primari. Activitatea și inactivitatea populației. Rata de activitate a populației de 15–64 ani (2012). Disponibil pe: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupModifyTableLayout.do> (accesat la data de 25 iunie 2012).

Figura 72. Rata de participare la forța de muncă, 2005–2010

Sursa: BNS.

Pe măsură ce populația activă se reduce, populația inactivă sporește, crescând și presiunea asupra durabilității pieții muncii. În anul 2010, populația inactivă a constituit 1.733,3 mii persoane, reprezentând 65 procente din totalul populației țării⁹⁷. Comparativ cu anul 2005 aceasta a sporit cu 16,9 procente și cu 56,2 procente față de anul 2000. Rata de inactivitate pentru anul 2010 a constituit 58,4 procente, aceasta fiind cu mult mai ridicată comparativ cu media țărilor UE 27 unde aceasta a constituit 29 procente⁹⁸.

Tinerii în vârstă de 15–24 ani dețin o pondere de peste 1/3 în cadrul populației inactive, o parte a acestora fiind integrați în învățământ ori implicați în migrație, precum și vârstnicilor de 65 ani și peste, pensionari, care dețin o pondere de 19,5 procente în total. Sunt observate disparități semnificative pe sexe în cadrul inactivității. Ponderea femeilor inactive este cu 10,9 p.p. mai mare comparativ cu a bărbaților care reprezintă 44,5 procente în total.

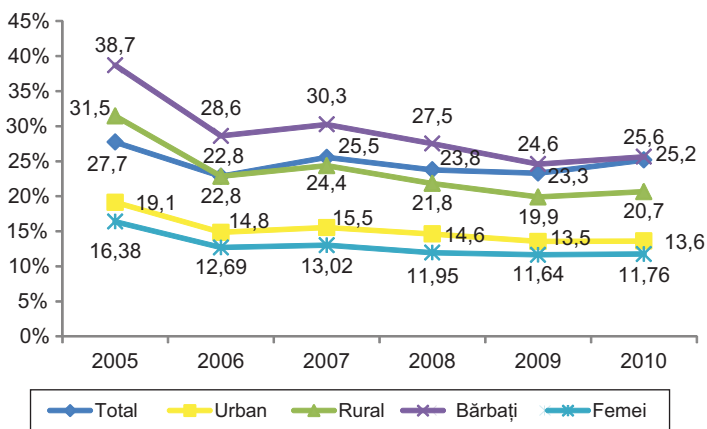
Unul dintre factorii principali care contribuie la reducerea activității de muncă și sporirea inactivității este migrația. Conform metodologiei

⁹⁷ Vezi Nr. 94.

⁹⁸ Eurostat, Labour market participation by sex and age. Disponibil pe: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Labour_market_participation_by_sex_and_age

naționale, migranții sunt calculați ca pondere a populației inactive, cu toate că aceștia reprezintă un segment important al populației active care, însă de facto este implicat în activități economice ale altor țări. În anul 2010, migranții au deținut o proporție de 25,2 procente în cadrul populației active, în mediul rural aceștia au constituit 20,7 procente, iar în cel urban 13,6 procente. Disparitățile de gen sunt semnificative, ponderea bărbaților migranți în cadrul populației active masculine constituie 25,6 procente, aceasta prevalând asupra celei feminine de peste 2 ori⁹⁹ (Figura 73). De menționat că un factor adițional ce reduce participarea la forța de muncă sunt veniturile din remitențe și rezervele din acestea care stimulează mai puțin membrii gospodăriilor casnice de a intra pe piața muncii în condițiile actuale.

Figura 73. Ponderea migranților în cadrul populației active în funcție de medii de reședință și sexe, 2005–2010

Sursa: BNS, calculele autorilor.

Ocuparea

După cum s-a menționat, tranziția spre economia de piață a fost caracterizată de o schimbare profundă în structura economică și de schimbările corelate în ceea ce privește cantitatea și calitatea forței de muncă. Criza “once-in-a-century credit tsunami”, adică criza financiară

⁹⁹ Vezi Nr. 33. Calculele autorilor.

devastatoare care a început în SUA și a creat un efect domino asupra aproape tuturor economiilor din lume. Și Moldova a fost lovită puternic de criza globală, prin intermediul a mai multor fațete de diseminare a crizei:

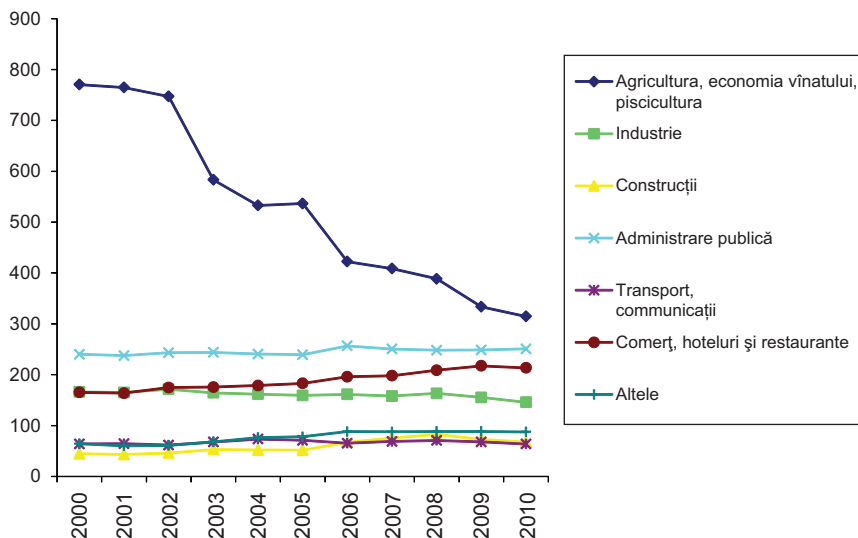
- PIB real în 2009 s-a redus cu 6 procente, după ani de creștere constantă (+7.2% în 2008);
- Șocurile externe, cum ar fi nivelul în descreștere al remitențelor și al ISD;
- Rata șomajului în creștere;
- Deficitul în creștere a bugetului public din cauza insuficienței de venituri fiscale. Drept rezultat, guvernul a introdus o reducere a cheltuielilor cu 20 procente; și
- Șocurile comerciale – cerere redusă pentru exporturi, din cauza crizei economice din Rusia, Ucraina, Belarus și UE.

Către finele anului 2010 populația ocupată a constituit 1,14 mln. de persoane, în raport cu anul 2005 aceasta reducându-se cu 13,3 procente și cu 24,5 față de anul 2000. Însăși structura ocupării forței de muncă pe sectoare ale economiei naționale a suferit schimbări, cel mai afectat este sectorul agricol unde populația ocupată s-a redus cu 221,8 mii persoane (sau cu 41,3%) față de anul 2005 și cu 445,7 mii (sau cu 59,2%) față de anul 2000 (Figura 74).

Rata de ocupare în anul 2010, conform definiției naționale, a constituit circa 38,5 procente și circa 43 procente conform definiției internaționale.

Scăderea ratei de activitate în țară este oglindită de o creștere semnificativă a ratei de inactivitate, care a fost 58,4 procente în 2010, comparativ cu 32 procente în UE 27. Numărul mare al populației inactice, care a crescut de la 1.109.400 în 2000 la 1.733.300 persoane în 2010 devine una din cele mai provocatoare trăsături ale funcționalității pieței muncii din Moldova. Peste 80 procente din populația inactivă sunt persoane cu nivel secundar de educație (secundar general, secundar vocațional); persoanele cu nivel înalt al educației reprezentând numai 8,8 procente, iar cei cu nivel de educație primar sau fără studii 11,6 procente.

Figura 74. Evoluția ocupării pe sectoare, 2000–2010 (mii)

Sursa: BNS.

Analiza celor ocupați¹⁰⁰ după nivelul educațional este în conformitate cu structura generală a forței de muncă, în care majoritatea vastă a muncitorilor au studii medii, fiind urmați de cei cu studii superioare și de un procent nesemnificativ de persoane cu studii primare sau fără studii (mai puțin de 1%) (Figura 75).

În anul 2010, 9,3 procente din toate persoanele angajate erau sub-ocupate¹⁰¹, cu o creștere de 13,7 mii în comparație cu anul anterior. Fenomenul de sub-ocupare este caracteristic mai cu seamă pentru mediul rural: 69,5 procente dintre cei sub-ocupați au fost înregistrați în mediul rural, bărbații fiind mai afectați ca femeile.

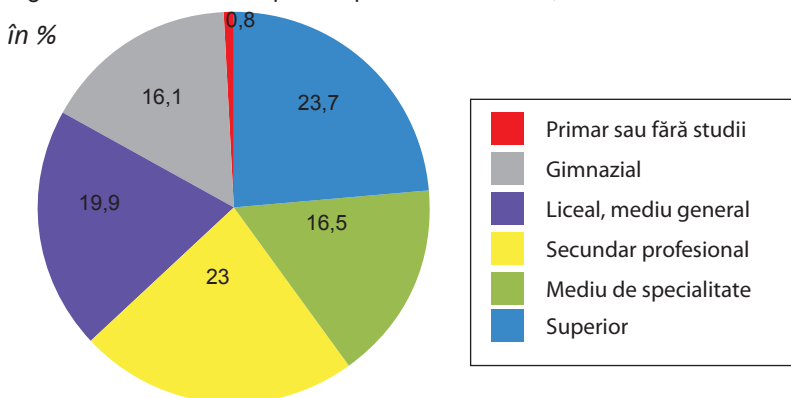
Conform datelor Biroului Național de Statistică, în 2010 aproape o treime din populația ocupată (30,9%) activa în domeniul informal.

¹⁰⁰ Populația ocupată cuprinde toate persoanele de 15 ani și peste care aprovizionează cu ofertă de brațe de muncă pentru producția de bunuri și servicii, pentru cel puțin o oră pe parcursul perioadei de referință, pentru a obține venituri, cum ar fi salarii, câștiguri, plăți în natură și alte beneficii.

¹⁰¹ Persoane sub-ocupate: persoanele care sunt angajate dar doresc să lucreze ore adiționale și sunt disponibile să lucreze ore adiționale.

Ocuparea informală în mediul rural reprezintă 45,5 procente, în așa sectoare cum sunt agricultura/silvicultura/pescuitul și construcțiile și reprezintă 72,5 procente și respectiv 80,5 procente.¹⁰²

Figura 75. Gradul de ocupare după nivelul de studii, 2011

Sursa: BNS.

Șomajul

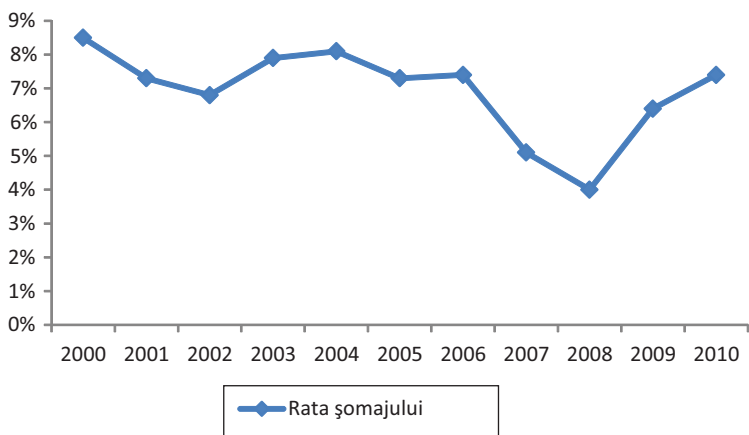
Nivelul șomajului¹⁰³ rămâne a fi moderat, atingând 6,4 procente în 2009 și 7,4 procente în 2010 (Figura 76). Sunt înregistrate diferențe semnificative bazate pe sex: 9,1 procente bărbați și 5,7 procente femei, respectiv decalajul de gen în șomaj a fost – 3,35 procente. Rata șomajului în rândul tinerilor a constituit 5,7 procente, față de anul 2009 aceasta sporind cu 0,8 procente. Disparități semnificative sunt înregistrate pentru rata șomajului pentru mediul urban și rural: 9,6 procente și 5,4 procente respectiv¹⁰⁴.

¹⁰² Banca de date statistice BNS, Populația ocupată pe activități economice, după tipul unității de producție, locului de muncă, sexe și medii, 2003–2011. Disponibil pe: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=MUN0402&ti=Populatia+ocupata+pe+activitati+economice+procente2C+dupa+tipul+unitatii+de+productie+procente2C+locului++de+munca+procente2C+sexe+si+medii+procente2C+2003+procente2D2011&path=../Database/RO/03+procente20MUN/MUN04/&lang=1> (accesat la 12 mai 2012).

¹⁰³ Populația șomeră constituie persoanele de 15 ani și peste care nu furnizează ofertă de muncă pentru producerea de bunuri și servicii, dar au căutat în mod activ un loc de muncă sau au creat o întreprindere în trecutul apropiat (definiția ILO).

¹⁰⁴ În conformitate cu raportul anual 2011 al ANOFM, numărul de șomeri înregistrați a sporit în continuare de la 92.100 în 2010 până la 107.973 (+ 14,7), din care 55.622 sunt femei și 52.351 sunt bărbați. Disponibil pe: <http://www.anofm.md/documents/57>

Figura 76. Rata șomajului, 2000–2010

Sursa: BNS.

Șomajul de lungă durată¹⁰⁵ reprezintă circa 30 procente din toți cei care sunt în căutare de muncă. Grupurile de vârstă care sunt cel mai mult afectate de șomaj sunt cei între 15–24 ani – 27,8 procente (20% bărbați și 15% femei) și cei între 25–34 ani, care reprezintă 28,7 procente.

Vasta majoritate a șomerilor înregistrați sunt cei care sunt în căutarea unui loc de muncă, cu studii medii (generale, profesionale sau specializate) – 61,8 procente, urmați de cei cu studii superioare – 19,8 procente. Cei cu studii primare sau fără studii reprezintă doar 200 din 92.100 sau 0,2 procente¹⁰⁶.

Politicile salariale

Nivelul salariilor este unul din principalii indicatori ai capacității pieții interne de forță de muncă de a oferi o remunerare decentă, de preveni migrația, de a reduce salariile de rezervă (salariul minimal pentru care lumea este gata să lucreze) care sunt induse de remitențe și în final, de a

¹⁰⁵ OCDE definește șomajul de lungă durată este definit drept șomaj care include persoanele care nu muncesc și care sunt în căutare de lucru timp de 12 luni și mai mult. Disponibil pe: <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=3586>

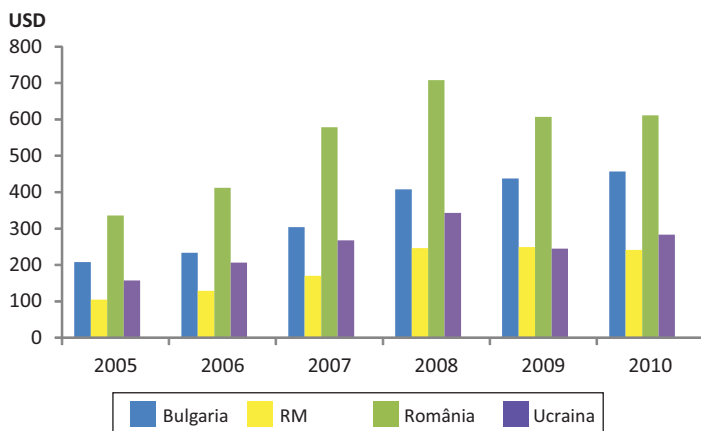
¹⁰⁶ Vezi Nr. 33.

face economia informală mai puțin competitivă. Salariul lunar mediu brut este de la 138 dolari SUA pentru sectorul agriculturii¹⁰⁷ până la 199 pentru educație, 270 pentru AP, 503 pentru TIC, 556 pentru servicii financiare. De menționat că, în pofida faptului că salariile medii lunare au fost majorate constant pe parcursul ultimilor 4 ani, acestea în continuare rămân a fi mici în raport cu costul vieții la nivel național, și mai mici comparativ față de media țărilor vecine.

Astfel, salariul mediu lunar brut al Republicii Moldova pentru anul 2010 a fost aproape de 2,5 ori mai mic ca în România și Federația Rusă, de circa 2 ori mai mic față de cel din Bulgaria, și cu 17,4 procente mai mic față de salariul mediu lunar brut în Ucraina (Figura 77).

Figura 77. Salariul mediu lunar brut, după țară, 2005–2010 (Dolari SUA)

Sursa: ILO, KILMnet, Estimările autorilor.

Salariul minim în Moldova în anul 2010 și 2011 a constituit 6,51 lei pe oră sau 1.100 MDL (fiind calculat pentru un program complet de lucru de 169 ore în medie pe lună). În rezultat acest nivel jos al salariului minim, împreună cu lucrul nedeclarat, nu au vre-un efect relevant distinct pentru ocupare¹⁰⁸.

¹⁰⁷ Vezi Nr. 13.

¹⁰⁸ Federația Angajatorilor Europeni, Decizia Comisiei Naționale pentru Consultări și Negocieri Colective din data de 28 ianuarie 2010, cu aplicare începînd cu 1 februarie 2010. Disponibil pe: <http://www.fedee.com/pay-job-evaluation/minimum-wage-rates>

B3.2 Migrația forței de muncă

Migrația în străinătate

Moldova este o țară de migrație recentă. Până la obținerea independenței în 1991 și pe parcursul următorului deceniu, ratele de migrație au fost destul de modeste. Fenomenul emigrației a început după colapsul Uniunii Sovietice și și-a luat avântul pe parcursul crizei financiare din Rusia în anii 1998–1999, când închiderea locurilor de muncă, disponibilizările în masă și reducerea salariilor sau chiar neachitarea salariilor de către întreprinderile falite și sectorul bugetar au forțat moldovenii să caute locuri de muncă peste hotare pentru a supraviețui și scăpa de sărăcie. Migrația în masă a continuat cu o intensitate sporită pe parcursul următorilor ani. Deja în 2005, Studiul Demografic și de Sănătate din Moldova, realizat de Ministerul Sănătății a arătat că 17 procente din gospodăriile moldovenești aveau cel puțin un membru al gospodăriei care locuia și muncea peste hotare. Principala problemă ține de faptul că nu sunt cifre de încredere cu privire la migrația moldovenească, cu niște estimări de un stoc de 311.000 calculat de BNS în 2010 până la 770.300 calculat de Banca Mondială. Cifrele oficiale din partea BNS par să subestimeze fenomenul dat, pe când verificarea încrucișată a datelor cu alte surse, cum ar fi informația cu privire la distribuirea presupusă a migranților după țările de destinație.

Mai mult ca atât, cifrele de mai sus sunt diferite de cele raportate de statistica oficială a unor țări de destinație: de ex. în Italia în 2010 ISTAT¹⁰⁹ a înregistrat oficial 130.948 moldoveni (32,8% bărbați și 67,2% femei) în comparație cu 58.600 menționați de BNS (aproape o treime). O justificare parțială a discrepanței între cele două surse ține de faptul că BNS ia în considerație populația peste 15 ani, pe când ISTAT ia în considerație toate vârstele rezidenților străini, inclusiv și copiii care sunt calculați în medie la nivelul de 22 procente din totalul pentru toate naționalitățile. Mai mult ca atât, ISTAT raportează doar cu privire la migranții legali, însă majoritatea fluxurilor migraționale sunt iregulare, astfel sugerând niște cifre chiar mai mari.

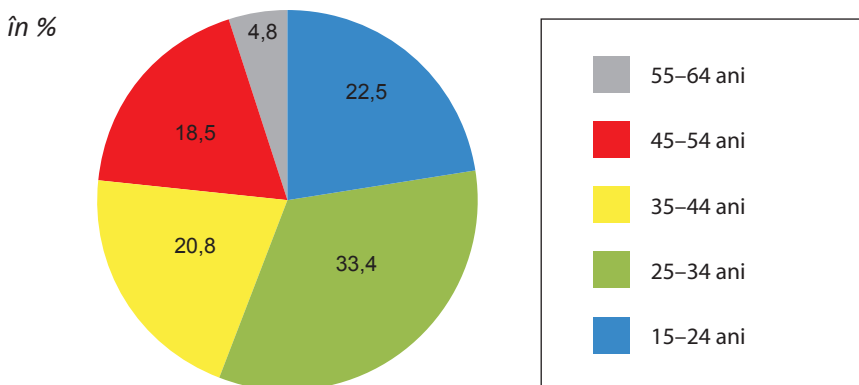
---

¹⁰⁹ ISTAT, Populația rezidentă străină a Italiei (Roma, 2011). Disponibil pe: <http://www.istat.it/it/archivio/39726>

În total, migrații bărbați reprezintă 64,5 procente din fluxul migrațional total în 2011, ceea ce înseamnă că mobilitatea spre alte țări, cu excepția Italiei, este dominată de bărbați, reflectând probabil migrația temporară spre Rusia și distribuția după sectoare, cum ar fi construcțiile.

Analizând distribuția după vârste a fluxurilor migraționale, cea mai înaltă propensitate de a migra se înregistrează în grupul de vârstă 25–34 ani, ceea ce corespunde la 33,4 procente din totalul fluxului migrațional (Figura 78).

Figura 78. Migrații după grupurile de vârstă, 2011

Sursa: BNS.

Majoritatea migraților vin din mediul rural – 70,7 procente în comparație cu 29,3 procente din mediul urban. Lacuna în creștere (a fost 59,4% în comparație cu 40,6% în 2000) oferă o indicație clară despre reducerea angajărilor în agricultură, care au înregistrat la mijlocul anilor 1990 un nivel de 50 procente, după care s-au redus dramatic până la 27,5 procente în 2010.

Reflectând structura forței de muncă după nivelul de studii, majoritatea migraților dețin studii medii (64,17%), pe când procentul celor cu studii primare sau fără studii este de 10,7 procente din total, pe când în structura forței de muncă, aceștia reprezintă 22,7 procente. Acest fapt ar putea servi drept o indicație precum că mai mulți lucrători calificați dau dovadă de rezultate mai bune pe piața muncii, în ceea ce privește găsirea unui loc de muncă; totuși acest fapt nu relevă nimic despre

calitatea locului de muncă și corelarea calificărilor potrivite la nivelul pieții naționale a forței de muncă. Totodată ar putea sugera Guvernului asupra necesităților de conlucrare cu principalele țări de destinație ale migranților moldoveni privind promovarea recunoașterii studiilor, diplomelor și competențelor acestora.

Figura 79. Migranții după nivelul de studii, 2010

Nivelul de studii	Număr	Procente
Superioare	33.300	10,7
Medii specializate	40.700	13,1
Medii profesionale	79.500	25,6
Medii generale	79.400	25,5
Gimnaziu	76.200	24,5
Primare sau fără studii	1.900	0,6
Total	311.000	100

Sursa: BNS, calculul autorilor.

Informații și instruire de până la plecare

Înainte de a face un pas atât de important, de a pleca peste hotare, persoanele de obicei încearcă să colecteze cât mai multă informație posibilă cu privire la țara/țările preferate de destinație. În general, migranții potențiali cu studii medii și superioare pot găsi informația de care au nevoie de sine-stătător, accesând Internetul sau în mass media scrisă. Migranții potențiali cu un nivel mai inferior de studii care se gândesc serios la plecarea peste hotare probabil că ar avea nevoie de suport pentru a-și îmbogăți cunoștințele despre țara de destinație. Principala sursă ar fi informația de la rudele și prietenii din țara de destinație (ETF, 2007).

ANOFM, care dispune de competența statutară de a acorda asistență lucrătorilor migranți, este capabilă să ofere informație relevantă cu privire la principalele țări de destinație prin intermediul unei rețele extinse de 35 de filiale locale. Anterior, cu suportul ILO s-au pregătit prospecte, iar în anul curent, 50 de consultanți din cadrul filialelor teritoriale ale ANOFM vor fi instruiți în domeniile consilierii și informării cu privire la migrația legală.

O altă sursă relevantă de informație este rețeaua de 10 centre de informare care au fost create cu suportul Proiectului „Poduri sigure pentru lucrătorii migranți” co-finanțat de UE și CISL Sindical Italian, prin intermediul Institutului de Cooperare ISCOS și gestionat de Confederația Sindicatelor Moldovenești. Chiar dacă este dificil de evaluat durabilitatea unei astfel de inițiative dincolo de suportul donatorilor, personalul instruit al proiectului va fi foarte util pentru lucrătorii interesați în explorarea diferitelor opțiuni migraționale.

Pregătirea pentru migrație în mod ideal trebuie să fie combinată cu instruire ad-hoc care să ajute la traiul și munca peste hotare. Cel mai util curs de instruire ar fi cel de studiere a limbii țării de destinație, cât și o orientare culturală adecvată.

Astfel de oportunități sunt rare și sunt corelate în mod specific cu scheme migraționale concrete, cum ar fi schema stabilită de agențiile private de angajare în câmpul muncii pentru pregătirea lucrătorilor de îngrijire familială, în baza unor protocoale specifice, pentru migrația în Israel.

Ministerul Italian al Muncii, drept parte complementară la Acordul bilateral semnat recent a lansat un proiect cu scopul de a crea o listă lungă de persoane în căutare de muncă care doresc să migreze în Italia. Instruirea va fi oferită cu privire la limba italiană, orientarea culturală și diverse probleme de ordin tehnic. Nu există vreo legătură reală cu pachetele migraționale: lista ar putea fi activată doar în cazul în care va fi o posibilitate legală.

Efectele migrației asupra lucrătorilor calificați

Pentru a avea politici migraționale efective și eficiente, este foarte important de a realiza o analiză profundă a fenomenului migrațional, ceea ce va permite autorităților naționale să adopte acțiuni bazate pe date. Cercetările în domeniu arată că criza social-economică din primul deceniu de după independență a declanșat procesele migraționale, unul dintre cele mai afectate sectoare în acest sens a fost sectorul educației și ocrotirii sănătății.

Datorită salarizării joase și condițiilor de muncă precare, în perioada anilor 1996–2000 peste 12 mii de cadre medicale au părăsit sistemul sănătății, circa 82 procente în totalul acestora fiind personal medical mediu.

În consecință nivelul de asigurare cu medici s-a redus cu circa 14,3 procente, iar a personalului medical mediu cu circa 21 procente¹¹⁰. Odată cu începutul relansării economice a anilor 2000 și introducerea schemelor de asigurări obligatorii de asistență medicală, intensitatea exodului din sistem s-a redus, însă fluctuația și deficitul de personal în sistem rămâne a fi o problemă actuală.

În anul 2010, în sistemul ocrotii a sănătății activau 10.619 medici și 22.003 personal mediu¹¹¹. Comparativ cu anul 2009 numărul acestora a diminuat cu 1,3 procente pentru medici și cu 0,6 procente pentru personal medical mediu, iar în raport cu anul 2005 cu circa 2 procente¹¹². Gradul de asigurare cu lucrători medicali este de 29,8 medici și 64,5 lucrători medicali cu studii medii la 10.000 locuitori menținându-se puțin sub nivelul mediu UE unde reprezintă de 32,3 și 77,5 la 10.000 locuitori¹¹³.

O problemă reprezintă distribuția neuniformă a personalului medical pe medii de reședință, aceasta fiind de circa 8 ori mai mare în mediul urban (63,7 medici la 10.000 locuitori) comparativ cu mediul rural (5,7 medici la 10.000 locuitori)¹¹⁴ (Figura 80).

Deficitul de personal medical în mediul rural este explicat atât prin nivelul mai înalt de dezvoltare și concentrare a infrastructurii spitalicești la orașe, ceea ce oferă oportunități suplimentare sociale și economice, cât și prin mobilitatea înaltă a cadrelor medicale în afara țării. Anual, Ministerul Sănătății eliberează circa 500 de certificate de autentificare a actelor de studii medicale (necesare la angajare peste hotarele țării) din care:

¹¹⁰ MS, Indicatorii preliminari privind sănătatea populației și activitatea instituțiilor medico-sanitare pe anii 2009–2010 (2011). Calculele autorilor.

¹¹¹ Personal angajat în cadrul instituțiilor medicale din subordinea Ministerului Sănătății, exceptând celelalte ministere.

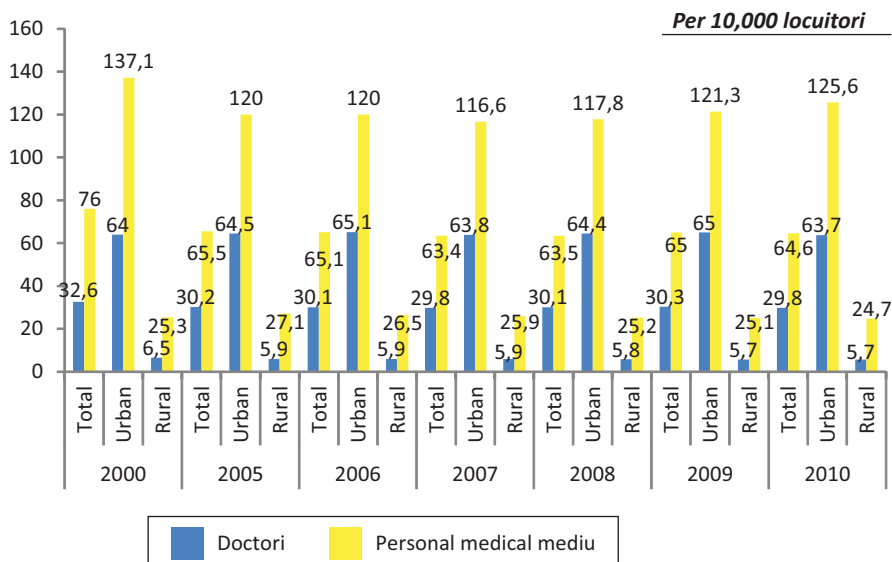
¹¹² MS/CNAM, Anuarul Statistic al Sistemului de Sănătate din Moldova anul 2010 (2011). Calculele autorilor.

¹¹³ MF, Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu 2012–2014. Strategia de cheltuieli pentru sectorul ocrotirea sănătății (Chișinău, 2011).

¹¹⁴ Vezi Nr. 112.

circa 200 pentru medici (ceea ce reprezintă 50 procente din numărul de medici, absolvenți ai studiilor postuniversitare pregătiți pentru activitatea medicală), și circa 300 pentru lucrătorii medicali cu studii medii. Se estimează că cifrele lucrătorilor medicali migranți sunt cu mult mai mari (circa 35.000 persoane), cunoscut fiind faptul ca marea majoritate a acestora (preponderent asistenților medicali) lucrează informal în sectorul de îngrijiri și doar unități activează legal în domeniul medicinei¹¹⁵.

Figura 80. Distribuția personalului medical pe medii de reședință, 2000–2010

Sursa: MS/CNAS.

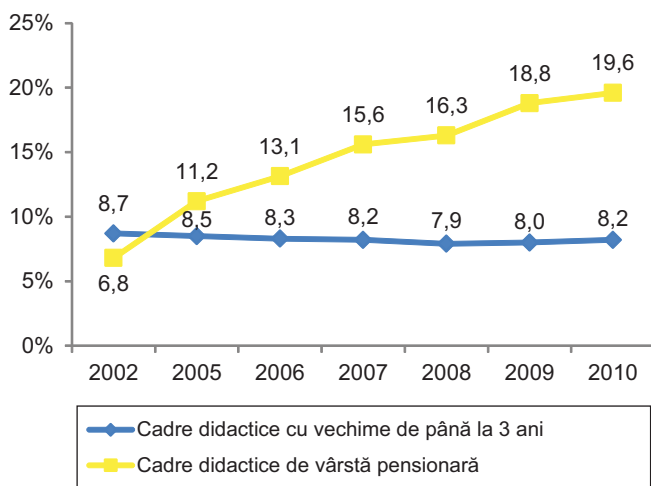
În prezent Uniunea Europeană susține o inițiativă gestionată de Organizația Mondială a Sănătății în Moldova, care-și propune drept scop să transforme migrația lucrătorilor medicali într-o mobilitate circulară, fortificând instruirea cadrelor, prevenirea riscului exodului și irosirii de creieri din Republica Moldova, prin crearea unui cadru favorabil pentru migrația legală a acestora cu reducerea efectelor negative ale acestui fenomen asupra sistemului sănătății, cât și pentru facilitarea reintegrării lucrătorilor medicali reîntorși.¹¹⁶

¹¹⁵ MS, Raportul Anual în Sănătate 2010 (Chișinău, 2011).

¹¹⁶ Vezi Nr. 83.

Migrația personalului din sistemul de învățământ din Moldova a condus la înrăutățirea procesului didactic. Astfel, datorită salariilor neatractive care sunt printre cele mai mici în economia națională, în perioada 2005–2010 circa 9,4 mii de profesori au părăsit sistemul educațional¹¹⁷. Datele statistice arată că, ponderea cadrelor didactice tinere în învățământ este în scădere, pe când ponderea celor de vârstă pensionării este în creștere continuă. Pe parcursul anilor 2002–2010 ponderea cadrelor didactice în vârstă de pensionare s-a triplat, crescând de la 6,7 procente până la 19,6 procente, iar ponderea cadrelor didactice tinere a scăzut de la 8,7 până la 8,2 procente¹¹⁸ (Figura 81).

Figura 81. Ponderea cadrelor didactice tinere și a celor în vârstă pensionară în sistemul învățământului general, 2002–2010

Sursa : BNS.

Datele Ministerului Educației arată că cu toate că admiterea la facultățile și colegiile pedagogice este în creștere, doar circa 60 procente din absolvenții facultăților și colegiilor pedagogice urmează o carieră didactică. În anul 2010, salariul mediu lunar în domeniul învățământului a constituit 79,4 procente din salariu mediu lunar pe economia națională¹¹⁹.

¹¹⁷ Calculele autorilor în baza datelor BNS.

¹¹⁸ BNS, Educația în Republica Moldova, Publicație statistică 2011/2012 (Chișinău, 2012).

¹¹⁹ BNS, Salariul mediu lunar al unui lucrător pe tipuri de activități economice, 2000–2012 (Chișinău, 2012).

Conform datelor preliminare ale studiului privind impactului migrației cadrelor didactice și cercetătorilor asupra economiei, sistemelor de învățământ și competitivității forței de muncă pe termen scurt, mediu și lung în Moldova¹²⁰, cel puțin o jumătate dintre profesorii intervievați și-au exprimat intenția de a pleca peste hotare, 40,4 procente dintre respondenți au spus că vor să plece peste hotare pentru o muncă temporară, iar 7,9 procente for să plece peste hotare definitiv și 5,4 procente pentru studii.

Profilul celor care intenționează să plece temporar peste hotare la muncă: profesori căsătoriți, cu vârsta cuprinsă între 25 și 39 ani, fără copii, care locuiesc la țară, cu venituri mici, de obicei dețin cetățenie dublă. Cei care doresc să plece permanent din țară sunt: profesori solitari, divorțați sau văduvi, cu o experiență de muncă de până la 10 ani, locuiesc în mediul urban (cu excepția celor care locuiesc în municipalitățile Chișinău și Bălți) și au venituri medii. Profesoarele solitare, cu o experiență de predare de până la 10 ani și care locuiesc în municipalitățile Chișinău și Bălți, având salarii mari sunt cele care sunt predispuse să plece peste hotare pentru studii.

Principalele motive pentru a migra: de a câștiga mai mulți bani peste hotare, de a îmbunătăți condițiile de trai ale familiei, de a cumpăra o casă/apartament pentru familie/copii, de a obține experiență nouă, calificări noi, și de a accesa cele mai bune servicii și tehnologii, de a plăti pentru studiile copiilor, situația economică, politică și socială din Moldova sau nu văd nici-un viitor în Moldova nici pentru dâșii și nici pentru copiii lor.

Probabilitatea de a pleca din Moldova pe parcursul următoarelor 12 luni este mai înaltă în rândul celor care dețin cetățenie dublă, predau la universitate sau/și sunt cercetători cu un grad științific, precum și în rândul celor care au o experiență de muncă de peste 20 de ani și locuiesc în mediul urban. Țările din topul celor mai preferate de către respondenți sunt: Italia (23,3%), Canada (17,4%), Franța (15,1%), Federația Rusă (10,5%), Germania (9,3%), SUA (9,3%), Marea Britanie (3,5%), România, Spania, Israel (2,3% fiecare), Olanda, Portugalia, Bulgaria, Belgia (1,2% fiecare). Țara de destinație este aleasă în baza următoarelor: oportunități mai bune de angajare în câmpul de lucru și salarii mai mari în comparație cu alte

---

¹²⁰ Cheianu D., Migrația Cadrelor Didactice din Moldova, (Chișinău, 2012).

țări (69,8%), prieteni și rude care lucrează în țara dată (46,5%), faptul că vorbesc limba țării date (44,2%), costuri de trai reduse în comparație cu alte țări (24,4%), oportunități mai bune de studii (17,4%).

Tinerii profesori și cercetători cu clarificări înalte tind să migreze spre Canada și SUA.

Vasta majoritate din cei care intenționează să meargă peste hotare frecventează sau intenționează să frecventeze în Moldova cursuri de instruire ca să fie mai bine pregătiți pentru viața peste hotare. Mulți din ei studiază limba țării de destinație, câțiva merg la cursuri de instruire vocațională, iar alții studiază cultura țării de destinație.

După cum au menționat 40 procente din profesorii și cercetătorii care au fost peste hotare, lansarea unei afaceri sau găsierea unui loc de muncă mai bine plătit în alte domenii reprezintă rezultatul experienței acumulate peste hotare, pe când 34,3 procente din respondenți cred că acest fapt se datorează banilor câștigați peste hotare, iar 25,7 procente sunt de părerea că cunoștințele și abilitățile obținute peste hotare au contribuit la faptul dat, 11,4 procente din respondenți – și 5,7 procente cred că acestea se datorează calificărilor obținute.

Migranții reîntorși și reintegrarea acestora pe piața muncii

Migranții reîntorși dispun de un potențial real de a parveni cu contribuții pozitive la dezvoltarea țării lor de origine. Identificarea celor care sunt cointeresați să revină în țara de baștină este foarte importantă pentru a direcționa mai bine acțiunile menite să-i atragă. Din lipsa de sondaje recente, în acest raport se va face referință la studiul realizat în 2007 de Fundația Europeană de Instruire (FEI) și la studiul realizat în 2008 de Biroul Național de Statistică, cu suportul ILO cu privire la migrația forței de muncă.

Un număr vast de respondenți ai sondajului FEI au menționat că au revenit acasă fie pentru a se alătura familiei sau părinților din țara lor de origine, fie din cauza sentimentului de singurătate când se aflau în țara de destinație; 14,6 procente din migrații reîntorși au spus că au câștigat bani suficienți; iar 12,9 procente din cei reveniți acasă s-au întors

deoarece permisele lor de reședință au expirat. Vasta majoritate din cei reîntorși au studii medii profesionale, 12,8 procente au studii superioare și 9,5 procente sunt absolvenți de colegii; 23,8 procente au studii medii mai inferioare, iar 1 procent au absolvit doar patru clase sau mai puțin. Majoritatea din cei reveniți acasă sunt peste 30 de ani și doar o treime au până la 29 de ani.

Migranții bărbați au lucrat mai cu seamă în construcții, pe când femeile migrante au fost implicate în serviciile casnice și comerț. Circa 2/3 de migranți (mai cu seamă femei) s-au ocupat de munci necalificate. De asemenea 2/3 de migranți cu studii superioare au fost angajați drept muncitori necalificați.

În conformitate cu studiul *IASCI și CIVIS din 2010*, atunci când revin acasă, migranții se confruntă cu probleme de reînregistrare generate de lipsa de locuri de muncă și salarii mici. Crearea unei afaceri proprii este dificilă din cauza fondurilor insuficiente și lipsei de informație. În aceste circumstanțe, unii migranți nu au o altă alegere decât cea de a re-emigra.

La moment în Moldova, dâșii nu primesc suportul de care au nevoie, atunci când se reîntorc în țară și astfel impactul lor asupra dezvoltării locale este încă unul limitat. În general, se pare că cea mai bună modalitate de a încuraja migranții să revină acasă ar fi o combinație a unei economii solide, unui mediu favorabil pentru afaceri și a unei politici guvernamentale sensibile și deschise față de necesitățile lor. Ordinea dată de idei ar include și consultanță mai bună cu privire la oportunitățile investiționale și suportul pentru antreprenoriat. Problema cu privire la recunoașterea calificărilor și abilitărilor este foarte importantă. La moment, nu sunt mecanisme în țările de origine pentru recunoașterea calificărilor migranților pe care aceștia le-au obținut peste hotare, cu excepția studiilor superioare în unele cazuri. Modalitatea de validare a calificărilor obținute în afara sistemului oficial de învățământ este o preocupare importantă, deoarece mulți migranți își obțin calificările la locul de muncă.

Studiile și insuficiența și/sau supra-oferta de calificări

După cum se arată în Figura 82, frecventarea diferitor nivele de educație a scăzut în ultimul deceniu:

Figura 82. Frecventarea la diferite nivele de educație, după sexe, 2000–2011

Anul	Studii medii		Medii profesionale		Colegii		Studii superioare	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
2000–2001	315.765	315.498	14.594	8.210	8.515	11.382	34.578	44.504
2005–2006	259.328	259.699	15.885	9.120	12.027	15.033	53.120	73.012
2010–2011	198.911	197.577	14.853	6.566	14.228	17.936	46.611	61.202

Sursa: BNS.

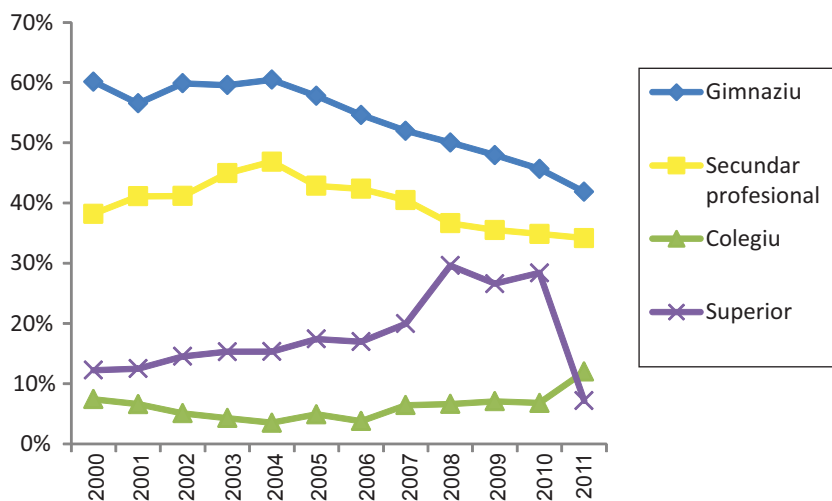
Numărul total de studenți s-a redus în zece ani de la 753.046 până la 557.884, ceea ce reprezintă peste o pătrime din numărul total de studenți. Această reducere este mai impresionantă în ceea ce privesc studiile medii – 37,19 procente (ceea ce se explică prin reducerea populației de vârstă școlară ca impact al scăderii natalității), pe când în studiile post-secundare neuniversitare (+61,86%) și în studiile superioare (+36,33%) se înregistrează o creștere remarcabilă. În ceea ce privește dimensiunea de gen, echilibrul între studenții de genul feminin și masculin s-a păstrat pe parcursul perioadei studiilor generale; participarea femeilor descrește pentru studiile profesionale și se menține la același nivel atât pentru studiile post-secundare neuniversitare și studiile superioare: de ex. în cazul studiilor superioare, cota femeilor a fost de 56,28 procente în 2000 și 56,77 procente în 2010. Este evident că structura în schimbare a înrolării la școală are un impact direct asupra numărului de absolvenți, după cum se arată în Figura 83.

Impactul vizual este mai evident în următoarea figură care ne indică numărul în descreștere de absolvenți ai gimnaziilor și liceelor (8–22%) și un număr impresionant de mare de absolvenți ai studiilor superioare: 12.248 persoane în 2000 până la 28.408 persoane în 2010 (+133%) (Figura 84).

Studiile superioare devin din ce în ce mai relevante pentru piața internă a forței de muncă. Această situație poate fi explicată prin schimbările în cadrul structurii populației ocupate unde în pofida unui deficit evident de lucrători calificați (circa 80% din locurile vacante sunt pentru candidații

cu studii secundar profesionale¹²¹), șansele celor cu studii superioare în obținerea unui loc de muncă sunt mai ridicate. Astfel, tinerii cu studii superioare acceptă să se angajeze în domenii departe de specializarea lor (în special în cazul primului loc de muncă) preponderent datorită lipsei locurilor de muncă vacante domeniului absolvit, precum și lipsei vechimii de muncă solicitate la angajare. Aceleași aspecte sunt relevante pentru migrație, deoarece în multe cazuri într-adevăr are loc o irosire de calificări: un sondaj realizat de FEI în 2007 a arătat că 35,0 procente din migranții reînțorși cu studii superioare au munci în construcții, pe când 28,0 procente au munci în calitate de lucrători casnici.

Figura 83. Dinamica absolvenților pe tipuri de instituții de învățământ, 2000–2011

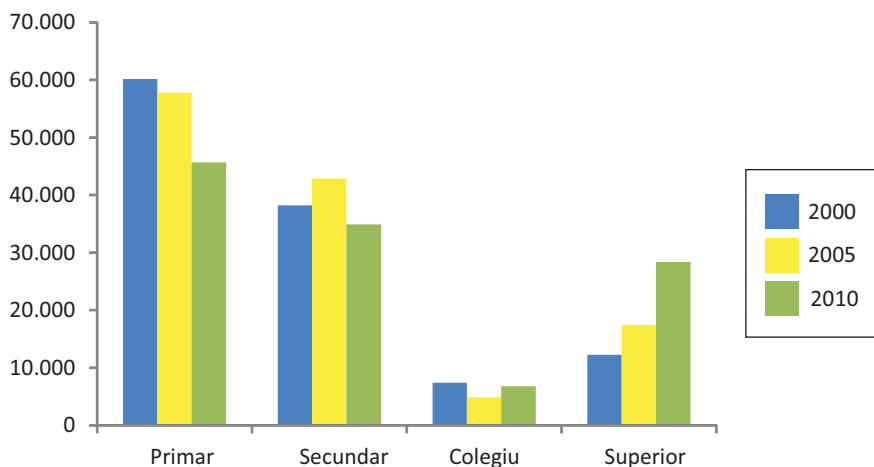
Sursa: BNS.

De menționat că „brain drain” la nivel internațional a fost recunoscută ca o problemă majoră pentru Republica Moldova, fiind și unul dintre indicatorii Forului Economic Mondial pentru măsurarea eficienței pieții muncii. Astfel, Moldova deține un scor de 2 punct pe o scală de la 1 la 7 (unde 1 = cele mai bune persoane pleacă peste hotare în căutarea unor posibilități mai bune de valorificare a propriului capital, și 7 = țara de origine oferă oportunități ridicate pentru valorificarea potențialului uman). Aceasta

¹²¹ Vezi Nr. 33.

înseamnă că piața forței de muncă din Moldova este practic ineficientă din punctul de vedere a valorificării potențialului uman al țării.

Figura 84. Numărul total de absolvenți, 2000–2010

Sursa: BNS.

Odată cu aderarea la Procesul de la Bologna, țara a beneficiat de oportunitatea de a schimba abordarea academică tradițională care se bazează pe aspectul de ofertă, pentru a face legătura eficientă cu o piață a muncii în schimbare și provocatoare. Astfel, este necesar de a realiza prognoze serioase de calificări pe termeni mediu și lung pentru a pregăti studenții de noile calificări. De asemenea, este necesitate de informație profundă și servicii de îndrumare în carieră pentru a spori conștientizarea în rândul studenților cu privire la caracterul ocupațional real al diferitor căi educaționale. Dacă unele subiecte par să fie supra-dimensionate în comparație cu oportunitățile viitoare de informație adecvată aceasta ar putea reduce numărul impresionant de studenți din unele sectoare, cum ar fi 15.186 în 2010 la pedagogie, 21.942 la economie, 11.081 la drept (chiar dacă pentru economie și drept deja s-a produs o reducere drastică în aspectul cererii începând cu anul 2005).

Un alt factor negativ care afectează piața muncii ține de faptul că studiile medii profesionale nu corespund cu cerințele pieții muncii

(FEI, 2009), precum și lipsa unui dialog constructiv între instituțiile de educație profesională și mediul de afaceri¹²².

Figura 85: Absolvenți ai studiilor superioare după grupuri de subiecte, 2010

Subiecte	Primul ciclu	Masterat	Doctorat	Total
Pedagogie	3.100	322	-	3.422
Arte	340	58	-	398
Studii umanitare	848	321	-	1.169
Științe politice	612	286	-	898
Științe sociale	391	166	-	557
Serviciul social	511	56	-	567
Știința comunicării	384	72	-	456
Științe economice	7.319	1.828	-	9.147
Dreptul	3.737	706	-	4.443
Științe naturale	374	123	-	497
Științe exacte	517	167	-	684
Inginerie și activități aferente	1.951	178	-	2.129
Producere și procesare	598	39	-	637
Tehnologia chimică și biotehnologia	120	24	-	144
Arhitectura și construcția	825	26	-	851
Științe agricole	287	32	-	319
Medicina veterinară	10	-	-	10
Medicina	-	-	527	527
Farmaceutica	-	-	81	81
Servicii publice	797	59	-	856
Educația fizică și sport	224	45	-	269
Protecția mediului	0	22	-	22
Serviciile de securitate	229	6	-	235
Servicii militare	90	-	-	90
Total	23.264	4.536	608	28.408

Sursa: BNS.

¹²² VIS, Analiza legăturii dintre educație și migrație (2012). Nepublicat.

Cele menționate mai sus sunt confirmate de următorii indicatori (2010):

- Cota de angajare a celor cu studii medii profesionale este de 24,3 procente și a celor cu studii medii generale de 20,7 procente;
- O majoritate impunătoare de șomeri înregistrați este reprezentată de cei care sunt în căutarea unui loc de muncă cu studii medii (generale, profesionale sau specializate) de 61,8 procente, urmați de cei cu studii superioare – 19,8 procente. Cei cu studii primare sau fără studii sunt în număr de doar 200 persoane din numărul total de 92.100, sau 0,2 procente;
- Circa 80 procente din populația inactivă este reprezentată de persoane cu studii medii (gimnaziu, studii medii generale, specializate și profesionale), cei cu studii superioare reprezintă 8,8 procente și cei cu studii primare sau fără studii 11,6 procente.

Situația este și mai complexă din cauza faptului că există posturi vacante care nu sunt suplinite de șomeri. Adițional la salariile mici, condițiile proaste de muncă și salariile mai mari de rezervă induse de remitențe, un element decisiv este și nepotrivirea între cerere și ofertă. Problema dată este una majoră oriunde, însă se pare că inițiativele întreprinse de autoritățile moldovenești merg în direcția corectă pentru a soluționa problema.

B4. Migrația și dezvoltarea socială

Efectul cumulativ al costurilor sociale ale tranziției de după independență au contribuit la apariția unei serii întregi de probleme cu care societatea moldovenească a fost impusă de a se confrunta. Astfel, creșterea șomajului, reducerea oportunităților economice și explozia sărăciei (care a plasat în anul 1999 circa 80% din populație sub pragul sărăciei absolute și 20 procente sub pragul sărăciei extreme¹²³), declanșarea proceselor migratorii și reducerea accesului la o serie întreagă de servicii sociale în paralel cu degradarea calității acestora, au influențat asupra evoluției indicatorilor dezvoltării umane a republicii.

---

¹²³ PNUD, Buna guvernare și dezvoltarea umană. Raport de dezvoltare umană pentru Moldova (RM, 2003).

Potrivit clasamentului ONU, în prezent Republica Moldova este caracterizată ca o țară cu un nivel de dezvoltare umană medie, iar pe parcursul ultimilor 15 ani aceasta s-a deplasat de pe locul 81 în 1995 (locul 102 în 2000 și locul 115 în 2005¹²⁴) spre locul 99 în 2010 în lista celor 166 de state incluse în clasament. Din fostele țări ale URSS, Moldova este urmată doar de Uzbekistan (locul 102), Kîrgîzstan (109) și Tadjikistan (locul 112)¹²⁵. Însăși valoarea cumulativă a IDU pentru Moldova în anul 2010 a constituit 0,644, fiind în creștere cu 0,013 unități față de anul 2005 (Figura 86).

Datele mai multor studii arată că, peste 70 procente din factorii care impulsionază migrația sunt cei de natură economică, sărăcia ca fenomen social este principalul determinat în acest context¹²⁶. Conform datelor BNS CBGC, în anul 2010, circa 22 procente din gospodăriile casnice din Republica Moldova trăiau sub pragul sărăciei absolute, iar 30,4 procente din gospodării sub pragul sărăciei relative. Cu toate că la nivel național sărăcia prezintă tendințe de descreștere, reducându-se în raport cu anul 2006 cu 8,3 p.p pentru sărăcia absolută și cu 1,1 p.p. pentru cea relativă, mediul rural continuă a fi cel mai afectat concentrând circa 80 procente din gospodăriile sărace din țară¹²⁷. În anul 2010 rata sărăciei în mediul rural a constituit 30,3 procente fiind cu circa 20 p.p. mai înaltă față de mediul urban.

În structura populației sărace predomină:

- i. persoanele ocupate în agricultură (salariații în sectorul agricol circa 45% și lucrătorii pe cont propriu în agricultură – 36,5%);
- ii. familiile cu copii sub 18 ani, în special cele cu 3 și mai mulți copii cu o incidență a sărăciei de circa 39 procente; și
- iii. gospodăriile vârstnice alcătuite din persoanele singuratice sau cupluri fără copii.

Este observat și un nivel destul de ridicat al sărăciei pentru grupul "Alte gospodării cu copii"¹²⁸, care constituie 28,5 procente în totalul populației sărace. (Tabelul 43)

¹²⁴ PNUD, Raportul Național de Dezvoltare Umană. Calitatea creșterii economice și impactul asupra dezvoltării umane (RM, 2006).

¹²⁵ PNUD, Bunăstarea reală a națiunilor: căi spre dezvoltarea umană, Raportul de Dezvoltare Umană 2010—ediția aniversară 20 (New York, 2011).

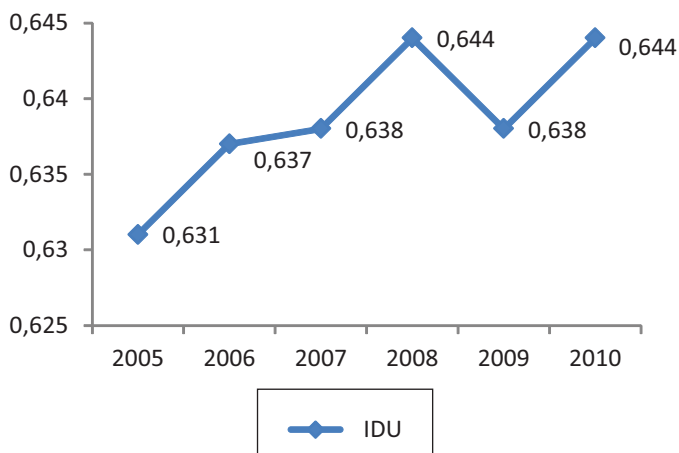
¹²⁶ Fundația Europeană de Instruire, Contribuția dezvoltării resurselor umane la politicile de migrație în Moldova (Turin, 2008).

¹²⁷ Mec, Notă privind sărăcia în Republica Moldova în anul 2010 (Chișinău, 2011).

¹²⁸ Grupul "alte gospodării cu copii" include gospodăriile în care copiii sunt îngrijiți de alte persoane decât părinții.

De menționat că, dacă în primul caz persoanele cu venituri din agricultură reprezintă o sursă a migrației, atunci în cel de-al doilea caz, copii și vârstnicii reprezintă populația neimplicată în migrație dependentă de resursele externe. Astfel, proporția copiilor sub vârsta de 18 ani care trăiau în gospodării sub pragul sărăciei în anul 2010 a constituit 24,2 procente, 33 procente dintre aceștia provenind din mediul rural (Tabelul 44 și Figura 87). Totodată ponderea vârstnicilor care se aflau sub pragul sărăciei a constituit 21,3 procente, rata sărăciei fiind în creștere pe măsura înaintării în vârstă a capului gospodăriei. Astfel, pentru grupul de persoane conduse de vârstnici de 75 ani incidența sărăciei de 37,7 procente dublându-se în raport cu momentul pensionării¹²⁹.

Figura 86. Dezvoltarea Umană în Moldova, 2005–2010

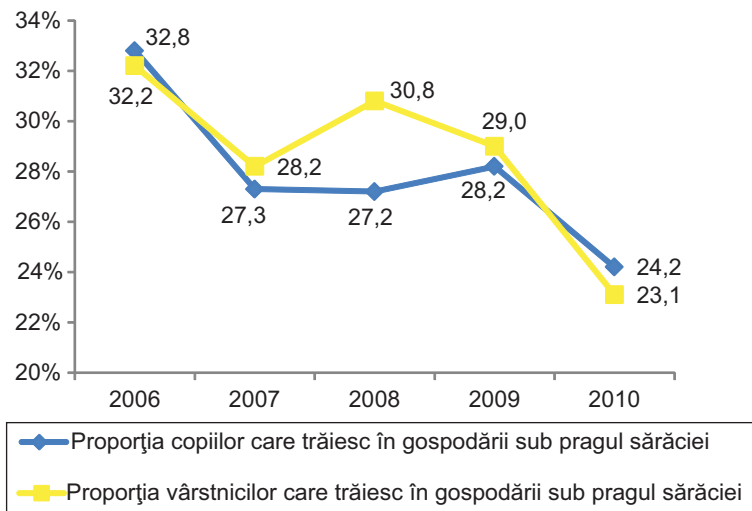

Sursa: Statisticile PNUD.

În cadrul structurii veniturilor gospodăriilor sărace predomină veniturile din activitatea pe cont propriu în agricultură (36,5%), prestațiile sociale (28,4%) și alte venituri, inclusiv remitențele (21,5%). Veniturile din activitatea salariată și cele din activitate pe cont propriu în sectorul neagrícola formează doar în proporție de 15,5 procente și 12 procente veniturile gospodăriilor sărace.

¹²⁹ UNDESA și UNFPA, Îmbătrânirea populației în Republica Moldova (Chișinău, 2011).

Figura 87. Ponderea copiilor și vârstnicilor care trăiesc sub incidența sărăciei, 2006–2010

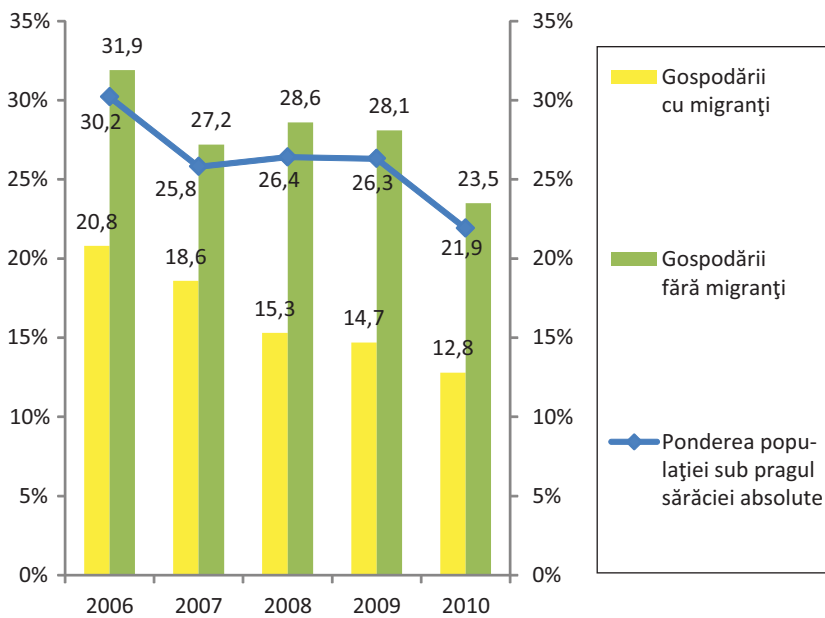
Sursa: BNS.

Remitențele joacă un rol semnificativ asupra reducerii sărăciei gospodăriilor casnice. În anul 2010, acestea au reprezentat circa 17 procente în veniturile gospodăriilor casnice, deținând o pondere de 8 procente în veniturile gospodăriilor sărace. Datele statistice arată că, în cazul în care gospodăriile casnice nu ar primi remitențe, circa 13 procente dintre acestea s-ar plasa sub pragul sărăciei, în mediul rural ponderea acestora ar fi cu circa 6,8 p.p. mai mare comparativ cu mediul rural și ar reprezenta 15,7 procente. Totodată proporția gospodăriilor cu migranți care trăiesc sub pragul sărăciei este în jumătate mai mică față de gospodăriile fără migranți și constituie 12,8 procente (Figura 88).

Cheltuielile gospodăriilor casnice sunt în proporție de circa 41 procente orientate spre consumul alimentar, fiind urmate de întreținerea locuinței (17,8%) și încălțăminte și îmbrăcăminte (10,8%)¹³⁰. Ponderea celei mai sărace chintile în consumul național reprezintă 8,1 procente (Tabelul 45).

¹³⁰ BNS, Aspecte privind nivelul de trai al populației în 2010 (Chișinău, 2011).

Figura 88. Rata sărăciei în gospodăriile cu migranți versus cele fără migranți, 2006–2010

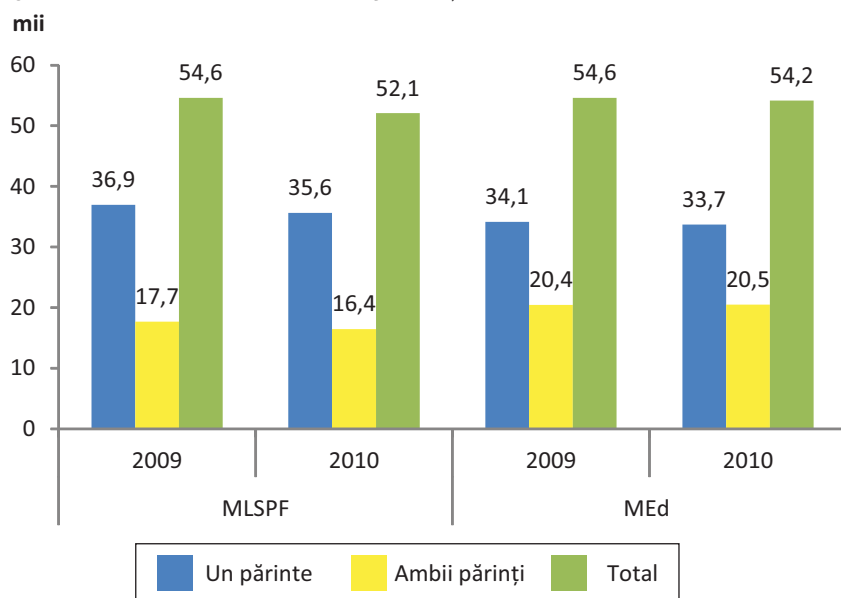
Sursa: BNS

Migrația reduce sărăcia, însă generează efectele sociale puternice asupra copiilor și vârstnicilor. Conform datelor BNS CBGC, în anul 2010, numărul gospodăriilor cu membri peste hotare a constituit 237.600, acestea reprezentând 18,8 procente în totalul gospodăriilor casnice. Datele statistice reflectă că procesele migratorii și-au redus din intensitate, anual numărul de gospodării cu membri implicați în migrație fiind în descreștere. Cu toate că, în anul 2010 numărul de gospodării cu migranți a reprezentat o creștere cu 2,7 procente, diferența față de anul 2005 a constituit 21,4 procente. De menționat că, peste 53 procente în totalul gospodăriilor cu membri migranți, le revine gospodăriilor cu copii, ponderea acestora în cadrul gospodăriilor casnice cu copii fiind de 26,3 procente (Tabelul 46).

În prezent la nivel național nu există o cifră exactă a numărului de copii rămași fără grija părintească în urma migrației, numărul estimativ al acestora în cadrul cercetărilor variind între 90 și 100 mii. Pentru a fi

cunoscută situația la acest subiect, începând cu anul 2010, BNS a introdus o nouă formă de raportare, datele fiind colectate de la Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, care reprezintă autoritatea cu competențe în protecția copilului aflat în dificultate. Astfel, conform datelor prezentate, către finele anului 2010, peste 52 mii de copii în vârstă de până la 18 ani aveau părinți plecați peste hotare, aceștia reprezentând circa 12,3 procente în numărul total al copiilor din țară. Astfel, circa 35,6 mii au un părinte plecat, iar circa 16,4 mii au ambii/sau singurul părinte plecați (Tabelul 47 și Figura 89). În raport cu anul precedent, numărul copiilor cu părinți plecați a diminuat cu 4,6 procente, a celor cu un singur părinte plecat cu 3,5 procente, iar a celor cu ambii părinți cu 6,9 procente.

Figura 89. Numărul copiilor cu părinți plecați peste hotare, 2009–2010

Sursa: MMPSF și MEd.

De menționat că aceste cifre diferă de cele prezentate de către MEd care pentru aceeași perioadă raportează un număr de 54 de mii de copii cu părinți plecați, din care circa 33,7 mii cu un părinte plecat și 20,5 mii cu ambii părinți plecați. Această cifră însă nu influențează asupra tendințelor în acest domeniu. Totodată este necesar de menționat că datele Ministerului Afacerilor Interne, care monitorizează evoluția anuală

a delincvenței juvenile, raportează pentru anul 2010, o cifră de 29.681 copii, fără îngrijirea ambilor părinți, ultimii fiind plecați la muncă peste hotare¹³¹.

Studiile arată că situația copiilor rămași fără îngrijire și dragoste părintească este percepută de către 45,7 procente din populație ca fiind cea mai gravă problemă cauzată de emigrație, urmată de exodul de tineri (29,5%) și de persoane calificate (brain drain) – 15,6 procente.¹³²

Migrația influențează stările emoționale din viața familiei și rolurile în cadrul acesteia, afectând direct dezvoltarea socială a copiilor.

Absența părinților din familie lipsește copilul de atașament, afecțiune, ajutor, îndrumare și condiționează carențe în formarea identității de sine a copilului.¹³³ Majoritatea copiilor lăsați fără îngrijire părintească au aproximativ vârsta de 10 ani sau mai mult, fiind preponderent supravegheați de rude, însă există și copii lăsați în grija cunoștințelor sau chiar fără un adult în casă. Calitatea relației cu îngrijitorii în unele cazuri este o problemă. Unii copii refuză să recunoască autoritatea acestora și demonstrează o atitudine negativă față de aceștia, când îi consideră prea severi. Bani trimiși copiilor de către părinți, de asemenea, reprezintă temeii pentru apariția tensiunilor, în special atunci când copiii nu sânt implicați în deciziile cu privire la administrarea banilor. Totodată, majoritatea copiilor cu părinți migranți își asociază viitorul cu viața alături de familie în străinătate și intenționează să plece din țară¹³⁴.

Migrației a produs efecte sociale și asupra populației vârstnice, mai afectată fiind cea din mediul rural. În lipsa suportului din partea copiilor și rudelor, vârstnicii au fost impuși de a se descurca pe cont propriu în activitățile menajului. Totodată aceștia au fost impuși de

---

¹³¹ MAI, Nota Informativă cu privire la starea delincvenței juvenile și activitatea serviciilor minori a subdiviziunilor teritoriale în perioada 12 luni ale anului 2010. Disponibil pe: <http://www.mai.md/node/7007> (accesat la data de 11 iunie 2012).

¹³² Studiu OIM și CBS-AXA, Gestionarea finanțelor de către gospodăriile casnice (Chișinău, 2008). Volumul eșantionului de 1953 persoane, perioada de culegere a datelor: 22 iulie–12 august 2008).

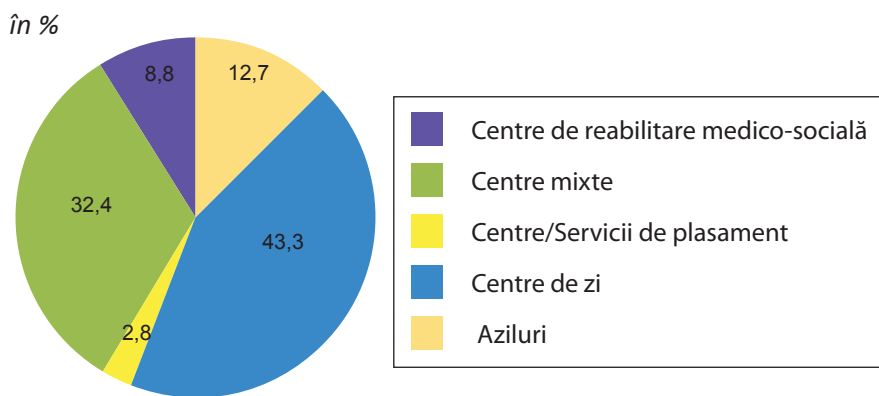
¹³³ OIM, Necesitățile specifice ale copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijirea membrilor de familie plecați la muncă peste hotare (Chișinău, Misiunea OIM în Moldova).

¹³⁴ UNICEF și CBS-AXA, Impactul migrației și Remitențelor asupra Comunităților, Familiilor și a Copiilor (Chișinău, 2006). Disponibil pe: www.unicef.org/moldova/ro/2006_005_The_Impact_of_Migration_and_Remittances_on_Communities_Families_and_Children_in_Moldova.pdf

preluarea și roluri sociale suplimentare precum sunt acelea de îngrijitori asupra copiilor părinților migrați. Astfel, în circa 91 procente din cazurile când ambii părinți sunt plecați, vârstnicii suplinesc funcțiile acestora, iar când doar un singur părinte este plecat celălalt rămânând în țară, aceste funcții sunt preluate în circa 36 procente din cazuri. De menționat că, vârstnicii suplinesc părinții, inclusiv și *“de jure”*, tutela sau curatela asupra copiilor aceasta fiind preluată în 34,7 procente din gospodăriile cu membri implicați în migrație¹³⁵.

Migrația copiilor, singurătatea și necesitatea de ajutor îi determină pe vârstnici să apeleze pentru servicii sociale. Astfel, în anul 2010, vârstnicii au reprezentat 43,3 procente din beneficiarii Centrelor de zi, 32,4 procente din beneficiarii Centrelor mixte și 12,7 procente din beneficiarii azilurilor comunitare. (Tabelul 48 și Figura 90) Totodată, numărul vârstnicilor singuratici beneficiari ai serviciilor îngrijire socială la domiciliu a depășit 25 mii, înregistrând o creștere în raport cu anul 2005 de circa 3,9 procente, cererea pentru aceste servicii în continuare depășind oferta aproximativ de 2 ori¹³⁶.

Figura 90. Proporția vârstnicilor care beneficiază de servicii sociale pe tipurile serviciilor

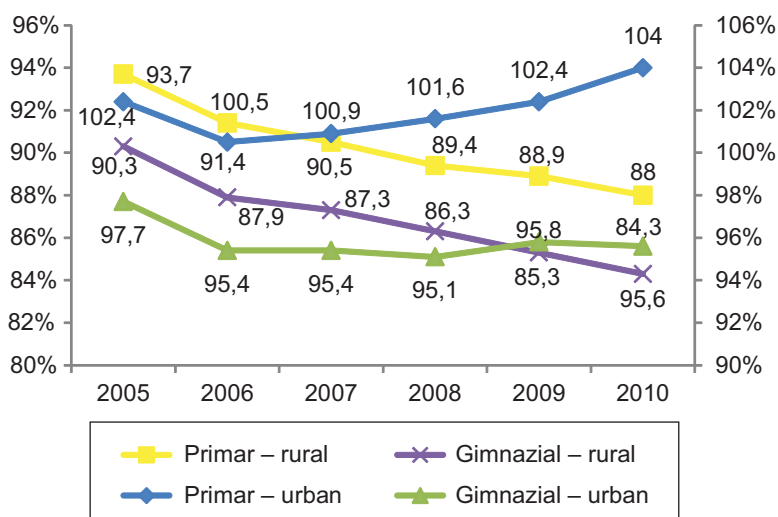
Sursa: MMPSF RSA, 2010.

¹³⁵ HelpAgeInternational/UNICEF, Lăsați în urma migrației: efectele migrației asupra persoanelor în etate și copiilor din Moldova (Chișinău, 2010).

¹³⁶ Vezi Nr. 40. Calculele autorilor.

Migrația influențează integrarea în educație, precum și viziunile privind oportunitatea acesteia. Datele statistice arată că în paralel cu micșorarea numărului populației de vârstă școlară¹³⁷, sunt în diminuare și ratele de cuprindere în învățământul general obligatoriu prezentând decalaje semnificative dintre mediul urban și cel rural. În anul 2010 rata brută de înrolare în învățământul primar în mediul rural a constituit 88 procente aceasta fiind cu 16 p.p. mai joasă față de mediul urban, iar comparativ cu anul 2005 acesta reducându-se cu 5,7 p.p. Dacă în mediul rural rata brută de înrolare prezintă tendințe descrescânde, atunci în mediul urban aceasta este în ascendență, reprezentând o diferență de 1,6 p.p. față de anul 2005. Rata de înrolare în învățământul gimnazial în mediul rural în anul 2010 a reprezentat 84,3 procente, fiind cu 11,3 p.p. mai scăzută față de mediul urban, în raport cu anul 2005 aceasta s-a redus cu 6 p.p. (Tabelul 49 și Figura 91).

Figura 91. Ratele brute de înrolare în învățământul primar și gimnazial pe medii de reședință, 2005–2010

Sursa: BNS.

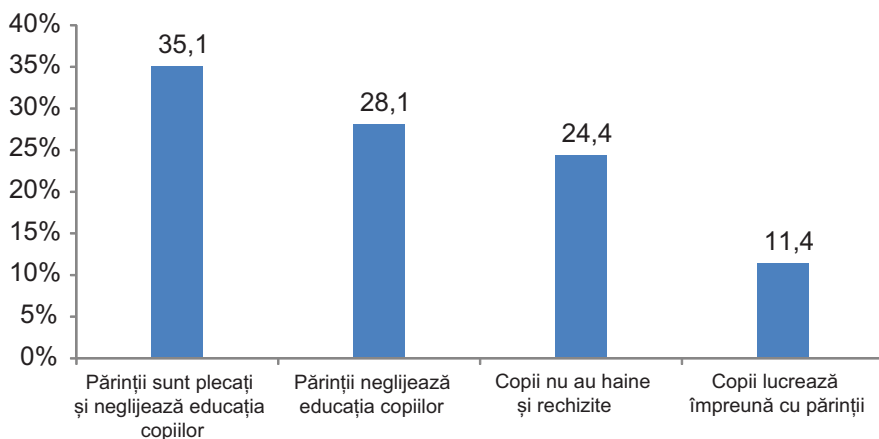
De menționat că cauzele ne-școlarizării, în special în regiunile rurale din Moldova, sunt legate de nivelul redus al bunăstării, lipsa veniturilor

¹³⁷ Cu 28,8 procente în raport cu anul 2005. Calculele autorilor în baza datelor BNS.

și/sau absența (migrația) părinților, ultima reprezentând aproape 35 procente în totalul cauzelor (Figura 92).

Figura 92. Cauzele neșcolarizării copiilor din zonele rurale (%)

Sursa: Institutul de Științe ale Educației, 2007.

Integrarea școlară a Romilor este un caz mai specific, dat fiind faptul că ei, de obicei, pleacă peste hotare pentru anumite perioade cu întreaga familie, inclusiv copiii. În mare parte aceștia nu-și dau copii la școală în țara gazdă, școlarizarea copiilor fiind o problemă. Astfel, fiecare al cincilea rom nu poate să scrie și nici să citească; trei din zece romi dispun cel mult de studii primare și alți trei (din zece) au doar studii medii (inclusiv studii incomplete sau studii profesionale)¹³⁸.

Migrația contribuie la reducerea performanțelor școlare. Evident, lipsa unuia sau a ambilor părinți reprezintă o provocare de ordin psihologic pentru copiii respectivi. În lipsa părinților mulți copii de migranți au responsabilitatea de a menține gospodăria, iar la aceste ocupații se adaugă obligația de a frecventa școala și a face temele pentru acasă. Astfel, supraîncărcarea cu activitățile menajului, precum și lipsa unei supravegheri și suport din partea părinților conduce la reducerea performanțelor școlare, neatractivitatea studiilor, absenteism școlar și abandon școlar¹³⁹.

¹³⁸ PNUD, Romii în Republica Moldova (Chișinău, 2007).

¹³⁹ UNICEF, Situația copiilor rămași fără îngrijirea părintească în urma migrației (2006).

Totodată datele studiilor arată că mediul școlar (calitatea echipamentelor școlare și a programelor, laboratoarele, materialele didactice, manualele), caracteristicile cadrelor didactice (studii, vechimea, calificările) nu au o influență semnificativă asupra reușitei școlare a copiilor cu părinții aflați la muncă peste hotare, atâ timp cât toți copiii din comunitate merg la aceeași instituție școlară. Ceea ce afectează acest proces este atitudinea și implicarea cadrelor didactice, precum și a colegilor de clasă ai acestor copii rezultând în frustrări¹⁴⁰.

Migrația determină noi modele de comportament care sunt urmate de copiii migranților. Conform datelor BNS rata de părăsire timpurie a sistemului educațional de către tineri în vârstă de 15–19 ani reprezintă circa 20 procente, iar cea a tinerilor în vârste cuprinse între 20–24 ani – circa 60 procente. Principalii factori care contribuie la părăsirea sistemului educațional de către tineri sunt:

- i. dificultățile în finanțarea studiilor – 28 procente;
- ii. dorința de a munci – 23,1 procente; și
- iii. plecarea la muncă peste hotare – 20,4 procente¹⁴¹.

Mulți dintre tineri nici nu încearcă la absolvire să găsească un loc de muncă în Republica Moldova, dar se orientează să plece în țările în care deja se află părinții lor.¹⁴² Datele statistice arată că ponderea tinerilor care au părăsit sistemul educațional pentru că doresc să plece peste hotare în căutarea unui loc de muncă este în creștere. Dacă în perioada anilor 2000–2004 doar 13,8 procente doreau să plece din țară în căutarea unui loc de muncă, atunci în perioada de 2007–2009 cota acestora a crescut până la 20,4 procente¹⁴³.

Un factor important care explică părăsirea timpurie a sistemului educațional este nivelul de instruire al părinților formează și transmit atitudinile și valorile educaționale. Astfel, nivelul educațional al părinților într-o anumită măsură garantează că copiilor vor avea același nivel educațional.

---

¹⁴⁰ Vezi Nr. 133

¹⁴¹ BNS, Intrarea tinerilor pe piața muncii (Chișinău, 2010).

¹⁴² G. Mocanu et al., 100 cele mai presante probleme ale Republicii Moldova în 2007 (Chișinău, IDIS "Viitorul", 2009).

¹⁴³ Vezi Nr. 141.

O problemă în sensul transmiterii valorilor și atitudinilor referitor la oportunitatea educației o reprezintă nu doar nivelul de cunoștințe ale părinților, dar și tendințele migratorii ale acestora. Astfel, în familiile unde unul sau ambii părinți sunt migranți riscul părăsirii timpuriu al sistemului de învățământ în scopul plecării la muncă peste hotare al tinerilor este aproape de două ori mai mare decât în cazul familiilor fără migranți. Mult mai pronunțată această tendință este înregistrată pentru gospodăriile unde membrii migranți au nivel de educație mediu general sau de specialitate, diferențele înregistrate fiind de circa 16,4 p.p. pentru ambii părinți. Pentru migranții cu studii superioare aceste diferențe fiind de circa 18,9 p.p. pentru mamele plecate și de 8,1 p.p. pentru tații plecați, ceea ce încă o dată confirmă asupra rolului sporit al mamei în educația copiilor și formarea atitudinilor față de viață (Figura 93).

Migrația și investițiile în capitalul uman. Conform datelor BNS, în anul 2010, cheltuielile pentru educație au constituit 1,3 procente în totalul cheltuielilor gospodăriilor casnice. Cel mai mult pentru educație cheltuiesc alte gospodării fără copii – 2,7 procente, fiind urmate de părinții singuri cu copii – 2,3 procente și alte gospodării cu copii – 1,3 procente. Cercetările în domeniu arată că, unul dintre obiectivele remiterilor și priorităților de economisire a migranților este educația. Migranții trimit bani în țară pentru a finanța studiile copiilor lor, educația fraților/surorilor lor, sau economisesc pentru propriile studii. Costul taxei de studii universitare crește în fiecare an, ajungând la sume pe care multe familii nu și le pot permite fără sprijinul financiar din afara țării¹⁴⁴.

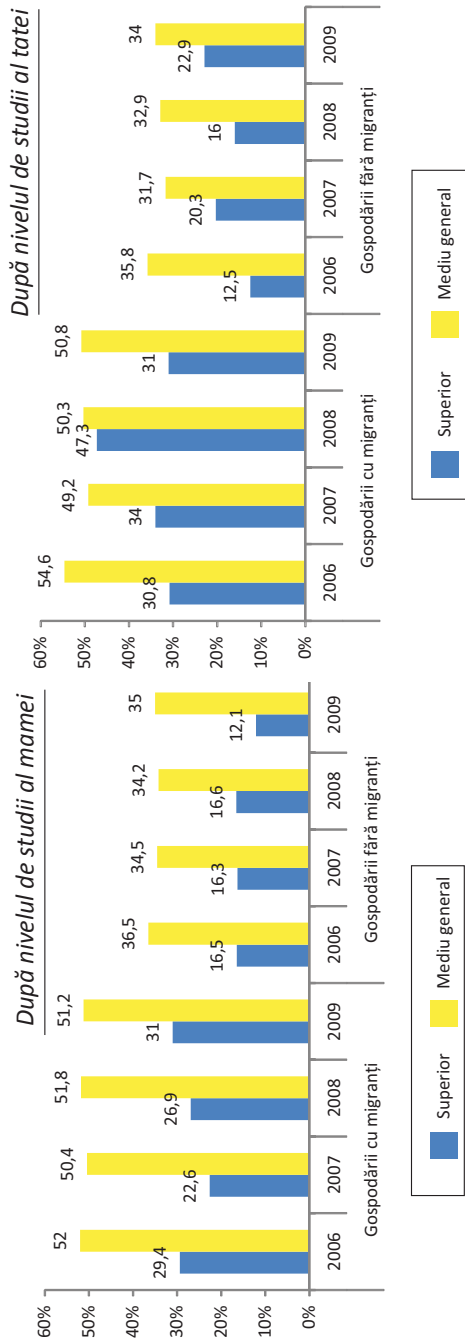
Copiii migraților, în special din mediul urban, au acces la studii și activități extra-curriculare. Inclusiv, șansele acestora de a cumpăra un calculator și de a avea conexiune la internet acasă sunt mai ridicate, comparativ cu restul copiilor.

Totodată, familiile beneficiare de remitențe frecvent optează pentru copiii lor încadrarea în educație la un nivel educațional mediu profesional sau superior, comparativ cu familiile care nu primesc bani de peste hotare (57,9% versus 29,7%). Circa 2/3 dintre studenți/absolvenți au avut posibilitatea de a studia la facultate datorită transferurilor de peste hotare, iar 50,5 procente dintre persoanele care nu primesc bani de peste hotare

---

¹⁴⁴ Vezi Nr. 83.

Figura 93. Migrația și excluziunea intergenerațională de la educație a tinerilor, 2006–2009

Sursa: BNS/CBGC, datele pentru anul 2009. Calculele autorilor.

au optat pentru studii profesionale din motivul imposibilității acoperirii costurilor necesare pentru educația superioară¹⁴⁵.

Unii părinți finanțează migrația copiilor lor, pentru ca aceștia să învețe și să acumuleze experiență peste hotare. Conform datelor MEd în anul 2010 circa 4 mii de moldoveni învățau peste hotare, circa 90 procente dintre aceștia învățau în România. Totodată cercetările arată că cifra estimativă a celor care învață peste hotare este cu mult mai mare, o bună parte dintre aceștia reușind individual să se conecteze la sistemul de învățământ al țărilor gazdă. În anul 2006 numărul acestora a constituit circa 9 mii de persoane.¹⁴⁶ De menționat că, mulți tineri până la absolvire reușesc să se integreze în țările gazdă așa că foarte puțin dintre aceștia revin înapoi în Republica Moldova. Totodată acești tineri reprezintă o resursă care ar trebui explorată pentru a fi valorificată în viitor.

Asigurarea garanțiilor și accesul migranților la sistemul de protecție socială. Asigurarea garanțiilor sociale minime pentru lucrătorii migranți și familiile lor reprezintă o prioritate în cadrul politicii sociale a Republicii Moldova. Primele acorduri bilaterale în domeniul asigurării cu pensii a lucrătorilor migranți au fost semnate în a doua jumătate a anilor 90 ai secolului trecut cu cinci principale țări de destinație pentru migrații din Moldova precum: Federația Rusă, Ucraina, Belarus, Uzbekistan și Azerbaidjan. De menționat că, acordurile date se aplică în baza principiului *teritorialității*¹⁴⁷ care, datorită realităților economice din ultimii 15 ani și-a pierdut actualitatea și a impus demararea procedurilor de revizuire a acestora și de negociere a celor noi bazate pe principiul *proporționalității și a exportului de prestații*.

În perioada 2008–2012, șapte acorduri bilaterale au fost semnate cu Bulgaria (decembrie 2008), Portugalia (februarie 2008), România (aprilie 2010), Luxemburg (iunie 2010), Austria (septembrie 2011), Estonia (octombrie 2011) și Cehia (noiembrie 2011). De asemenea, au avut loc negocieri pe marginea proiectului de acord în domeniul securității sociale între Republica Moldova și următoarele state: Polonia, Ungaria, Belgia și

¹⁴⁵ Vezi Nr. 122.

¹⁴⁶ Vezi Nr. 23.

¹⁴⁷ Principiul teritorialității presupune că pensiile se stabilesc și se achită de către statul pe teritoriul căruia persoana domiciliază, indiferent de faptul contribuției la sistemul public de asigurări sociale al statului de reședință.

Lituania. Mai mult, o serie de alte state au exprimat disponibilitatea de a reglementa relațiile în domeniul asigurărilor sociale: Letonia, Spania, Israel, Franța.

De menționat că, însăși sistemul public de asigurări sociale al Republicii Moldova nu deține careva condiții avantajoase pentru migranți și familiile acestora. Accesul în cadrul acestuia se face în baza respectării condițiilor generale, adică contribuții de asigurări sociale.

Majoritatea migranților care muncesc peste hotare nu participă sistemul public de asigurări sociale, aceasta generând sporirea presiunii asupra populației ocupate în economie, dar și subminând durabilitatea financiară sistemului asigurărilor sociale. Actualii migranți fiind potențiali solicitanți de alocații sociale de stat (prestații cu caracter de ajutor social asemănător pensiilor sociale) mărimile cărora în anul 2010 au fost de circa 9 ori mai mic decât mărimea medie a pensiilor pentru limita de vârstă¹⁴⁸.

Cu toate că începând cu anul 2006, sistemul de asigurări sociale de stat oferă opțiunea asigurării individuale¹⁴⁹ prin încheierea unui contract în acest sens cu Casa Națională de Asigurări Sociale, pentru obținerea unei pensii minime în condiții generale, puțini migranți accesează această oportunitate. La finele anului 2009, din totalul persoanelor asigurate individual în sistemul public de asigurări sociale, doar circa 300 persoane au reprezentat migranții. Motivele principale sunt:

- i. structura solidară a sistemului și lipsa pilonului cumulativ, ceea ce descurajează contribuabilii;
- ii. opțiunea restrânsă a riscurilor sociale care pot fi asigurate fiind incluse doar bătrânețea și decesul; și
- iii. mărimea mică a pensiei minime care poate fi obținută care, spre exemplu în anul 2010 a constituit 50,2 procente din minimumul de existență pentru pensionari.

În ceea ce privește accesul migranților și familiilor acestora la asistența socială bănească, studiile în domeniu arată că, că situația familiilor cu migranți sezonieri este confuză atunci când este vorba de a-i include sau nu pe aceștia sub acoperirea prestației pentru sărăcie denumită

---

¹⁴⁸ Vezi Nr. 40. Calculele autorilor.

¹⁴⁹ Art.2 modificat prin LP399-XVI din 14 decembrie 2006, MO39-42/23.03.07 art.169.

”Ajutorul Social”. În prezent sistemul național de asistență socială nu deține un mecanism de monitorizare sigură a veniturilor gospodăriilor, situația se complică și mai mult în cazul gospodăriilor cu membri migranți. Cu toate că accesul la suportul bănesc de stat se bazează pe autodeclararea veniturilor și a condițiilor ce intervin în schimbarea acestora, fiind aplicate penalizări în cazul neanunțării, puține gospodării fac acest lucru. Majoritatea acestor cazuri sunt denunțate de către vecini. Un alt aspect al problemei este sistarea automată a prestației date atunci când gospodăria declară migrația unor membri, chiar dacă aceștia nu trimit remitențe acasă.¹⁵⁰

Migranții moldoveni manifestă un nivel înalt de coeziune socială.

Capitalul social și ajutorul reciproc între migranți, precum și între migranți și comunitățile de baștină, joacă un rol important la orice etapă a experienței/ciclului de migrație moldovenească de planificare înainte de plecare până la întoarcerea eventuală și reintegrare. Aceste rețele sociale joacă un rol crucial în asistarea migranților moldoveni să gestioneze riscurile legate de migrație, să micșoreze costurile financiare aferente și să sporească câștigurile. Datele cercetărilor sociologice arată că încă de la etapa de pregătire pentru plecare, 4 din 5 migranți moldoveni apelează la rude pentru a-i ajuta să emigreze, iar 70 procente din migranți își aleg destinațiile pentru că deja au contacte sociale sau chiar un loc de muncă garantat¹⁵¹. Totodată, 70 procente dintre migranți se află peste hotare împreună cu rudele sau prietenii.

Migranții moldoveni păstrează nivele puternice de contact la locul migrației, precum și legăturile cu comunitățile lor de baștină. Acesta este un factor important pentru schimbul de informații și susținere cu privire la condițiile economice și sociale atât în locul de migrație, cât și în Moldova. Astfel, circa 40 procente dintre migranții moldoveni se întâlnesc săptămânal în locuri publice, iar 66 procente își fac vizite reciproce la domiciliu o dată în lună. Cu familiile și prietenii din Moldova migranții comunică prin telefon (94% săptămânal), Internet (40% săptămânal) sau SMS (37% săptămânal), iar 9 din 10 migranți vizitează regulat (anual) Moldova. Migranții din CSI vizitează Moldova mai des în aprilie și ianuarie, în timp ce migranții din regiunea UE vin mai des acasă în lunile august și decembrie.

¹⁵⁰ UNICEF, Impactul prestațiilor sociale asupra familiilor cu copii, în contextul trecerii de la un sistem bazat pe categorii, la unul bazat pe testarea veniturilor (2011).

¹⁵¹ OIM, Migrația în Moldova: profil de țară (Geneva, 2008).

Deși migranții moldoveni dețin un puternic capital social orizontal, acest lucru nu este valabil și pentru capitalul social structural (adică organizații și rețele formale care promovează acțiuni comune). Chiar dacă există asociații ale migranților și organizații de diaspora, importanța și rolul lor pentru comunitățile de migranți și familiile lor pare a fi extrem de limitat. Rezultatele sondajului arată că doar 4,6 procente dintre migranți consideră aceste asociații drept “surse de informare de încredere”.¹⁵²

B5. Migrația și sănătatea

Realizarea unui nivel ridicat de sănătate, prevenirea riscurilor de sănătate, inclusiv celor asociate migrației, precum și distribuirea echitabilă a serviciilor de asistență medicală către populație, reprezintă scopul primordial al unui sistem sanitar. În Republica Moldova fenomenul migrației a generat nu doar un puternic impact asupra dezvoltării sociale și economice, acesta a influențat semnificativ evoluția indicatorilor sănătății populației, inclusiv capacitatea și sustenabilitatea sistemului național de sănătate.

La baza organizării sistemului național de sănătate al Republicii Moldova stau *asigurările obligatorii de asistență medicală* care au fost introduse în anul 2004, reprezentând cea de-a doua etapă a procesului de reformare a sistemului de sănătate inițiată la mijlocul anilor 90 când sistemul moștenit Semashko a cedat imperativelor tranziției¹⁵³. După modul de colectare a resurselor, mecanismul de finanțare a sistemului de sănătate el este caracterizat ca unul de tip “mixt”. Astfel, resursele sunt colectate din:

- i. contribuțiile medicale obligatorii achitate de asigurat și asigurator;
- ii. impozitele directe și indirecte;
- iii. primele private de asigurări medicale; și
- iv. plățile directe a serviciilor medicale de către consumatori¹⁵⁴.

De menționat că, cu toate că introducerea asigurărilor obligatorii de sănătate a avut un impact pozitiv asupra revitalizării sistemului și facilitării accesului la serviciile medicale a populației social-vulnerabile, pe lângă

---

¹⁵² Vezi Nr. 84

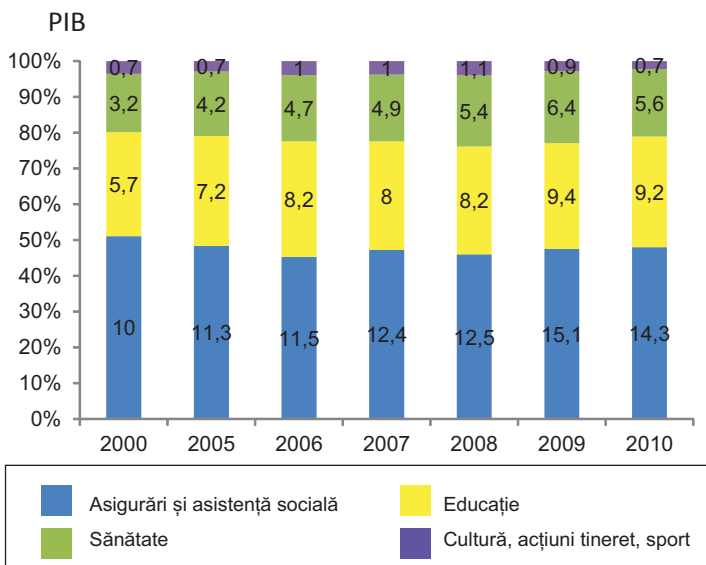
¹⁵³ Comisia Europeană, Direcția Generală pentru Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune, Studiu cu privire la protecția socială și incluziunea socială în Moldova (2010).

¹⁵⁴ Vezi Nr. 115.

avantaje au apărut și o serie de deficiențe care justifică necesitatea de adaptare continuă a sistemului la noile evoluții economice¹⁵⁵.

Figura 94. Ponderea cheltuielilor de ordin social în PIB, 2000–2010

Sursa: MF.

Cheltuielile pentru sănătate reprezintă nu doar un cost în sine, dar și o investiție cu impact pe termen lung asupra dezvoltării social-economice¹⁵⁶. Pe parcursul anilor 2005–2010 cheltuielile pentru ocrotirea sănătății au fost în creștere ocupând ca pondere locul trei (după protecție socială și educație) în structura cheltuielilor pentru sectorul social. În anul 2010 cheltuielile pentru ocrotirea sănătății au constituit 5,6 procente în PIB (sau 13,6% în totalul cheltuielilor bugetului consolidat) sporind cu 1,4 p.p. față anul 2005, însă înregistrând o diminuare cu 0,8 p.p. în PIB în raport cu anul 2009. Această situație este explicată prin impactul crizei financiare și celei politice, care a redus veniturile în bugetul sănătății, acesta fiind aprobat pentru anul 2010 cu o diminuare de 2,5 procente¹⁵⁷. (Figura 94 și Tabelul 50).

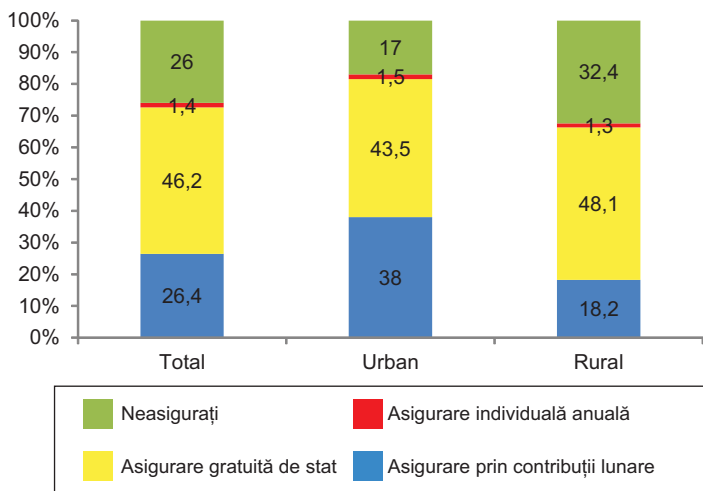
¹⁵⁵ ExpertGrup, Fezabilitatea liberalizării pieții asigurărilor medicale obligatorii în Republica Moldova (Chișinău, 2011).

¹⁵⁶ Comisia Europeană, Carte Albă, Împreună pentru sănătate, O abordare strategică pentru UE 2008–2013 (Bruxelles, 2007).

¹⁵⁷ PAS, Monitorul Sănătății, Analiza de impact a reformelor în domeniul sănătății (Chișinău, 2010).

Cu toate că criza financiară a influențat asupra cheltuielilor publice pentru ocrotirea sănătății, totuși acestea continuă a fi mai mari comparativ cu media țărilor CSI, dar mai mici, comparativ cu media Uniunii Europene unde ponderea acestora variază de la 7,4 procente la 12 procente în PIB¹⁵⁸ în dependență de țară. Astfel, cheltuielile naționale pe persoană în sănătate nu depășesc 113 dolari SUA, pe când media în UE este de 20 ori mai mare¹⁵⁹.

Figura 95. Ponderea populației asigurate după tipul asigurării și medii de reședință

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc în sănătate.

Accesul populației, inclusiv al migranților, la sistemul de sănătate este influențat de factori multipli. Unul dintre factorii care determină accesul populației la serviciile medicale este disponibilitatea asigurării medicale. Conform datelor BNS CBGC¹⁶⁰ în anul 2010 gradul de acoperire a gospodăriilor casnice cu asigurări medicale a constituit 74 procente. Cu toate acestea participarea contributivă a populației la sistemul de asigurări medicale este destul de joasă. Doar 26,4 procente din totalul gospodăriilor casnice contribuie la sistem prin achitarea contribuțiilor

¹⁵⁸ OCDE Date cu privire la sănătate 2011. Disponibil pe: http://www.oecd.org/document/16/0,3746,en_2649_33929_2085200_1_1_1_1,00.html (accesat la 17 aprilie 2012).

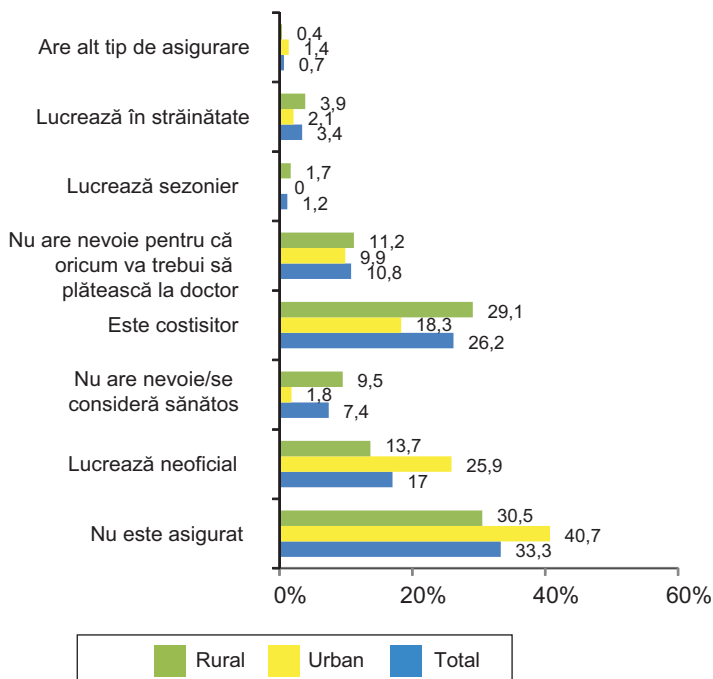
¹⁵⁹ Vezi Nr. 113.

¹⁶⁰ BNS, CBGC, Modulul Ad-hoc în sănătate (Chișinău, 2011).

lunare obligatorii și doar 1,4 procente din gospodării și-au procurat poliță, restul celor asigurați – 46,2 procente sunt persoanele din categoriile asigurate gratuit de către stat (Figura 95).

Totodată datele statistice arată că 26,4 procente din populație rămîne în afara sistemului de asigurări de asistență medicală, circa 73 procente provenind din mediul rural. Motivele pentru care populația nu participă la sistemul de asigurări medicale sunt diverse, printre principalele fiind: costurile destul de ridicate ale polițelor în raport cu veniturile obținute – 26,2 procente; lipsa locului de muncă -33,3 procente; activitatea în sectorul informal – 17; lipsa necesității poliței pentru că oricum va trebui să plătească – 10,8 procente, migrația – 3,4 procente, etc. Cu toate că sistemul național de sănătate prevede și opțiunea asigurărilor facultative aceasta este accesată doar de către 0,7 procente din populație (Figura 96 și Tabelul 51).

Figura 96. Principalele cauze ale neasigurării

Sursa: BNS, Modulul ad-hoc în sănătate.

Accesul populației la serviciile medicale este influențat și de condițiile financiare și geografice, timpul disponibil pentru a se deplasa către instituția medicală, posibilitatea de a lăsa temporar în grija cuiva copii, etc. Datele BNS CBGC arată că 29,2 procente din totalul gospodăriilor nu se adresează pentru asistența medicală din cauza lipsei banilor. Cele mai multe dintre aceste gospodării fiind din sate – 36,4 procente și din orașele mici – 30,3 procente¹⁶¹. Circa 5,5 procente din gospodăriile casnice se confruntă cu probleme de acces la serviciile medicale din cauza distanțelor mari pe care trebuie să le parcurgă până la oficiul medicului/spital/centru medical. Problema distanțelor și lipsei transportului este mai pronunțată pentru mediul rural – 8,5 procente, decât pentru cel urban – 2 procente¹⁶².

Datele cercetărilor arată că, datorită absențelor îndelungate **adresabilitatea migranților la medic este de 2 ori mai mică** comparativ cu populația neimplicată în migrație. Numărul de vizite a migranților la medic este în medie de 1,5 vizite pe an, față de 3,2 vizite – în cazul membrilor gospodăriilor care beneficiază de remitențe și 3,5 vizite în cazul membrilor gospodăriilor care nu beneficiază de remitențe.

Migranții se confruntă cu bariere în acces la serviciile de sănătate, atât în țară, cât și peste hotare. Printre principalele obstacole cu care se confruntă migranții în accesarea serviciilor medicale din țară se enumeră:

- i. costurile înalte ale asistenței medicale – 59,3 procente;
- ii. lipsa poliței de asigurare medicală – 44,9 procente;
- iii. neîncrederea în profesionalismul medicilor autohtoni – 29,2 procente; și
- iv. necesitatea de a primi îndreptare de la medicul de familie – 19,1 procente (Figura 97).

Structura obstacolelor cu care se confruntă migranții peste hotare este diferită față de Moldova. Astfel, printre cele mai des întâlnite obstacole se enumeră:

- i. problema lipsei asigurării medicale – 34 procente;
- ii. statutul de ședere ilegală care face dificil accesul la medici – 28,7 procente;

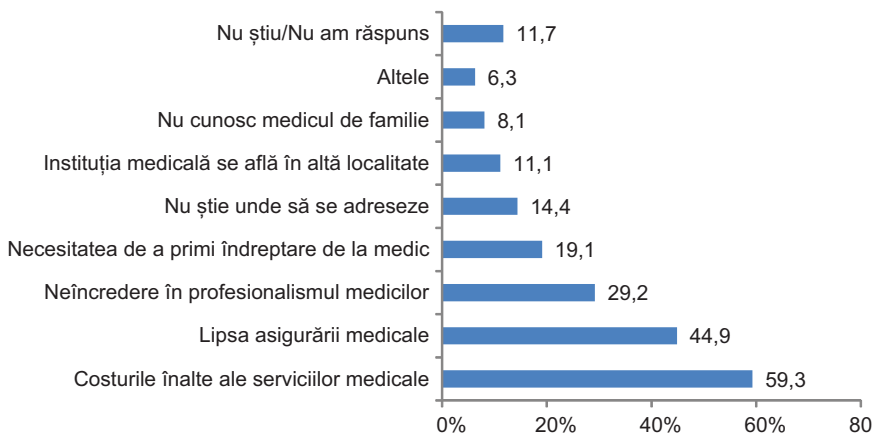
---

¹⁶¹ BNS, Abordări multiple ale Excluziunii Sociale în Republica Moldova, Aspecte metodologice și analitice (Chișinău, 2010).

¹⁶² Vezi Nr. 160.

- iii. constrângerile financiare – 25 procente;
- iv. interdicția de a părăsi locul de muncă în zilele lucrătoare – 14,7 procente; și
- v. teama de a nu pierde locul de muncă – 20,5 procente.

Figura 97. Obstacole în accesarea serviciilor medicale de către migranți în Moldova

Sursa: MS/OIM/OMS/UNAIDS (2010). Sănătatea migranților moldoveni.

Neîncrederea în profesionalismul medicilor, care în cazul sistemului medical din Moldova se plasează pe al treilea loc (29,2%), în setul de obstacole întâlnite peste hotare este un factor destul de neînsemnat – 6,1 procente¹⁶³ (Figura 98).

O altă problemă importantă este migrația părinților care a influențat asupra accesului copiilor la serviciile medicale, mult mai afectați în acest context fiind copiii ale căror mame sunt plecate. Astfel, 23 procente din copiii cu mamele plecate peste hotare la muncă au declarat că nimeni nu merge cu ei la medic, față de 6 procente în cazul în care este plecat tatăl și 4 procente când sunt plecați ambii părinți¹⁶⁴.

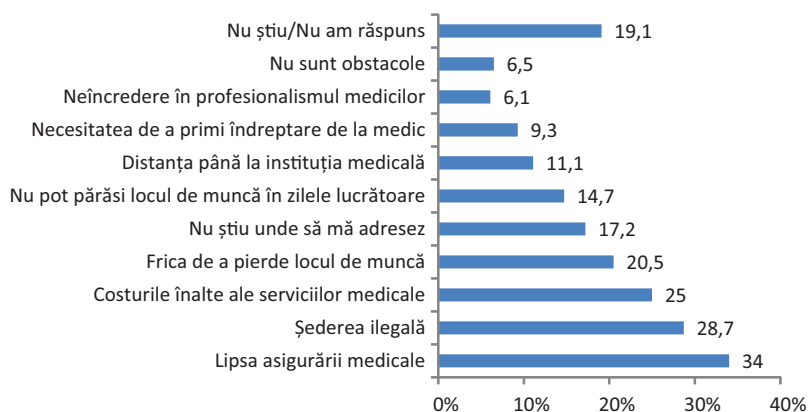
Percepția stării de sănătate este un factor ce corelează cu nivelul adresabilității la medic. Datele statistice reflectă un grad optimist de

¹⁶³ OIM/OMS/UNAIDS, Sănătatea migranților moldoveni. Impactul situației social economice (Chișinău, 2011).

¹⁶⁴ Vezi Nr. 134.

percepere a propriei sănătăți în rândul populației Republicii Moldova. Conform datelor BNS CBGC¹⁶⁵, 46,5 procente din membrii gospodăriilor casnice consideră că dețin o stare a sănătății bună sau foarte bună, 41,1 procente – satisfăcătoare, iar 12,4 procente o consideră rea sau foarte rea. În general, percepția pozitivă a stării de sănătate a populației se reduce odată cu înaintarea în vârstă, fapt determinat în special de prevalența prin anumite boli caracteristice unor grupe specifice de vârstă. Astfel, ponderea persoanelor cu sănătate bună sau foarte bună se reduce de la 78,0 procente în cazul copiilor, până la 2,0 procente pentru persoanele care au împlinit vârsta de 75 ani.

Figura 98. Obstacolele în accesarea serviciilor medicale de către migranți peste hotare

Sursa: MS/OIM/OMS/UNAIDS (2010). Sănătatea migranților moldoveni.

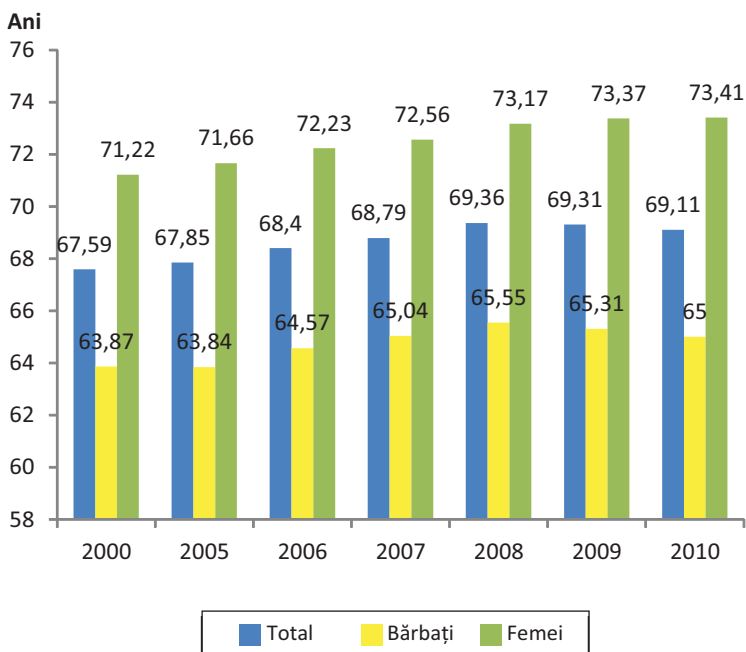
Femeile sunt mai critice față de perceperea stării sale de sănătate comparativ cu bărbații, acestea au declarat o stare de sănătate bună sau foarte bună în proporție de 43,2 procente față de 50,2 procente în cazul bărbaților.

Populația din mediul urban declară mai frecvent o stare satisfăcătoare de sănătate (42,9%), decât cele din mediul rural (39,8%), cu o diferență de 3,1 puncte procentuale a acestui indicator. Totodată, persoanele din mediul rural au apreciat în proporție de 13,4 procente starea de sănătate ca fiind

¹⁶⁵ BNS, Accesul populației la servicii de sănătate (Chișinău, 2010).

una rea sau foarte rea comparativ cu 11,0 procente în cazul populației din mediul urban.

Figura 99. Speranța de viață la naștere în Moldova, 2000–2010

Sursa: BNS.

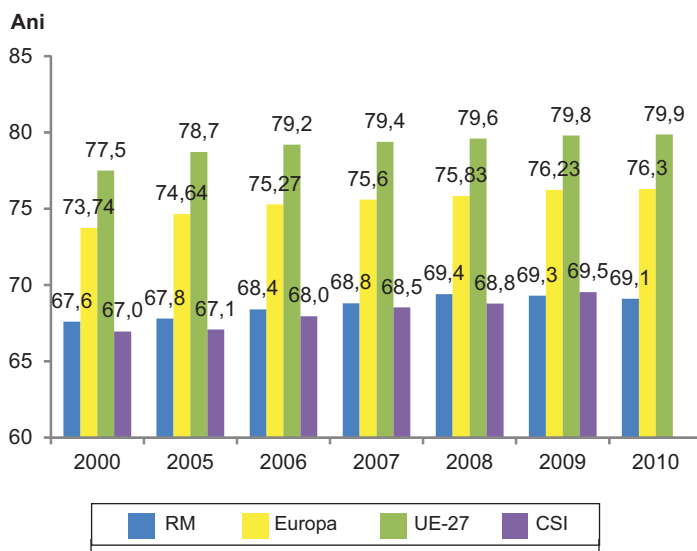
Gradul de percepere a stării de sănătate este influențat și de nivelul de bunăstare a populației. Persoanele din Chintila I (cea mai săracă), declară mai frecvent o stare bună și foarte bună de sănătate (52,5%) în comparație cu persoanele din celelalte Chintile. Totodată, pe măsura creșterii nivelului de bunăstare crește și ponderea persoanelor care își percep starea de sănătate ca fiind satisfăcătoare (de la 35,3% în Chintila I până la 42,8% în Chintila V)¹⁶⁶.

Calitatea sănătății populației este caracterizată de speranța de viață la naștere care, începând cu anul 2000 înregistrează tendințe pronunțate de creștere atât în țările regiunii europene, cât și în afara acesteia. În anul 2010, în Republica Moldova speranța de viață la naștere

¹⁶⁶ Ibidem.

a constituit 69,1 ani (73,4 ani pentru femei și 65 ani pentru bărbați) fiind în creștere cu 1,3 ani față de anul 2005 și de 1,7 ani față de anul 2000¹⁶⁷. Speranța de viață la naștere a locuitorilor din mediu urban este cu circa 4,7 ani mai mare decât a celor din mediul rural. Sunt observate totodată diferențe semnificative pe sexe ale valorilor acestui indicator, acesta fiind mai ridicat pentru femei cu 8,4 ani față de bărbați. (Figura 99 și Tabelul 53). De menționat că diferențele valorilor indicatorului dat ar putea fi comparabile cu cele din România (7,5 ani) sau Ucraina (10 ani), însă sunt circa de 2 ori mai mari, adică incomparabile cu cele ale țărilor cu un indice de dezvoltare umana înalt precum Islanda și Norvegia, unde diferențele date constituie 3,9 ani și 4,3 ani. Cu toate acestea, comparativ cu media statelor UE 27, indicatorul speranței de viață la naștere pentru Republica Moldova rămâne a fi mai redus cu 10,8 ani, însă cu circa 1,5 ani mai înalt comparativ cu media statelor CSI¹⁶⁸ (Figura 100).

Figura 100. Indicatorul speranței de viață la naștere, după regiune, 2000–2010

Sursa: MS, OMS.

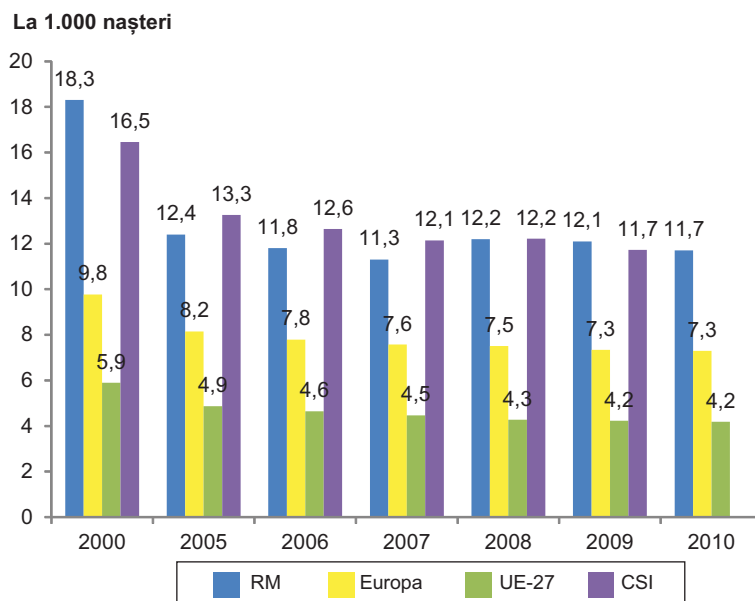
¹⁶⁷ Vezi Nr. 33.

¹⁶⁸ OMS, Baza de date europeană „Sănătate pentru Toți”. Disponibil pe: <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/data-and-evidence/databases/european-health-for-all-database-hfa-db2/offline-version> (accesat la 20 aprilie 2012).

Reducerea ratelor mortalității infantile și a mortalității copiilor până la vârsta de 5 ani sunt principalii factori care au determinat variația speranței de viață la naștere în Republica Moldova. Astfel, în anul 2010, rata mortalității infantile a constituit 11,7 la 1.000 de născuți vii, și s-a redus cu 0,4 p.p. față de anul 2009 și cu 0,7 p.p. față de anul 2005. La rândul său rata mortalității copiilor în vârstă de până la 5 ani în anul 2010 a reprezentat 13,6 la 1.000 născuți vii și s-a redus față de anul precedent cu 0,7 p.p., iar față de anul 2005 diferența constituie 2,1 p. p. (Figura 101 și Figura 102).

Figura 101. Mortalitatea infantilă, după regiune, 2000–2010

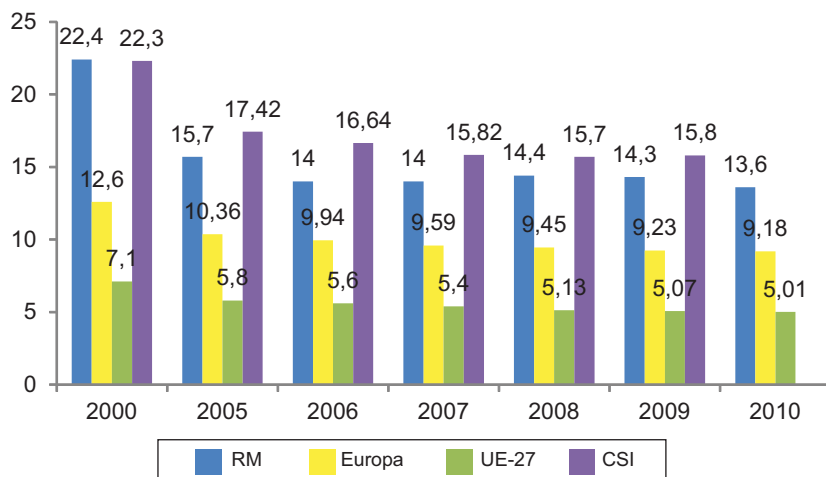
Sursa: MS, OMS.

În structura principalelor cauze de deces ale copiilor în vârstă sub 1 an și celor de până la 5 ani predomină stările ce apar în perioada perinatală (39,9 și respectiv 34,5%), malformațiile congenitale, deformațiile și anomaliile cromozomiale (29,4% și respectiv 28,2%), bolile aparatului respirator (13,5% și respectiv 12,4%), accidentele, intoxicațiile și traumele (6,5% și respectiv 10,4%), bolile parazitare (3,4% și respectiv 3,6%)¹⁶⁹.

¹⁶⁹ Vezi Nr. 112.

Figura 102. Mortalitatea copiilor de până la 5 ani, după regiune, 2000–2010

La 1.000 nașteri

Sursa: MS, OMS.

De menționat că drept efect al politicilor promovate în domeniul asistenței sănătății mamei și copilului (inclusiv ajustarea țintelor naționale la cadrul global ODM), rata mortalității infantile și cea a copiilor până la 5 ani s-a diminuat pe parcursul anilor 2000–2010 cu 6,6 p.p. și cu circa 8,8 p.p.¹⁷⁰. Cu toate acestea, indicatorii dați continuă a fi mai înalți de circa 1,6 ori față de media țărilor Regiunii Europene și de circa 2,8 ori față de media Uniunii Europene. De specificat că în prezent nu există careva date sau analize care ar identifica careva legături cauzale între evoluția mortalității copiilor cu efectele migrației.

Mortalitatea maternă ilustrează statutul femeilor și accesul lor la asistența medicală, precum și capacitatea sistemului medical de a răspunde fiecărui caz în parte¹⁷¹. În anul 2010 mortalitatea maternă în Republica Moldova a înregistrat cotele maxime ale ultimului deceniu și a constituit 44,5 cazuri de deces la 100 mii de născuți vii (18 cazuri de deces în cifre absolute)¹⁷². Comparativ cu anul 2009 valorile indicatorului au crescut de

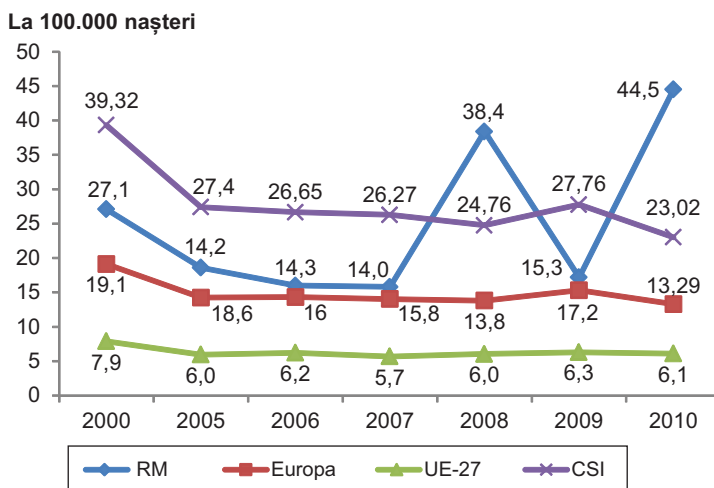
¹⁷⁰ Calculele autorilor în baza datelor BNS.

¹⁷¹ PNUD/CAAP, Analiza stării de sănătate a populației prin prisma indicatorilor statistici (Chișinău, 2010).

¹⁷² Fără raionale de Est ale Republicii Moldova.

2,6 ori (17,2 cazuri de deces la 100 mii născuți vii), iar față de anul 2005 de 2,4 ori (18,6 la 100 mii de născuți vii¹⁷³). Pentru comparație, menționăm că pentru anul 2010, mortalitatea maternă pentru țările Regiunii Europene a constituit circa 13,3 cazuri la 100 mii născuți vii, pentru UE – 6 cazuri la 100 mii născuți vii, iar pentru CSI – 23 cazuri la 100 mii născuți vii (Figura 103).

Figura 103. Indicatorul mortalității materne, după regiune, 2000–2010

Sursa: BNS, OMS baza de date 2012.

De menționat că, pentru evitarea erorilor „cifrelor mici”, conform recomandărilor OMS, estimarea ratei mortalității materne în țările cu numărul de născuți vii anual mai mic de 100 de mii așa cum este Republica Moldova (cu 40.476 de născuți vii în anul 2010), urmează a fi efectuată o data la 3–5 ani prin metoda „cuibului”. Astfel, în urma aplicării recomandărilor date, media glisantă a coeficientului mortalității materne pentru perioada 2008–2010 a constituit 34,4 cazuri de deces la 100 de mii de născuți vii, comparativ 22,9 cazuri la 100 mii născuți vii pentru anii 2007–2009.

Ascensiunea mortalității materne în anul 2010 se datorează preponderent deceselor prin risc obstetrical indirect (53%), gripă pandemică (29,4%, sau 5 cazuri), fiind urmate de maladiile oncologice, tumorii, infarct miocardic și icter nuclear (17,6%)¹⁷⁴.

¹⁷³ Conform datelor Centrului Național de Management în Sănătate, Sănătatea publică în Moldova, 2011.

¹⁷⁴ MMPSF, Raportul periodic patru-cinci combinat asupra implementării Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei în Republica Moldova (Chișinău, 2011).

De menționat că rezultatele analizei cauzelor mortalității materne arată că în circa 47 procente dintre acestea se determină existența problemelor de ordin social, așa ca: modul de viață migrator (în 13% cazuri), munca femeilor peste hotare (27%)¹⁷⁵, care presupune angajarea la munci ocazionale sau sezoniere, în condiții nocive extrem de periculoase pentru sănătatea reproductivă. În 7 procente din cazurile înregistrate de deces matern se determină lipsa de adresare sau apelarea tardivă după ajutor medical calificat, cauzele principale fiind:

- i. lipsa transportului disponibili;
- ii. imperfecțiunea mijloacelor de telecomunicații;
- iii. deteriorarea bazei materiale a instituțiilor medicale; și
- iv. lipsa acută de cadre medicale în localitățile rurale, unde de cele mai multe ori supravegherea sarcinii este nevoită să fie asigurată numai de moașă sau de medicul de familie.

Aceste condiții explică și faptul că circa 58 procente din decesele materne provin din mediul rural, care se caracterizează și printr-un nivel mai înalt al sărăciei¹⁷⁶.

Mortalitatea populației în vârstă aptă de muncă (VAM)¹⁷⁷ continuă să prevaleze în structura generală a mortalității populației plasând Republica Moldova pe unul dintre primele locuri între țările regiunii Europene. În anul 2010 aceasta a constituit 558 cazuri la 100 mii locuitori fiind în creștere cu 30,6 cazuri comparativ cu anul precedent și cu 11 cazuri față de anul 2005¹⁷⁸. În structura mortalității VAM pe parcursul ultimilor ani continuă să prevaleze maladiile sistemului cardiovascular (26,4%), traumele și otrăvirile (20,5%), tumorile (17,5%), afecțiunile aparatului digestiv (16,9%). Peste 65 procente din numărul cazurilor de deces VAM provin din mediul rural, ceea ce se explică prin accesul mai redus a populației rurale la serviciile de sănătate. Rata mortalității VAM în rândul bărbaților este de 1,1 ori mai înaltă, decât al femeilor, fiind în mare măsură influențată de stilul de viață al acestora (inclusiv consumul de alcool și fumatul), cultura alimentației și condițiile nocive de muncă¹⁷⁹.

---

¹⁷⁵ MS, Raport de evaluare a Strategiei Naționale de Dezvoltare 2008–2011 (Chișinău, 2008).

¹⁷⁶ Vezi Nr. 171.

¹⁷⁷ Conform BNS, VAM în Republica Moldova este: 16–61 ani pentru bărbați și 16–56 ani pentru femei.

¹⁷⁸ Vezi Nr. 112.

¹⁷⁹ PNUD, Raportul Național de Dezvoltare Umană 2010/2011. Republica Moldova de la excluziune socială la o dezvoltare umană incluzivă (RM, 2011).

Prezintă interes analiza influenței migrației asupra mortalității populației în VAM. Evident că ocuparea informală și munca necalificată, deseori în condiții nocive, accidentele de muncă, duc la înrăutățirea stării de sănătate a migranților, cu toate acestea însă, până în prezent nu există careva date sau cercetări care ar permite reflectarea acestei corelații.

Maladiile social condiționate, precum HIV/SIDA și TB, au cel mai înalt impact asupra calității și duratei vieții, fiind totodată drept cauze principale ce generează sărăcia, discriminarea și marginalizarea¹⁸⁰. Conform datelor statistice, către finele anului 2010 numărul celor care trăiau cu HIV/SIDA în Republica Moldova a constituit 6.404 de persoane (circa 39,9% dintre acestea fiind din regiunea transnistreană). De tratamentul antiretroviral beneficiau 1.219 persoane infectate cu HIV/SIDA (inclusiv 306 persoane din teritoriile de Est), dintre acestea 234 persoane (inclusiv 97 persoane din teritoriile de Est) au fost incluse în anul 2010.

Incidența HIV/SIDA în anul 2010 a constituit 17,12 la 100 mii de populație, menținându-se la nivelul anului precedent, însă fiind de circa 2 ori în creștere față de anul 2005 (Figura 104). În mare parte aceste niveluri înalte ale incidenței sunt datorate regiunii transnistrene care anual formează circa 36,8 procente¹⁸¹ din totalul cazurilor noi înregistrate, iar prevalența infecției HIV fiind de 2,73 ori mai înaltă comparativ cu teritoriile din dreapta Nistrului.

Cel mai rapid infecția HIV afectează populația tânără și fertilă. Astfel, 79,5 procente din numărul total de persoane identificate se înregistrează în grupul de vârstă 15–39 ani, inclusiv 17,47 procente – în rândul segmentului de vârstă 20–24 ani și 22,3 procente, 25–29 de ani¹⁸².

Cercetările în domeniu arată că tinerii ai căror părinți sunt plecați peste hotare sunt expuși unui risc mai ridicat de vulnerabilitate în acest context, comparativ cu cei ai căror părinți sunt în țară¹⁸³. Indicatorul agregat

---

¹⁸⁰ ONU. Declarația Mileniului (2008). Disponibil pe:

<http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>

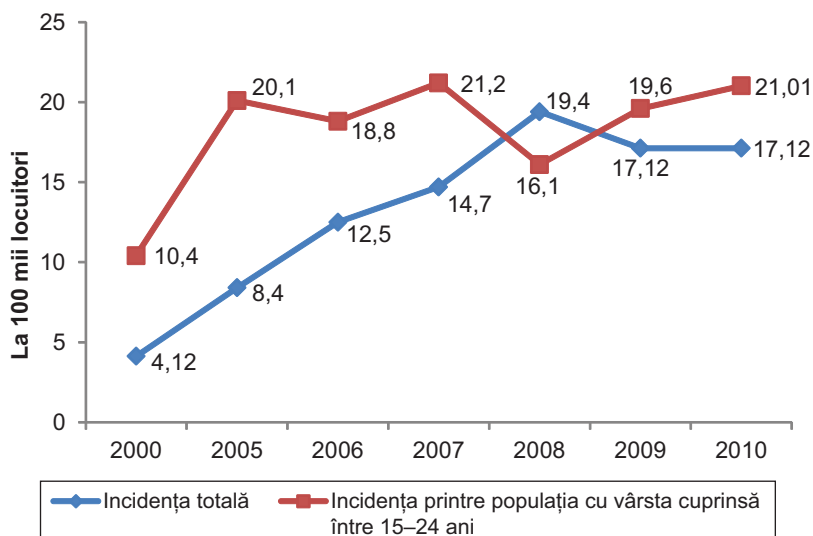
¹⁸¹ Ș. Georghitșă, Situația epidemiologică în infecția HIV/SIDA. Tendințele în perioada 2006–2009 (2010).

¹⁸² MS și CNSP, Buletin informativ. Situația HIV/SIDA în anul 2010 (Chișinău, 2011). Disponibil pe: <http://www.cnsp.md/info.php?id1=37&id2=22>

¹⁸³ N. Vladicescu, Raport Studiu Calitativ, Cunoștințele, atitudinile și practicile (KAP) despre HIV ale adolescenților cu părinți plecați la muncă peste hotare în cadrul misiunii de documentare în țările NON-UE și zonele de frontieră (Berlin, SPI Forschung, 2012). Disponibil pe: www.bordernet.eu/cms/media/uploads/pdf/BORDERNETwork_FFM_Moldova_2.pdf

al cunoștințelor HIV în rândul tinerilor de 15–24 ani cu părinți plecați peste hotare reflectă că, doar 38,2 procente dintre aceștia au răspuns corect la întrebările cheie, iar 66,3 procente referitor la metodele de protecție sexuală. De menționat că plecarea mamei peste hotare influențează asupra nivelului cunoștințelor privind metodele de prevenire a infectării cu HIV, doar o treime din aceștia au oferit răspunsuri corecte față de peste 35 procente în cazul celorlalte categorii¹⁸⁴.

Figura 104. Incidența HIV/SIDA, 2000–2010

Sursa: MS.

Structura căilor de transmitere a infecției HIV/SIDA este în proporție de 39,3 procente (inclusiv Transnistria 24,7%) pe cale sexuală, totodată este în creștere ponderea cazurilor noi în rândul populației rurale – 34,9 procente și migranților 34 procente, cu reducerea cazurilor noi în rândul utilizatorilor de droguri injectabile (UDI)¹⁸⁵. În contextul migrației înalte, acest fenomen poate determina evoluția de mai departe a răspândirii HIV în Republica Moldova¹⁸⁶. Această ipoteză a fost confirmată de studiile în

¹⁸⁴ Ibidem

¹⁸⁵ Vezi Nr. 154.

¹⁸⁶ Rapoartele de progres prezentate pe țări (UNAIDS 2008). Disponibil pe: www.unaids.org/en/dataanalysis/knowyourresponse/countryprogressreports/2008countries/moldova_2008_country_progress_report_en.pdf

domeniu care au indicat o probabilitate mai mare în rândurile migranților de angajare în relații sexuale cu parteneri ocazionali și comerciali, inclusiv rate scăzute de utilizare consecventă a prezervativului¹⁸⁷.

Sunt observate tendințe pronunțate de feminizare a epidemiei, aceasta fiind condiționată de particularitățile biologice (rata transmiterii pe cale sexuală fiind de 10 ori mai mare de la bărbat la femeie decât de la femeie la bărbat), dar și de normele patriarhale de gen în cadrul societății.¹⁸⁸ Astfel, ponderea femeilor infectate cu HIV pe parcursul ultimilor ani a crescut de la 40,9 procente în 2005 la 51,6 procente în anul 2010. De menționat că anual se înregistrează circa 80 de cazuri noi ai infecției HIV în rândurile femeilor gravide.

Mai mult, cu toate că a fost inițiat serviciul de Consiliere și Testare Voluntară, numărul persoanelor care se adresează acestuia rămâne a fi redus. Drept bariere în accesarea serviciilor date au fost comunicate lipsa de confidențialitate, carențe în etica și deontologia medicală, neîncrederea, persistența stigmei și discriminării¹⁸⁹.

Incidența globală prin tuberculoză în Republica Moldova este în descreștere. În anul 2010 aceasta a reprezentat 107,4 cazuri la 100 mii de locuitori fiind în reducere cu 4,5 procente față de anul 2009 și cu 18,6 procente față de anul 2005 când a reprezentat 130,9 cazuri la 100 mii locuitori (Figura 105). Incidența cazurilor noi prin tuberculoză la fel a diminuat, în anul 2010 acestea au constituit 87,3 procente la 100 mii populație. Sunt observate discrepanțe considerabile, atât bazate pe gen, cât și pe medii de reședință. Astfel mai mult de 2/3 din cazurile noi de tuberculoză înregistrate au fost în rândurile bărbaților. Totodată circa 60,7 procente din bolnavii de tuberculoză provin din zonele rurale, dintre aceștia peste 71 procente fiind bărbați¹⁹⁰.

În ultimii anii se atestă o creștere a numărului de cazuri noi înregistrate în rândurile migranților, cea mai mare parte a căroră, datorită

---

¹⁸⁷ S. Bivol et al., Date preliminare, studiu „Vulnerabilitatea femeilor din Republica Moldova la infecția HIV” (Chișinău, CNMS, (UNAIDS), 2009).

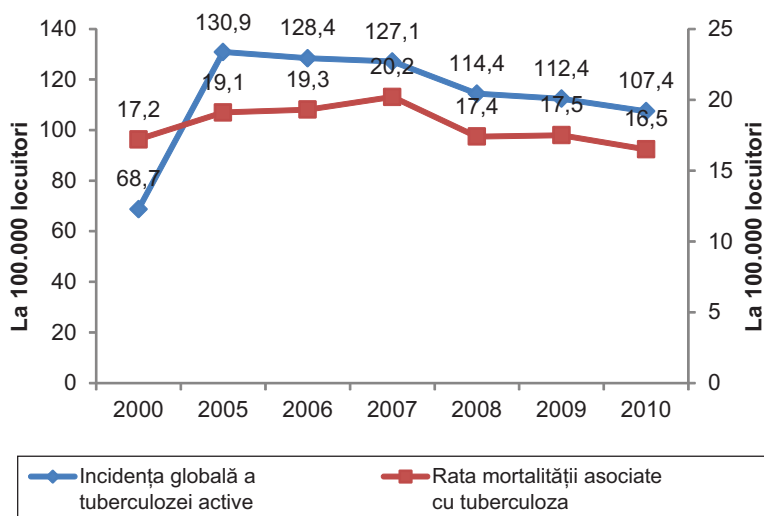
¹⁸⁸ Ibidem .

¹⁸⁹ O. Scutelnicu et al., Sondaj cu privire la situația copiilor și familiilor infectate cu HIV și a persoanelor care trăiesc cu HIV în Republica Moldova, Centrul Național de Management Sanitar (Chișinău, 2008).

¹⁹⁰ Vezi Nr. 122.

frecvenței schimbării locului de trai, nu sunt supuși tratării tuberculozei. Astfel circa 15,5 procente din cazurile noi de tuberculoză înregistrate în anul 2010 au fost în rândul persoanelor care s-au aflat peste hotarele țării o perioadă mai mare de 3 luni în ultimele douăsprezece luni¹⁹¹. Astfel, datorită aderenței scăzute la tratament și mobilității înalte a populației, crește incidența tuberculozei multidrogrezistente, care conform statisticilor medicale în anul 2010 a reprezentat circa 44,3 procente din numărul total de bolnavi, fiind în creștere cu 1,3 p.p. comparativ cu anul precedent¹⁹².

Figura 105. Incidența globală a tuberculozei și mortalitatea asociată prin tuberculoză, 2000–2010

Sursa: MS.

Mortalitatea asociată prin tuberculoză este în descreștere. În anul 2010 aceasta a constituit 16,5 cazuri la 100 mii de persoane, fiind în descreștere cu față 13,5 procente¹⁹³ față de anul 2005 când aceasta a constituit 19,5 cazuri la 100 mii locuitori. Cu toate acestea rezultatele obținute de Republica Moldova în acest context nu au permis atingerea țintei intermediare ODM trasate pentru anul 2010, ceea ce sugerează asupra necesității consolidării și mai departe a eforturilor în acest sens.

¹⁹¹ Vezi Nr. 154.

¹⁹² Ibidem.

¹⁹³ Calculele autorilor în baza datelor statistice ale MS și CNAM.

PARTEA C: CADRUL DE GESTIONARE A MIGRAȚIEI

Acest capitol oferă o descriere comprehensivă a cadrului legislativ și regulator național în domeniul migrației, în cadrul secțiunii C1.

Secțiunea C2 prezintă o descriere structurată a mandatului și a funcțiilor autorităților centrale guvernamentale, precum și a organizațiilor internaționale, a actorilor non-guvernamentali și a grupurilor de migrați care participă în procesul de management al migrației la nivel național. La fel, această secțiune oferă un sumar a participării Moldovei în cadrul unor parteneriate regionale privind migrația menite să sporească cooperarea țării în termeni de politici cu țările de destinație sau de origine ale migraților.

În cadrul secțiunii 3 este prezentat un sinopsis a întregii strategii migraționale a Moldovei. La fel, această sesiune oferă o descriere a procesului de coordonare și a coerenței politicilor elaborate la nivel național.

Secțiunea 4 conține o descriere și o analiză a acțiunilor programatice care au fost implementate în țară recent, astfel încercându-se analiza acțiunilor din punct de vedere a relevanței, eficienței, eficacității, cross-complementării, sinergiei și a timpului acestora.

C1. Legi și regulamente (nivel național, regional și internațional)

Această secțiune oferă o descriere comprehensivă a cadrului legislativ și regulator național în domeniul migrației, conform categorizării aplicate în Strategia Națională a Moldovei pentru Migrație și Azil (2012–2020):

- a) migrația controlată inclusiv emigrarea, imigrarea, politici de integrare socială;
- b) azilul;
- c) politici de prevenire a migrației ilegale și traficului de persoane.

Cadrul legislativ național din domeniul migrației se axează pe aspectul juridic al proceselor migraționale și reglementează drepturile și interesele refugiaților și migrantilor, oportunitățile de ocupare ale acestora, libertatea deplasării, accesul la justiție, controlul proceselor migraționale la frontiera de stat, aranjamentele de ședere în țară pentru cetățenii străini și apatrizi, prevenirea și combaterea migrației ilegale și a traficului de ființe umane.¹⁹⁴

Pe parcursul ultimilor câtorva ani, a fost adoptat un set de documente conceptuale și legi care determină politica migrațională în domeniile cheie ce țin de gestionarea migrației (migrația controlată inclusiv emigrarea, imigrarea, politici de integrare socială; azilul; politici de prevenire a migrației ilegale și traficului de persoane)¹⁹⁵, precum și o viziune pe termen lung în domeniu (vezi *Anexa 3*).

Deși mai necesită a fi perfecționate, instrumentele și proiectele adoptate sunt în linii generale conforme standardelor internaționale.¹⁹⁶

Organizarea și facilitarea migrației legale. Din 24 decembrie 2011, *Legea Nr. 200 privind regimul străinilor în Republica Moldova*, adoptată la 16 iulie 2010 a intrat în vigoare și a determinat o serie de reorganizări departamentale (cum ar fi constituirea în BMA a „ghișeului unic”, etc.). Noua Lege a clarificat și simplificat procedurile de solicitare a vizei, permisului de ședere și muncă în Moldova, reprezentând un pas înainte în

¹⁹⁴ Raportul național prezentat în conformitate cu aliniatul 15a din Anexa Rezoluției Consiliului privind Drepturile Omului 5/1, Republica Moldova, Națiunile Unite, Consiliul pentru Drepturile Omului, Grupul de Lucru vizând revizuirea periodică universală, sesiunea a 12-a, Geneva, 3–14 octombrie 2011.

¹⁹⁵ În cadrul analizei procesului de management în Moldova sunt utilizați pentru categorizare pilonii prezentați în Strategia Națională pentru Migrație și Azil (2012–2020). Alegerea acestei strategii este predeterminată de faptul că aceasta tinde să unească domeniul migrației și azilului cu cadrul general de elaborare a politicilor din țară și este strâns interconectat cu programul de activitate al Guvernului, precum și se înscrie în noua strategie de dezvoltare a Moldovei – “Moldova 2020: Strategia Națională de Dezvoltare: 7 soluții pentru Moldova”, în vigoare din ianuarie 2012 (A. Oprunenco, National Strategy for Migration and Asylum: an Attempt of Holistic and integrated approach towards Migration Issues în Moldova, Consortium for Applied Research on International Migration (CARIM East), Explanatory Note 12/10. Socio-Political Module (Florence, CARIM East, 2012). Disponibil pe: [http://www.carim-east.eu/media/sociopol_module/Explanatory procente20Notes procente20Template procente20Moldova procente20- procente2010.pdf](http://www.carim-east.eu/media/sociopol_module/Explanatory%20Notes%20Template%20Moldova%20-%20procente2010.pdf)

¹⁹⁶ Înaltul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, Al doilea raport de progres cu privire la implementarea de către Republica Moldova a Planului de Acțiuni cu privire la liberalizarea regimului de vize, Document de lucru comun (Bruxelles, 2012).

cea ce privește dezvoltarea sistemului de gestionare a migrației.¹⁹⁷ Totuși, unele legi naționale mai vechi, care încă sunt aplicate cu privire la statutul juridic al străinilor în Moldova trebuie să fie abrogate și integrate în noua lege.¹⁹⁸ *Legea cu privire la integrarea străinilor în Republica Moldova Nr. 274*, adoptată la 12 decembrie 2011 a intrat în vigoare la 1 iulie 2012. Pentru prima dată, măsurile de natură socială, cât și drepturile economice ale străinilor (imigranți/solicitanți de azil/refugiați, copii neînsoțiți) au fost stipulate în mod clar, contribuind la adaptarea și integrarea mai bună a acestora. Legea vine cu o definiție juridică mai explicită în ceea ce privește drepturile și facilitățile de integrare care sunt oferite tuturor străinilor în Moldova.

Statul a adoptat un cadru legal solid pentru domeniul *azilului* într-o perioadă de timp destul de mică, care în linii generale se conformă standardelor internaționale¹⁹⁹ (*cum ar fi Legea Nr. 270 din 18 decembrie 2008 privind azilul în Republica Moldova, Strategia Națională în domeniul migrației și azilului (2011–2020) și Planul Național de Acțiuni pentru 2011–2015 cu privire la implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului*).

Subiectele legate de migrația temporară la muncă au fost examinate superficial o perioadă îndelungată de timp. Impactul acestui tip de migrație asupra pieței muncii, a nivelului remitențelor și a reducerii sărăciei nu a fost luat în considerație. Totuși, intensitatea proceselor migraționale și manifestarea graduală a consecințelor negative ale migrației au favorizat considerarea provocărilor *migrației muncii* care devenit o parte componentă a exercițiului legislativ național: *Strategia Națională privind politicile de ocupare a forței de muncă pentru anii 2007–2015; Planul Național de Acțiuni pentru ocuparea forței de muncă 2012; Legea cu privire la migrația de muncă Nr. 180 din 10 iulie 2008, și Planul de Acțiuni privind stimularea reîntoarcerii lucrătorilor migranți moldoveni de peste hotare (2008–2011)*.

---

¹⁹⁷ Comisia Europeană, Raportul din partea Comisiei către Parlamentul și Consiliul European cu privire la implementarea de către Republica Moldova a Planului de Acțiuni cu privire la liberalizarea regimului de vize (Bruxelles, 2012). Disponibil pe: (http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/external/docs/COM_procente20Report_procente20VLAP_procente20Moldova_procente20June_procente202012_procente20FINAL.PDF)

¹⁹⁸ Ibidem.

¹⁹⁹ Ibidem.

Migrația și dezvoltarea. Planurile de Acțiuni și alte documente de politici relevante în contextul migrației și dezvoltării sunt discutate în secțiunea C3.

Combaterea migrației iregulare și a traficului de ființe umane.

În conformitate cu opiniile experților din cadrul Comisiei Europene, cadrul legislativ și de politici cu privire la prevenirea și contracararea traficului de ființe umane este consolidat și aliniat standardelor internaționale.²⁰⁰ Adicional, Moldova este parte la acorduri bilaterale în domeniul migrației forței de muncă cu Federația Rusă (1993), Ucraina (1993), Belarus (1994), Azerbaidjan (2005), Republica Italiană (2011) și în domeniul securității sociale cu: Bulgaria (2008), România (2010), Luxemburg (2010), Austria (2011), Estonia (2011), Portugalia (2011), și Republica Cehă (2011). La moment, se negociază acorduri de securitate socială cu Polonia, Ungaria, Lituania, Belgia și Italia. *Acordurile bilaterale sunt un instrument important ales de guverne menit să ofere un nivel înalt de flexibilitate țărilor pentru a se concentra asupra unui grup specific de migranți, adaptându-se condițiilor fluctuației pieței muncii, și împărțind responsabilitățile de monitorizare și management între statul gazdă și țara de baștină a migranților. Scopul acordurilor de securitate socială este de a determina dreptul cetățenilor de a se deplasa între state și de a beneficia de securitate socială, astfel fiind înlăturate restricțiile de a pretinde la astfel de beneficii.*

Reglementarea și controlul migrației. În 2011 au fost adoptate *Strategia Națională de management integrat al frontierei de stat pentru anii 2011–2013* și *Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei și Legea cu privire la frontiera de stat*. În același an, *Legea cu privire la poliția de frontieră*, aprobată la 28 decembrie 2011, modifică legislația națională cu scopul demilitarizării și profesionalizării poliției de frontieră.

În domeniul readmisiei, între anii 2009 și 2011, RM a semnat protocoale de implementare adiționale la Acordul de Readmisie UE–RM cu 11 state membre, precum și acorduri de readmisie cu 5 state non-UE. În același context, protocoale adiționale de implementare la Acordul de Readmisie UE–RM sunt în proces de negociere cu 9 state-membre UE și un număr de principale țări de origine ale migranților iregulari. Aici trebuie menționată și semnarea la 19 decembrie 2007 a Acordului

---

²⁰⁰ Ibidem.

între Comunitatea Europeană și RM privind facilitarea eliberării vizelor, deoarece acesta „acordă o atenție deosebită securității și readmisiei”.²⁰¹

C2. Cadrul instituțional

Această Secțiune prezintă o descriere structurată a mandatului și a funcțiilor autorităților centrale guvernamentale, precum și a organizațiilor internaționale, a actorilor non-guvernamentali și a grupurilor de migrați care participă în procesul de management al migrației la nivel național. La fel, această secțiune oferă un sumar a participării Moldovei în cadrul unor parteneriate regionale privind migrația menite să sporească cooperarea țării în termeni de politici cu țările de destinație sau de origine ale migrațiilor.

Cât despre autoritățile naționale responsabile de gestionarea migrației în Republica Moldova, statul dispune de un cadru instituțional solid în domeniul formulării politicilor migraționale, cât și a gestionării migrației cu participarea unui număr mare de actori instituționali (vezi Anexa 4).

Președintele RM (www.president.md), în conformitate cu Constituția, dispune de competențe pentru a „găsi soluții la problemele ce țin de drepturile cetățenilor Republicii Moldova și de a oferi azil politic”.²⁰²

Principalele drepturi ale **Parlamentului** (www.parlament.md), conform Constituției, se referă la inițierea și adoptarea proiectelor de legi, a hotărârilor și moțiunilor, la aprobarea principalelor direcții ale politicii interne și externe de stat, la ratificarea tratatelor și acordurilor internaționale, parte a controlului parlamentar asupra puterii executive. Toate aceste puteri au relevanță directă sau indirectă pentru domeniul migrației.²⁰³

La rândul său, **Guvernul** (www.gov.md) împreună cu Parlamentul și cu Președintele țării, asigură gestionarea și coordonarea activităților ministerelor și altor agenții guvernamentale pentru implementarea

²⁰¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:334:0169:0179:EN:PDF>

²⁰² <http://www.e-democracy.md/en/legislation/constitution>

²⁰³ Ibidem.

politicii migraționale. De asemenea Guvernul „implementează politica de stat menită să reglementeze procesele migraționale”.²⁰⁴

Ministerul Afacerilor Interne (www.mai.gov.md) deține responsabilitatea primară de a controla și gestiona procesele migraționale în RM, mai cu seamă în ceea ce privește monitorizarea și coordonarea proceselor migraționale, cât și elaborarea proiectelor de legi și normelor regulatorii în domeniul statutului juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor.²⁰⁵

Poliția de Frontieră a RM (www.border.gov.md), care a fost precedată de Serviciul Grăniceri (până la 1 iulie 2012), deține competențe în promovarea politicilor în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, combaterea migrației ilegale, investigarea infracțiunilor la frontieră, a traficului de ființe umane, falsificarea documentelor de călătorie, etc. De asemenea, Poliția de Frontieră mai este abilitată să elibereze vize în punctele de trecere a frontierei în situații de urgență – o sarcină preluată de la Biroului Migrație și Azil.

Biroul Migrație și Azil, (www.bma.gov.md), a fost creat în iulie 2006 și este responsabil pentru elaborarea și implementarea politicii de stat în domeniul migrației și azilului. Biroului i-au fost desemnate funcțiile de supraveghere și control a legii vizând migrația, evidența și eliberarea documentelor pentru cetățenii străini, gestionarea migrației, a șederii cetățenilor străini și apatrizilor în Moldova, combaterea imigrației ilegale, expulzarea, readmisia și detenția străinilor. Actualmente, sunt câteva surse administrative, elaborate și întreținute de ministere direct sau indirect implicate în reglementarea proceselor migraționale și în colectarea datelor privind persoanele care traversează frontiera de stat. Pentru a utiliza acest mare potențial de surse de date administrative și pentru a spori cooperarea dintre ministerele cu competențe în domeniul migrației, a fost elaborat un Sistem Informațional Integrat Automatizat în domeniul Migrației și Azilului (SIIAMA),²⁰⁵ la moment întreținut de BMA. În același timp, în opinia experților Comisiei Europene, este necesar de a dezvolta în continuare capacitățile BMA, inclusiv prin alocarea resurselor

---

²⁰⁴ Legea Nr. 64 din 31 mai 1990 cu privire la Guvern, Disponibil pe:

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312895>

²⁰⁵ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326412>

umane corespunzătoare, precum și de a stabili reguli de cooperare între organele relevante ale MAI, care ar diviza competențele acestora în cadrul proceselor imigraționale pentru a-și realiza sarcinile.²⁰⁶

Centrul pentru combaterea traficului de persoane, din subordinea MAI, a fost creat în septembrie 2005 și reprezintă un organ operativ de investigație și urmărire penală pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane și a migrației ilegale. **Biroul Național Central INTERPOL** (www.mai.md/atrib_bncint), și **Punctul Național de Contact "Europol"** (www.europol.europa.eu/sites/default/files/flags/moldova.pdf), la fel au atribuții comune în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane și a migrației ilegale.

Centrul Național Virtual SECI/GUAM, din subordinea MAI (www.mai.md/node/403) a fost creat în ianuarie 2006, cu scopul de a elabora acțiuni specifice pentru a preveni și combate crimele transfrontaliere și alte infracțiuni grave comise în statele membre SECI și GUAM.

Ministerul Economiei (www.mec.gov.md) este responsabil pentru crearea unui climat investițional favorabil în Republica Moldova pentru a atrage investițiile interne și străine, inclusiv remitențele. **Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii** (www.odimm.md), care conlucrează în strânsă cooperare cu Ministerul Economiei, este o organizație non-profit non-comercială cu statut de instituție publică, creată în mai 2007, și își propune drept scop să promoveze dezvoltarea eficientă și efectivă a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii. În 2010 ODIMM a lansat Programul pilot de atragere a remitențelor în economie **PARE 1+1** (www.odimm.md/ro/pare/default.htm), care „tinde să faciliteze accesul migranților la finanțe, ajutând în același timp la canalizarea remitențelor prin intermediul canalelor oficiale, introducerea celor mai bune practici în statele gazdă ale migranților, crearea unei pârgii pentru introducerea inovațiilor și know-how-ului, creând în același timp locuri de muncă și soluționând alte probleme sociale”.²⁰⁷

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (www.mpsfc.gov.md/en/start), creat în septembrie 2009, și subdiviziunile sale, în

---

²⁰⁶ Vezi Nr. 197.

²⁰⁷ www.odimm.md/index.php?option=com_content&view=article&id=36&Itemid=184&lang=en

special, Secția politici migraționale, Direcția dezvoltarea resurselor umane, Direcția politici ocupaționale, Direcția politici de asistență socială, Direcția politici de asigurări sociale, Secția politici demografice și Direcția politici de asigurare a egalității de gen și prevenirea violenței, este responsabil de promovarea și realizarea politicii de stat cu privire la relațiile ocupaționale, elaborarea și promovarea politicilor ce țin de activitatea ocupațională în sectorul demografic, elaborarea și formularea politicilor ce țin de relațiile de angajare în câmpul muncii și protecția socială și juridică a migranților, dezvoltarea mecanismelor pentru reglementarea proceselor migrației de muncă, inclusiv negocierea și încheierea acordurilor bilaterale pentru reglementarea fluxurilor muncitorilor migranți și protejarea acestora, prevenirea violenței în familie și a traficului de ființe umane. **Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă** (www.anofm.md), creată în 2003, este o instituție subordonată MMPSF și se axează mai cu seamă pe elaborarea principiilor de bază ale politicii de stat, a strategiilor și programelor în domeniul dezvoltării pieții muncii, inclusiv care vizează persoanele în căutarea unui loc de muncă, prevenirea șomajului și combaterea efectelor sale sociale, implementarea politicii migrației forței de muncă, monitorizarea activității agențiilor private de angajare, deținând atribuții importante în domeniul *gestionării migrației forței de muncă* (eliberarea, extinderea și anularea permiselor de muncă pentru cetățenii străini și apatrizi, precum și elaborarea mecanismelor pentru angajarea cetățenilor moldoveni peste hotare, coordonarea activităților agențiilor private de angajare, integrarea pe piața muncii autohtone a cetățenilor moldoveni reîntorși în țara de baștină de peste hotare).

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (www.mfa.gov.md) eliberează vizele de intrare pe teritoriul Republicii Moldova, eliberează documente de călătorie pentru cetățenii moldoveni, oferă servicii consulare și protejează cetățenii moldoveni aflați peste hotare prin intermediul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare din afara țării. MAEIE mai negociază în numele Republicii Moldova sau participă la negocierea tratatelor și acordurilor internaționale, inclusiv în domeniul migrației. MAEIE coordonează procesele de integrare europeană, inclusiv implementarea la nivel național a dialogului UE–Moldova în domeniul liberalizării regimului de vize (migrația și mobilitatea sunt o parte componentă a dialogului) și a Parteneriatului de Mobilitate UE–Moldova.

Ministerul mai are un rol proeminent în asigurarea participării Moldovei în cadrul mai multor platforme internaționale și procese consultative referitoare la domeniul migrației.

Ministerul Sănătății (www.ms.gov.md) este responsabil de mobilitatea personalului medical și accesibilitatea sistemului de ocrotire a sănătății pentru migranți.

Ministerul Educației (www.edu.gov.md) administrează problemele ce țin de recunoașterea calificărilor migranților reînțorși prin intermediul *Serviciului de Informare și Recunoaștere a Calificărilor*. Ministerul mai este implicat și în reglementarea subiectelor ce țin de mobilitatea academică a personalului pedagogic.

Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Întreprinderea de Stat Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru” (www.registru.md) asigură formarea, menținerea, păstrarea, utilizarea și managementul Registrului de Stat al Populației, Registrului Unităților de Drept, Sistemului Informațional Național Geografic, Registrului de Stat al Transportului, Registrului de Stat al Conducătorilor Auto, precum și asigură operarea registrelor departamentale, garantând monitorizarea sistemelor și resurselor informaționale și aplică tehnologiile informaționale pentru administrarea fluxului migrațional în calitate de deținător al Registrului de Stat al Populației.

ÎS CRIS „Registru” de asemenea, colectează date, produce și actualizează 24 de tabele statistice care rezumă datele produse de toate ministerele implicate în SIAMA.

Începând cu 1 Februarie 2008, Moldova eliberează pașapoarte cu date biometrice, conform cerințelor obligatorii ale procesului de integrare europeană și liberalizare a regimului de vize. Din 2012, pașapoartele biometrice pot să fie emise și prin intermediul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare de peste hotare.

Biroul Național de Statistică (www.statistica.md) este autoritatea administrativă centrală care gestionează și coordonează activitatea în domeniul statisticii din țară, inclusiv în domeniul migrației.

Biroul Relații Interetnice (www.bri.gov.md; www.diaspora.md), din subordinea Prim-ministrului, este responsabil de coordonarea și stimularea legăturilor cu diaspora moldovenească, inclusiv acordarea suportului pentru asigurarea necesităților național-culturale ale cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare.

Serviciul de Informație și Securitate (www.sis.md) activează pentru a preveni și a lupta împotriva migrației ilegale, traficului de ființe umane și contra crimei organizate.

Organizațiile internaționale care acordă asistență pentru gestionarea migrației pe plan național.

Organizația Internațională pentru Migrație este organizația interguvernamentală lider în domeniul migrației, care activează în Moldova din iunie 2003²⁰⁸. OIM lucrează în parteneriat cu guvernul Moldovei, cu organizațiile internaționale, precum și cu ONG-urile locale pe toate aspectele migrației, inclusiv dezvoltarea capacităților de administrare a fluxurilor migraționale, dezvoltarea cooperării internaționale, o mai bună protecție a drepturilor migranților, oferirea consultanței pe marginea legislației din domeniul migrației, îmbunătățirea managementului migrației și de frontieră, precum și combaterea traficului de ființe umane. Din 2011, OIM Moldova a implementat deja 85 de programe. La moment, un număr de 27 de proiecte sunt în curs de desfășurare sub mandatul OIM Moldova.

Activitatea **Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)** în Moldova este reglementată de Cadrul de Cooperare pe Țară și de Planul de Acțiuni al Programului de Țară (2007–2012) care include cinci domenii cheie: Dezvoltarea Instituțională, Guvernare, Justiție și Drepturile Omului, Mediul și Schimbarea Climei, Reducerea Sărăciei, Guvernarea Locală/ Dezvoltarea Regională și Societatea Civilă. Unele proiecte, implementate în cadrul acestor domenii tematice, includ și componente ce vizează migrația.

Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR) activează într-o varietate vastă de situații în Republica Moldova, implicând

---

²⁰⁸ La 29 mai 2003 RM a acceptat Constituția OIM în baza Legii Nr. 215. Disponibil pe: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=313034&lang=2>

solicitanții de azil, refugiații, persoanele strămutate pe plan intern, persoanele reîntoarse și apatrizii.

Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) a fost lansat oficial în 1995 drept răspuns la necesitățile emergente ale copiilor, tinerilor și familiilor lor din Moldova. Sub egida Programului de politică socială, UNICEF Moldova oferă incluziune socială pentru copiii, care sunt excluși din societatea moldovenească și nu primesc atenție, grijă și servicii din partea instituțiilor publice și a factorilor de decizie.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), a fost creată în Moldova în 1993 pentru a susține eforturile de găsimă a unei soluții pașnice pentru conflictul transnistrean. Sub egida Programului său Anti-trafic și Dimensiunea de Gen, Misiunea contribuie la combaterea traficului de persoane și la promovarea egalității de gen.

Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) a inițiat cooperarea cu Moldova în 1995. Din 2001, asistența acordată de UNFPA RM a sporit semnificativ și a devenit consistentă. Programul de Țară UNFPA are trei componente:

- (a) Sănătatea Reproductivă;
- (b) Populația și Dezvoltarea, incluzând problemele migraționale; și
- (c) Dimensiunea de Gen.

Organizația Internațională a Muncii (ILO) a început să activeze în Moldova începând cu anul 2003. În cadrul mandatului său, ILO cooperează activ cu guvernul Moldovei, cu alte organizații internaționale și cu ONG-uri locale, abordând așa subiecte cum sunt reducerea traficului femeilor tinere în scopuri de exploatare în muncă, fortificarea capacității de management național în domeniul migrației și ocupării, formularea unor măsuri în vederea elaborării politicilor migraționale cu respectarea dimensiunii de gen, reglementarea migrației muncii și promovarea reîntoarcerii durabile, cu un accent deosebit pe fortificarea capitalului uman și prevenirea irosirii calificărilor.

Oficiul de Țară al Băncii Mondiale (BM) și-a început activitatea în Moldova în 1993 iar Strategia curentă de Parteneriat cu Țara a BM pentru Moldova pentru 2009–2012 se axează pe trei priorități strategice:

îmbunătățirea competitivității economice pentru susținerea creșterii economice durabile, care să se bazeze nu doar pe remitențe, dar și pe exporturi și investiții; minimizarea riscurilor sociale și a celor de mediu, dezvoltarea capitalului uman, promovarea incluziunii sociale; îmbunătățirea guvernării sectorului public.

Biroul de Țară al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) a fost creat în Moldova în 1995, pentru a oferi suport continuu autorităților din domeniul sănătății pentru a îmbunătăți sănătatea populației prin intermediul unor intervenții de asistență medicală și sănătate durabile și bazate pe dovezi, cât și prin conciliere pe marginea politicilor de sănătate în general. În Moldova, printre altele, OMS, de rând cu alți parteneri donatori, își axează eforturile pe studierea impactului mobilității/migrației lucrătorilor medicali și pe oferirea recomandărilor cu privire la cel mai eficient management al procesului respectiv, abordând impactul negativ al acestuia din perspectivele dezvoltării capitalului uman.

În iulie 2010, Adunarea Generală ONU a creată Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (**UN Women**)²⁰⁹, ca și parte din agenda de reformă ONU, acoperind, printre altele așa subiecte cum sunt prevenirea traficului de ființe umane și abilitarea economică a femeilor în rezultatul participării acestora în procesele migraționale. În 2010 UN Women fost lansat un nou proiect în Moldova „*Abilitarea economică a femeilor prin creșterea oportunităților de angajare în Republica Moldova pentru anii 2010–2013*”, care este implementat în comun cu MMPSF și MEC, fiind susținut financiar de guvernul Suediei. Acest program se orientează în mod primar la necesitățile populației rurale și suburbane, mai cu seamă femeile sărace, cu o atenție deosebită față de domeniile ocupării, abilitării economice și protecției sociale.

Oficiul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului beneficiază de un **Consultant în domeniul drepturilor omului**, în cadrul Oficiului Coordonatorului Rezident ONU în Republica Moldova începând cu iulie 2008. Consultantul în Drepturile Omului acordă asistență Oficiului Coordonatorului Rezident al ONU, Echipei de Țară a ONU în Moldova,

---

²⁰⁹ UN Women a fuzionat și a fost constituit în baza a patru părți distincte ale ONU, care se axau exclusiv pe egalitatea de gen și abilitarea femeilor: Fondul ONU de Dezvoltare pentru Femei, Divizia pentru Promovarea Femeilor, Biroul consilierului special pe probleme de gen, Institutul de Cercetare și Formare pentru Promovarea Femeilor

guvernului și societății civile în ceea ce privește fortificarea drepturilor omului, inclusiv drepturile migranților și abordările bazate pe drepturile omului.

Centrul Internațional de Dezvoltare a Politicilor Migraționale (CIDPM) a fost creat în 1993, la inițiativa Austriei și Elveției, cu scopul de a promova politicile migraționale inovatoare, comprehensive și durabile și de a funcționa drept un mecanism de schimb de servicii pentru guverne și organizații. CIDPM este o organizație internațională cu 15 state membre. La 9 ianuarie 2012 la Viena a fost semnat *“Acordul între CIDPM și Republica Moldova cu privire la statutul organizației în Republica Moldova și cooperarea în domeniul migrației”* și a fost deschis oficiul local în Chișinău. La moment, instituțiile moldovenești sunt implicate în proiecte CIDPM ce țin de combaterea traficului de ființe umane, reînțoarcere și readmisie, managementul frontierei și gestionare a migrației.

Actorii neguvernamentali și implicarea/reprezentarea grupurilor de migranți

Centrul internațional „La Strada”, lansat în Moldova în martie 2011, face parte din rețeaua internațională de Prevenire a Traficului de Femei în Europa Centrală și de Est, și este prezent în 9 țări: Olanda, Polonia, Republica Cehă, Bulgaria, Ucraina, Moldova, Belarus, Fosta Republică Iugoslavă Macedonia, Bosnia și Herțegovina.

Centrul pentru prevenirea traficului de femei (CPTF) reprezintă un proiect implementat de ONG-ul „Asociația femeilor de carieră juridică”. Proiectul CPTF a fost lansat în 2001 și și-a propus drept obiectiv să sporească conștientizarea publică cu privire la problema traficului de persoane, informând categoriile vulnerabile de persoane despre riscurile și consecințele traficului, contribuind la fortificarea capacităților instituționale de prevenire și urmărire în justiție a traficului de persoane.

Începând cu 2008, Reprezentanța **Winrock International în Moldova (Winrock Moldova)** a contribuit la lupta împotriva traficului de persoane prin abilitarea tinerilor defavorizați, mai cu seamă din localitățile rurale, pentru a îmbunătăți nivelul lor de încredere, nivelul lor de trai, precum și pentru a dezvolta comunitățile lor, pentru a deveni o parte din soluția

pentru cauzele sociale și economice ale traficului de ființe umane și a migrației peste hotare.

Terre des homes Foundation (TdH) este activă în Moldova din 2004. Această organizație activează în domeniul îmbunătățirii urmărilor sociale și a protecției copiilor moldoveni aflați în situații vulnerabile atât în cadrul, cât și în afara Moldovei, inclusiv copiii implicați în migrație. Implementarea proiectelor este realizată datorită unor astfel de parteneri cum sunt: SDC, Fundația Medicor, OSCE, UNICEF, OIM și Uniunea Asociațiilor Europene de Fotbal.

Ramura în Moldova a organizației de caritate cu sediu în Londra **EveryChild** a început să activeze în Moldova începând cu 1995. La moment, colaborând cu autoritățile publice locale, EveryChild elaborează programe care se axează pe prevenirea abandonului de copii și instituționalizarea copiilor, cât și reabilitarea socială a copiilor și reintegrarea lor în familie, ca o consecință a proceselor migraționale.

Centrul PAS (Centrul pentru Analize și Politici în Sănătate, fostul Centru MedNet) a fost creat în 1999 și este o organizație independentă, non-profit și non-politică din Moldova. În mod special, Centrul PAS este cel mai calificat să realizeze următoarele sarcini: implementarea programului de sănătate, inclusiv în rândul migranților; dezvoltarea capacităților în domeniul HIV/SIDA, TB și ITS, hepatita B și C, inclusiv în rândul migranților.

Centrul Național de studii și informare pentru problemele femeii „Parteneriat pentru dezvoltare”(CPD), fondat în 1998, este o instituție non-profit care promovează o abordare integrativă față de problemele de gen, drepturile femeilor și oportunitățile egale pentru bărbați și femei. CPD integrează dimensiunea de gen în toate domeniile vieții sociale, promovează politicile și problemele sociale ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acestora și luptă pentru a elimina toate formele de discriminare împotriva femeilor, inclusiv a femeilor migranți.

Centrul de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane, fondat în 2011, cu suportul IOM Moldova, reprezintă o instituție specializată care prestează servicii de asistență a victimelor și potențialelor victime ale traficului de persoane, în situații

de criză, identificate peste hotarele țării și în țară. În 2008, în urma unei colaborări continue cu Guvernul Moldovei, și a eforturilor sale în creștere de abordare a subiectelor de trafic a persoanelor, Centrul a devenit o instituție publică subordonată MMPSF și co-administrată de OIM.

Centrul Național de Formare, Asistență, Consiliere și Educație din Moldova, deschis în Septembrie 2011, oferă asistență victimelor și potențialelor victime ale traficului de persoane, în situații de criză, precum și monitorizează și coordonează integrarea acestora în societate.

Cooperarea cu **asociațiile diasporei moldovenești** de peste hotare reprezintă o parte din politica de stat, implementată prin intermediul unui șir de strategii și planuri de acțiuni vizând tematica dată. Organizarea Congresului Diasporei la Chișinău este considerată a fi un mecanism atât pentru stabilirea relațiilor și promovarea cooperării cu compatrioții de peste hotare, cât și pentru consolidarea structurilor diasporei. Din 2004, au fost organizate deja patru Congrese ale diasporei moldovenești. Al cincilea Congres este planificat pentru toamna anului 2012. Conform situației de la 1 iunie 2012, sub auspiciul Biroului Relații Interetnice din RM erau înregistrate 147 asociații ale diasporei moldovenești, reprezentând 30 de țări din Europa, CSI, America de Nord și Orientul Mijlociu.

Parteneriatele regionale în domeniul migrației

Moldova este parte a unor parteneriate regionale în domeniul migrației, menite să consolideze cooperarea în ceea ce privește politicile cu țările vecine, țările de destinație și cele de origine ale migranților.²¹⁰

Moldova face și ea parte la **Procesul Söderköping**²¹¹, care a fost lansat în 2001, pentru a răspunde provocărilor extinderii UE spre Est și pentru a promova o cooperare mai bună în problemele vizând azilul și migrația, care apar între țările care sunt situate de-a lungul frontierei de Est a viitoarelor statelor membre UE. Începând cu 2004, Procesul Söderköping s-a axat în mod specific pe partajarea experiențelor cu privire la azil, protecție, migrație și management la frontieră care se iscă între Estonia,

²¹⁰ Parteneriatele și procesele migraționale menționate în domeniul migrației se referă predominant la cooperarea cu UE pe marginea subiectelor ce țin de migrație.

²¹¹ În 2011 Procesul Söderköping a fost integrat în cadrul Parteneriatului Estic, fiind plasat sub egida dimensiunii multilaterale a Platformei 1 a Parteneriatului Estic

Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, România, Republica Slovacă și Suedia pe de o parte și Belarus, Moldova și Ucraina pe de altă parte. Procesul este coordonat prin intermediul unei rețele de Coordonatori Naționali din țările participante, precum este în Biroul Migrație și Azil (*cu Serviciul Educație, Prognoze și Strategii care activează în calitate de Coordonator Național în Moldova*) și un Secretariat operat de Bordul Sudez de Migrație.

Misiunea UE de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM) a fost lansată la 30 noiembrie 2005, drept răspuns la solicitarea comună parvenită la Comisia Europeană din partea Președintelui Republicii Moldova și a Președintelui Ucrainei. Fiind finanțată pe deplin de Uniunea Europeană în contextul Instrumentului European de Parteneriat și Vecinătate, și cu PNUD drept partener de implementare, EUBAM participă în două grupuri de lucru cu serviciile de frontieră a țărilor gazdă: un grup se axează pe migrația ilegală și TFU, iar alt grup se axează pe contrabanda cu arme, contrabandă și fraudele vamale.

Parteneriatul de Est (PE)²¹² al UE, lansat la 7 mai 2009, reprezintă o inițiativă direcționată spre șase țări din Europa de Est și Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, **Moldova** și Ucraina. Această inițiativă își propune drept scop să întărească relațiile între UE și partenerii Estici, adâncind cooperarea lor politică și integrarea economică, cât și facilitând activitatea comercială și sporind mobilitatea între UE și statele partenere, inclusiv liberalizarea vizelor. *Cooperarea multilaterală* în cadrul PE este susținută în cadrul unor structuri permanente – așa-numitele **platforme tematice** (devotate democrației, bunei guvernări și stabilității; integrării economice și convergenței cu politicile UE; securității energetice; și relațiilor de la om la om). Moldova a salutat lansarea panelului „*Migrație și Azil*” pe parcursul celei de-a 6-a ședință a Platformei Nr. 1 „Democrație, bună guvernare și stabilitate” a PE, din 17 noiembrie 2011. Această formă de cooperare creează un forum pentru schimbul multilateral de informație și cele mai bune practici cu privire la politicile vizând migrația și azilul și contribuie la o cooperare mai bună între ambele țări la nivel bilateral și

²¹² De menționat că împreună cu inițiativele PE, UE a lansat un Program Stocholm de 5 ani cu îndrumări pentru justiție și afaceri interne ale statelor membre UE pentru perioada 2010–2014. Programul include arii diverse precum sunt: securitatea națională și publică, migrația inclusiv profilurile migraționale pentru țările în curs de dezvoltare, parteneriatele de mobilitate (Pactul european pentru imigrare și azil), combaterea crimei organizate, precum și dreptul familiei, dreptul privat, dreptul succesoral și altele.

regional. Conferința internațională „Contribuția partenerilor estici la Programul de la Stockholm: sinergii pentru îmbunătățirea mobilității și întărirea securității” organizată la inițiativa Republicii Moldova, la 24–25 ianuarie 2011, în Chișinău, a contribuit la integrarea Procesului Söderköping în Platforma Nr. 1.

La 12 august 2008 a fost semnat Acordul de Lucru care prevede cooperarea operațională între Serviciul de Grăniceri al Moldovei și **FRONTEX**. Drept rezultat, Poliția de Frontieră a Moldovei este participant la diferite proiecte pilot și măsuri operaționale organizate de agenția FRONTEX, inclusiv schimbul de date, analiza riscurilor, identificarea documentelor de călătorie false sau falsificate, detectarea mijloacelor de transport furate, etc.

Parteneriatele de Mobilitate (PM) sunt comprehensive și echilibrate, oferind acțiuni în toate cele trei domenii majore ale Abordării Globale UE față de Migrație: migrația legală și mobilitatea, migrația ilegală și traficul de ființe umane, protecția internațională și politica de azil și maximizarea impactului de dezvoltare a migrației și mobilității. Scopul Parteneriatelor de Mobilitate este cel de *“a identifica abordările inovatoare pentru a îmbunătăți managementul mișcărilor legale ale persoanelor”*. Declarația Comună a Parteneriatului de Mobilitate între UE și Moldova a fost semnată pe parcursul președinției slovene a UE, la 5 iunie 2008, în Luxembourg, la ședința Consiliului Miniștrilor UE de Justiție și Afaceri Interne²¹³. Sub această umbrelă partenerii de parteneriat pot implementa nu doar inițiative de cooperare (de ex. instruirea practicienilor sau suportul instituțional), dar mai pot negocia și încheia acorduri bilaterale (cum ar fi acordurile vizând securitatea socială a lucrătorilor migranți, de ex. negocierea și semnarea Acordului în domeniul migrației muncii cu Republica Italia în 2011), precum și pot contribui la facilitarea mobilității (de ex. liberalizarea pieței muncii pentru cetățenii moldoveni de către Polonia). În cazul Republicii Moldova, parteneriatul permite extinderea activității UE în domeniul migrației, prin simpla abordare a managementului frontierei și a migrației ilegale la incorporarea domeniului dimensiunii migrației și dezvoltării.

²¹³ La moment, Parteneriate de Mobilitate au fost semnate cu Moldova (2008), Cape Verde (2008), Georgia (2009) și Armenia (2011). Statele-membre UE care participă la Parteneriatul de Mobilitate prin intermediul diferitor proiecte sunt: Bulgaria, Republica Cehă, Cipru, Franța, Germania, Grecia, Italia, Lituania, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Suedia și Ungaria. Comisia Europeană, FRONTEX și Fundația Europeană de Instruire de asemenea participă în Parteneriat.

Participarea la **Procesul de la Praga** permite Moldovei să adere la un nou proces politic de promovare a parteneriatelor migraționale între statele participante din UE, Zona Schengen, Europa de Sud-Est și cea de Est și Asia Centrală. CIDPM găzduiește echipa de suport organizațional, care oferă asistență organizațională și substanțială statelor lider, care sunt Republica Cehă, Ungaria, Polonia, România și Slovacia.

Moldova mai ia parte și la **Procesul de la Budapesta** – un forum consultativ a peste 50 de guverne și 10 organizații internaționale, care-și propune drept scop să dezvolte niște sisteme comprehensive și durabile pentru migrația ordonată, pentru a face schimb de informații și cele mai bune practici în ceea ce privește migrația reglementată și iregulară, azilul, vizele, managementul frontierei, traficul de ființe umane, contrabanda cu migranți, readmisia, și reînțoarcerea.

Moldova de asemenea joacă un rol activ în Forumul Global privind Migrația și Dezvoltarea (FGMD), care cumulează a peste un deceniu de dialog internațional cu privire la importanța în creștere a legăturii între migrație și dezvoltare. FGMD este un proces voluntar, informal, fără caracter obligatoriu, condus de guverne, deschis tuturor Statelor-Membre și Observatorilor Națiunilor Unite, pentru a avansa înțelegerea și cooperarea pe marginea consolidării reciproce a relației dintre migrație și dezvoltare, și pentru a stimula obținerea de rezultate practice orientate spre acțiuni. De la bun început, RM a participat activ în cadrul seminarelor tematice FGMD, care au acoperit diferite subiecte, inclusiv managementul migrației pentru dezvoltare, profilurile migraționale și integrarea migrației în planurile naționale de dezvoltare.

C3. Cadrul de politici

În cadrul acestei secțiuni este oferită o sinteză a strategiei de migrație a RM, inclusiv inițiativele curente de politici. Acest capitol mai oferă și o analiză a coordonării și coerenței politicilor migraționale la nivel național și în cadrul altor sectoare de politici (muncă, educație, sănătate, etc.), precum și a strategiilor și a planurilor de acțiuni. Mai mult ca atât, aceasta elucidează și analizează lacunele și provocările existente.

Trecere în revistă: Deși la moment, există o structură instituțională solidă, precum și un cadrul legislativ care stabilește și pune bazele unui sistem eficient de management al migrației²¹⁴, politicile migraționale sunt gestionate de o varietate de reglementări guvernamentale și instrumente legislative care determină apariția dublărilor și crearea unor conflicte. Strategiile și planurile de acțiuni ocazional se suprapun și nu se completează, ducând la lipsa unor mecanisme și capacități pe deplin dezvoltate cu privire la monitorizare și evaluare, și nu abordează migrația într-un format comprehensiv, nici nu oferă un răspuns despre cum să maximizăm rezultatele de dezvoltare ale migrației și cum să reducem efectele sociale negative ale acesteia. Procesele migraționale sunt incluse doar într-un context specificat, fără intercalarea acestora în domeniul ocupării și îmbunătățirii remunerării pentru muncă, educație, sănătate și protecție socială.

Strategia migrațională a Moldovei: Guvernul Moldovei deja a recunoscut necesitatea unei abordări coordonate și integrate pentru a gestiona migrația prin intermediul *Strategiei Naționale de Dezvoltare 2012–2020 (Moldova 2020)*, care a fost aprobată de Parlament la 11 iulie 2012. Însă Guvernul continuă formularea cadrului său de politici migraționale, care să se axeze mai cu seamă pe integrarea migrației și a remitențelor în planurile naționale de dezvoltare. Mai mult ca atât, pentru a asigura durabilitatea exercițiului de integrare a agendelor ce țin de migrație și dezvoltare, Guvernul Moldovei a lansat în 2011 un proiect nou cu privire la includerea migrației în Strategia Națională de Dezvoltare a Moldovei 2012–2020, o inițiativă susținută de Echipa de Țară ONU din Moldova, OIM fiind punctul de contact al acestui proiect. Procesul își propune drept scop să integreze migrația în instrumentele naționale de dezvoltare – cum ar fi strategiile de implementare și cele de sector ale Strategiei Naționale de Dezvoltare 2012–2020. Alte obiective sunt integrarea migrației în Cadrul de Parteneriat Națiunile Unite – Moldova 2013–2017, sporirea coerenței activității ONU cu privire la fenomenul migrației și stimularea capacităților ONU în oferirea de consultanță Guvernului cu privire la problemele ce țin de migrație și dezvoltare.

În același context, *Strategia Națională a Republicii Moldova în domeniul migrației și azilului (2011–2020)*²¹⁵ și *Planul Național de Acțiuni*

²¹⁴ Vezi Nr. 197.

²¹⁵ Hotărârea Guvernului Nr. 1009 din 26 decembrie 2011. Disponibil pe: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=340066&lang=2>

pentru 2011–2015 cu privire la implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului își propun drept scop să asigure un management comprehensiv de reglementare a politicilor din domeniul migrației și azilului. De asemenea aceste documente au drept scop să integreze cadrul strategic existent în domeniul dat, cât și să includă politicile de gestionare a migrației în diferite acțiuni de planificare strategică și politici de dezvoltare ale țării (cum ar fi politicile educaționale și cele de sănătate, privind copii și vârstnicii lăsați fără îngrijirea celor plecați peste hotare, reîntoarcerea și reintegrarea lucrătorilor migranți moldoveni, etc.). Strategia reflectă eforturile de conformitate a politicilor naționale din domeniul migrației cu Abordarea Globală a UE față de migrație și mobilitate, cuprinzând toate cele patru domenii ale acestui fenomen: promovarea migrației legale, lupta împotriva migrației ilegale, stimularea migrației pentru dezvoltarea țării și asigurarea dreptului la azil.

Cât despre obiectivul de maximizare a impactului de dezvoltare al migrației și mobilității, un oarecare progres a fost atins prin intermediul canalizării remitențelor în investiții. Programul de stat de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2009–2011, aprobat în luna Februarie 2009, ar putea fi menționat în acest sens. După cum Strategia anterioară a fost în vigoare până în anul 2011, Guvernul a elaborat Strategia de susținere a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2020 și Planul de acțiuni de realizare a acesteia pentru anii 2012–2014, ”în contextul trecerii de la modelul de dezvoltare economică bazat pe consum la o nouă paradigmă, orientată spre export, investiții și inovații”²¹⁶. Din perspectiva mobilității, Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova privind liberalizarea regimului de vize și Planul Național pentru implementarea acestuia (în vigoare din 2011) urmăresc să ofere un regim de călătorie fără vize spre Europa pentru cetățenii moldoveni, ca un scop pe termen lung, luând în considerație Abordarea Globală față de Migrație și asigurând toate condițiile necesare pentru o mobilitate bine administrată și sigură.

Reintegrarea și reîntoarcerea migranților moldoveni reprezintă unul din elementele prezente în legislația națională. Un număr de activități au fost implementate cu succes, cum ar fi proiectul pilot “PARE 1 + 1” Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET) care prevăd

---

²¹⁶ <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=278>

oferirea de instruire în domeniul dezvoltării abilităților antreprenoriale, precum și de asistență financiară pentru inițierea afacerilor. Adicional au fost implementate activități care-și propun drept scop să îmbunătățească sistemul pentru recunoașterea abilităților și calificărilor (de ex. Concepția sistemului de validare a învățării non-formale și informale), cât și să fortifice piața locală a forței de muncă, inclusiv în contextul Parteneriatului de Mobilitate UE – Republica Moldova.²¹⁷ Deși Planul de Acțiuni Guvernamental cu privire la încurajarea reîntoarcerii migranților moldoveni de peste hotare, aprobat de Guvern la 9 octombrie 2008, deja nu mai era în vigoare, reîntoarcerea și reintegrarea migranților moldoveni rămîne a fi un obiectiv major de politici clar stipulat în Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011–2020) și în Planul de Acțiuni de implementare a acesteia pentru anii 2011–2015.

Cooperarea cu *diaspora și asociațiile* cetățenilor moldoveni de peste hotare reprezintă o parte a politicii de stat. Din perspectiva instituțională, se elaborează un cadru instituțional pentru dialogul diaspora – țara de baștină. Astfel au fost constituite programe pilot de stat pentru investirea remitențelor și cele de reatrageră permanentă/temporară și reintegrare socio-economică a migranților. La moment, accentul se pune pe o protecție cât de vastă posibilă a cetățenilor moldoveni peste hotare, conservarea identificării culturale și stimularea reîntoarcerii migranților acasă. În ordinea dată de idei a fost adoptat Planul de Acțiuni pentru susținerea diasporei moldovenești pentru 2006–2009, Planul Național de Acțiuni pentru 2008 cu privire la protecția cetățenilor Republicii Moldova de peste hotare și Planul de Acțiuni pentru susținerea culturală și socială a diasporei moldovenești pentru 2012–2014. Scopul acestor documente rezidă în promovarea și crearea condițiilor pentru conservarea dezvoltării și manifestării identității culturale și lingvistice în țara de reședință, garantând cooperarea multidimensională cu moldovenii care domiciliază peste hotare.

Pentru a consolida mecanismul de cooperare cu asociațiile diasporei moldovenești, Guvernul RM a operat câteva modificări în Regulamentele Cancelariei de Stat²¹⁸ care au inclus Biroul pentru Relații cu Diaspora

---

²¹⁷ Vezi Nr. 196.

²¹⁸ Hotărârea Guvernului Nr. 780 din 19 octombrie 2012. Disponibil pe:
<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=345122&lang=2>

în organigrama Cancelariei de Stat, în subordonarea directă a Prim-ministrului. Conform modificărilor recente, Biroul este responsabil de „asigurarea coordonării politicii de stat în domeniul relațiilor cu Diaspora [...]”; coordonarea procesului de elaborare a politicilor în domeniul relațiilor cu Diaspora, astfel contribuind la păstrarea și afirmarea identității etnice, culturale și lingvistice a moldovenilor peste hotare; capitalizarea potențialului uman și material al Diasporei; coordonarea activităților de ordin cultural, educațional, economic și social desfășurate de ministere și alte autorități publice cu scopul de a susține și colabora cu reprezentanții Diasporei”.

Din perspectiva combaterii migrației iregulare și a traficului de ființe umane, merită menționate următoarele:

- Planul de Acțiuni pentru 2012–2013 privind implementarea Strategiei Naționale pentru prevenirea și combaterea crimei organizate pentru anii 2011–2016;
- Planul Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2011–2014;
- Planul Adițional Specific pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane pentru anii 2010–2011;
- Programul Național pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane pentru anii 2010–2011;
- Planul Național de Acțiuni cu privire la protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010–2011.

Principalul instrument de operaționalizare a politicilor și documentelor strategice menționate mai sus, este SNR al MMPSF pentru victimele și potențialele victime ale traficului de persoane. SNR este un sistem integrat care acordă asistență comprehensivă victimelor și persoanelor vulnerabile, inclusiv copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijire, prin referirea acestora către autoritățile locale și prestatorii de servicii pentru societatea civilă. În 2008, SNR a fost extins din punct de vedere tematic pentru a acorda suport și victimelor violenței în familie, drept urmare a adoptării Legii privind prevenirea violenței în familie.

Coordonarea și coerența politicilor la nivel național: la moment, coordonarea politicilor și strategiilor ce țin de fenomenul migrației se realizează în cadrul unui aranjament instituțional impresionant, fiind canalizată prin intermediul organelor interinstituționale:

Comisia inter-ministerială pentru planificare strategică²¹⁹ a fost creată în 2008 și reprezintă cel mai superior organ de coordonare în Republica Moldova, care-și propune drept scop să coordoneze procesul reformei administrației publice centrale. Înlocuind un număr de comitete și comisii cu funcții complementare, comisia în cauză are drept scop să fundamenteze și analizeze documentele de politici și să ofere un proces onorabil de planificare strategică, care să coreleze în mod eficient prioritățile naționale determinate în documentele strategice cheie ale Guvernului cu politicile elaborate de administrația publică centrală. Această comisie și-a asumat și funcția de coordonare a asistenței internaționale acordate pentru realizarea priorităților naționale. Astfel, comisia mai include în mandatul său de competențe și problemele ce țin de migrație.

Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare (CNPD) (www.demografie.md) și secretariatul său executiv, reprezentat de Unitatea de Politici Demografice din cadrul MMPSF, a fost constituită în februarie 2007. Comisia dată activează în subordinea Primului-ministru, drept o organizație instituțională de analiză, sinteză, monitorizare, corelare și coordonare a politicilor sectoriale cu un impact asupra demografiei. CNPD gestionează prioritățile și riscurile demografice pentru RM, formulează și elaborează politici de stat cu privire la populație și prevenirea riscurilor demografice. În 2010, CNPD a creat un Grup de Lucru pentru a asigura eficientizarea mecanismului de evidență a fluxurilor migraționale externe și interne, cu scopul de a examina calitatea statisticilor demografice și a propune măsuri de eficientizare a mecanismului de înregistrare a fluxurilor de migrație internă și externă. Grupul de Lucru a fost compus din reprezentanți ai MTIC – ÎS CRIS “Registru”, MAI, MMPSF, MAEIE, Ministerului Justiției, ANOFM, BNS și ai Misiunii OIM în Moldova.

Comitetul Național pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane este un organ consultativ permanent al Guvernului, creat în 2005 pentru coordonarea activităților în domeniul anti-traficului de persoane, înaintând Guvernului propuneri de politici de stat în domeniul dat. Comitetul mai coordonează activitățile comitetelor teritoriale și instituțiilor specializate cu privire la implementarea acțiunilor de prevenire și combatere a TFU. Comitetul este prezidat de Viceprim-ministru, ministrul MAEIE.

---

²¹⁹ Hotărârea Guvernului Nr. 838 din 9 iulie 2008. Disponibil pe: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=328564&lang=2>

Comisia pentru coordonarea unor activități ce țin de procesul migrației²²⁰ este un organ consultativ permanent sub egida Guvernului, care a fost creată în februarie 2010, fiind prezidată de MAI. Aceasta a fost creată pentru coordonarea activităților autorităților publice cu privire la managementul și monitorizarea proceselor migraționale, pentru supravegherea activităților în domeniul migrației și pentru asigurarea cooperării între instituțiile de stat, ONG-uri și agențiile/organizațiile internaționale active în domeniul gestionării migrației. Comisia este convocată ori de câte ori este necesar sau cel puțin o dată per trimestru. Cu toate acestea, Comisia nu este eficientă din cauza caracterului sporadic al activității sale și naturii de recomandare a hotărârilor sale.

Grupul de Lucru privind coordonarea procesului de liberalizare a regimului de vize cu UE, creat în mai 2010, este responsabil de planificarea și coordonarea procesului de implementare a Planului de Acțiuni UE – RM cu privire la liberalizarea regimului de vize. Grupul de Lucru raportează Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană.

Conform Hotărârii Guvernului din noiembrie 2008 a fost creat la nivel național **Comitetul Național pentru monitorizarea și implementarea Declarației comune cu privire la Parteneriatul de Mobilitate UE–Moldova (PM)**, prezidat de Viceministrul MMPSF care include oficialii din cadrul instituțiilor naționale responsabile de implementarea PM. MAEIE este principala instituție națională de coordonare a PM cu UE, fiind responsabilă de monitorizarea rapoartelor de implementare, prezentate în mod trimestrial.²²¹ PM este coordonat prin intermediul ședințelor de nivel înalt al PM (organizate anual, la nivel de viceministri și șefi de departamente MAEIE, împreună cu Subcomisia RM–UE pentru justiție și afaceri interne), Platforma Locală de Cooperare (organizată anual și incluzând reprezentanți ai autorităților din Moldova și ai misiunilor diplomatice ale statelor membre și Delegației UE) precum și Platforma Locală Extinsă de Cooperare (organizată anual și incluzând partenerii de implementare, reprezentanții organizațiilor internaționale, societății civile și mediului academic). În baza rezultatelor consolidate de coordonare derivate din formatul acestor

²²⁰ www.carim-east.eu/media/legal/procente20module/natfr/MD_3.1_procente20General_RO.pdf

²²¹ Scoreboard reprezintă un instrument de monitorizare al implementării PM, care conține informație cu privire la inițiativele, partenerii responsabili, punctele de contact, indicatorii de evaluare, perioada de implementare a inițiativelor și sursele de finanțare ale acestora. Acesta este actualizat în mod trimestrial. Disponibil pe: www.mfa.gov.md/mobility-partnership-ro

întruniri, s-a decis în 2012 de a organiza pe viitor toate reuniunile Platformei de Cooperare în format extins.

În cadrul proiectului OIM „*Susținerea implementării componentei de migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE–Moldova*”, în iunie 2010 a fost creat un **Grup Tehnic de Lucru (GTL)**. GTL reprezintă un organ care coordonează activitățile ce țin de elaborarea PME al RM și implementarea pe viitor a acestuia. Organul dat include în jur de 15 instituții, precum și reprezentanți ai organizațiilor donatorilor, partenerii Națiunilor Unite și societatea academică drept observatori.

Consiliul coordonator al persoanelor origine din Republica Moldova domiciliate peste hotare, constituit în februarie 2005, activează drept organ de consiliere a Guvernului. Scopul acestui consiliu este cel de a promova, menține, dezvolta și exprima identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a moldovenilor domiciliați peste hotare. Consiliul cuprinde oficiali din RM și reprezentanți ai asociațiilor diasporei moldovenești.

Pentru a securiza utilizarea eficientă a resurselor financiare pentru susținerea diasporei moldovenești, în decembrie 2007 a fost creat **Consiliul de administrare a fondurilor pentru susținerea financiară a activităților de păstrarea a identității național-culturale a persoanelor origine din Republica Moldova domiciliate peste hotare (diaspora moldovenească)**.

Cu toate acestea, în pofida aranjamentului instituțional solid deja existent, RM necesită îmbunătățirea în continuare a mecanismului de coordonare inter-instituțional (care ar putea să fie edificat eventual prin intermediul unei asistențe bine organizate și ajustate), pentru a elabora un cadru instituțional și politici mai eficiente de gestionare a migrației. De exemplu, Comisia pentru coordonarea unor activități ce țin de procesul migrației din cadrul Guvernului este ineficientă, din cauza caracterului sporadic al activităților sale și a caracterului neobligatoriu al deciziilor sale. O parte din problemele migraționale sunt abordate în cadrul altor comisii specifice afiliate Guvernului. Mai mult ca atât, din cauza numărului insuficient de personal calificat, unele ministere se confruntă cu greutate în ceea ce privește identificarea proiectelor ce țin de fenomenul migrației în domeniile lor de responsabilitate și interacțiunea eficientă cu cele care deja

se derulează.²²² După cum s-a menționat ceva mai sus, secretariatul executiv al CNPD este reprezentat numai de Unitatea de Politici Demografice din cadrul MMPSE, deși comisia dată ar avea nevoie de un secretariat propriu pentru implementarea eficientă a mandatului și competențelor CNPD.

În concluzie, putem menționa că există o anumită discrepanță între coordonarea politicilor stipulate de unele reglementări standarde și implementarea reală a acestora. Pentru a asigura coerența politicilor naționale cu privire la migrație, este necesar de a avea parte de o compilare adecvată de date, care să fie comparabile pe plan internațional, de coordonarea de politici la nivel național, de cooperare activă în rândul autorităților implicate și cooperare internațională activă în domeniul legislației la toate nivelele. Guvernul trebuie să acceseze la timp date detaliate și corecte și analize a factorilor de promovare a migrației. Lipsa de informație adecvată și analiză corespunzătoare în domeniul dat limitează capacitatea Guvernului de a planifica politici adecvate vizând migrația, care ar aborda într-un mod bine-orientat diverse categorii de migranți și s-ar axa pe problemele ce țin de migrație, cum ar fi copiii și vârstnicii lăsați fără grija celor plecați peste hotare. Adicional, mai trebuie de menționat și despre interfața insuficientă între strategiile naționale în domeniul învățământului și piața națională a forței de muncă. Politicile educaționale necesită niște decizii mai complexe, care să implice considerațiuni de ordin național și internațional. De exemplu, este necesar de a ține cont de abilitățile și necesitățile existente în țară, cât și cele din țările de destinație, axându-se pe coordonarea actorilor multipli. Mai poate fi reiterată și necesitatea mai multor politici și strategii care să se axeze pe sisteme de sănătate sensibile la nevoile migranților (i.e. necesitatea de a fortifica dialogul între serviciile MAI și cele ale MS la nivel național).

C4. Cadrul de programe

Această secțiune oferă o privire de ansamblu și o analiză a acțiunilor programatice care au fost implementate în țară recent, încercându-se analiza acțiunilor din punct de vedere a relevanței, eficacității, eficienței, complementarității, sinergiei și actualității acestora. Adicional sunt propuse domenii de intervenție ulterioară.

---

²²² Interviuurile expertului cu reprezentanții Misiunii OIM în Moldova, august 2012.

Din 2007 până în prezent, un număr de circa 200 de acțiuni aferente migrației au fost implementate sau sunt în curs de implementare. Aceste proiecte variază de la guvernare eficientă la migrația de muncă și dimensiunea de abilitați a acestora până la protecția și abilitarea victimelor violenței domestice și traficul de ființe umane. În general, o parte considerabilă din acțiunile ce țin de migrație au fost sau sunt implementate sub egida Parteneriatului de Mobilitate, 85 inițiative care au tangență cu migrația au fost sau sunt în proces de implementare în diferite domenii, de la profilul migrațional până la scheme/proiecte de promovare a migrației circulare.²²³

Dat fiind numărul mare de proiecte care vizează migrația, nu este fezabil în cadrul PM de enumerat și descris fiecare acțiune conform relevanței, eficienței și actualității acestora. Totuși dat fiind numărul mare de proiecte care se derulează sub egida PM, lista de mai jos a proiectelor majore care vizează migrația ar putea să servească drept exemplu a tipului, scopului și distribuirii, după domenii de intervenție.

În conformitate cu evaluarea Parteneriatului de Mobilitate UE – Moldova pentru anii 2008–2011, realizată de expertul OIM, autoritățile moldovenești au identificat unele proiecte drept „cele mai bune practici”:²²⁴

- *„Fortificarea capacității Moldovei de a gestiona migrația de muncă și de reîntoarcere”* implementat de Serviciul Suedez Public de Ocuparea a Forței de Muncă (SPES) care informează despre oportunitățile pentru migrația legală în UE, opțiunile de reîntoarcere în Moldova și riscurile migrației și muncii nedocumentate;
- *„Gestionarea eficientă a migrației de muncă și a calificărilor în Moldova”* implementat de ILO și finanțat de CE;
- *„Susținerea implementării componentei migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE – Moldova”*, implementat de OIM și finanțat de UE;
- *„Abordarea efectelor negative ale migrației asupra minorilor și familiilor rămase în țară”*, o colaborare între MMPSF din Moldova și Ministerul Muncii din Italia și OIM, finanțată de CE și Guvernul Italiei;

²²³ www.mfa.gov.md/mobility-partnership-en

²²⁴ Vezi Nr. 222.

- „Consolidarea capacităților și cooperării în identificarea actelor de călătorie false și falsificate la frontiera moldo-română”, implementat de OIM și finanțat de UE;
- „Suport pentru punerea în aplicare a acordurilor de readmisie semnate de Comisia Europeană cu Republica Moldova, Federația Rusă și Ucraina: facilitarea reîntoarcerii voluntare asistate și a reintegrării”, implementat de OIM și finanțat de UE; și
- activitățile ce țin de producerea Profilului Migrațional Extins, desfășurate sub egida proiectului „Susținerea implementării componentei migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE-Moldova”, implementat de OIM și finanțat de UE;

Mai mult ca atât, pot fi menționate Proiectele „Susținerea punerii în aplicare a acordurilor de readmisie și facilitare a regimului de vize semnate de CE cu Moldova și Georgia” cu un buget total de 800.000 Euro²²⁵ și „Dezvoltarea capacităților analitice și celor de instruire cu privire la migrație în Moldova și Georgia”, implementate de CIDPM și finanțate de CE, și activitățile ce-și propun drept scop să fortifice sistemul de azil în Moldova oferit de Germania. PNAET cu un buget total pentru 2008–2011 de 13,5 mln Euro²²⁶ și PARE 1+1, lansat în 2010, planificat să fie prelungit până în 2014, la fel au fost menționate.

Adițional, merită de menționat și alte proiecte importante din diferite domenii tematice relevante pentru procesul de integrare a migrației.

La 24 noiembrie 2011, inițiativa „Îmbunătățirea managementului mobilității cadrelor medicale în Republica Moldova” cu un buget total de 2 mln. Euro a fost lansat pentru a se axa pe transformarea migrației cadrelor medicale în mobilitate circulară, fortificând instruirea cadrelor și prevenind riscul de exod și irosire a creierilor în Moldova. Proiectul este susținut din punct de vedere financiar de Uniunea Europeană și va fi implementat de OMS/Europa pe parcursul următorilor trei ani.

Ministerul Educației împreună cu Fundația Europeană de Instruire continuă să colaboreze pentru a crea și fortifica mecanismul de recunoaștere și validare a calificărilor migrantilor în baza Conceptului ațional de validare

²²⁵ Ibidem

²²⁶ www.mf.gov.md/en/istitutii/subdivcoord/DLC/PNAET/

a învățământului non-informal și informal (aprobat în noiembrie 2011), mai cu seamă prin intermediul proiectului Fundației Europene de Instruire „Dezvoltarea sistemului educațional și de instruire vocațională”.

În domeniul dezvoltării capacităților instituțiilor de stat, UE finanțează câteva proiecte mari. Drept exemplu se poate de menționat proiectul care-și propune drept scop să dezvolte capacitățile în domeniul migrației legale, aducând beneficii atât Ucrainei cât și Moldovei, cu un buget de 800.000 euro (aproximativ cota pentru Moldova) și implementat de ILO²²⁷ („*Gestionarea eficientă a migrației de muncă și a calificărilor*”). Sistemul Informațional Automatizat “Evidența migrației de muncă” elaborat în cadrul proiectului „*Fortificarea capacității Republicii Moldova de a gestiona migrația de muncă și de reîntoarcere*” și ANOFM va permite de genera în continuare statistici cu privire la lucrătorii migranți și emigranți, care vor facilita elaborarea de politici în acest domeniu.²²⁸

Copiii și vârstnicii lăsați fără grija celor plecați peste hotare din cauza migrației au fost cuprinși de Guvernul Cehiei care a oferit suport Planului Național de Acțiuni pentru susținerea copiilor lăsați fără grija părintească drept consecință a migrației, cât și de proiectul „*Abordarea efectelor negative ale migrației asupra minorilor și familiilor rămase în țară*”, implementat de Guvernul Italian în colaborare cu OIM și co-finanțat de UE. Alte activități în acest domeniu au fost întreprinse de OIM în cadrul proiectului finanțat de UE „*Susținerea implementării componentei migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE–Moldova*”. Luate toate împreună, aceste inițiative dispun de un buget de circa 2,4 milioane Euro.²²⁹

Mai merită de menționat și faptul că Moldova a fost clasată de Departamentul de Stat al SUA în topul țărilor care au atins progrese de anvergură în domeniul abordării traficului, ocupând locul șapte pe plan mondial în ceea ce privește urmărirea în justiție, protecția și prevenirea traficului de ființe umane într-un raport științific din 2010.²³⁰ În acest

---

²²⁷ Vezi Nr. 222.

²²⁸ Ibidem

²²⁹ Ibidem

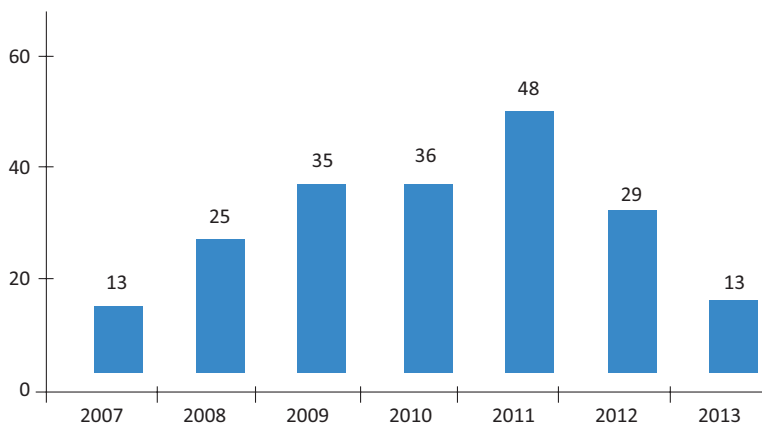
²³⁰ S. Cho et al., „Clasamentul pentru 2010 a Indicelui politicilor anti-trafic 3P’ în Cho, Dreher, și Neumayer 2011 „Câteva țări dezvoltate au eșuat în protecția victimelor traficului de persoane – prezentarea Indicelui politicilor anti-trafic (Goettingen, University of Goettingen, 2011).

context am putea menționa proiectul ILO–CIDPM „Eliminarea traficului de persoane din Moldova și Ucraina prin măsurile pieței forței de muncă” și proiectul PNUD/UNFPA/OSCE „Protecția și abilitarea victimelor traficului de persoane și violenței în familie”.

Printre donatorii cheie putem menționa următorii: Comisia Europeană, Fondul Fiduciar de Securitate Umană al ONU, USAID, Fundația SOROS, Agenția de Dezvoltare a Republicii Cehe, Agenția Austriacă de Dezvoltare, Agenția Suedeză de Dezvoltare Internațională, Guvernul Japoniei, Guvernul României, Guvernul Finlandei, Guvernul Italiei, Guvernul Ciprului, Guvernul Germaniei, Guvernul Greciei, Guvernul Danemarcei, Guvernul Elveției, Guvernul Norvegiei, Guvernul Elveției, Soroptimist International (Norvegia), Lakarmissionen (Suedia). Cei mai importanți partenerii de implementare a proiectelor și programelor care țin de domeniul migrației sunt: OIM Moldova, ILO, ICNUR, PNUD, UNFPA Moldova, OSCE Moldova, FEI și CIDPM.

Se poate observa o creștere evidentă și o diversitate a programelor migraționale pe parcursul ultimilor cinci ani (Figura 106).

Figura 106. Numărul de programe ce țin de migrație, pe an, 2007–2013

Sursa: Scoreboard - instrument de monitorizare a Parteneriatului de Mobilitate UE–RM.

De exemplu, în 2011 se implementau de 3,5 ori mai multe proiecte de asistență străină decât în 2007. Aceste proiecte se referă la diverse

tematici: de la guvernarea eficientă a migrației de muncă și dimensiunile cu privire la calificări, până la protecția și abilitarea victimelor violenței în familie și a traficului de ființe umane. De exemplu, doar Misiunea OIM în Moldova implementează la moment 27 de proiecte. În astfel de circumstanțe, în linii generale, există riscul că creșterea rapidă în continuare și diversitatea programelor migraționale nu vor putea să țină pasul cu un nivel eficient de implementare, mai cu seamă în ceea ce privește evaluarea și aprecierea eficacității implementării proiectelor și programelor. Mai mult ca atât, situația ar putea fi pusă în pericol și de faptul că în conformitate cu opinia experților internaționali, spre deosebire de domeniul umanitar și cel de dezvoltare, există foarte puține instruirii sau materiale de instruire cu privire la evaluarea programelor din domeniul migrației²³¹.

Analizele distribuției proiectelor și programelor de asistență externă între beneficiari ne permite să constatăm următoarele:

Asistența donatorilor a cuprins întregul spectru de actori naționali instituționali implicați în procesul de gestionare a migrației.

Asistența donatorilor a fost distribuită neuniform. De exemplu, balanța fondurilor monetare raportate sub egida Parteneriatului de Mobilitate drept angajate pe parcursul anilor 2008–2011 este după cum urmează:

- cheltuielile pentru inițiativele din domeniul migrației legale și mobilității au constituit circa 20 procente;
- cheltuielile pentru inițiativele de contracarare a migrației iregulare și traficului (excluzând suportul material pentru securitatea frontierei) au fost de circa 37 procente, și
- cheltuielile pentru inițiativele în domeniul migrației și dezvoltării au fost de circa 43 procente²³².

Este important de notat faptul că reformele susținute prin intermediul proiectelor de asistență externă trebuie să continue și după finalizarea proiectelor. Totuși, rezultatele sondajului realizat

---

²³¹ L. Chappell and F. Laczko, What Are We Really Achieving? Building an Evaluation Culture in Migration and Development, Migration Information Source, June 2011 (Washington, D.C., Migration Policy Institute). Disponibil pe: www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=842

²³² Vezi Nr. 222.

de Cancelaria de Stat a Moldovei în 2011 ne indică că în multe cazuri, structurile slabe ale serviciului public, condițiile proaste ale serviciului și insuficiența de resurse umane și financiare subminează eforturile de dezvoltare a capacităților²³³. În linii generale, procesul anual de evaluare a impactului asistenței externe, inclusiv în domeniul migrației, asupra dezvoltării sociale și economice a Moldovei, realizat de Cancelaria de Stat a Moldovei în 2011, a relevat că 50 procente de proiecte au atins un nivel de ‘durabilitate’ și ‘desfășurarea proiectului necesită asistență regulată și substanțială în continuare’. Nivelul de compatibilitate între proiectele diferitor donatori activi în același sector a fost evaluat drept unul substanțial, după constituirea consiliilor sectoriale în ministerele de resort, care cuprind toți donatorii activi într-un sector specific.²³⁴ Coordonarea donatorilor și compatibilitatea între diversele proiecte și strategii ale donatorilor este critică pentru dezvoltarea generală. Ceea ce dus la evitarea dublărilor și situațiilor de conflict, economisind atât resursele naționale, cât și cele străine.²³⁵ Totuși, evaluarea durabilității proiectelor și fortificarea capacităților beneficiarilor au fost percepute drept nesatisfăcătoare. În timp ce atingerea obiectivelor proiectului este în general evaluată drept bună, schimbările la nivel micro din cauza impacturilor proiectelor de asistență externă deseori nu sunt reflectate în reformele la nivel general.²³⁶ În viziunea respondenților, principalele obstacole în calea oferirii eficiente de asistență externă și a unui impact consistent au fost următoarele:

- impediamentele birocratice;
- constrângerile de resurse umane (calibrul insuficient al personalului proiectului, abilitățile și nivelul de comunicare cu beneficiarii finali);
- ambiguitatea legislativă și aplicarea proastă a legii;
- lipsa coordonării instituționale;
- lipsa de timp și resurse financiare; și
- bizuirea excesivă pe intervențiile din partea experților străini fără a ține cont îndeajuns de practica și expertiza locală.²³⁷

---

²³³ Raportul anual cu privire la asistența externă pentru Moldova – Cancelaria de Stat a RM, iunie 2012, p. 51

²³⁴ Ibidem

²³⁵ Ibidem

²³⁶ Ibidem

²³⁷ Ibidem, p. 51

Suplimentar, încă nu sunt răspunsuri pentru unele întrebări mai vaste cum sunt următoarele:

- În ce domenii s-a atins un anumit progres?
- Care domenii au fost neglijate?
- Pe ce domenii ar trebui să se axeze colaborarea în sectorul migrației și mobilității pe viitor?
- Care alte lacune de capacități trebuie să fie abordate?, etc.

În conformitate cu constatările identificate, autoritățile moldovenești ar saluta mai mult suport în următoarele domenii:

- a. migrația de muncă (pentru a stimula migrația de reîntoarcere și migrația circulară);
- b. protecția socială a migranților, care nu a beneficiat recent de multă atenție din partea unor state care găzduiesc un număr semnificativ de migranți moldoveni;
- c. fortificarea gestionării migrației la nivel național, inclusiv dezvoltarea capacităților instituționale, facilitarea regimului de vize și readmisia;
- d. investirea eficientă a remitențelor și dezvoltarea IMM în regiuni;
- e. monitorizarea fluxurilor migraționale; și
- f. lupta împotriva migrației iregulare și a traficului.²³⁸

Situația membrilor de familie lăsați fără grija migranților este abordată de inițiative comprehensive, însă cifrele ne arată că problema încă persistă.²³⁹ Alte domenii care nu beneficiază de prea multă atenție sunt: interfața ineficientă între adaptarea strategiilor și politicilor naționale în domeniul învățământului cu necesitățile existente pe piața națională a forței de muncă, cât și validarea calificărilor și promovarea mobilității academice – acestea au fost scoase în relief în numeroase contexte. Transferul calificărilor și inovațiilor în sectoarele relevante prin intermediul reîntoarcerii temporare a cetățenilor expatriați de calificare înaltă a fost și el un domeniu recomandat pentru intervenție întru facilitarea circulației de creieri. În sectorul sănătății s-ar putea de menționat accesul migranților

²³⁸ Ariile de prioritate au fost prezentate în cadrul celei de-a patra întâlnire de nivel înalt a parteneriatului EU–RM, care a avut loc la Bruxelles, Belgia, pe data de 24 Noiembrie 2011, în cadrul Ședinței în format larg a Platformei de Cooperare Locală a PM UE–RM, care a avut loc la Chișinău pe 18 iunie 2012. Disponibil pe: www.mfa.gov.md/news-mobility-partnership-en/492435/

²³⁹ Ibidem

și familiilor lor la serviciile de sănătate și migrația lucrătorilor medicali. Autoritățile moldovenești ar trebui să beneficieze de susținere adițională și în domeniul stabilirii de legături între organizațiile diasporei din diferite țări, precum și pentru considerarea asociațiilor diasporei drept un interlocutor și actor pentru elaborarea și implementarea politicilor ce țin de migrație și dezvoltare.

Mecanismele de coordonare a donatorilor:²⁴⁰ Spre finele anului 2009, un șir de mecanisme de coordonare a donatorilor au fost constituite pentru a îmbunătăți coordonarea între partenerii de dezvoltare și guvern. La nivel național, mecanismul cheie de coordonare a partenerilor de dezvoltare este ședința lunară a donatorilor, organizată pentru a îmbunătăți coordonarea și armonizarea între Guvernul Moldovei și partenerii săi. Planul de implementare a principiilor de parteneriat (PIPP)²⁴¹, semnat în martie 2010 între Guvern, Banca Mondială și alți donatori relevanți (UE, ONU, cât și mulți alți donatori bilaterali), prevede un proces mai formal de constituire a Consiliilor de asistență externă sectorială (numite și Consilii de coordonare sectorială), un organ consultativ – Consiliul Comun de Parteneriat – care reflectă parteneriatul între Guvern, societatea civilă (inclusiv sectorul privat) și partenerii de dezvoltare. Consiliul este prezidat de Prim-ministrul Moldovei și un reprezentant al partenerilor externi de dezvoltare.

Deși Regulamentul PIPP permite crearea Consiliilor de Coordonare în ministere și autorități publice centrale, nu există o legătură clară între instituțiile respective și domeniile cheie de prioritate pentru asistență externă identificate de Guvern.²⁴² Experiența din Republica Moldova ne-a demonstrat că Consiliile sectoriale nu necesită suport specific pentru a asigura funcționarea lor eficientă. Corelarea funcției de secretariat pentru Consiliile sectoriale cu Unitățile de planificare din cadrul ministerelor de resort a fost îndeosebi de eficientă în asigurarea legăturii între proiectele finanțate din resursele externe și acțiunile mai vaste din sector, ca un tot întreg. Dezvoltarea capacităților unor astfel de

---

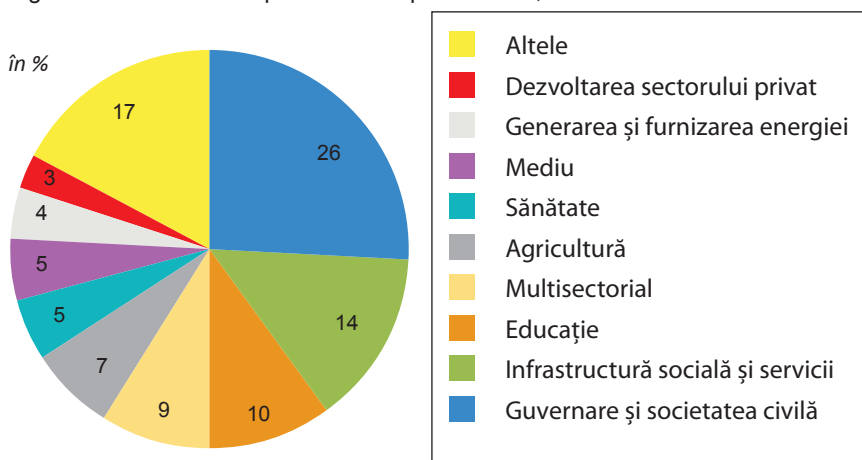
²⁴⁰ Această secțiune ne oferă o analiză a mecanismului de coordonare a donatorilor între partenerii de dezvoltare, și între partenerii de dezvoltare și Guvernul Moldovei. Proiectele de asistență externă, coordonate prin acest mecanism, conțin implicit diverse proiecte ce țin de migrație din diferite sectoare.

²⁴¹ <http://ncu.moldova.md/pageview.php?l=en&idc=376&id=1039>

²⁴² Ibidem

secretariate (inclusiv în contextul îmbunătățirii planificării strategice) va fi importantă și poate fi corelată cu dezvoltarea capacităților mai vaste la nivel de sector, care este susținută mai cu seamă de partenerii de dezvoltare. Autoritatea Națională de Coordonare a Asistenței Externe, plasată în Cancelaria de Stat, utilizează informația oferită de Consiliile de coordonare sectoriale pentru a defini prioritățile pentru asistență externă care urmează să fie aprobate de Comitetul interministerial pentru planificare strategică. Cancelaria de Stat dispune de o bază de date electronice numită IDEA (Baza de date integrată pentru asistență externă), care este un sistem informațional și de gestionare a asistenței externe. Acesta stochează date cu privire la asistența tehnică externă (precum și informații cu privire la proiect) și permite raportarea activității AE în Moldova (Figura 107).²⁴³

Figura 107. Distribuția proiectelor după sectoare, 2011

Sursa: Raportul anual cu privire la asistența externă acordată RM, Cancelaria de Stat a Republicii Moldova, iunie 2012.

În timp ce majoritatea proiectelor care vizează migrația sunt din sectorul guvernării și societății civile (de ex. *Fortificarea capacității Moldovei de a gestiona migrația de muncă și de reîntoarcere în cadrul Parteneriatului de Mobilitate UE – Moldova; Susținerea implementării componentei migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate*

²⁴³ Vezi Nr. 233, p.49.

UE – Moldova), altele sunt din domeniul sănătății (de ex. Managementul impactului migrației asupra sistemului de sănătate din Moldova 2009). Cu toate acestea, ar fi recomandabil de introdus proiectele relevante domeniului migrației, ca un sector distinct de proiecte transversale, incluse în IDEA.

PARTEA D. PRINCIPALELE CONSTATĂRI, IMPLICAȚII ASUPRA POLITICILOR ȘI RECOMANDĂRI

Secțiunea D1 rezumă principalele constatări din Părțile A, B și C relevante în contextul datelor disponibile cu privire la situația curentă în domeniul migrației și dezvoltării.

În Secțiunea D2, în baza evaluării situației curente, sunt prezentate unele recomandări cheie pentru elaboratorii de politici întru îmbunătățirea managementului curent al migrației.

Secțiunea D3 continuă secțiunea anterioară, prezentând un set de recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare ale țării.

Secțiunea D4 indică lacunele existente de date și oferă recomandări și strategii posibile pentru a îmbunătăți statisticile cu privire la migrație și baza generală de evidență a migrației.

D1. Principalele constatări cu privire la legătura între migrație și dezvoltare

Această secțiune rezumă principalele constatări relevate de datele disponibile cu privire la situația curentă în domeniul migrației și dezvoltării.

Trecere în revistă: Din 1991, Moldova a avut parte de diferite modele migraționale: internațională/ internă, voluntară/ forțată, permanentă/ temporară. Fenomenul migrației este caracterizat mai cu seamă de emigrarea internațională a moldovenilor, și mai puțin de imigrarea persoanelor de peste hotare. Moldova este la moment într-o etapă în care, în paralel cu restructurarea economică și schimbările sociale, tranziția a mai determinat și sporirea emigrației (interne rural-urban, internaționale). În majoritatea țărilor Europei de Vest (de ex. Spania, Italia, Grecia și Irlanda) care au trecut printr-o astfel de tranziție, creșterea inițială a

emigrației a fost urmată, pe termen lung, de reducerea tendințelor de emigrare și transformarea dintr-un stat de emigrare în unul de imigrare, din cauza imigrării lucrătorilor necalificați și semi-calificați din țările în curs de dezvoltare²⁴⁴.

În timp ce așa un scenariu de fluxuri migraționale din/în Moldova este posibil, conform evidenței cantitative analizate în acest raport, Republica Moldova încă nu a intrat în această fază de reducere a emigrării, dar acesta ar putea fi luat în considerație drept unul din scenariile posibile de viitor.

Migranții contribuie la dezvoltare nu doar prin munca lor, dar de asemenea și prin crearea de noi întreprinderi,²⁴⁵ dezvoltarea unor noi pieți, crearea legăturilor comerciale între țara de origine și cele de destinație, transfer de tehnologii, prin îmbunătățirea educației și abilităților migranților²⁴⁶ și a copiilor acestora, acumulate peste hotare, precum și prin transfer de idei, convingeri, noi valori despre drepturi și oportunități.

O atenție deosebită merită a fi acordată și aspectelor dimensiunii de gen corelate cu dreptul la muncă și cu necesitatea de a-l proteja, deoarece acestea contează în cadrul stabilirii legăturii dintre migrație și dezvoltare, precum și la determinarea impactelor pozitive și negative ale migrației asupra dezvoltării. Oferirea de îndrumări factorilor de decizie, guvernului, sindicatelor, patronatelor, organizațiilor societății civile, migranților și asociațiilor acestora despre modalitatea cum să sporească contribuțiile la dezvoltare a migranților femei și a lucrătorilor migranți în general, este esențial mai cu seamă pentru a avansa în subiectul abilitării femeilor migranți.

În așa ordine de idei, diversele arii de legătură între migrație și dezvoltare ar putea să includă nu doar remitențele dar și respectarea drepturilor migranților, în special ceea ce ține de statutul de migrant

---

²⁴⁴ Vezi Nr. 10.

²⁴⁵ În total 124 IMM afaceri au fost selectate în cadru Programului PARE 1+1, în perioada 2010-2012. Investițiile totale în cadrul acestui program au atins cifra de 75 mln lei, din care Guvernul a investit 22,5 mln MDL, remitențele – 38,6 mln MDL, alte surse – 15 mln MDL.

²⁴⁶ Studiile în domeniu arată că educația este unul din scopurile remitențelor și ale economiilor migranților. Astfel, familiile care primesc remitențe frecvent optează ca copiii lor să fie înscriși la învățământ secundar vocațional sau mai înalt, în comparație cu familiile care nu primesc bani de peste hotare (57,9 versus 29,7%) (Vezi Nr. 122).

peste hotare, condițiile de muncă și salariile, precum și aspecte legate de abilități cum ar fi exodul de creier și irosire, dar și alte aspecte cum sunt conducerea, lucrările specifice ale bărbaților migranți comparativ cu femeile lucrători migranți și antreprenoriatul.

Conform diferitor studii, principalii factori de impulsionare a migranților moldoveni sunt de ordin economic: îmbunătățirea standardului lor de trai, sărăcia, lipsa oportunităților de ocupare și salariile mici. Într-un astfel de mediu dificil, migrația pare să fie o strategie de supraviețuire. Strategiile migraționale sunt uneori susținute de istoriile de succes ale migranților și de rețelele sociale care deja sunt constituite peste hotare (rude, cunoștințe și prieteni apropiați care deja locuiesc și muncesc peste hotare).

Modelele curente ale migrației: Analiza comparativă a datelor din țară și din țările gazdă, nici una din aceste fiind pe deplin comprehensive, ar indica că stocul emigranților internaționali Moldoveni ar varia de la o cifră minimă de approx. 200.000 (Eurostat) și 300.000 persoane (înregistrări la traversarea frontierei de stat). Datele disponibile analizate nu permit să fie confirmate tendințele de descreștere prezentate în datele administrative ale ÎS CRIS „Registru”, ce acoperă doar un număr limitat de migranți care și-au eradiat viza de reședință înainte de plecarea definitivă din țară, dar care din contra denotă o creștere modestă a emigrării internaționale. Migrația la muncă, mai mult temporară, capturată în detaliu de AFM, care acoperă atât formele migrației legale și ilegale din perioada 2005–2010 ne arată un număr aproximativ stabil de circa 300 mii de persoane sau un sfert din populația activă care lucrează peste hotarele țării, anual. Principalele țări de destinație au continuat să fie: Rusia, Ucraina, Italia, Turcia, Portugalia, România și Grecia.

În ceea ce privește structura pe vârste a migrației, vedem o prevalență semnificativă a celor de 15–44 ani. Totuși, anumite disparități legate de gen sunt observate și în structura pe vârste a populației care migrează, cu cât este mai tânăr grupul, cu atât este mai mare cota bărbaților, iar cu cât vârsta grupului este mai înaintată, cu atât este mai redusă discrepanța.²⁴⁷

²⁴⁷ De exemplu, bărbații au constituit circa 76 procente în grupul de vârstă de 15–24 ani, cota dată reducându-se până la 50,9 procente în grupul de vârstă de 45–54 ani, diferența fiind de 25,1 (BNS, 2012, Statbank).

La fel, distribuția lucrătorilor migranți temporari după gen relevă discrepanțe semnificative în ceea ce privește țările de destinație.²⁴⁸

Din perspectiva nivelului educațional, predomină persoanele cu studii medii (liceu, gimnaziu), fiind urmași de cei cu studii medii specializate și studii profesionale. Dacă emigrarea permanentă, după cum este înregistrat în RSP, ar implica mai cu seamă persoane din mediul urban, atunci migrația temporară implică, în majoritatea cazurilor, membrii gospodăriilor rurale. Cât despre migrația pentru studii, putem constata că numărul de moldoveni care și-au făcut studiile peste hotare pe parcursul anilor 2005–2010 este în creștere, principalele țări de destinație fiind: România, Ucraina, Bulgaria și Rusia²⁴⁹. Din cauza numărului limitat de locuri de studii peste hotare care sunt oferite Moldovei sub egida tratelor internaționale, numărul de persoane care studiază peste hotare, prezentat de Ministerul Educației, este relativ mic. Cei care pleacă pentru a-și face studiile peste hotare în afara acordurilor internaționale și fără notificarea Ministerului, ar fi probabil mai mare.

Emigrarea involuntară a înregistrat o reducere semnificativă până în 2010 în comparație cu 2005. De exemplu, numărul solicitanților de azil din Moldova peste hotare a fost de 4.852 persoane în 2005, reducându-se treptat până la 633 persoane în 2010²⁵⁰.

Repatrierea: pe parcursul anilor 2006–2009, numărul anual de persoane repatriate era în creștere până la 9.109 persoane, în cifră absolută²⁵¹. Totuși acest număr s-a redus semnificativ în 2010, înregistrând o creștere negativă de aproximativ -22 procente.

Populația rezidentă de origine străină: către finele anului 2010, numărul total de străini (inclusiv apatrizii) care se află pe teritoriul Moldovei a fost de 20.099 persoane (0,5% din totalul populației), înregistrând o

²⁴⁸ De exemplu, în perioada 2006–2010, rata celor care au plecat în Rusia este de 70 procente în perioada analizată. Aproape 9 procente de migranți bărbați pleacă în Italia. În jur de 40 procente din numărul total de femei pleacă în Rusia, iar 35 procente în Italia. Turcia și Israel găzduiesc fiecare câte 6 procente de femei migranți Moldoveni anual.

²⁴⁹ În comparație cu 2005, acest număr s-a dublat în 2010 înregistrând 4.009 de persoane.

²⁵⁰ Tabelul 11.

²⁵¹ Figura 25 și Tabelul 15.

creștere de 71,2 procente față de anul 2005²⁵². Majoritatea străinilor vin din Ucraina, Rusia, Israel, Turcia, România, Italia, Germania, etc.

Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (TFU): Moldova continuă să fie caracterizată drept o țară de origine pentru traficul de ființe umane și este mai puțin o țară de tranzit a victimelor traficului de persoane din țările ex-sovietice spre statele europene. Datele statistice arată că un număr de 132 victime TFU au fost identificate prin Sistemul Național de Referire, care este de 5 ori mai mare decât numărul identificat în anul 2006 – un fapt care poate fi explicat printr-o identificare mai eficientă a unor astfel de victime. Numărul victimelor potențiale ale TFU raportat de ONG-uri pentru 2010 este echivalent cu 904 persoane.²⁵³ Principalele țări de destinație pentru victimele TFU rămân a fi cele din ultimii ani: Emiratele Arabe Unite, Rusia și Turcia. Moldova nu este o țară de destinația a traficului de persoane. Conform Raportului Global privind traficul de persoane (din iunie 2012) al Departamentului de Stat SUA, Moldova a fost plasată pe nivelul 2²⁵⁴.

O dinamică pozitivă este înregistrată pentru domeniul **readmișilor** în Moldova. De exemplu, numărul de persoane readmise a sporit cu 25 procente în comparație cu 2009 și aproape de trei ori în comparație cu 2007.²⁵⁵ Majoritatea persoanelor readmise vin din Franța, Republica Cehă, Germania, Ungaria, Spania, Austria, etc.

Prevalența emigrării versus imigrarea influențează **dezvoltarea demografică**, fiind caracterizată de o descreștere continuă a numărului de populație și amplificare a procesului de îmbătrânire a populației. În conformitate cu estimările oamenilor de știință de la ASM, populația țării s-ar reduce cu mai mult de 30 procente sau cu 1 mln., în perioada 2005–2010 fără a fi luate în considerație datele privind migrația²⁵⁶. Fenomenul migrației este mai pronunțat în mediul rural în comparație cu cel urban. În același timp, există o tendință stabilă pentru sporirea populației urbane

---

²⁵² Figura 29 și Tabelul 16.

²⁵³ Vezi Nr. 38.

²⁵⁴ <http://www.state.gov/documents/organization/192587.pdf>

²⁵⁵ Figura 37 și Tabelul 15.

²⁵⁶ [www.unfpa.md/images/stories/pdf/Green procente20Paper procente20of procente20the procente20Population-RM.pdf](http://www.unfpa.md/images/stories/pdf/Green%20procente20Paper%20of%20procente20the%20procente20Population-RM.pdf)

în contextul reducerii populației totale a țării²⁵⁷. Aceste date statistice²⁵⁸ ne duc la concluzia că în afara migrației populației peste hotare, tendințe stabile sunt înregistrate și pentru migrația internă, din mediul rural spre mediul urban, mai cu seamă a populației economic active.

Studiile realizate de Banca Mondială²⁵⁹ în 2006 atestă impactul pozitiv al migrației asupra **stabilității macro-economice** în Moldova. Conform experților BM, influxul de valută în țară, care vine din migrația forței de muncă, a ajutat la depășirea deficitului comercial al țării, iar consolidarea fiscală a contribuit la susținerea valutei naționale. Remitențele au reprezentat și continuă să reprezinte cea mai durabilă și stabilă contribuție în valută, în comparație cu investițiile străine directe, exporturile, împrumuturile și asistența străină. Cota remitențelor care vin de peste hotare a atins proporții semnificative, atingând cote maxime în 2008 cu o rata de peste 30 procente. În PIB (1,89 bln USD) și o rata de 23,2 procente în PIB în 2010 (1,3 bln. USD).²⁶⁰

La moment în Moldova, **migranții returnați** se confruntă cu probleme de reintegrare, care sunt generate de lipsa locurilor de muncă și salariile mici. Lansarea propriei afaceri este plină de dificultăți ce rezultă din insuficiența de resurse financiare și lipsa de informații. În astfel de circumstanțe, unii migranți nu au altă opțiune, decât să re-emigreze.²⁶¹

Fenomenul migrației mai are și un impact asupra **dezvoltării sociale**, reducând accesul la o serie întreagă de servicii sociale și medicale în paralel cu degradarea calității serviciilor sociale și medicale ca rezultat a emigrării în masă a personalului calificat care a lucrat în aceste sectoare. Adițional, migrația reduce sărăcia, însă generează efecte sociale puternice asupra copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijire în urma migrației în masă a cetățenilor Moldoveni.

La moment există un număr mare de **autorități de stat** care sunt implicate, direct sau indirect, în procesele de gestionare a migrației

---

²⁵⁷ Aici, merită de menționat că sporirea populației urbane ar putea fi explicată și drept parte a dezvoltării generale socio-economice și urbanizării țării.

²⁵⁸ Vezi Nr. 72.

²⁵⁹ Vezi. Nr. 77.

²⁶⁰ Drept consecință a crizelor economice globale, remitențele au înregistrat un declin abrupt în 2009, deși au început să-și revină în 2010 și 2011 – vezi Figura 56.

²⁶¹ Vezi Nr. 83.

în Moldova și care creează o bază instituțională solidă, deși mult mai multe resurse ar trebui să fie alocate pentru implementarea prevederilor regulatorii relevante.

Cadrul național legislativ și regulator este, în vasta sa majoritate, implementat și Moldova a înregistrat progrese bune în ceea ce privește constituirea unei baze comprehensive pentru un sistem eficient de gestionare a migrației. Totuși, în pofida unei organizări instituționale solide și a unui cadru legislativ și regulator adoptat²⁶² politicile migraționale sunt gestionate de o varietate de reglementări guvernamentale, instrumente legislative, planuri de acțiuni și strategii care determină apariția dublărilor și crează conflicte. Strategiile și planurile de acțiuni naționale, ocazional, mai degrabă se suprapun decât se completează, n-au parte de mecanisme elaborate și capacități dezvoltate pentru monitorizare și evaluare, nu abordează migrația în format comprehensiv pe deplin sau nu oferă un răspuns clar la așa întrebări importante cum sunt: cum să maximizăm beneficiile de pe urma migrației și cum să reducem efectele sale sociale negative. Procesele migraționale sunt incluse doar într-un context specific fără integrarea acestora în domeniul ocupării și îmbunătățirii remunerației muncii, educației, sistemului de protecție socială.

D2. Recomandări cu privire la gestionarea migrației

În această secțiune, în baza evaluării situației curente, vor fi prezentate unele recomandări cheie pentru *factorii de decizie pentru a îmbunătăți managementul curent al migrației*.

Începând cu anul 2008 s-au înregistrat progrese clare în unele domenii de gestionare a migrației, cum sunt: readmisia, facilitarea migrației (reînțoarcerea, administrarea pieții muncii în Moldova), semnarea acordurilor bilaterale privind munca și protecția socială, îmbunătățirea sistemului de azil în Moldova, reglementarea migrației (fortificarea securității la frontieră, îmbunătățirea securității documentelor, promovarea mobilității pe termen scurt prin facilitarea eliberării vizelor de scurtă durată).²⁶³

---

²⁶² Vezi Nr. 197.

²⁶³ Vezi Nr. 222.

Totuși, autoritățile Moldovei ar necesita mai mult suport în următoarele domenii:

- a. migrația de muncă (pentru a stimula migrația de reîntoarcere și migrația circulară);
- b. protecția socială a migranților care se bucură de atenție relativ mică din partea statelor care găzduiesc un număr semnificativ de migranți moldoveni;
- c. fortificarea gestionării naționale a migrației, inclusiv dezvoltarea capacităților instituționale, facilitarea regimului de vize și readmisia;
- d. investirea productivă a remitențelor și dezvoltarea IMM în regiuni;
- e. monitorizarea fluxurilor migraționale; și
- f. lupta împotriva migrației iregulare și a traficului.²⁶⁴

Situația membrilor de familie lăsați fără grija migranților plecați peste hotare este abordată în cadrul unor inițiative²⁶⁵ comprehensive, însă cifrele ne arată că problema încă mai persistă.²⁶⁶

Este o necesitate stridentă de a adresa subiectul necorespunderii calificărilor pe piața muncii datorită lipsei de coordonare între strategiile și politicile naționale în domeniul educației cu necesitățile pieții naționale a muncii, prin intermediul unor astfel de măsuri cum sunt crearea unui sistem de prognozare a calificărilor, precum și crearea în sectorul ocupațional a unor comitete. Ulterior se denotă și o necesitate pentru validarea și acreditarea corespunzătoare a calificărilor²⁶⁷.

Transferul de calificări și inovații în anumite sectoare, prin intensificarea reîntoarcerii temporare a conaționaliilor înalt calificați ar facilita circulația de creiere.²⁶⁸ Mai mult ca atât, se poate de constatat că

---

²⁶⁴ Vezi Nr. 238

²⁶⁵ Așa inițiative ca: Sistemul Național de Referire (SNR) (din 2006); Planul Național de Acțiuni cu privire la protecția copiilor lăsați fără îngrijirea părinților pentru 2010–2011 (din iunie 2010); proiectul „Abordarea efectelor negative ale migrației asupra minorilor și familiilor lăsate fără grija celor plecați peste hotare”, implementat de Guvernul Italian în colaborare cu OIM, și co-finanțat de CE (durata 2011–2012), etc.

²⁶⁶ Vezi Nr. 238.

²⁶⁷ Conceptul național de validare a învățământului informal și non-formal, aprobat în noiembrie 2011 în contextul Parteneriatului de Mobilitate UE – Republica Moldova, ar putea fi menționat drept un exemplu bun de abordare a problemei cu privire la validarea calificărilor corespunzătoare.

²⁶⁸ Inițiativa intitulată „Abordarea exodului de creiere prin reîntoarcerea temporară a oamenilor de știință – expatriați moldoveni și a tinerilor cercetători de peste hotare, pentru a fortifica Moldova

provocările gestionării migrației în sectorul sănătății se axează pe două probleme distincte, și anume:

- i. accesul la serviciile de sănătate pentru migranți și familiile lor; și
- ii. migrația cadrelor medicale.

Autoritățile moldovenești ar trebui să obțină, de asemenea, suport adițional în domeniul stabilirii legăturilor între organizațiile Diasporei din diferite țări, precum și să considere asociațiile Diasporei drept un interlocutor și actor în elaborarea și implementarea politicilor vizând migrația și dezvoltarea. Inițiativa Cancelariei de Stat a Moldovei pentru a constitui *Agencia pentru Relații cu Diaspora*, a fost oficial lansată în iunie 2012, având drept scop susținerea Asociațiilor Diasporei moldovenești.²⁶⁹

Deși Moldova a creat deja un cadru instituțional solid în domeniul gestionării migrației, mai este nevoie de a dezvolta capacități și în continuare. Modelele naționale pentru gestionarea migrației trebuie să se axeze pe un set comprehensiv și bine-structurat de interese și obiective specifice țării și trebuie să se refere la diferitele aspecte ale politicii publice generale așa cum sunt: politica pieții muncii, politica demografică, politicile de reîntoarcere și reintegrare, etc. În acest aspect, pot fi menționate următoarele acțiuni de fortificare a gestionării migrației:

- Recomandările FGMD includ elaborarea unui plan național de acțiuni care ar prevedea crearea unor structuri de supraveghere în forma unui „organ cheie/lider”, responsabile pentru coordonarea acțiunilor ce țin de migrație, valorificarea activităților guvernului și preluarea experienței pozitive din activitatea utilă a agențiilor nestatale, așa cum sunt Asociațiile Diasporei și organizațiile internaționale; care ar putea să echipeze cel mai bine Moldova pentru a face față propriilor provocări.²⁷⁰ În cazul Moldovei, drepturile, atribuțiile și mandatul structurilor deja existente precum și a secretariatelor acestora (de ex. Comisia pentru

---

drept un centru de cercetare și dezvoltare și pentru a promova returnarea temporară și permanentă și transferul de abilități” finanțat de UE și implementate de OIM în perioada 2010–2011 în cadrul proiectului “Susținerea implementării componentei migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE – Moldova” poate fi menționată în această ordine de idei.

²⁶⁹ <http://www.gov.md/libview.php?l=en&id=4327&idc=436>

²⁷⁰ FGMD, Gestionarea migrației și minimizarea impactului negativ al migrației iregulare, Masă Rotundă, Sesiunea 2.2. (Manila, 30 octombrie 2008).

coordonarea unor anumite activități ce țin de procesul migrației/ Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare, etc.) ar putea să fie fortificate și extinse în acest sens;

- Încorporarea dreptului internațional în legislația națională, de ex. armonizarea legislației naționale cu *acquis communautaire*;
- Sunt necesare mai multe date, cercetări și evaluări pentru a înțelege scara, aria de cuprindere, cauzele și impactul de dezvoltare a unei abordări gestionate față de migrație;
- Este necesar de dezvoltat capacitățile instituțiilor guvernamentale care se ocupă de problemele migraționale (mai multe resurse materiale, ateliere de instruire, eliminarea impedimentelor birocratice, luarea în considerație a practicii și expertizei locale, evitând bizuirea excesivă pe intervențiile experților externi, etc.). În acest context, structurile care urmează să preia rolul de coordonare trebuie să dispună de resurse umane, iar fluctuația de personal în cadrul autorităților locale din Moldova și pierderile aferente de capital uman trebuie să fie abordate în mod eficient.²⁷¹
- Per instituție, mai mult decât o singură persoană trebuie să fie responsabilă de problemele ce țin de gestionarea migrației, pentru a asigura continuitatea și durabilitatea, în cazul în care un funcționar pleacă din funcție;
- Diverse autorități ar putea să analizeze ulterioara posibilitate a realizării unor activități de colaborare pentru a îmbunătăți coordonarea lor internă, de ex. sub forma unor ateliere sau ședințe interinstituționale regulate, în care să se pună în discuție cele mai bune practici/modele de „politici bune”, astfel consolidând ideea responsabilității comune în rândul autorităților moldovenești pentru a fortifica coordonarea internă²⁷². *Comisia pentru coordonare anumitor activități cu privire la procesul migrației* de pe lângă Guvern, constituită în februarie 2010, cât și *Grupul de Lucru (GL) cu privire la coordonarea regimului de liberalizare a vizelor cu UE*, creat în mai 2010, reprezintă exemple pozitive în acest aspect. Totodată este necesară și consolidarea activității de conlucrare și consultare cu ONG-urile și oficiile statistice în procesul adresării provocărilor puse în fața migrației.

---

²⁷¹ Vezi Nr. 222.

²⁷² Ibidem.

În domeniul asistenței externe, coordonarea între parteneri (inclusiv autoritățile locale) trebuie să fie organizată înaintea inițierii proiectelor sau la o etapă mai timpurie. Autoritățile moldovenești trebuie să-și asume un rol mai pro-activ în elaborarea inițiativelor, pentru a asigura ca acestea să reflecte prioritățile lor. Aceasta ar putea fi realizat prin intermediul unor consultări sistematice a fiecărei inițiative, cât și prin intermediul exercițiilor de evaluare și monitorizare pentru a evalua și îmbunătăți eficiența și impactul inițiativelor și mecanismului general de gestionare a migrației.²⁷³

D3. Recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare

Această secțiune prezintă un set de recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare ale țării.

Integrarea migrației în planificarea dezvoltării trebuie să fie implementată *drept niște procese pe termen lung* care necesită o voință politică puternică și asumarea răspunderii din partea guvernului, capacități naționale corespunzătoare, coordonare și cooperare durabilă în cadrul instituțiilor guvernului și coerență între domeniile și intervențiile relevante de politici.

În acest context, merită de menționat dorința politică consolidată existentă din partea Guvernului Moldovei și angajamentul acestuia față de agenda reformei de politici, această atitudine fiind reflectată în următoarele documente strategice: *Declarația comună cu privire la Parteneriatul de Mobilitate Republica Moldova – UE (semnată în 2008)* și *Programul Național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – UE în domeniul liberalizării regimului de vize (aprobat în 2011)* reprezintă o dovadă a angajamentului Guvernului față de reforma instituțională și politicile de armonizare cu *acquis-ul communautaire*; Documentul strategic „*Spre Unitate în Acțiune: Cadrul de Parteneriat Națiunile Unite – Republica Moldova 2013–2017*”,²⁷⁴ semnat în 2012, își propune drept scop să „*consolideze agenda de creștere economică a Guvernului Moldovei cu*

---

²⁷³ Ibidem.

²⁷⁴ http://www.unecce.org/fileadmin/DAM/operact/Technical_Cooperation/Delivering_as_One/UNDAF_country_files/Moldova_UNDAF_2013-2017_ENG.pdf

suport pentru dezvoltarea capacităților regulatorii și instituționale și a condițiilor de bună guvernare”.

Politicile cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare trebuie să fie sincronizate cu planificarea curentă a obiectivelor sectoriale pe termen lung, cu scopul de a obține coerență și coordonare a activităților. Aceste politici trebuie să fie corelate, în special, cu procesul de planificare a fondurilor publice și ar putea fi susținute prin includerea resurselor financiare adecvate la etapa de proiectare a Cadrelor de Cheltuieli pe Termen Mediu și a bugetelor anuale pentru fiecare sector, astfel integrând migrația sub egida diverselor condiții.

Mai mult ca atât, Guvernul și partenerii săi trebuie să se asigure că obiectivele inițiativelor de politici migraționale sunt înțelese, acceptate și susținute, nu doar de autoritățile guvernamentale, partenerii sociali - sindicate și patronate, dar și de ONG-uri și cetățeni/opinia publică.

- Un plan național de integrare a migrației în planurile de dezvoltare²⁷⁵ sub forma unei foi de parcurs care menționează în mod expres angajamentul guvernului față de fenomenul migrației drept o problemă este semnificativ, deoarece prevede un mandat pentru elaborarea, fluidizarea și integrarea politicilor și strategiilor sectoriale implementate de diferite ministere de resort (agricultura, educația, economia, etc.) în viitoarea strategie generală vizând migrația. Acesta va descrie problemele care urmează să fie abordate, rolurile și responsabilitățile respective, obiectivele și prioritățile strategice, actorii cointeresați (implicând guvernul, partenerii sociali, societatea civilă, donatorii/

---

²⁷⁵ Strategia Națională a Moldovei în domeniul migrației și azil (2012–2020), adoptat în 2011 și Planul Național de Acțiuni pentru 2011–2015 cu privire la implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azil fac o legătură între domeniul migrației și azil cu cadrul general al politicilor de dezvoltare a țării. La fel acestea contribuie la noua strategie de dezvoltare a Moldovei – “Strategia de Dezvoltare Națională: Moldova 2020: 7 soluții pentru Republica Moldova” (în vigoare din ianuarie 2012), care stabilește un bun start pentru integrarea migrației în procesul de dezvoltare națională. Moldova 2020 se mai axează, printre altele, pe reducerea emigrării tinerilor (cu 50% până în 2050), sub acei șapte piloni ai săi, unul dintre care este Educația, precum și pe atragerea remitențelor ca și investiții. Aceasta mai este corelată și cu strategiile sectoriale, implementate de diferite ministere de resort – de ex. Programul Național Strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) (aprobat în 2011); Planul Național de Acțiuni în domeniul ocupării pentru 2012 (aprobat în 2011). Astfel, un așa „plan național de dezvoltare” ar putea fi să complimenteze sau să fie integrat în Planul Național de Acțiuni pentru 2011–2015, indiferent de implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului.

partenerii de dezvoltare, mediul academic, migrații și asociațiile diasporei, etc.), programul/domeniile de intervenție, structura instituțională, procesul consultativ, orizontul temporal pentru reflectare, edificarea consensului, contractarea și realizarea lucrărilor analitice, etc. Conținutul Planului ar putea să se bazeze pe analizele anuale și recomandările membrilor Grupului Tehnic de Lucru (GTL), creat în iunie 2010, care coordonează activitățile ce se referă la elaborarea Profilului Migrațional Extins (PME) al Moldovei și dezvoltarea pe viitor a acestuia;²⁷⁶

- Provocarea constă în stabilirea legăturii între obiectivele și abordările sectoarelor de dezvoltare „tradițională” cu cele adoptate cu privire la migrație (infrastructura, sectorul locativ, sănătatea, educația, etc.). De exemplu, intervențiile cu privire la reducerea sărăciei, protecția socială și crearea de locuri de muncă au demonstrat că pot oferi sinergie cu eforturile de combaterea a traficului de persoane, deoarece acestea abordează unii factori de vulnerabilizare a persoanelor față de trafic²⁷⁷. Eforturile pentru implicarea diasporei pot avea efecte pozitive pentru așa sectoare cum sunt sănătatea, educația și infrastructura, dacă contribuțiile diasporei cu resurse financiare și calificări vor fi canalizate anume spre domeniile date și se vor potrivi investițiilor interne²⁷⁸;
- Constituirea și funcționarea unui “punct de contact pentru politici și proiecte” în domeniul migrației și dezvoltării în cadrul Cancelariei de Stat, organul de cel mai înalt nivel în domeniul coordonării politicilor în Moldova. Introducerea în metodele Guvernului, de evaluare ex-ante și ex-post a impactului, a unor elemente care să permită și să asigure, prin revizuire și verificare,

---

²⁷⁶ Începând cu august 2012, BMA al MAI a fost desemnat responsabil pentru producerea și actualizarea anuală a Indicatorilor PME. Vezi pe: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=344691&lang=2>

²⁷⁷ Sistemul Național de Referire (SNR) al MMPSF, pentru victimele și potențiale victime ale traficului de persoane, care a început să fie implementat în 2006, a adoptat și continuă să dezvolte o astfel de abordare. De la lansarea sa, SNR a fost pilotat și este operațional în 27 de raioane și municipalități din cele 32 de raioane, 3 municipalități și 2 teritorii autonome din Moldova. Mai mult ca atât, identificarea locală, structurile de asistență pe termen scurt și lung (echipele multidisciplinare—EMD) sunt integrate, fortificate și durabile, având posibilitatea să fie ajustate la necesitățile copiilor și vârstnicilor lăsați fără grijă. EMD includ lucrătorii sociali de la nivel de raion și comunitate, organele de drept, educatori și profesori, lucrători medicali, psihologi și administrația publică locală.

²⁷⁸ Programul PARE 1+1, a început în 2010 și intenționează să fie prelungit până în 2014, având drept scop „să faciliteze accesul migraților la finanțe, ajutând la stimularea transmiterii remitențelor prin canale oficiale” și Programul Național de abilitare economică pentru tineri (PNAET) cu un buget total de 13,5 milioane euro pentru perioada 2008–2011, sunt niște exemple valoroase în acest.

că toate proiectele de politici și programe care parvin de la ministere la nivel central și sistemic să fie corelate cu/conțină prevederi ce se referă la migrație.

- Continuarea producerii și actualizării profilurilor migraționale care să ofere flexibilitate pentru ajustarea informației la prioritățile Moldovei;²⁷⁹
- Încurajarea implicării migranților în țările de origine și destinație nu înseamnă în mod neapărat că aceste politici trebuie să se axeze doar numai pe migranți. Politicile și programele ar trebui să respecte o abordare inclusivă și pe măsura posibilității ar trebui să ofere oportunități pentru toți membrii societății, inclusiv pentru migranți;
- Includerea migrației în dialogul cu partenerii de dezvoltare, garantând finanțarea și asistența tehnică pentru activitățile ce țin de migrație, deoarece partenerii de dezvoltare pot fi și pro-activi în susținerea integrării migrației și dezvoltării în cadrele lor de asistență;
- Elaborarea unei abordări comune față de migrație și dezvoltare la nivel sub-regional și regional prin:
  - i. edificarea încrederii între state și sporirea înțelegerii problemelor ce țin de migrație;
  - ii. eliminarea barierelor, crearea rețelelor și facilitarea armonizării pozițiilor în cadrul regiunii; și
  - iii. dezvoltarea capacităților și efectuarea unor schimbări în anumite legi, politici și practici concrete ce țin de modul de integrare a migrației la nivel național și regional.²⁸⁰

---

²⁷⁹ GTL care coordonează activitățile care țin de elaborarea PME al Moldovei și implementarea acestuia pe viitor, creat în iunie 2010 și care cuprinde 15 instituții, reprezentanți ai organizațiilor donatorilor, partenerii ONU, mediul academic, în calitate de observatori, servește drept bază importantă pentru integrarea migrației în politicile de dezvoltare.

²⁸⁰ Moldova deține toate instrumentele necesare pentru a aplica potențialul parteneriatelor regionale cu privire la migrație întru integrarea migrației în politicile de dezvoltare, fiind implicată activ în toate parteneriatele regionale cheie – de ex. Parteneriatul Estic, Parteneriatul de Mobilitate, Procesul de la Budapesta, și Procesul de la Praga.

D4. Recomandări vizând îmbunătățirea statisticilor migraționale și bazei generale de evidență migraționale care stau la baza elaborării politicilor

Această secțiune indică lacunele existente de date și oferă recomandări și strategii posibile pentru a îmbunătăți statisticile cu privire la migrație și întreaga bază de evidență a acestui fenomen.

Gestionarea eficientă a migrației poate fi realizată doar dacă politicile și strategiile se bazează pe informații actualizate privind fluxurile migraționale. Astfel, colectarea datelor de încredere inclusiv în scopuri de prognozare trebuie să facă parte dintr-o politică națională comprehensivă în domeniul migrației. Totuși, criteriile și definițiile enunțate din punct de vedere administrativ pentru colectarea datelor naționale deseori diferă, sunt colectate de diferite ministere și de obicei nu țin cont sau nu prevăd utilizarea acestor pentru scopuri analitice de termen lung. De asemenea există prea puțină informație disponibilă cu privire la așa subiecte importante cum sunt remitențele, clasificare după gen, conștientizarea de către migranții reali și potențiali a migrației legale și a posibilităților de revenire, sau magnitudinea exodului de creieri din Moldova.²⁸¹

Unele subestimări/lacune sunt observate cu privire la evidența migrației după sectoare. De exemplu, Ministerul Educației deține date oficiale cu privire la numărul de cetățeni moldoveni care-și fac studiile peste hotare în baza tratatelor internaționale, însă nu se duce evidența celor care aplică și obțin de sine-stătător posibilități de studia peste hotare. O problemă se referă și la evidența copiilor lăsați fără grija părinților migranți – este o sarcină divizată între câteva ministere, care raportează diverse date, care deseori nu sunt corelate.

Actualmente, fiecare tabel SIIAMA este bazat pe datele unui singur prestator de date, și nu sunt date care să rezulte din combinarea informației

²⁸¹ Problema a fost ridicată în cadrul conferinței consultative cu implicare mai multor actori „De la dovezi la politici: consultații vizând Profilul Migrațional Extins” (Chișinău, 3 iulie 2012); un atelier de jumătate de zi cu privire la migrație și dezvoltare pentru colaboratorii programului ONU și a Echipei de Țară ONU, în cadrul Programului pilot comun cu privire la integrarea migrației în dezvoltare în Moldova (MOMID), (Chișinău, 4 iulie 2012); consultații privind politicile diasporale în cadrul Programului pilot comun cu privire la integrarea migrației în dezvoltare în Moldova (MOMID), (Chișinău, 19 iulie 2010).

colectate în SIIAMA. De asemenea, unele autorități de stat menționează despre lipsa unor metodologii unificate pentru evaluarea și cuantificarea proceselor migraționale, colectarea și procesarea datelor care creează anumite discrepanțe în datele disponibile.

Printre acțiunile/strategiile recomandate pentru îmbunătățirea și generarea datelor vizând migrația, putem menționa următoarele:²⁸²

Profilul Migrațional Extins (PME), perceput mai degrabă drept un proces decât doar un produs, reprezintă un potențial înalt de sinergie cu procesele de integrare a migrației, în ceea ce privește realizarea obiectivului de a înțelege și utiliza datele pentru niște decizii informate și evaluarea progresului obținut. Până la moment, Guvernul Moldovei a aprobat *“Lista de indicatori și șablonul Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova”* la 24 august 2012.²⁸³ Conform Hotărârii Guvernului, BMA în cooperare cu alte ministere și autorități publice centrale relevante va asigura producerea și actualizarea anuală a indicatorilor PME, cât și a proiectului raportului analitic anual, în baza Listei de indicatori și a șablonului PME pentru RM.²⁸⁴

Pentru a realiza aceste obiective, se propun următoarele:

- Compilarea și actualizarea unui PME urmează să fie efectuată în mod durabil, canalizând constatările PME în elaborarea politicilor. În ordinea dată de idei, se recomandă elaborarea unui plan de acțiuni/strategii pentru actualizarea regulată a PM și dezvoltarea în continuare a exercițiului PM;²⁸⁵
- Soluționarea problemei cu privire la datele inadecvate necesită dezvoltarea capacităților instituțiilor de stat (BNS, ÎS “CRIS “Registru”, MAI, etc.), care sunt implicate în colectarea datelor la nivel național;
- Necesitatea unei colaborări mai constructive și active între principalii producători de date statistice, care sunt ÎS “CRIS “Registru” și BNS, este una urgentă. Aici trebuie de menționat și

---

²⁸² Această secțiune se bazează pe principalele constatări din Poulain Michel și alții: “Raportul de evaluare a datelor”, 2011 contractat de OIM. Disponibil pe:
http://www.iom.md/attachments/110_data_assess_rep_eng.pdf

²⁸³ <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=108>

²⁸⁴ O unitate specializată responsabilă pentru actualizarea și elaborarea PME urmează să fie constituită și asigurată în cadrul BMA.

²⁸⁵ La moment, un așa-numit Plan Bienal de Acțiuni pentru actualizarea regulată a PME al RM este în curs de elaborare și va fi prezentat oficial în toamna anului 2012.

necesitatea pentru o cooperare mai activă în domeniul statisticii cu Poliția de Frontieră și MAI în ceea ce privește înregistrarea migranților la trecerea frontierei;

- Problema lipsei de metodologii unificate pentru evaluarea și cuantificarea procesului migrațional ar putea fi atenuată prin adoptarea unor anumite acte guvernamentale care ar crea și introduce o aplicare unificată a unor norme și definiții clare, segregate și dezagregate, de rând cu toate criteriile existente, în conformitate cu abordările metodologice convenite pe plan internațional, cât și conform indicatorilor statistici comparativi care acoperă un șir vast de probleme ce țin de migrație;
- Schimbul de date cu țările de destinație a migranților din Moldova este o posibilitate concretă pentru verificarea exactității datelor din Moldova privind emigrarea. Aceste date deseori nu sunt incluse în statisticile anuale privind migrația, prin urmare o solicitare regulată de date de la țările respective ar putea fi necesară; și
- Instruirea bine-orientată și cooperarea tehnică pentru instituția și experții naționali responsabili de actualizarea regulată a PME, inclusiv prin intermediul unor proiecte twinning.

REFERINȚE

Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale UE (FRONTEX)

2012 Eastern Borders Annual Overview 2012, p.10. FRONTEX, Warsaw. Disponibil pe: www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/EB_AO.pdf

Biroul Național de Statistică (BNS)

2009 Migrația forței de muncă, modul complementar la Ancheta Forței de Muncă. BNS, Chișinău.

2010a Anuarul Statistic al Moldovei 2010. BNS, Chișinău. Disponibil pe: www.statistica.md/pageview.php?!=ro&idc=263&id=2193

2010b Abordări multiple ale Excluziunii Sociale în Republica Moldova. Aspecte metodologice și analitice. BNS, Chișinău. Disponibil pe:

www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Excluziune_soc/Excluziune_soc_ROM.pdf

2010c Intrarea tinerilor pe piața muncii. BNS, Chișinău. Disponibil pe: www.statistica.md/public/files/ComPresa/Piatza_Fortz_Munca/ITPM.pdf

2011a Aspecte privind nivelul de trai al populației în 2010. Rezultatele Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice. BNS, Chișinău. Disponibil pe:

www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/aspecte_nivelul_trai/Aspecte_trai_in_2010.pdf

2011b Educația în Republica Moldova 2010/2011. Publicație Statistică. BNS, Chișinău. Disponibil pe: www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatia%20_RM_2011.pdf

2011c Accesul populației la servicii de sănătate. Rezultatele cercetării în gospodării August–Octombrie 2010. BNS, Chișinău. Disponibil pe:

www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/acces_servicii_sanatate/Accesul_servicii_sanatate_2011.pdf

2012 Educația în Republica Moldova 2011/2012. Publicație Statistică. BNS, Chișinău. Disponibil pe: www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatia_RM_2012.pdf

Bivol, S. et al.

- 2010 Vulnerabilitatea femeilor din Republica Moldova la infecția HIV și SIDA. Centrul Național de Management în Sănătate și Programul Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA (UNAIDS), Chișinău. Disponibil pe:
http://aids.md/aids/files/851/raportGabriela_ro_print.pdf

Borodak, D. and M. Piracha

- 2010 Occupational Choice of Return Migrants in Moldova, Institute for the Study of Labour (IZA) Discussion Paper No. 5207, Bonn. Disponibil pe: <http://ftp.iza.org/dp5207.pdf>

Bouton, L. et al.

- 2011 The Impact of Emigration on Source Country Wages: Evidence from the Republic of Moldova. Policy Research Working Paper 5764. World Bank, Washington, D.C. Disponibil pe: https://r.mail.yandex.net/url/5PFMhkdrvCfZyC2DBz_org,1361953747/elibrary.worldbank.org%2Fcontent%2Fworkingpaper%2F10%2E1596%2F1813%2D9450%2D5764

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

- 2012 Raportul Anual privind Asistența Externă 2011. Chișinău.

Centrul de Analiză și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice (CIVIS)

- 2008 Situația de pe piața muncii în Moldova. Camera de Comerț Americană din Moldova, Chișinău. Disponibil pe: www.amcham.md/docs/labor_survey/report_final_rom.doc

Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS)

- 2010 Monitorul Sănătății. Analiza de impact a reformelor în domeniul sănătății. Centrul PAS, Chișinău. http://www.pas.md/public/files/doc/monitorul_sanatatii_nr_1_reforme_sanatate_AOAM.pdf

Chappell, L. and F. Laczko

- 2011 What are we really achieving? Building an evaluation culture in migration and development. Migration Information Source, June. Migration Policy Institute, Washington, D.C. Disponibil pe: www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=842

Cheianu, D.

Impactul Migrației asupra Cadrelor Didactice și Cercetătorilor din Moldova. Proiect de raport elaborate de către Organizația Internațională a Muncii. (Urmează să apară).

Cheianu, D. et al.

2011 Necesitățile specifice ale copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijirea membrilor de familie plecați la muncă peste hotare. Misiunea OIM în Moldova. Disponibil pe:
http://www.iom.md/attachments/110_necesit_cop_virst_ro.pdf

Cho, S. et al.

2011 3P Anti-Trafficking Policy Index 2010 Ranking and Several developed countries fail to protect human trafficking victims – Release of the 2010 Anti-Trafficking Policy Index. University of Goettingen.

Comisia Europeană

2007 Împreună pentru sănătate: o abordare strategică pentru UE 2008-2013. Cartea albă. Comisia Europeană, Bruxelles. Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0630:FIN:RO:PDF>

2012 Raport al Comisiei către Parlamentul European și Consiliul privind punerea în aplicare de către Republica Moldova a Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize. Comisia Europeană, Bruxelles. Disponibil la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0348:FIN:RO:PDF>

Comisia Europeană Directoratul General pentru Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune

2010 Studiul privind Protecția Socială și Incluziunea Socială în Moldova. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=662>

Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare (CNPĐ), Republica Moldova

2009 Cartea Verde a Populației Republicii Moldova 2009. Disponibil pe: http://www.unfpa.md/images/stories/pdf/cartea_verde.pdf

Consiliul Națiunilor unite pentru Drepturile Omului (UNHRC)

2011 Raportul național prezentat în conformitate cu aliniatul 15 (a) din Anexa Rezoluției Consiliului privind Drepturile Omului

5/1*, Republica Moldova, – Națiunile Unite, Consiliul pentru Drepturile Omului, Grupul de Lucru vizând revizuirea periodică universală, sesiunea a 12-a, Geneva, 3–14 octombrie.

Departamentul de Stat al SUA

2012 Trafficking in Persons Report. USDS, Washington, D.C.
Disponibil pe:
www.state.gov/documents/organization/192587.pdf

Dustmann, C. et al.

2008 The Labour Market Impact of Immigration. Centre for Research and Analysis of Migration (CREAM) Discussion Paper Series No. 11/08, Department of Economics, University College of London. Disponibil pe: <http://siteresources.worldbank.org/INTLM/Resources/390041-1141141801867/2275364-1287763239841/Dustmann-et-al-2008.pdf>

European Migration Network

2011 Temporary and Circular Migration: Empirical evidence, current policy practice and future options in EU Member States. Synthesis Report. Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Expert Grup

2011 Fezabilitatea liberalizării pieții asigurărilor medicale obligatorii în Republica Moldova. Expert Grup, Chișinău. Disponibil pe: www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/331-fezabilitatea-liberalizării-pieții-asigurărilor-medicale-obligatorii-în-republica-moldova&category=106

Forumul Global pentru Migrație și Dezvoltare (FGMD)

2008 Migration management and minimizing the negative impact of irregular migration. Global Forum on Migration and Development (GFMD) Roundtable Session 2.2, 30 October, Manila. Disponibil pe: www.gfmd.org/documents/manila/gfmd_manila08_rt2-2_en.pdf

Fundația Europeană pentru Instruire (FEI)

2007 The contribution of human resource development to migration policy in Moldova, European Training Foundation (ETF), Turin. Disponibil pe: [www.etf.europa.eu/web.nsf/\(RSS\)/C125782B0048D6F6C12574B90057DA98?OpenDocument&LAN=EN](http://www.etf.europa.eu/web.nsf/(RSS)/C125782B0048D6F6C12574B90057DA98?OpenDocument&LAN=EN)

2009 Moldova Country Report, Black Sea Labour Market Reviews working document. ETF, Turin. Disponibil pe: [www.ETF.europa.eu/webatt.nsf/0/C12578310056925_BC12575C20036DA94/\\$file/NOTE7SEDQ9.pdf](http://www.ETF.europa.eu/webatt.nsf/0/C12578310056925_BC12575C20036DA94/$file/NOTE7SEDQ9.pdf)

Gheorghiu, Ș.

2010 Situația epidemiologică în infecția HIV/SIDA. Tendințele în perioada 2006–2009. Centrul Național pentru Sănătate Publică, Chișinău. Disponibil pe: <http://www.cnspl.md/info.php?id1=37&id2=22&page=1>

Guvernul Republicii Moldova (GRM)

2010 Planul de Implementare a principiilor de parteneriat în Republica Moldova. Disponibil pe: <http://ncu.moldova.md/pageview.php?l=ro&id=1039&idc=376>

2012a Proiectul Strategiei privind azilul în Republica Moldova. Chișinău. Disponibil pe:

www.gov.md/public/files/ordinea_de_zi/06.07.2011/Intr02.pdf

2012b Concepția sistemului de validare a învățării non-formale și formale, aprobat în noiembrie 2011 în contextul Parteneriatului de Mobilitate UE–Republica Moldova. Disponibil pe: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=662>

The Hague Process on Refugees and Migration Foundation

2007 Maximizing the Benefits of Circular Migration for the Netherlands in Response to the Migration and Development Debate. Netherlands Ministry of Foreign Affairs, The Hague.

HelpAge International și UNICEF

2010 Lăsați în urma migrației: persoane în etate și copii din Moldova. HelpAge International, Chișinău. Disponibil pe: http://www.unicef.org/moldova/ro/impactul_rom.pdf

Hirose, K. et al.

2011 Social Security for Migrant Workers: A Rights-Based Approach. International Labour Organization, Decent Work Technical Support Team and Country Office for Central and Eastern Europe, Budapest.

Holzmann, R. et al.

2005 Portability Regimes of Pension and Health-Care Benefits for International Migrants: An Analysis of Issues and Good Practices. World Bank, Washington, D.C.

Institutul pentru Politici Publice (IPP) et al.

2008 Tendințe și politici ale Migrației în Regiunea Mării Negre: Cazurile Moldovei, României și Ucrainei. IPP, et al. Kiev. Disponibil pe: www.ipp.ro/pagini/studiul-tendin355e-351i-politici-a.php

International Agency for Source Country Information (IASCI) și CIVIS

2010a Consolidarea impactului de dezvoltare a fluxurilor financiare și a investițiilor provenite din migrație spre Moldova. Analiza de piață: Moldova. CIVIS, Chișinău. Disponibil pe: <http://civis.md/?p=294>

2010b Consolidarea legăturii dintre migrație și dezvoltare în Republica Moldova. Studiu elaborat pentru Banca Mondială în cadrul domeniului migrației și remitențelor. Chișinău. Disponibil pe: <http://siteresources.worldbank.org/INTMOLDOVA/Resources/ConsolidareaLegaturiiDintreMigratieDezvoltare.pdf>

Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR)

2011 Global Trends 2010: 60 Years and Still Counting. Statistical Yearbook 2010. UNHCR, Geneva. Disponibil pe: www.unhcr.org/pages/4a02afce6.html

Înalta Reprezentanță a UE pentru Afaceri Externe și Politici de Securitate

2012 Second progress report on the implementation by the Republic of Moldova of the Action Plan on Visa Liberalization. Brussels. Disponibil pe: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/news/intro/docs/20120209/md_2nd_pr_vlap_swd_2012_12_final.pdf

Legislație

1990 Legea Nr. 64 din 31 mai, cu privire la Guvern.

1994 Constituția Republicii Moldova, din 29 iulie.

2000 Legea cetățeniei Republicii Moldova, Nr. 1024 din 3 iunie.

2001a Hotărârea Guvernului Nr. 872 din 21 august, cu privire la crearea Serviciului de Stat Migrațiune.

2001b Legea Nr. 677 din 23 noiembrie, pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind statutul refugiaților, precum și la Protocolul privind statutul refugiaților.

2003 Legea Nr. 215 din 29 mai, pentru acceptarea Constituției Organizației Internaționale pentru Migrație.

2006a Hotărârea Guvernului Nr. 529 din 17 mai, privind acțiunile de reorganizare a unor organe centrale de specialitate ale administrației publice.

- 2006b Ordinul Ministerului Afacerilor Interne Nr. 268 din 20 Iulie, cu privire la statele de organizare ale organelor și subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne.
- 2007a Acord între Comunitatea Europeană și Republica Moldova privind facilitarea eliberării vizelor. Disponibil pe: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:334:0169:0179:RO:PDF>
- 2007b Hotărârea Guvernului Nr. 1401 din 13 decembrie, privind aprobarea Concepției Sistemului Informațional Integrat Automatizat “Migrație și azil”.
- 2007c Regulamentul (CE) Nr. 862/2007, privind statisticile comunitare din domeniul migrației și protecției internaționale și de abrogare a Regulamentului (CEE) Nr. 311/76 al Consiliului privind elaborarea de statistici cu privire la lucrătorii străini. Disponibil pe: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:199:0023:0029:RO:PDF>
- 2008a Decizia Consiliului Suprem de Securitate Nr. 05/1-03-03 din 17 Iulie.
- 2008b Hotărârea Guvernului Nr. 664 din 3 Iunie, privind implementarea Programului Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET).
- 2008c Hotărârea Guvernului Nr. 735 din 19 Iunie, privind aprobarea Regulamentului și componenței nominale a Colegiului Ministerului Economiei și Comerțului.
- 2008d Hotărârea Guvernului Nr. 838 din 9 Iulie, cu privire la instituirea Comitetului Inter-ministerial pentru Planificare Strategică.
- 2008e Ordinul Comun Nr. 114/476 între Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Ministerul Sănătății, privind procedura comună de înregistrare comună în maternități.
- 2009a Hotărârea Guvernului Nr. 691 din 17 noiembrie, pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, a structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia
- 2009b Hotărârea Guvernului Nr. 698 din 20 noiembrie, pentru aprobarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind micul trafic de frontieră semnat la București la 13 noiembrie 2009.
- 2009c Legea Nr. 21 din 18 septembrie, pentru Modificarea Legii 64–XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern.

- 2009d Ordinul MAI Nr. 236 din 18 iunie, cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Biroului Migrație și Azil (cu statut de Direcție generală).
- 2010a Hotărârea Guvernului Nr. 133 din 23 februarie, cu privire la Comisia pentru coordonarea unor activități ce țin de procesul migrațional.
- 2010b Hotărârea Guvernului Nr. 319 din 28 aprilie, pentru aprobarea Regulamentului cu privire la aplicarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind micul trafic de frontieră.
- 2010c Legea Nr. 135 din 1 iulie, pentru modificarea articolului 2 din Legea Nr. 273-XIII din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte.
- 2010d Legea Nr. 200 din 16 iulie, privind regimul străinilor în Republica Moldova.
- 2011a Hotărârea Guvernului Nr. 331 din 5 mai, cu privire la eliberarea invitațiilor pentru străini.
- 2011b Hotărârea Guvernului Nr. 655 din 8 septembrie, cu privire la aprobarea Strategiei naționale în domeniul migrației și azilului (2011–2020).
- 2011c Hotărârea Guvernului Nr. 768 din 12 octombrie, cu privire la aprobarea Programului național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011–2025).
- 2011d Hotărârea Guvernului Nr. 1009 din 26 Decembrie, cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2011–2015 privind implementarea Strategiei naționale în domeniul migrației și azilului (2011–2020).
- 2011e Hotărârea Guvernului Nr. 1011 din 27 Decembrie, cu privire la aprobarea Planului Național de Acțiuni pentru Ocuparea Forței de Muncă pe anul 2012.
- 2011f Legea Nr. 275 din 27 decembrie, privind aprobarea Strategiei Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane și a planului de acțiuni privind implementarea Strategiei Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pe anii 2009–2011.
- 2012a Proiectul Strategiei de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2020 și Planul de Acțiuni pentru realizarea acesteia pentru perioada 2012–2014. Disponibil pe: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=278>

- 2012b Decretul Guvernului Nr. 634 din 24 august, cu privire la aprobarea Listei indicatorilor și a Șablonului Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova.
- 2012c Hotărârea Guvernului Nr.780 din 19 octombrie, cu privire la modificarea și completarea unor hotărâri ale Guvernului.
- 2012d Moldova 2020: Șapte Soluții pentru Republica of Moldova. Strategia Națională pentru Dezvoltare.

Maddock, N. și L. Ramguttee

- 2009 How to respond to falling remittances and returning migrants? United Nations Development Programme Regional Centre, Bratislava.

Mansoor, A. și B. Quillin

- 2006 Migration and Remittances: Eastern Europe and the former Soviet Union. World Bank, Washington, D.C.

Martin, P. L. și J. E. Taylor

- 1996 The anatomy of a migration hump. In: Development Strategy, Employment and Migration: Insights from Models (J. E. Taylor, ed.), Organization for Economic Cooperation and Development, Paris.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE)

- 2012a Parteneriatul de Mobilitate Republica Moldova–Uniunea Europeană 2008–2011: Raport de Evaluare. Chișinău. Disponibil pe: http://www.mfa.gov.md/img/docs/raport-de-evaluare-pm_rm-ue.pdf
- 2012b Scoreboard pentru implementarea Parteneriatului de Mobilitate UE–Moldova. Disponibil pe: www.mfa.gov.md/mobility-partnership-ro

Ministerul Afacerilor Interne (MAI)

- 2011 Nota informativă cu privire la starea delicvenței juvenile și activitatea serviciilor minori a subdiviziunilor teritoriale în perioada 12 luni ale anului 2010, situația la 11 Iunie. Disponibil pe: www.mai.md/node/7007 .
- 2012 Ministerul Afacerilor Interne–Structură specializată în recunoașterea statutului de apatrid. Comunicat de presă. Disponibil pe: www.mai.md/content/11242 .

Ministerul Economiei (MEc)

- 2005 Raportul privind Sărăcia și Impactul Politicilor. MEc, Chișinău.
- 2011 Notă privind sărăcia în Republica Moldova în anul 2010. MEc, Chișinău.

Ministerul Finanțelor

- 2011 CCTM 2012–2014. Strategia de cheltuieli pentru sectorul ocrotirea sănătății.

Ministerul Sănătății (MS)

- 2008 Raport de evaluare a Strategiei Naționale de Dezvoltare 2008–2011. MS, Chișinău.
- 2011 Indicatorii preliminari privind sănătatea populației și activitatea instituțiilor medico-sanitare pe anii 2009–2010. MS, Chișinău.

Ministerul Sănătății (MS), Centrul Național de Sănătate Publică (CNSP) și Centrul Național de Management în Sănătate

- 2011a Buletin informativ. Situația HIV/SIDA în anul 2010. Disponibil pe: www.cnsp.md/info.php?id1=37&id2=22
- 2011b Anuarul Statistic al sistemului de Sănătate din Moldova în anul 2010. Disponibil pe: www.ms.gov.md/_files/8581-14.%2520Identita%2520prin%2520maladii%2520specifice.pdf

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSF)

- 2011a Raportul periodic patru-cinci combinat asupra implementării Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei în Republica Moldova. MMPSF, Chișinău. Disponibil pe: <http://mpsfc.gov.md/md/rapoarte/>
- 2011b Raportul de monitorizare a procesului de implementare a Strategiei Sistemului național de referire pentru protecție și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pe perioada anului 2010. MMPSF, Chișinău.
- 2011c Raportul Social Anual 2010. MMPSF, Chișinău.

Mocanu, G. et al.

- 2009 100 cele mai presante probleme ale Republicii Moldova în 2008. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) “Viitorul”, Chișinău. Disponibil pe: <http://viitorul.org/doc.php?l=en&id=1730&idc=356> .

Oprunenco, A.

- 2010 National Strategy for Migration and Asylum: An Attempt of Holistic and Integrated Approach towards Migration Issues in

Moldova. CARIM-East Explanatory Note 12/10, Socio-Political Module. CARIM-East, Florence. Disponibil pe: [www.carim-east.eu/media/sociopol_module/Explanatory %20Notes%20Template%20Moldova%20-%2010.pdf](http://www.carim-east.eu/media/sociopol_module/Explanatory%20Notes%20Template%20Moldova%20-%2010.pdf)

Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OCDE)

2011 OECD Health Data 2012–Frequently Requested Data. Disponibil pe: www.oecd.org/document/16/0,3746,en_2649_33929_2085200_1_1_1_1,00.html

Organizația Internațională a Muncii (ILO)

2006 Multilateral Framework on Labour Migration: Non-binding principle and guidelines for a rights-based approach. ILO, Geneva. Disponibil pe: http://www.ilo.org/asia/whatwedo/publications/WCMS_146243/lang--en/index.htm

Organizația Internațională a Muncii (ILO) și Consiliul Europei

2007 Employment Policy Review: Moldova, Bucharest Process. Council of Europe, Strasbourg.

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM)

2008 Migration in Moldova: A Country Profile. IOM, Geneva. Disponibil pe: http://www.iom.md/materials/moldova_migration_profile_april_2008.pdf

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și Centrul pentru Investigații Sociologice și Marketing (CBS-AXA)

2008 Gestionarea finanțelor de către gospodăriile casnice. Raport de studiu. Misiunea OIM în Moldova, Chișinău. Disponibil pe: http://www.iom.md/attachments/110_2009_01_19_how_moldovan_rom.pdf

2009 Impactul socio-economic al crizei economice asupra migrației și remitențelor în Republica Moldova: Primii Indicatori – Primăvara 2009. Misiunea OIM în Moldova, Chișinău. Disponibil pe: http://www.iom.md/attachments/110_2009_06_02_socio-economic_impact_rom.pdf

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) et al.

2010 Sănătatea migranților moldoveni. Impactul situației social economice. Misiunea OIM în Moldova, Chișinău. Disponibil pe: www.migratie.md/files/elfinder/documents/110_md_migr_health_impact_welfare_rom.pdf

Organizația Mondială a Sănătății (OMS)

- 2010 European Health for All database. World Health Organisation. Disponibil pe: www.euro.who.int/en/what-we-do/data-and-evidence/databases/european-health-for-all-database-hfa-db2/offline-version

Organizația Națiunilor Unite (ONU)

- 2000 United Nations Millennium Declaration. Disponibil pe: www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm

Organizația Națiunilor Unite (ONU) și GRM

- 2012 Spre Unitate în Acțiune. Națiunile Unite–Republica Moldova Cadru de Parteneriat. Disponibil pe: www.un.md/news_room/pr/2012/undaf/United_Nations_Republic_of_Moldova_Partnership_Framework_Rom.pdf

Organizația Națiunilor Unite (ONU) Departamentul pentru Afaceri Economice și Sociale (UNDESA)

- 2011 World Populations Prospects: The 2010 Revision. Population Division, New York. Disponibil pe: <http://esa.un.org/wpp/Documentation/publications.htm>

Osmochescu, E.

- 2010 Legislația Republicii Moldova din perspectiva Convențiilor Națiunilor Unite cu privire la apatridie. Revizuit în aprilie 2010. Consiliul Superior al Magistraturii, Chișinău. Disponibil pe: http://csm.md/files/Informatii/LEGISLATIA_RM_APATRID.pdf

Paladi, G. et al.

- 2009 Îmbătrânirea populației în Republica Moldova: consecințe economice și sociale. Acad. de Științe a Moldovei (ASM), Chișinău.

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)

- 2003 Buna guvernare și dezvoltarea umană. Raport de Dezvoltare Umană pentru Moldova. PNUD Moldova, Chișinău. Disponibil pe: http://www.undp.md/publications/doc/2003_romanian_all.pdf
- 2006 Calitatea creșterii economice și impactul asupra dezvoltării umane. Raportul Național de Dezvoltare Umană. PNUD Moldova, Chișinău. Disponibil pe: <http://www.undp.md/publications/2006NHDR/NHDR%20english.pdf>

- 2007 Romii în Republica Moldova. PNUD Moldova, Chișinău. Disponibil pe: [http://www.undp.md/publications/roma%20report/UNDP,%20Romii%20in%20Republica%20Moldova%20\(Chișinău,%202007\).pdf](http://www.undp.md/publications/roma%20report/UNDP,%20Romii%20in%20Republica%20Moldova%20(Chișinău,%202007).pdf)
- 2011a Republica Moldova de la excluziune socială la o dezvoltare umană incluzivă. Raportul Național de Dezvoltare Umană 2010/2011. PNUD Moldova, Chișinău. Disponibil pe: http://www.undp.md/presscentre/2011/NHDR2010_2011/NHDRreport_2010_ROM_26-04-11_web.pdf
- 2011b The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development. Human Development Report 2010, Twentieth anniversary edition. UNDP, New York.
- 2012 Human Development Statistical Tables. Human Development Index. Disponibil pe: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>

PNUD și Centrul pentru Asistență a Autorităților Publice (CAAP).

- 2010 Analiza stării de sănătate a populației prin prisma indicatorilor statistici. PNUD Moldova, Chișinău. Disponibil pe: www.ms.gov.md/_files/6696-111.pdf

Poulain, M. et al.

- 2011 Raport de evaluare a datelor pentru Republica Moldova. Misiunea OIM în Moldova, Chișinău.

Sabadie, J. A. et al.

- 2007 The Contribution of Human Resources Development to Migration Policies in Moldova. Working paper. ETF, Turin. Disponibil pe: [www.etf.europa.eu/pubmgmt.nsf/%28getAttachment%29/0BBEF7FA04F2F7EAC12573DB004D3B74/\\$File/NOTE84CGJU.pdf](http://www.etf.europa.eu/pubmgmt.nsf/%28getAttachment%29/0BBEF7FA04F2F7EAC12573DB004D3B74/$File/NOTE84CGJU.pdf)
- 2010 Migration and Skills: The Experience of Migrant Workers from Albania, Egypt, Moldova and Tunisia. Directions in Development Series. World Bank, Washington, D.C. Disponibil pe: http://publications.worldbank.org/index.php?main_page=product_info&cPath=0&products_id=23776

Sainsus, V.

- 2010 Impactul îmbătrânirii demografice asupra sistemului de pensionare: subtilități și căi posibile de redresare. Politici Publice Nr. 3. IDIS "Viitorul", Chișinău.

Scutelnicuic, O. et al.

- 2008 Sondaj cu privire la situația copiilor și familiilor infectate cu HIV și a persoanelor care trăiesc cu HIV în Republica Moldova. Raport de Studiu Final. CNMS, Chișinău.

Sondergaard, L. et al.

- 2012 Skills, Not Just Diplomas: Managing Education for Results in Eastern Europe and Central Asia. World Bank, Washington, D.C. Disponibil pe: http://siteresources.worldbank.org/ECAEXT/Resources/101411_FullReport.pdf

Stemmer, A.

- 2011 The Republic of Moldova and Migration: Migration and its risks and opportunities for the European Union. Konrad-Adenauer-Stiftung International Reports 9/2010, Berlin.

Rutkowski, J.

- 2004 Jobs and Employment in Moldova. World Bank, Washington, D.C.

UNDESA și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA)

- 2011 Îmbătrânirea populației în Republica Moldova. UNDESA și UNFPA, Chișinău.

UNICEF

- 2006 Situația copiilor rămași fără îngrijirea părintească în urma migrației. Raport de Studiu. Chișinău. Disponibil pe: http://www.unicef.org/moldova/ro/2006_003_Rom_Study_Children_Left_Behind.pdf
- 2011 Impactul Migrației și Remitențelor asupra Comunităților, Familiilor și Copiilor. UNICEF și CBS-AXA. Disponibil pe: http://www.unicef.org/moldova/ro/2006_005_The_Impact_of_Migration_and_Remittances_on_Communities_Families_and_Children_in_Moldova.pdf
- 2008 Impactul prestațiilor sociale asupra familiilor cu copii, în contextul trecerii de la un sistem bazat pe categorii, la unul bazat pe testarea veniturilor. UNICEF și CBS-AXA, Chișinău. Disponibil pe: http://www.unicef.org/moldova/RomVers_ECI_CBS_AXA.pdf

Vaculovschi, D.

2010 Piața muncii din Republica Moldova și piața muncii din Transnistria. Există oare posibilități de integrare? IPP, Chișinău. Disponibil pe: http://www.ipp.md/public/files/Publicatii/2009/aculovschi__ro.pdf

Verick, S.

2009 Who is Hit Hardest during a Financial Crisis? The Vulnerability of Young Men and Women to Unemployment in an Economic Downturn, IZA Discussion Paper No. 4359, Bonn. Disponibil pe: http://siteresources.worldbank.org/INTLM/Resources/390041-1141141801867/2275364-1287763239841/iza_dp4359.pdf

Vladicescu, N.

2011 Cunoștințele, atitudinile și practicile (KAP) despre HIV ale adolescenților cu părinți plecați la muncă peste hotare în cadrul misiunii de documentare în țările NON-UE și zonele de frontieră. ILIGAGIU/BORDERNET/PLWHA. Raport de Studiu Calitativ. SPI Forschung, Berlin. Disponibil pe: www.bordernet.eu/cms/media/uploads/pdf/BORDERNETwork_FFM_Moldova_2.pdf

Wickramasekara, P.

2011 Circular Migration: A Triple Win or a Dead End? Global Union Research Network Discussion Paper No. 15, ILO, Geneva.

Zelinsky, W.

1971 The hypothesis of the mobility transition. *Geographical Review*, Vol. 61, No. 2 (April), pp. 219–249. American Geographical Society, New York. Disponibil pe: www.cedir.fr/cedir2/wp-content/uploads/2012/07/ZELINSKY-Wilbur-The-hypothesis-of-the-mobility-transition-Geographical-Review.pdf

ANEXE

Anexa 1. Lista furnizorilor de date și a indicatorilor prezențați pe compartimente

I. Biroul Național de Statistică.

1.1. INDICATORI DEMOGRAFICI GENERALI

- 1.1.1. Numărul total de populație
- 1.1.2. Rata de creștere a populației
- 1.1.3. Rata de natalitate
- 1.1.4. Rata de mortalitate
- 1.1.5. Sporul natural
- 1.1.6. Rata brută de imigrare
- 1.1.7. Rata brută de emigrare

1.2. COMPONENTA DEMOGRAFICĂ A POPULAȚIEI

- 1.2.1. Proporția persoanelor în vârstă sub 15 ani
- 1.2.2. Proporția persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste
- 1.2.3.1. Raportul de dependență demografică (definiția națională)
- 1.2.3.2. Raportul de dependență demografică (definiția internațională)
- 1.2.4. Raportul de vârstă înaintată
- 1.2.5. Proporția bărbaților în vârstă de 65 de ani și peste
- 1.2.6. Proporția femeilor în vârstă de 65 de ani și peste
- 1.2.7. Raportul de feminitate pentru cei în vârstă de 65 de ani și peste
- 1.2.8. Piramida pe vârste și sexe a totalului de populației

1.3. POPULAȚIA URBANĂ versus cea RURALĂ

- 1.3.1. Numărul total al populației urbane
- 1.3.2. Rata de urbanizare
- 1.3.3. Rata de creștere a populației urbane
- 1.3.4. Proporția persoanelor în vârstă sub 15 ani în mediul urban
- 1.3.5. Proporția persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste în mediul urban
- 1.3.6. Proporția persoanelor în vârstă sub 15 ani în mediul rural

- 1.3.7. Proporția de persoane în vârstă de 65 de ani și peste în mediul rural
- 1.3.8. Raportul de dependență în mediul urban (definiție internațională)
- 1.3.9. Raportul de vârstă înaintată în mediul urban
- 1.3.10. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 65 de ani și peste în mediul urban
- 1.3.11. Raportul de dependență în mediul rural (definiție internațională)
- 1.3.12. Raportul de vârstă înaintată în mediul rural
- 1.3.13. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 65 de ani și peste în mediul rural

1.4. POPULAȚIA ÎN VÂRSTAA APTĂ DE MUNCĂ

- 1.4.1.1. Proporția populației în vârstă aptă de muncă (definiția națională)
- 1.4.1.2. Proporția populației în vârstă aptă de muncă (definiția internațională)
- 1.4.2.1. Rata de creștere a populației în vârstă aptă de muncă (definiția națională)
- 1.4.2.2. Rata de creștere a populației în vârstă aptă de muncă
- 1.4.3. Indicele presiunii demografice de muncă
- 1.4.4. Indicele structurii de vârstă pentru populația aptă de muncă
- 1.4.5. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 15–39 ani
- 1.4.6. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 40–64 ani

1.5. INDICATORII FORȚEI DE MUNCĂ

- 1.5.1.1. Rata de participare la forța de muncă (definiția națională)
- 1.5.1.2. Rata de participare la forța de muncă (definiția internațională)
- 1.5.2.1. Rata de ocupare (definiția națională)
- 1.5.2.2. Rata de ocupare (definiția internațională)
- 1.5.3. Rata șomajului
- 1.5.4. Rata șomajului în rândul tinerilor
- 1.5.5. Rata șomajului în rândul femeilor
- 1.5.6. Decalajul de gen în șomaj

1.6. INDICATORI ECONOMICI GLOBALI

- 1.6.1. PIB
- 1.6.2. Rata de creștere a PIB-ului, dinamica principalilor indicatori macroeconomici (1995–2011)

- 1.6.3. PIB per capita
- 1.6.4. Rata de creștere a PIB-ului per capita Dinamica principalilor indicatori macroeconomici (1995–2011)
- 1.6.5.1. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute
- 1.6.5.2. Ponderea populației sub pragul sărăciei relative
- 1.6.6. Proporția copiilor sub 18 ani care trăiesc în gospodării sub pragul sărăciei

1.7. REMITENȚELE

- 1.7.1. Volumul anual al remiterilor emigranților
- 1.7.2. Rata de creștere a remiterilor
- 1.7.3. Ponderea remiterilor în PIB
- 1.7.4. Remiteri per capita (Dolari SUA)
- 1.7.5. Proporția gospodăriilor care primesc remitențe
- 1.7.6. Proporția remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe
- 1.7.7. Proporția gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei dacă nu ar primi remitențe

2.1. EMIGRAREA

- 2.1.1. Numărul anual de emigrări internaționale raportat de Moldova
- 2.1.4. Rata de creștere a emigrărilor internaționale ale cetățenilor moldoveni
- 2.1.5. Decalajul de gen al emigrării internaționale cetățenilor moldoveni

II. Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (ÎS CRIS “Registru”).

2.1. EMIGRAREA

- 2.1.3. Numărul anual de emigrări internaționale ale cetățenilor moldoveni raportat de Moldova
- 2.1.4. Rata de creștere a emigrărilor internaționale ale cetățenilor moldoveni (diferit de datele prezentate de BNS)
- 2.1.5. Decalajul de gen al emigrării internaționale cetățenilor moldoveni (diferit de datele prezentate de BNS)
- 2.1.6. Proporția relativă a emigranților internaționali din mediul rural versus urban
- 2.1.7. Numărul anual de emigrări internaționale ale cetățenilor moldoveni în dependență de nivelul de studii
- 2.1.8. Numărul copiilor luați peste hotare de către părinți

2.2. EMIGRAREA TEMPORARĂ

- 2.2.1. Numărul de gospodării cu membri care sunt temporar peste hotare
- 2.2.2. Numărul de gospodării cu copii în vârstă sub 18 ani cu membri care sunt temporar peste hotare
- 2.2.3. Proporția gospodăriilor cu membri care sunt temporar peste hotare
- 2.2.4. Proporția gospodăriilor cu copii în vârstă sub 18 ani cu membri care sunt temporar peste hotare în totalul gospodăriilor cu copii
- 2.2.5. Rata de creștere a numărului de gospodării cu membri care sunt temporar peste hotare
- 2.2.10. Numărul permiselor de trafic mic la frontieră acordate cetățenilor Republicii Moldova

2.3. CETĂȚENI MOLDOVENI CARE LOCUIESC PESTE HOTARE

- 2.3.1. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor din Moldova

3.2. STOCUL POPULAȚIEI DE PROVENIENȚĂ STRĂINĂ

- 3.2.1. Numărul total de străini care locuiesc în Moldova
- 3.2.2. Rata de creștere a numărului străinilor
- 3.2.3. Proporția străinilor în numărul total de populație
- 3.2.4. Țările de cetățenie
- 3.2.5. Proporția apatrizilor în rândul străinilor
- 3.2.6. Proporția străinilor care locuiesc în mediul urban
- 3.2.7. Numărul anual de naturalizări
- 3.2.9. Țările de cetățenie anterioară pentru persoanele naturalizate
- 3.2.10. Numărul de persoane născute în străinătate (ne-nativi)
- 3.2.11. Rata de creștere a numărului de persoane născute în străinătate (ne-nativi)
- 3.2.12. Proporția persoanelor născute în străinătate (ne-nativi) în numărul total al populației
- 3.2.13. Proporția persoanelor născute în străinătate (ne-nativi) care locuiesc în zona urbană
- 3.2.14. Țările de naștere ale persoanelor născute în străinătate (ne-nativi)

3.3. COMPONENTA DEMOGRAFICĂ A POPULAȚIEI DE PROVENIENȚĂ STRĂINĂ

- 3.3.1. Proporția străinilor în totalul populației în vârstă sub 15 ani

3.3.2. Proporția străinilor în totalul populației cu vârsta de 65 de ani și peste

3.3.3. Raportul de sex pentru străini

3.4. MIGRAȚIA REGLEMENTATĂ

3.4.1. Numărul de străini care dețin permis de ședere permanentă

3.4.2. Rata de creștere a numărului de deținători ai permiselor de ședere permanentă

3.4.3. Proporția străinilor în vârstă aptă de muncă cu permise de ședere permanentă

3.4.5. Numărul de străini care au obținut pentru prima dată permis de ședere provizorie

3.4.6. Numărul de străini care dețin permis de ședere provizorie valabil

3.4.7. Proporția de străini care au obținut permis de ședere pentru reîntregirea familiei

3.4.8. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități de muncă și afaceri.

3.4.9. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități de studii sau instruire

3.4.10. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități umanitare și religioase

3.4.11. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru tratament

3.4.12. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru alte scopuri

3.4.13. Proporția străinilor care au obținut permis de trafic mic la frontiera

3.5. POPULAȚIA STRĂINĂ ÎN VÂRSTAA DE MUNCĂ

3.5.1. Numărul de străini în vârstă de muncă

3.5.2. Rata de creștere a numărului de străini în vârstă de muncă

3.5.3. Proporția străinilor în vârstă de muncă

3.5.4. Indicele structurii pe vârstă pentru străinii în vârstă de muncă

3.5.5. Raportul de feminitate pentru străinii în vârstă de 15–39 ani

3.5.6. Raportul de feminitate pentru străinii în vârstă de 40–64 de ani

III. Serviciul Grăniceri

1.1. INDICATORI DEMOGRAFICI GENERALI

- 1.1.9. Numărul de intrări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat
- 1.1.10. Numărul de intrări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat
- 1.1.11. Rata creșterii a numărului de intrări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat
- 1.1.12. Numărul de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat
- 1.1.13. Numărul de plecări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat
- 1.1.14. Rata de creștere a numărului de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat

IV. Ministerul Afacerilor Interne

Biroul Migrație și Azil

2.4. REPATRIEREA

- 2.4.1. Numărul anual de persoane repatriate
- 2.4.2. Rata de creștere a numărului de persoane repatriate
- 2.4.3. Proporția copiilor repatriați în rândul persoanelor repatriate
- 2.4.4. Numărul cetățenilor moldoveni readmiși în cadrul Acordurilor de readmisie

3.1. IMIGRAREA STRĂINILOR

- 3.1.1. Numărul anual de imigrări ale străinilor raportat de Moldova
- 3.1.2. Rata de creștere a imigrărilor străinilor
- 3.1.3. Decalajul de gen pentru imigrarea străinilor
- 3.1.4. Țările de cetățenie ale imigranților străini
- 3.1.5. Numărul anual de imigrări ale străinilor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice
- 3.1.6. Rata de creștere a numărului străinilor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice
- 3.1.7. Proporția persoanelor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice în rândul străinilor imigrați

3.4. MIGRAȚIA REGLEMENTATĂ

- 3.4.5. Numărul de străini care au obținut pentru prima dată permis de ședere provizorie
- 3.4.6. Numărul de străini care dețin permis de ședere provizorie valabil
- 3.4.7. Proporția de străini care au obținut permis de ședere pentru reîntregirea familiei
- 3.4.8. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități de muncă și afaceri.
- 3.4.9. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități de studii sau instruire
- 3.4.10. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități umanitare și religioase
- 3.4.11. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru tratament
- 3.4.12. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru alte scopuri
- 3.4.13. Proporția străinilor care au obținut permis de trafic mic la frontiera

3.7. AZILUL ȘI APATRIDIA

- 3.7.1. Numărul anual de solicitări de azil (prima solicitare)
- 3.7.2. Țările de origine ale solicitanților de azil
- 3.7.3. Raportul de feminitate în rândul solicitanților de azil
- 3.7.4. Numărul anual de beneficiari de protecție umanitară, inclusiv apatrizii
- 3.7.5. Numărul de persoane cărora li s-a respins acordarea protecției umanitare
- 3.7.6. Numărul solicitanților de azil cu solicitări pe rol
- 3.7.9. Rata de creștere a numărului solicitanților de azil cu cereri pe rol
- 3.7.10. Numărul de refugiați în Republica Moldova
- 3.7.11. Rata de creștere a numărului de refugiați

3.8. IMIGRAREA NEREGLEMENTATĂ

- 3.8.1. Numărul de imigranți nereglementați (migranți ilegali)
- 3.8.2. Numărul de străini expulzați
- 3.8.3. Numărul de străini cărora li s-a anulat dreptul de ședere în Republica Moldova

- 3.8.4. Numărul de străini cărora li s-a revocat dreptul de ședere în Republica Moldova
- 3.8.5. Numărul de străini cărora li s-a refuzat dreptul de ședere în Republica Moldova
- 3.8.6. Numărul de străini în privința cărora a fost dispusă măsura returnării de pe teritoriul Republicii Moldova
- 3.8.7. Numărul de străini declarați indezirabili pe teritoriul Republicii Moldova
- 3.8.8. Numărul de străini luați în custodie publică

Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane

2.5. VICTIME ALE TRAFICULUI DE PERSOANE

- 2.5.2. Țările unde au fost exploatate victimele traficului de persoane

V. Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei.

2.2. EMIGRAREA TEMPORARĂ

- 2.2.6. Numărul de copii lăsați în Moldova de cel puțin unul din părinții care au emigrat
- 2.2.7. Numărul de copii lăsați în Moldova de ambii părinți care au emigrat

Unitatea Națională de Coordonare a Sistemului Național de Referire pentru asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de persoane (SNR)

2.5. VICTIME ALE TRAFICULUI DE PERSOANE

- 2.5.1. Numărul de cetățeni moldoveni victime ale traficului de persoane, identificate și asistate în cadrul SNR
- 2.5.4. Numărul de potențiale victime ale TFU asistate în cadrul Sistemului Național de Referire

Agencia Națională de Ocupare a Forței de Muncă

2.3. CETĂȚENI MOLDOVENI CARE LOCUIESC PESTE HOTARE

- 2.3.6. Numărul de cetățeni moldoveni care lucrează peste hotare cu contracte legale

VI. Ministerul Educației

2.1. EMIGRAREA

- 2.1.8. Numărul copiilor luați peste hotare de către părinți

2.2. EMIGRAREA TEMPORARĂ

- 2.2.6. Numărul de copii lăsați în Moldova de cel puțin unul din părinții care au emigrat
- 2.2.7. Numărul de copii lăsați în Moldova de ambii părinți care au emigrat
- 2.2.8. Proporția copiilor lăsați fără grija părintească din motivul plecării părinților peste hotare

2.3. CETĂȚENI MOLDOVENI CARE LOCUIESC PESTE HOTARE

- 2.3.9. Numărul de cetățeni moldoveni care își fac studiile peste hotare în baza tratatelor internaționale în domeniul educației

VII. Baza de date a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

1.6. INDICATORI ECONOMICI GLOBALI

- 1.6.7. Indicele dezvoltării umane
<http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/MDA.html>

VIII. Baza de date a Eurostat

2.3. CETĂȚENI MOLDOVENI CARE LOCUIESC PESTE HOTARE

- 2.1.2. Numărul total estimat de imigrări internaționale din Moldova raportat de țările de destinație
- 2.3.2. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazdă

IX. Baza de date ICNUR

2.3. CETĂȚENI MOLDOVENI CARE LOCUIESC PESTE HOTARE

- 2.3.7. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare
<http://www.unhcr.org/pages/4a0174156.html>
- 2.3.8. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați, recunoscuți drept refugiați peste hotare
<http://www.unhcr.org/pages/4a0174156.html>

Anexa 2. Tabele statistice

Tabelul 1. Numărul anual de emigrări internaționale raportat de Moldova

A) Emigrarea documentată, persoane

	2005	2006	2007	2008 ¹	2009	2010
Sexe	6.828	6.685	7.172	6.988	6.663	4.714
Bărbați	3.093	3.011	3.276	3.237	3.138	2.193
Femei	3.735	3.674	3.896	3.751	3.525	2.521
Grupuri de vârstă	6.828	6.685	7.172	6.988	6.663	4.714
0–4			1	1	281	199
5–9			1	4	319	232
10–14	18	25	45	75	303	229
15–19	445	374	401	414	413	276
20–24	916	888	939	910	775	481
25–29	1.179	1.136	1.246	1.228	966	600
30–34	882	869	1.008	947	818	517
35–39	624	592	665	692	570	386
40–44	504	430	495	510	398	306
45–49	469	462	479	489	402	270
50–54	415	464	497	438	404	277
55–59	445	451	536	453	365	296
60–64	241	257	249	235	244	230
65–69	293	313	264	201	138	121
70–74	169	170	169	194	126	126
75–79	142	132	100	106	82	78
80–84	59	100	50	67	39	61
85 și mai mult	27	22	27	24	20	29
Țări de destinație, total	6.828	6.685	7.172	6.988	6.663	4.714
Ucraina	2.057	2.350	2.663	3.163	2.952	2.227
Rusia	3.310	2.890	3.110	2.663	1.866	1.162
SUA	568	612	695	588	899	523
Israel	220	201	140	137	278	232
Germania	373	253	253	195	264	220
Belarus	184	222	187	122	125	100
Cehia	9	27	24	40	77	57
Kazakhstan	19	22	20	14	31	33
Italia			1	1	23	27
Bulgaria	5	2	4	14	26	19
Alte țări	83	106	75	51	122	114

Sursa: BNS.

¹ Datele până la anul 2008 nu includ numărul copiilor emigrați împreună cu părinții.

B) Emigrarea internațională estimată conform definiției internaționale (aflate în afara țării de 1 an și mai mult), persoane

	2008	2009	2010
Total	237.650	272.479	284.304
Bărbați	110.470	128.443	135.690
Femei	127.180	144.036	148.614
Grupuri de vârstă	237.650	272.479	284.304
0–4	767	976	1.399
5–9	2.181	3.030	4.091
10–14	4.045	5.252	6.209
15–19	9.354	11.331	11.656
20–24	30.191	32.543	29.288
25–29	41.419	46.696	46.643
30–34	36.283	42.268	44.135
35–39	26.530	31.252	34.805
40–44	21.590	24.497	25.563
45–49	21.770	23.463	23.159
50–54	17.203	20.024	21.480
55–59	11.982	13.621	14.587
60–64	4.841	6.414	8.588
65–69	3.787	4.009	4.090
70–74	2.916	3.536	4.089
75–79	1.515	1.851	2.258
80–84	900	1.156	1.496
85 +	376	560	768

Sursa: SIAMA, SG

Tabelul 2. Numărul anual de imigrări internaționale din Moldova raportat de țările de destinație, persoane

Țările de destinație	Total					Men					Women							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Italia	9.366	7.963	13.662	22.714	17.496	27.038	4.006	3.030	3.719	7.441	6.389	7.239	5.360	4.933	9.943	15.273	11.107	19.799
Rusia	6.569	8.649	14.090	:	:	:	3.193	4.369	7.290	:	:	:	3.376	4.280	6.800	:	:	:
Romania	1.917	4.349	4.019	3.476	:	:	1.117	2.563	2.315	1.971	:	:	800	1.786	1.704	1.505	:	:
Cehia	1.635	2.332	3.378	:	:	:	1.112	1.557	2.285	:	:	:	523	775	1.093	:	:	:
Spania	1.805	2.198	2.863	2.219	1.224	1.188	1.040	1.187	1.493	1.068	540	507	765	1.011	1.370	1.151	684	681
Germania	1.202	871	808	796	:	:	509	357	312	348	:	:	693	514	496	448	:	:
Austria	429	265	237	237	:	:	192	150	140	145	:	:	237	115	97	92	:	:
Slovacia	6	6	:	5	414	68	2	3	:	5	226	49	4	3	:	0	188	19
Cipru	211	118	405	36	:	:	8	0	37	0	:	:	203	118	368	36	:	:
Belarus	249	265	282	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Alte state	256	273	560	869	475	307	94	123	297	471	215	126	159	144	259	398	260	181

Sursa: Baza de date Eurostat, date disponibile pentru țările membre SEE (EEA): Armenia, Austria, Azerbaidjan, Belarus, Bulgaria, Croația, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Germania (inclusiv fosta RDG din 1991), Islanda, Irlanda, Israel, Italia, Letonia, Lituania, Republica Moldova, Olanda, Norvegia, Polonia, România, Rusia, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Uzbekistan. Disponibil pe: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database> (date extrase la 28 aprilie 2012); primele 10 țări prezentate cu cel mai mare număr de persoane înregistrate, pe parcursul perioadei de cercetare.

Tabelul 3. Numărul anual de emigrări internaționale ale cetățenilor moldoveni raportat de Moldova, persoane

	2007	2008	2009	2010
Medii de reședință	5.755	7.771	6.176	4.459
Urban	3.532	4.665	3.666	2.969
Rural	2.223	3.106	2.510	1.490
Sexe	5.755	7.771	6.176	4.459
Bărbați	2.626	3.695	2.922	2.074
Femei	3.129	4.076	3.254	2.385
Grupuri de vârstă	5.755	7.771	6.176	4.459
0-4	278	399	341	251
5-9	291	419	316	233
10-14	302	446	318	226
15-19	385	527	408	285
20-24	645	923	752	465
25-29	818	1.118	863	575
30-34	690	872	773	491
35-39	461	665	493	354
40-44	356	494	373	284
45-49	319	443	370	247
50-54	339	412	349	253
55-59	308	367	282	257
60-64	152	179	181	167
65-69	162	175	126	108
70-74	109	162	107	118
75-79	83	90	75	66
80-84	47	59	34	55
85+	10	21	15	24
Țări de destinație, total	5.755	7.771	6.176	4.459
Ucraina	1.930	3.372	2.659	2.022
Federația rusă	2.445	2.830	1.679	1.069
Statele unite	656	816	896	551
Germania	282	246	277	243
Israel	132	150	261	229
Belarus	175	159	121	97
Republica cehă	18	62	73	56
Italia	3	20	27	33
Kazakhstan	21	18	30	32
Bulgaria	20	17	23	19
Alte țări	73	81	130	108

Sursa: BNS.

Tabelul 4. Indicatori relativi privind emigrarea internațională a cetățenilor moldoveni, %

2.1. EMIGRAREA Internațională	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2.1.4. Rata de creștere a emigrărilor internaționale ale cetățenilor moldoveni	0	0	0	35,03	-20,53	-27,80
2.1.5. Decalajul de gen al emigrării internaționale cetățenilor moldoveni	0,00	0,00	0,00	110,31	111,36	115,00
2.1.6. Proporția relativă a emigranților internaționali din mediul rural versus urban	0,00	0,00	62,94	66,58	68,47	50,19

Sursa: BNS, MTIC (ÎS CRIS "Registru").

Tabelul 5. Numărul anual de emigrări internaționale ale cetățenilor moldoveni în dependență de nivelul de studii, persoane

Studii	2007	2008	2009	2010
Studii medii de specialitate	871	1.107	790	644
Superioare	720	955	799	666
Grade științifice	7	7	8	4
Total	1.598	2.069	1.597	1.314

Sursa: MTIC (ÎS CRIS "Registru").

Tabelul 6. Numărul anual de copii luați peste hotare de către părinți, persoane

2.1. Emigrarea Internațională		2005	2006	2007	2008	2009	2010
2.1.8. Numărul copiilor luați peste hotare de către părinți	Stock ⁱ	n/a	n/a	n/a	n/a	4.194	4.556
	Flux anual ⁱⁱ	n/a	n/a	1.088	1.575	1.206	869

Sursa: ⁱ date prezentate de Ministerul Educației, la 1 octombrie al anului de referință.

ⁱⁱ date prezentate de MTIC (ÎS CRIS "Registru").

Tabelul 7. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, persoane

		2005	2006	2007	2008	2009	2010
2.3.1. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor din Moldova ⁱ	Total	-	-	73.431	82.337	87.933	92.184
	Bărbați	-	-	32.959	37.268	39.888	41.829
	Femei	-	-	40.472	45.069	48.045	50.355
Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor traversării frontierei (sânt înregistrate ca fiind plecate din țară de 1 an și mai mult) ⁱⁱ	Total	-	-	-	237.650	272.479	284.304
	Bărbați	-	-	-	110.470	128.443	135.690
	Femei	-	-	-	127.180	144.036	148.614
2.3.2. Numărul estimat de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazdă ⁱⁱⁱ	Total	82.859	96.331	124.466	142.485	179.178	196.716
	Bărbați	32.105	38.522	44.100	50.234	74.608	80.987
	Femei	50.753	57.808	64.932	77.528	104.569	115.728

Sursa: ⁱ date prezentate de MTIC (ÎS CRIS "Registru")

ⁱⁱ date SIIAMA, estimate de SG

ⁱⁱⁱ baza de date a Eurostat, date disponibile pentru țările: Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania (inclusiv ex-RDG din 1991), Grecia, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Elveția, Turcia, și Marea Britanie. Disponibil pe: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database> (date extrase la 28 aprilie 2012).

Tabelul 8. Repartiția pe țări a numărului de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor din Moldova, persoane

Țară	Total				Bărbați				Femei			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Total	73.431	82.337	87.933	92.184	32.959	37.268	39.888	41.829	40.472	45.069	48.045	50.355
Federația Rusă	25.167	28.811	30.236	31.038	11.336	13.139	13.810	14.119	13.831	15.672	16.426	16.919
Ucraina	16.352	20.236	22.730	24.601	6.834	8.667	9.857	10.753	9.518	11.569	12.873	13.848
Statele unite	11.815	12.543	13.391	14.034	5.786	6.129	6.551	6.869	6.029	6.414	6.840	7.165
Germania	10.403	10.453	10.711	11.036	4.666	4.688	4.762	4.891	5.737	5.765	5.949	6.145
Israel	5.981	6.214	6.411	6.677	2.782	2.916	3.002	3.120	3.199	3.298	3.409	3.557
Belorus	1.728	1.891	2.008	2.101	816	903	944	986	912	988	1.064	1.115
Canada	559	566	576	582	249	250	253	257	310	316	323	325
Republica cehă	101	160	234	290	50	79	118	144	51	81	116	146
Italia	159	182	205	236	83	93	108	132	76	89	97	104
Alte țări	1.166	1.281	1.431	1.589	374	426	504	560	792	855	927	1.029

Sursa: MTC (îs CRIS "Registru").

Tabelul 9. Repartiția pe țări a numărului de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor țărilor gazdă,

	Total										Bărbați										Femei									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010						
Italia	37.971	47.632	55.803	68.591	89.424	105.600	11.759	16.193	19.488	23.033	30.019	36.193	26.212	31.439	36.315	45.558	59.405	69.407												
Portugalia	91	91	15.524	14.813	21.353	20.805	53	53	53	53	12.271	11.754	38	38	38	38	9.082	9.051												
Spania	8.449	10.705	13.043	15.710	17.536	17.512	4.700	5.970	7.153	8.448	9.170	8.820	3.749	4.735	5.890	7.262	8.366	8.692												
Germania	12.941	13.027	13.826	13.475	13.214	13.199	6.015	5.938	6.152	5.906	5.740	5.716	6.926	7.089	7.674	7.569	7.474	7.483												
România	5.446	5.459	5.466	5.477	10.450	10.450	2.275	2.281	2.286	2.293	5.276	5.276	3.171	3.178	3.180	3.184	5.174	5.174												
Republica Cehă	2.388	3.563	4.658	6.235	8.435	9.902	1.448	2.151	2.893	3.954	5.405	6.311	940	1.412	1.765	2.281	3.030	3.591												
Grecia	5.716	5.716	5.716	5.716	5.716	5.716	1.709	1.709	1.709	1.709	1.709	1.709	4.007	4.007	4.007	4.007	4.007	4.007												
Franta	3.139	3.139	3.139	3.139	3.139	3.139	1.422	1.422	1.422	1.422	1.422	1.422	1.716	1.716	1.716	1.716	1.716	1.716												
Turcia	652	652	652	2.028	2.182	2.182	152	152	152	322	336	336	500	500	500	1.706	1.846	1.846												
Austria	1.243	1.350	1.316	1.304	1.357	1.357	555	560	545	515	520	520	688	790	771	789	837	837												
Alte țări	4.823	4.997	5.323	5.997	6.372	6.854	2.017	2.093	2.247	2.579	2.740	2.930	2.806	2.904	3.076	3.418	3.632	3.924												
Total	82.859	96.331	124.466	142.485	179.178	196.716	32.105	38.522	44.100	50.234	74.608	80.987	50.753	57.808	64.932	77.528	104.569	115.728												

Sursa: Baza de date a Eurostat, date disponibile pentru țările: Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania (inclusiv ex-RDG din 1991), Grecia, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Elveția, Turcia, Marea Britanie. Disponibil pe: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database> (date extrase la 28 aprilie 2012)/2012.

Tabelul 10. Numărul de cetățeni moldoveni care își fac studiile peste hotare, persoane

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Țari recipiente, total	2.154	2.131	2.341	2.371	2.408	4.009
România	1.800	1.800	2.000	2.000	2.000	3.600
Ucraina	105	105	105	105	105	105
Federația rusă	150	110	110	110	160	110
Republica bulgara	60	65	70	90	95	110
Republica Turcia	30	40	40	40	30	40
Republica China	2	3	3	3	3	10
Cehia	7	8	8	13	13	15
Regatul Suediei						9
Republica Elenă			5	10	2	10

Sursa: MEd

Tabelul 11. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați peste hotare, persoane

Indicator	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Indicatori						
2.3.7. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare	4.852	1.278	909	888	739	633
2.3.8. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați, recunoscuți drept refugiați peste hotare	12.064	11.680	4.918	5.555	5.929	6.200
Rata de creștere în raport cu anul precedent						
2.3.7. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare	-	-73,7	-28,9	-2,3	-16,8	-14,3
2.3.8. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați, recunoscuți drept refugiați peste hotare	-	-3,2	-57,9	13,0	6,7	4,6

Sursa: ICNUR.

Tabelul 12. Emigrarea temporară

2.2. Temporary emigration	2006	2007	2008	2009	2010
2.2.1. Numărul de gospodării cu membri care sunt temporar peste hotare, total, mii	242,2	261,4	243,1	231,4	237,6
Medii de reședință					
Urban	77,0	86,0	81,2	76,2	76,1
Rural	165,2	175,3	161,9	155,2	161,4
Sexul capului gospodăriei					
Bărbați	133,4	141,5	135,8	137,2	138,6
Femei	108,8	119,9	107,4	94,2	98,0
2.2.2. Numărul de gospodării cu copii în vârstă sub 18 ani cu membri care sunt temporar peste hotare, mii	0	157,0	140,8	126,2	126,6
2.2.3. Proporția gospodăriilor cu membri care sunt temporar peste hotare, %	19,99	21,39	19,44	18,53	18,81
2.2.4. Proporția gospodăriilor cu copii în vârstă sub 18 ani cu membri care sunt temporar peste hotare în totalul gospodăriilor cu copii, %	0,00	30,84	28,34	26,00	26,25
2.2.5. Rata de creștere a numărului de gospodării cu membri care sunt temporar peste hotare, %	80,17	107,93	93,00	95,19	102,68

Sursa: BNS.

Tabelul 13. Distribuția migrantilor temporari cu studii superioare în funcție de medii de reședință, 2010, mii persoane

	Total	Urban	Rural
Grupe de vârstă, total	33,3	18,2	15,1
15–24 ani	4,7	1,7	3
25–34 ani	15,9	9,3	6,6
35–44 ani	4,2	2,6	1,6
45–54 ani	6,3	3,5	2,8
55–64 ani	2,2	1,1	1,1
65 ani și peste	-	-	-

Sursa: BNS.

Tabelul 14. Migrația temporară în funcție de sexe și țările de destinație, mii persoane

	Total						Bărbați						Femei					
	2006	2007	2008	2009	2010	2010	2006	2007	2008	2009	2010	2010	2006	2007	2008	2009	2010	
Toate țările	310,1	335,6	309,7	294,9	311	197,8	219,3	201,5	185,8	198	112,3	116,3	108,3	109,1	113			
Rusia	192,5	210,8	191,1	177,2	191,9	145,1	161,8	147,5	133,8	147,2	47,3	49	43,6	43,4	44,7			
Italia	54,7	62,4	55,4	54,8	58,6	16,4	19,2	17,2	17,5	18,5	38,3	43,2	38,2	37,4	40,1			
Turcia	12,4	10,7	7,9	8,4	9	3,3	2,5	1,6	1,1	1,5	9,2	8,2	6,2	7,4	7,5			
Israel	3,4	4,9	8	8,4	8,2	0,5	0,8	1,4	1	0,8	2,9	4,1	6,6	7,4	7,4			
Ucraina	8,3	10,2	10,9	8,6	6,5	6,7	8,8	8,4	6,7	5,3	1,7	1,4	2,5	1,9	1,3			
Portugalia	9,6	7,4	5,6	6,4	5,1	7,4	5,8	4,4	4,8	3,8	2,2	1,6	1,2	1,6	1,2			
Grecia	6,1	5,2	2,5	3	2,5	2,6	2,5	0,9	0,7	0,8	3,5	2,7	1,5	2,3	1,8			
România	4,5	3,6	2,1	2,4	2,3	2,9	2,4	1	1,8	1,8	1,5	1,2	1,1	0,6	0,5			
Alte țări	18,6	20,3	26,3	25,6	26,9	12,8	15,4	19	18,4	18,4	5,8	4,9	7,3	7,2	8,5			

Sursa: BNS.

Tabelul 15. Repatrierea

2.4. Repatrierea	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2.4.1. Numărul anual de persoane repatriate, persoane	0,00	1.491	1.764	2.023	2.152	1.679
2.4.2. Rata de creștere a numărului de persoane repatriate, %	0,00	0,00	18,31	14,68	6,38	-21,98
2.4.3. Proporția copiilor repatriați în rândul persoanelor repatriate, %	0,00	9,32	10,32	6,43	1,07	3,39
2.4.4. Numărul cetățenilor moldoveni readmiși în cadrul Acordurilor de readmisie, persoane	0,0	18,0	44,0	14,0	88,0	110,0

Sursa: MAI/BMA.

Tabelul 16. Populația rezidentă de proveniență străină: indicatori de bază

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
3.2.1. Numărul total de străini care locuiesc în Moldova, persoane	11.743	12.863	14.853	16.955	18.563	20.099
3.2.2. Rata de creștere a numărului străinilor, %	113,8	109,5	115,5	114,2	109,5	108,3
3.2.3. Proporția străinilor în numărul total de populație, %	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
3.2.5. Proporția apatrizilor în rândul străinilor, %	10,0	14,7	12,6	11,8	11,5	10,3
3.2.6. Proporția străinilor care locuiesc în mediul urban, %	83,4	82,5	81,4	79,8	78,2	78,5
3.2.7. Numărul anual de naturalizări, persoane	39	25	5	9	14	14
3.2.10. Numărul de persoane născute în străinătate (ne-nativi), persoane	212.284	222.416	230.096	235.877	244.530	253.847
3.2.11. Rata de creștere a numărului de persoane născute în străinătate (ne-nativi), %	110,9	104,8	103,5	102,5	103,7	103,8
3.2.12. Proporția persoanelor născute în străinătate (ne-nativi) în numărul total al populației, %	6,3	6,2	6,2	6,2	6,3	6,5
3.2.13. Proporția persoanelor născute în străinătate (ne-nativi) care locuiesc în zona urbană, %	76,6	75,8	75,1	74,6	73,8	72,9

Sursa: MTIC/CRIS "Registru".

Tabelul 17. Populația rezidentă străină după țările de cetățenie

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total, persoane	11.743	12.863	14.853	16.955	18.563	20.099
Ucraina	3.004	3.606	4.669	5.630	6.552	7.114
Federația Rusă	2.529	2.842	3.246	3.854	4.430	5.001
Apatrid (art.1 al convenției din 1954)	963	1.042	1.065	1.180	1.350	1.360
Israel	248	272	300	420	637	957
Republica Moldova (foști cetățeni)	847	716	795	964	995	804
Turcia	811	885	1.005	941	779	792
România	277	359	460	595	557	691
Persoană cu cetățenie nedeterminată	472	483	468	450	403	357
Belarus	144	179	226	265	270	296
Italia	94	124	181	221	233	250
Azerbaidjan	101	136	223	234	196	201
Republica Arabă Siriană	423	363	305	262	214	177
Statele unite	206	217	223	139	143	164
Germania	63	70	74	100	106	121
Alte țări	1.561	1.569	1.613	1.700	1.698	1.814

Sursa: MTIC/CRIS"Registru".

Tabelul 18. Numărul persoanelor naturalizate după țara anterioară de cetățenie, toate posibile

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total, persoane	589	600	608	614	630	645
Afganistan	3	3	3	3	3	3
Apatrid (art.1 a convenției din 1951)	415	424	430	436	447	453
Armenia	1	1	1	1	1	2
Azerbaidjan	3	3	3	3	3	3
Beneficiar de protecție umanitară						1
China					1	1
Etiopia	2	2	2	2	2	2
Federația Rusă	4	4	4	4	4	4
Kazakhstan	2	2	2	2	2	2

Palestina						1
Persoană cu cetățenie nedeterminată	148	150	151	151	151	152
Refugiat (art. 1 a convenției din 1951)					3	4
Republica Arabă Siriană						3
Sudan			1	1	1	2
Turkmenistan	2	2	2	2	2	2
Ucraina	7	7	7	7	7	7
Vietnam	1	1	1	1	1	1
Yemen	1	1	1	1	2	2

Sursa: MTIC/CRIS "Registru".

Tabelul 19. Numărul persoanelor născute în străinătate, indiferent de cetățenie

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total, persoane	212.284	222.416	230.096	235.877	244.530	253.847
Ucraina	94.926	98.339	100.947	102.759	104.342	105.949
Federația Rusă	84.906	88.895	91.660	93.574	95.774	98.280
Kazakhstan	11.696	12.222	12.523	12.714	12.924	13.088
Belarus	4.477	4.653	4.750	4.831	4.896	4.969
Italia	322	470	720	1.106	2.554	4.427
România	1.427	1.684	1.894	2.054	2.876	3.338
Germania	1.803	1.896	1.975	2.044	2.114	2.205
Azerbaidjan	1.662	1.774	1.852	1.893	1.936	1.992
Uzbekistan	1.719	1.809	1.870	1.913	1.939	1.971
Georgia	1.624	1.713	1.777	1.808	1.832	1.850
Alte țări	7.722	8.961	10.128	11.181	13.343	15.778

Sursa: MTIC/CRIS "Registru".

Tabelul 20. Imigrarea străinilor. Indicatori de bază

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
3.1.1. Numărul anual de imigrări ale străinilor raportat de Moldova, persoane	2.054	2.057	2.073	2.744	2.008	2.311
3.1.2. Rata de creștere a imigrărilor străinilor	0,00	100,15	100,78	132,37	73,18	115,09
3.1.3. Decalajul de gen pentru imigrarea străinilor	44,55	49,27	44,06	46,58	52,47	44,44
3.1.5. Numărul anual de imigrări ale străinilor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice	935	1.233	1.280	1.810	1.186	1.183
3.1.6. Rata de creștere a numărului străinilor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice	110,91	131,87	103,81	141,41	65,52	99,75
3.1.7. Proporția persoanelor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice în rândul străinilor imigrați	45,52	59,94	61,75	65,99	59,06	51,26

Sursa: MAI/BMA.

Tabelul 21. Distribuția imigranților străini după țările de cetățenie ale acestora

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total, persoane	2.054	2.057	2.073	2.744	2.008	2.311
Israel	94	73	56	184	278	478
Ucraina	393	370	396	576	435	331
România	111	174	198	352	186	266
Rusia	169	193	256	299	230	248
Turcia	462	462	462	512	224	237
Italia	42	59	84	97	93	70
SUA	111	113	90	56	38	53
Germania	15	18	19	53	35	49
Bulgaria	85	78	48	46	28	44
Siria	101	46	31	36	34	32
Alte țări	471	471	433	533	427	503

Sursa: MAI/BMA.

Tabelul 22. Migrația temporară a populației de proveniență străină

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
3.4.1. Numărul de străini care dețin permis de ședere permanentă, persoane	8.548	9.666	11.387	13.165	14.781	15.546
3.4.2. Rata de creștere a numărului de deținători ai permiselor de ședere permanentă, %	115,1	115,1	113,1	117,8	115,6	112,3
3.4.3. Proporția străinilor în vârstă aptă de muncă cu permise de ședere permanentă, %	71,6	71,6	74,1	75,9	77,0	79,2
3.4.4. Proporția străinilor care locuiesc în țară de cel puțin 5 ani , %	0	0	0	0	0	0
3.4.5. Numărul de străini care au obținut pentru prima dată permis de ședere provizorie, persoane	2.054	2.057	2.073	2.743	2.008	2.232
3.4.6. Numărul de străini care dețin permis de ședere provizorie valabil , persoane	3.195	3.197	3.466	3.790	3.782	4.553
3.4.7. Proporția de străini care au obținut permis de ședere pentru reîntregirea familiei, %	31,6	35,7	41,0	39,9	44,9	36,1
3.4.8. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități de muncă și afaceri, %	35,4	42,1	48,3	41,1	29,4	30,6
3.4.9. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități de studii sau instruire, %	33,0	22,2	10,7	19,0	25,7	33,3
3.4.10. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități umanitare și religioase, %	0	0	0	0	3	0
3.4.11. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru tratament, %	1	0	0	0	0	0
3.4.12. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru alte scopuri , %	0	0	0	0	0	0
3.4.13. Proporția străinilor care au obținut permis de trafic mic la frontiera, %	0	0	0	0	0	0

Sursa: MAI/BMA.

Tabelul 23. Migrația internațională a populației de proveniență străină:
Indicatori de bază

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
3.7.1. Numărul anual de solicitări de azil (prima solicitare), persoane	105	71	75	57	42	90
3.7.3. Raportul de feminitate în rândul solicitanților de azil, %	25,0	29,1	23,0	23,9	68,0	32,4
3.7.4. Numărul anual de beneficiari de protecție umanitară, inclusiv apatrizii, persoane	15	69	20	20	12	25
3.7.5. Numărul de persoane cărora li s-a respins acordarea protecției umanitare, persoane	30	21	41	53	34	35
3.7.6. Numărul solicitanților de azil cu solicitări pe rol, unități	148	78	79	33	52	81
3.7.7. Numărul de persoane cărora li s-a acordat statut de apatrid, persoane	0	0	0	0	0	0
3.7.8. Numărul de apatrizi cărora li s-a acordat drept de ședere în Republica Moldova, persoane	0	0	0	0	0	0
3.7.9. Rata de creștere a numărului solicitanților de azil cu cereri pe rol, %	80,4	52,7	101,3	41,8	157,6	155,8
3.7.10. Numărul de refugiați în Republica Moldova, persoane	75	85	89	84	80	70
3.7.11. Rata de creștere a numărului de refugiați, %	131,6	113,3	104,7	94,4	95,2	87,5

Sursa: MAI/BMA.

Tabelul 24. Traficul de ființe umane, persoane

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2.5.1. Numărul de cetățeni moldoveni victime ale traficului de persoane, identificate și asistate în cadrul SNR	0	41	34	84	131	132
2.5.4. Numărul de potențiale victime ale TFU asistate în cadrul Sistemului Național de Referire	0	19	52	203	308	328

Sursa: MMPSF.

Tabelul 25. Mobilitatea de trecere a frontierei, inclusiv numărul de vize acordate:
Indicatori de baza

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
3.1.8. Numărul anual de vize oferite de Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM, unități	5.916	5.292	17.351	23.068	23.000	16.772
3.1.9. Rata de creștere a numărului de vize oferite, %	57,3	-10,5	227,9	32,9	-0,3	-27,1
1.1.9. Numărul de intrări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat, unități	3.608,60	4.105,20	4.474,80	5.304,00	5.241,40	4.990,00
Rata creșterii numărului de intrări ale cetățenilor moldoveni la frontiera de stat, %	0,00	13,76	9,00	18,53	-1,18	-4,80
1.1.10. Numărul de intrări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat, unități	978,5	997,7	1.366,90	1.735,00	1.480,70	1.886,30
1.1.11. Rata creșterii a numărului de intrări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat, %	0,0	2,0	37,0	26,9	-14,7	27,4
1.1.12. Numărul de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat, unități	3.731,20	4.217,50	4.600,20	5.404,30	5.131,40	5.071,60
Rata creșterii numărului de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat, %	0.00	13.03	9.07	17.48	-5.05	-1.17
1.1.13. Numărul de plecări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat, unități	960,9	986	1.355,30	1.739,50	1.676,10	1.898,60
Rata creșterii numărului de plecări ale cetățenilor străini înregistrate la frontiera de stat, %	0,00	2,61	37,45	28,35	-3,64	13,27

Sursa: SG.

Tabelul 26. Migrația ilegală a străinilor: Indicatori de bază

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
3.8.1. Numărul de imigranți nereglementați (migranți ilegali)	0	1.925	2.961	3.245	1.961	2.298
3.8.2. Numărul de străini expulzați	0	46	305	310	83	58
3.8.3. Numărul de străini cărora li s-a anulat dreptul de ședere în Republica Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.8.4. Numărul de străini cărora li s-a revocat dreptul de ședere în Republica Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.8.5. Numărul de străini cărora li s-a refuzat dreptul de ședere în Republica Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.8.6. Numărul de străini în privința cărora a fost dispusă măsura returnării de pe teritoriul Republicii Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.8.7. Numărul de străini declarați indezirabili pe teritoriul Republicii Moldova	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.8.8. Numărul de străini luați în custodie publică	0	0	0	0	71	80

Sursa: MAI/BMA.

Tabelul 27. Indicatori demografici generali

1.1. Indicatori demografici generali	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1.1.1. Numărul total de populație, persoane	3.589.936	3.581.110	3.572.703	3.567.512	3.563.695	3.560.430
1.1.2. Rata de creștere a populației, %	-0,29	-0,25	-0,24	-0,15	-0,11	-0,09
1.1.3. Rata de natalitate, %	10,48	10,48	10,62	10,93	11,44	11,36
1.1.4. Rata de mortalitate, %	12,43	12,03	12,04	11,75	11,82	12,25
1.1.5. Sporul natural, unități	-6.994	-5.550	-5.077	-2.930	-1.336	-3.157
1.1.6. Rata brută de imigrare, %	0,89	1,00	1,07	1,34	1,19	1,18
1.1.7. Rata brută de emigrare, %	1,90	1,86	2,01	1,96	1,87	1,32
1.1.8. Rata netă a migrației, p.p.	-1,01	-0,87	-0,93	-0,62	-0,68	-0,15
1.1.9. Numărul de intrări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat, unități	3.608,6	4.105,2	4.474,8	5.304,0	5.241,4	4.990,0

1.1.10. Numărul de intrări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat , unități	978,5	997,7	1.366,9	1.735,0	1.480,7	1.886,3
1.1.11.Rata creșterii a numărului de intrări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat , %	0,0	102,0	137,0	126,9	85,3	127,4
1.1.12. Numărul de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat, unități	3.731,2	4.217,5	4.600,2	5.404,3	5.131,4	5.071,6
1.1.13. Numărul de plecări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat , unități	960,9	986,0	1.355,3	1.739,5	1.676,1	1.898,6
1.1.14. Rata de creștere a numărului de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat , %	0,0	113,0	109,1	117,5	95,0	98,8

Sursa: BNS, SG.

Tabelul 28. Componenta demografică a populației, %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1.2.1. Proportia persoanelor în vârstă sub 15 ani	18,33	18,16	17,57	17,08	16,71	16,45
1.2.2. Proportia persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste	9,84	10,29	10,33	10,25	10,12	9,98
1.2.3. Raportul de dependență demografică						
1.2.3.1. Raportul de dependență demografică (definiția națională)	51,94	52,85	51,68	50,87	50,29	49,93
1.2.3.2. Raportul de dependență demografică (definiția internațională)	39,20	39,77	38,70	37,61	36,68	35,92
1.2.4. Raportul de vârstă înaintată	15,27	17,01	17,52	18,61	19,40	20,30
1.2.5. Proportia bărbaților în vârstă de 65 de ani și peste	7,65	8,08	8,10	8,03	7,89	7,77
1.2.6. Proportia femeilor în vârstă de 65 de ani și peste	11,84	12,34	12,39	12,30	12,19	12,03
1.2.7. Raportul de feminitate pentru cei în vârstă de 65 de ani și peste	168,30	165,19	165,09	165,52	166,73	167,05

Sursa: BNS.

Tabelul 29. Piramida populației pe vârstă și sexe, persoane

Grupuri de vârstă	2005		2006		2007		2008		2009		2010							
	Total	Bărbăți	Femei	Total	Bărbăți	Femei	Total	Bărbăți	Femei	Total	Bărbăți	Femei						
0-4	181.669	93.772	87.897	185.590	95.388	90.202	186.033	95.879	90.154	188.420	96.981	91.439	190.597	98.075	92.522	192.835	99.489	93.346
5-9	203.408	104.412	98.996	198.612	101.744	96.868	191.792	98.446	93.346	187.085	96.135	90.950	185.434	95.514	89.924	184.731	95.179	89.552
10-14	272.799	139.487	133.312	266.183	135.659	130.524	250.035	127.383	122.652	233.916	119.281	114.635	219.465	112.127	107.338	207.983	106.477	101.506
15-19	349.138	177.563	171.575	342.503	173.951	168.552	327.472	166.383	161.089	311.371	158.489	152.882	296.521	150.928	145.593	280.899	142.978	137.921
20-24	349.754	176.624	173.130	340.693	173.192	167.501	352.983	179.330	173.653	359.072	182.437	176.635	358.005	181.847	176.158	352.445	179.261	173.184
25-29	304.114	153.879	150.235	291.112	147.267	143.845	296.669	150.473	146.196	305.936	155.389	150.547	315.855	160.613	155.242	325.872	165.603	160.269
30-34	266.897	132.266	134.631	253.315	125.928	127.387	258.136	128.727	129.409	263.607	131.741	131.866	270.624	135.754	134.870	278.881	140.370	138.511
35-39	216.458	106.361	110.097	228.898	112.332	116.566	231.013	113.608	117.405	233.245	114.822	118.423	238.750	117.562	121.188	243.281	120.001	123.280
40-44	252.139	119.199	132.940	249.301	119.890	129.411	239.429	115.240	124.189	232.865	112.349	120.516	226.562	109.695	116.867	225.578	109.426	116.152
45-49	285.000	133.877	151.123	288.170	137.126	151.044	284.708	135.133	149.575	278.555	132.256	146.299	267.820	127.113	140.707	253.172	120.188	132.984
50-54	246.984	114.415	132.569	249.582	116.488	133.094	253.117	118.349	134.768	258.964	120.754	138.210	264.730	123.198	141.532	271.360	126.191	145.169
55-59	186.343	84.245	102.098	196.152	89.378	106.774	212.879	96.683	116.196	223.987	101.552	122.435	228.954	103.845	125.109	231.129	104.706	126.423
60-64	122.126	51.661	70.465	122.384	53.688	68.696	119.442	52.627	66.815	124.959	55.078	69.881	139.577	61.963	77.624	156.930	69.176	87.794
65-69	127.296	51.321	75.975	126.378	51.619	74.759	125.242	51.231	74.011	120.120	49.295	70.825	114.976	47.481	67.495	110.158	45.986	64.172
70-74	98.769	38.084	60.685	101.582	39.563	62.019	100.880	39.228	61.662	102.908	39.793	63.115	102.431	39.018	63.413	101.180	38.289	62.891
75-79	73.121	25.793	47.328	77.967	28.524	49.443	78.219	28.657	49.562	74.471	27.246	47.225	73.385	26.606	46.779	71.852	25.983	45.869
80-84	38.336	11.856	26.480	42.503	13.193	29.310	42.582	13.450	29.132	44.858	14.275	30.583	45.414	14.685	30.729	46.367	14.995	31.372
85-89	15.585	4.553	11.032	15.281	4.709	10.572	17.596	5.328	12.268	18.402	5.677	12.725	19.565	5.952	13.613	20.160	6.060	14.100
90-94				3.927	1.130	2.797	3.415	1.031	2.384	3.676	1.066	2.610	3.648	1.099	2.549	4.150	1.269	2.881
95-99				857	235	622	927	235	692	925	265	660	1.141	353	788	1.147	370	777
100 +				120	26	94	134	38	96	170	50	120	241	73	168	320	109	211
neînscrise																		
Total	3.589.936	1.719.368	1.870.568	3.581.110	1.721.030	1.860.080	3.572.703	1.717.459	1.855.244	3.567.512	1.714.931	1.852.581	3.563.695	1.713.487	1.850.208	3.560.430	1.712.106	1.848.324

Sursa: BNS.

Tabelul 30. Populația urbană versus cea rurală

1.3. Urban versus rural population	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1.3.1. Numărul total al populației urbane, persoane	1.469.828	1.478.011	1.476.110	1.476.099	1.476.681	1.481.696
1.3.2. Rata de urbanizare, %	40,94	41,27	41,32	41,38	41,44	41,62
1.3.3. Rata de creștere a populației urbane, %	99,58	100,56	99,87	100,00	100,04	100,34
1.3.4. Proportia persoanelor în vârstă sub 15 ani în mediul urban, %	15,56	15,33	14,81	14,41	14,17	13,99
1.3.5. Proportia persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste în mediul urban, %	8,48	8,35	8,50	8,53	8,57	8,65
1.3.6. Proportia persoanelor în vârstă sub 15 ani în mediul rural, %	20,24	20,15	19,52	18,97	18,51	18,20
1.3.7. Proportia de persoane în vârstă de 65 de ani și peste în mediul rural, %	10,78	11,66	11,62	11,46	11,23	10,93
1.3.8. Raportul de dependență în mediul urban (definiție internațională), %	31,65	31,04	30,40	29,77	29,42	29,26
1.3.9. Raportul de vârstă înaintată în mediul urban, %	15,19	15,67	16,34	17,23	17,97	18,57
1.3.10. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 65 de ani și peste în mediul urban, %	162,03	169,91	167,84	166,76	166,81	165,66
1.3.11. Raportul de dependență în mediul rural (definiție internațională), %	44,97	46,64	45,21	43,73	42,32	41,10
1.3.12. Raportul de vârstă înaintată în mediul rural, %	15,32	17,68	18,13	19,34	20,18	21,28
1.3.13. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 65 de ani și peste în mediul rural, %	171,86	162,87	163,69	164,87	166,69	167,83

Sursa: BNS.

Tabelul 31. Componenta demografică a populației de proveniență străină, %

3.3. Componenta demografică a populației de proveniență străină	2005	2006	2007	2008	2009	2010
3.3.1. Proportia străinilor în totalul populației în vârstă sub 15 ani	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01
3.3.2. Proportia străinilor în totalul populației cu vârsta de 65 de ani și peste	0,15	0,18	0,23	0,28	0,33	0,36
3.3.3. Raportul de sex pentru străini	120,11	111,98	109,23	105,07	100,12	101,78

Sursa: MAI/BMA.

Tabelul 32. Indicatori economici globali

1.6. Indicatori Economici Globali	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1.6.1. PIB, lei	37.651.869	44.754.367	53.429.571	62.921.545	60.429.803	71.849.200
1.6.2. Rata de creștere a PIB-ului, %	107,5	104,8	103,0	107,8	94,0	107,1
1.6.3. PIB per capita, lei	10.473	12.483	14.937	17.625	16.948	20.171
1.6.4. Rata de creștere a PIB-ului per capita, %	107,8	105,1	103,2	108,0	94,1	107,2
1.6.7. Indicele dezvoltării umane	0,631	0,637	0,638	0,644	0,638	0,644

Sursa: BNS

Tabelul 33. Contribuția elementelor de cheltuieli la formarea produsului intern brut în prețuri curente, %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Produsul intern brut	100	100	100	100	100	100
Consumul final total	109,9	113,9	113,5	113,6	113,5	115,8
din care al gospodăriilor populației	92,2	92,4	92,1	91,9	88,3	91,9
Formarea bruta de capital	30,8	32,7	38,1	39,2	23,1	23,5
Exportul net, inclusiv:	-40,7	-46,6	-51,6	-52,8	-36,6	-39,3
export	51,2	45,3	45,6	40,8	36,9	39,2
import	91,9	91,9	97,2	93,6	73,5	78,5

Sursa: BNS.

Tabelul 34 Dinamica indicatorilor balanței de plăți

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
PIB, USD	2.988,2	3.408,1	4.402,5	6.056,3	5.437,6	5.810,1
Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice (rezidente și nerezidente) prin băncile din RM, mil. dolari SUA	683,24	854,55	1.218,23	1.660,09	1.182,02	1.244,14
Rata de creștere , %	-	25,1	42,6	36,3	-28,8	5,3
Ponderea în PIB , %	22,9	25,1	27,7	27,4	21,7	21,4
Compensare pentru muncă, credit, mil. dolari, SUA	520,0	573,0	649,0	842,0	563,4	743,0
Rata de creștere , %	-	10,2	13,3	29,7	-33,1	31,9
Transferuri personale, credit, mil. dolari, SUA	395,1	602,8	842,3	1046	635,2	604,5
Rata de creștere , %	-	52,6	39,7	24,2	-39,3	-4,8

Sursa: BNM.

Tabelul 35. Impactul remitențelor asupra bunăstării gospodăriilor casnice

		2006	2007	2008	2009	2010
1.7.5. Proporția gospodăriilor care primesc remitențe	Total	21,8	23,1	26,4	23,1	24,5
	Urban	19,0	19,9	22,6	20,7	20,6
	Rural	23,9	25,6	29,5	25,1	27,6
1.7.6. Proporția remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe	Total	49,5	55,2	55,7	55,2	54,3
	Urban	51,5	52,2	48,4	49,4	47,7
	Rural	48,1	57,1	60,7	59,8	58,7
1.7.7. Proporția gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei dacă nu ar primi remitențe	Total	8,3	11,3	14	11,6	12,9
	Urban	7	8,2	10,4	8,6	8,9
	Rural	9,3	13,5	16,7	13,8	15,7

Sursa: BNS.

Tabelul 36. Veniturile disponibile ale gospodăriilor casnice

	2006		2007		2008		2009		2010	
Total pe republica	MDL	%	MDL	%	MDL	%	MDL	%	MDL	%
Venituri disponibile - total	839,6	100	1.018,7	100	1.188,6	100	1.166,1	100	1.273,7	100
Activitatea salariaata	348,9	41,6	421,7	41,4	509,6	42,9	528,5	45,3	542,4	42,6
Activitatea individuala agricola	156,1	18,6	154,2	15,1	125,1	10,5	103,2	8,8	125,1	9,8
Venit din activitatea individuala non-agricola	65,4	7,8	65,1	6,4	89,6	7,5	75,8	6,5	86,2	6,8
Venit din proprietate	1,7	0,2	2,8	0,3	3,2	0,3	1,8	0,2	1,7	0,1
Prestații sociale	110,8	13,2	138,1	13,6	176,9	14,9	203,8	17,5	237,9	18,7
..pensii	92,2	11	116,9	11,5	151,9	12,8	173	14,8	192,3	15,1
..indemnizații pentru copii	3,2	0,4	4,7	0,5	4,9	0,4	6,8	0,6	9,2	0,7
..compensații	4,4	0,5	5,5	0,5	6,6	0,6	8,4	0,7	8,1	0,6
..ajutor social	-	-	-	-	-	-	0,9	0,1	2,9	0,2
Alte venituri	156,6	18,6	236,7	23,2	284,1	23,9	252,8	21,7	280,4	22
..remitente	116,3	13,8	178,5	17,5	227,5	19,1	198	17	213,9	16,8
Rata de creștere a remitențelor			53,5%		27,5%		-13,0		8,0	
Urban										
Venituri disponibile - total	1.000,6	100	1.210	100	1.463,3	100	1.477,1	100	1.574,7	100
Activitatea salariaata	571	57,1	679,4	56,2	827	56,5	858,4	58,1	868,9	55,2
Activitatea individuala agricola	26,4	2,6	23,8	2	17,2	1,2	12,9	0,9	19,7	1,2
Venit din activitatea individuala non-agricola	103,6	10,4	101	8,4	129,4	8,8	107	7,2	132,1	8,4
Venit din proprietate	3,7	0,4	5,6	0,5	6,3	0,4	3,8	0,3	3	0,2
Prestații sociale	116,5	11,6	143,6	11,9	198,6	13,6	218,6	14,8	258	16,4
..pensii	92,8	9,3	119,1	9,8	167,1	11,4	183,6	12,4	207,9	13,2
..indemnizații pentru copii	3	0,3	5,8	0,5	5,6	0,4	8,6	0,6	13	0,8
..compensații	4,1	0,4	5,3	0,4	6,1	0,4	7,8	0,5	7,3	0,5
..ajutor social	-	-	-	-	-	-	0,3	0	0,6	0
Alte venituri	179,5	17,9	256,4	21,2	284,8	19,5	276,4	18,7	292,9	18,6
..remitente	118,6	11,8	155,6	12,9	189,4	12,9	185,5	12,6	178	11,3
Rata de creștere a remitențelor			31,2		21,7		-2,1		-4,0	
Rural										
Venituri disponibile - total	723,8	100	878,9	100	987	100	939,2	100	1.054,7	100
Activitatea salariaata	189,2	26,1	233,4	26,6	276,7	28	287,8	30,6	304,7	28,9

Activitatea individuala agricola	249,4	34,5	249,5	28,4	204,3	20,7	169,2	18	201,8	19,1
Venit din activitatea individuala non-agricola	37,9	5,2	38,9	4,4	60,4	6,1	53,1	5,7	52,9	5
Venit din proprietate	0,3	0	0,8	0,1	0,9	0,1	0,4	0	0,7	0,1
Prestații sociale	106,8	14,8	134	15,2	161,1	16,3	193,1	20,6	223,2	21,2
..pensii	91,8	12,7	115,3	13,1	140,8	14,3	165,2	17,6	181	17,2
..indemnizații pentru copii	3,3	0,4	3,8	0,4	4,4	0,4	5,4	0,6	6,4	0,6
..compensații	4,7	0,6	5,6	0,6	6,9	0,7	8,8	0,9	8,6	0,8
..ajutor social	-	-	-	-	-	-	1,3	0,1	4,6	0,4
Alte venituri	140,1	19,4	222,3	25,3	283,7	28,7	235,7	25,1	271,3	25,7
..remitente	114,7	15,8	195,3	22,2	255,5	25,9	207	22	240,1	22,8
Rata de creștere a remitențelor			70,3		30,8		-19,0		16,0	
Raportul rural/urban al remitențelor	-3,3		25,5		34,9		11,6		34,9	

Sursa: BNS.

Tabelul 37. Dinamica indicatorilor sărăciei

	2006	2007	2008	2009	2010
1.6.5.1. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute, total	30,2	25,8	26,4	26,3	21,9
Urban	24,8	18,4	15,2	12,6	10,4
Rural	31,4	31,3	34,6	36,3	30,3
1.6.6. Proporția copiilor sub 18 ani care trăiesc în gospodării sub pragul sărăciei	32,8	27,3	27,2	28,2	24,2
1.6.5.2. Ponderea populației sub pragul sărăciei relative	31,5	31,2	32,1	32,9	30,4
1.6.7. Indicele dezvoltării umane	0,637	0,638	0,644	0,638	0,644

Sursa: BNS.

Tabelul 38. Distribuția pe chintile a veniturilor disponibile ale gospodăriilor casnice

	Urban					Rural				
Lei, medii lunare pe o persoană	I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	V
Venituri disponibile - total	699,4	977,4	1.203,9	1.474,8	2.297,9	609,8	930	1.155	1.425,4	1.874,4
Activitatea salariată	340,4	492,8	613,6	806,9	1.330,9	176,6	250	307,6	447,6	586,2
Activitatea individuală agricolă	41,7	25	24,3	16,7	12,5	157,2	185,2	231,1	246,4	244,4
Venit din activitatea individuală non-agricolă	23,3	54,2	90,4	128,4	213,9	26	47,3	68,6	53,4	110,8
Venit din proprietate	0	3,8	1	3,2	4,5	0	0,1	0,4	1,2	4,5
Prestații sociale	208	259,5	269	288,8	238,4	162,2	241	248,5	268,5	234,6
..pensii	160,9	220,5	233,3	233,7	178,8	111	202,4	216,1	218,7	199,8
..indemnizații pentru copii	14	11,4	11,6	7	18,8	8,8	6,3	5,4	5,4	3,5
..compensații	6,8	8	6,6	8,9	6,4	7,5	9,2	8,9	9,5	8,8
..ajutor social	4,6	1,2	0	0,4	0	11,6	3,8	1	0,7	0
Alte venituri	86	142,2	205,6	230,8	497,8	88	206,4	298,7	408,2	694
..remitente	35,5	101,3	117,9	146	300	62,6	183,8	268,2	368,9	635,6
Structura venitului disponibil										
Venituri disponibile - total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Activitatea salariată	48,7	50,4	51	54,7	57,9	29	26,9	26,6	31,4	31,3
Activitatea individuală agricolă	6	2,6	2	1,1	0,5	25,8	19,9	20	17,3	13
Venit din activitatea individuală non-agricolă	3,3	5,6	7,5	8,7	9,3	4,3	5,1	5,9	3,8	5,9
Venit din proprietate	0	0,4	0,1	0,2	0,2	0	0	0	0,1	0,2
Prestații sociale	29,7	26,6	22,3	19,6	10,4	26,6	25,9	21,5	18,8	12,5
..pensii	23	22,6	19,4	15,8	7,8	18,2	21,8	18,7	15,4	10,7
..indemnizații pentru copii	2	1,2	1	0,5	0,8	1,4	0,7	0,5	0,4	0,2
..compensații	1	0,8	0,6	0,6	0,3	1,2	1	0,8	0,7	0,5
..ajutor social	0,7	0,1	0	0	0	1,9	0,4	0,1	0	0
Alte venituri	12,3	14,6	17,1	15,6	21,7	14,4	22,2	25,9	28,6	37
..remitente	5,1	10,4	9,8	9,9	13,1	10,3	19,8	23,2	25,9	33,9

Sursa: BNS.

Tabelul 39. Căi de a contribui la dezvoltarea Moldovei, în opinia migranților

	2008	2009
Să trimită bani acasă	51,6%	51,1%
Să lanseze o afacere/să investească într-o afacere din Moldova	26,9%	26,2%
Să ajute țara în moment de criză	0,0%	5,2%
Să promoveze imaginea țării peste hotare	7,4%	5,1%
Să apere interesele Moldovei peste hotare	5,5%	3,5%
Să creeze legături/relații culturale cu oamenii din alte țări	3,0%	2,1%
Să cumpere produsele moldovenești de export, fiind peste hotare	2,5%	2,0%
Să rămână politic activi (votarea, etc.)	0,4%	1,6%
Altceva	0,6%	1,3%
NȘ/NR	2,2%	1,9%

Sursa: 2009, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM); Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA” SRL.

Tabelul 40. Contribuția activităților economice la formarea produsului intern brut după sector

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Produsul intern brut	100	100	100	100	100	100
Impozite nete pe produse	16	16,6	16,9	17,7	15,9	16,6
Valoarea adăugată brută – total	84	83,4	83,1	82,3	84,1	83,4
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate	-2	-2,5	-2,3	-2,1	-1,6	-2,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	10,4	11,5	12,6	13,0	13,2	12,8
Agricultura, economia vânatului și silvicultura	16,4	14,5	10,0	8,8	8,5	12,0
Transporturi și comunicații	12,2	11,8	12,3	12,1	12,0	11,3
Industria prelucrătoare	13,3	12,5	11,8	11,3	10,6	10,6
Învățământ	5,6	5,9	5,7	5,6	7,0	6,7
Activități financiare	4,6	5,0	6,0	6,0	6,4	5,7
Tranzacții imobiliare	2,5	2,7	3,6	5,0	5,3	4,8
Sănătate și asistența socială	3,7	3,5	3,8	3,8	4,4	4,2
Administrație publică	4,3	4,7	4,6	4,2	4,7	3,8
Construcții	3,3	4,0	4,8	5,0	3,5	3,4
Energie electrică și termică, gaze și apă	2,0	1,7	2,0	2,1	2,3	2,3
Alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	2,8	3,0	2,1	2,0	1,9	2,0

Hoteluri și restaurante	1,1	1,0	1,1	1,3	1,3	1,3
Activități recreative, culturale și sportive	1,0	1,2	1,4	1,0	1,0	1,0
Tehnica de calcul și activități conexe	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9
Activități asociative	0,5	0,6	0,6	0,5	0,6	0,7
Eliminarea deșeurilor și a apelor uzate; asanare, salubritate și activități similare	0,3	0,4	0,6	0,5	0,6	0,6
Industria extractivă	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4
Cercetare și dezvoltare	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4
Activități de servicii particulare	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4
Servicii acordate gospodăriilor particulare de către personalul angajat	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
Pescuitul, piscicultura	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Închirierea mașinilor și a echipamentelor fără operator, a bunurilor personale și de uz casnic	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Sursa: BNS.

Tabelul 41. Scopul economiilor

	2008	2009
Cazuri de urgență ce necesită bani	17,6%	16,3%
Pentru eventualitatea îmbolnăvirii unui membru al familiei	11,7%	16,9%
Pentru studiile copiilor sau altor membri ai familiei	10,3%	11,0%
Pentru bătrânețe, înmormântare	8,8%	3,5%
Pentru cheltuieli din sezonul iernii	8,3%	9,3%
Pentru a cumpăra/repara o casă sau un apartament	6,8%	4,1%
Evenimente de familie (botez. Cumătrie etc.)	4,5%	3,7%
Pentru eventualitatea șomajului	2,9%	6,9%
Pentru a ne permite niște plăceri (odihnă....)	2,6%	1,9%
Pentru a lansa o afacere	2,5%	2,0%
Pentru a cumpăra bunuri scumpe (calculator, televizor ...)	2,1%	1,7%
Pentru a procura un automobil	1,8%	1,5%
Pentru a migra peste hotare	1,3%	1,3%
Altceva	1,0%	3,6%
Nu facem și nu intenționăm să facem economii	17,5%	14,9%
NȘ/NR	0,3%	1,4%

Sursa: 2009, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM); Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA” SRL.

Tabelul 42. Metode și modele de păstrare a economiilor

	Gospodării beneficiare de remitențe	Gospodării fără remitențe
Păstrarea banilor acasă în valuta străină	30,0%	16,3%
Păstrarea banilor acasă în lei moldovenești	37,0%	61,4%
Procurarea bunurilor de consum îndelungat	8,5%	4,7%
Economii la asociații de economii și împrumut	1,0%	0,6%
Economii la bănci comerciale	20,5%	12,4%
Investiții în afaceri	2,4%	3,3%
Alteceva	0,7%	1,3%

Sursa: 2009, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM); Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA” SRL. Distribuția este realizată doar pe baza gospodăriilor care fac economii.

Tabelul 43. Dinamica sărăciei

	2006	2007	2008	2009	2010
1.6.5.1. Pondere populației sub pragul sărăciei absolute	30,2	25,8	26,4	26,3	21,9
Medii de reședință					
Urban	24,8	18,4	15,2	12,6	10,4
Orașe mari	20,6	14,0	10,9	7,0	7,3
Orașe mici	30,1	23,8	21,2	19,7	14,2
Rural	34,1	31,3	34,6	36,3	30,3
Zone					
Nord	32,8	30,4	30,0	28,3	23,7
Centru	33,7	30,2	31,2	33,2	29,6
Sud, incl. UTAG	34,1	29,5	35,2	38,0	27,7
Municipiul Chișinău	19,7	11,4	8,5	5,3	5,3
Tipul gospodăriei					
Gospodărie dintr-o persoană	29,6	25,8	29,0	29,7	20,0
Cuplul familial fără copii	25,7	26,1	27,6	23,6	18,9
Cuplul familial cu copii până la 18 ani	29,0	22,1	25,3	22,9	19,8
Părinte singur cu copii până la 18 ani	27,1	21,9	20,6	25,0	19,0
Alte gospodării cu copii	34,9	31,6	28,8	31,9	28,5
Alte gospodării fără copii	27,3	21,3	22,7	23,0	18,5

Compozența gospodăriei					
Gospodării cu 1 copil până la 18 ani	25,1	22,9	22,4	21,0	20,4
Gospodării cu 2 copii până la 18 ani	31,7	26,1	25,6	27,7	22,9
Gospodării cu 3 copii până la 18 ani	52,8	43,1	42,3	47,5	38,2
Gospodării fără copii până la 18 ani	27,2	23,8	25,8	24,5	19,0
Categoriile sociale economice					
Salariați în sectorul agricol	42,8	39,9	42,8	48,1	44,9
Salariați în sectorul non-agricol	19,0	16,2	14,4	12,3	10,1
Lucrători pe cont propriu în sectorul agricol	34,5	35,0	36,9	47,0	36,5
Lucrători pe cont propriu în sectorul non-agricol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pensionari	41,8	33,5	37,3	35,6	28,1
Alte	23,8	16,4	17,9	16,1	12,7
Sursa principală de venit a capului gospodăriei					
Activitate salarizată	23,6	20,1	18,9	17,4	15,5
Activitate pe cont propriu în sectorul agricol	34,5	35,0	36,9	47,0	36,5
Activitate pe cont propriu în sectorul non-agricol	23,0	18,3	19,1	17,2	12,0
Prestații sociale	41,6	33,6	36,9	35,6	28,4
Bani din altă țară	16,7	9,2	12,1	12,6	8,0
Alte surse	29,8	9,7	26,6	20,7	21,5
Nivelul educațional al capului gospodăriei					
Studii superioare	12,2	8,7	8,1	4,1	4,8
Studii medii profesionale și de specialitate	24,4	22,4	22,5	22,4	17,5
Studii medii generale	33,5	26,8	29,4	24,8	23,1
Studii medii incomplete sau primare	45,4	40,7	42,6	46,7	39,1
Fără studii	55,2	51,0	55,9	57,0	53,5
Tipul gospodăriei					
Gospodării cu migranți	20,8	18,6	15,3	14,7	12,8
Gospodării fără migranți	31,9	27,2	28,6	28,1	23,5
1.6.5.2. Ponderea populației sub pragul sărăciei relative	31,5	31,2	32,1	32,9	30,4

Sursa: BNS CBGC.

Tabelul 44. Proporția copiilor sub 18 ani care trăiesc în gospodării sub pragul sărăciei

	2006	2007	2008	2009	2010
Total	32,8	27,3	27,2	28,2	24,2
Medii de reședință					
Urban	25,6	18,1	13,9	12,8	9,8
Orașe mari	21,6	13,2	9,1	5,4	6,1
Orașe mici	30,2	23,4	20,1	21,5	14,7
Rural	37,0	33,0	34,9	37,7	33,0
Zone					
Nord	31,9	30,6	27,5	27,5	24,4
Centru	37,7	33,3	33,8	37,6	33,5
Sud, incl. UTAG	38,2	29,1	35,3	37,1	29,3
Municipiul Chișinău	21,0	11,3	6,8	5,0	4,7

Sursa: BNS CBGC.

Tabelul 45. Distribuția cheltuielilor de consum pe grupuri de chintile (20%) pe adult echivalent

	2006	2007	2008	2009	2010
Total	100	100	100	100	100
Chintila I	8,2	8,1	8,3	7,9	8,1
Chintila II	12,8	12,9	13,5	13,1	13
Chintila III	17,1	16,7	16,7	16,9	16,6
Chintila IV	22,8	22,1	21,7	22,5	21,7
Chintila V	39,1	40,1	39,8	39,6	40,5

Sursa: MEEd în baza datelor BNS.

Tabelul 46. Copii lăsați fără îngrijire părintească în gospodării cu membri migranți

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2.2.2. Numărul de gospodării cu copii în vârstă sub 18 ani cu membri care sunt temporar peste hotare	0	0	157.000	140.800	126.200	126.600
2.2.3. Proporția gospodăriilor cu membri care sunt temporar peste hotare	23,79	19,99	21,39	19,44	18,53	18,81
2.2.4. Proporția gospodăriilor cu copii în vârstă sub 18 ani cu membri care sunt temporar peste hotare în totalul gospodăriilor cu copii	0,00	0,00	30,84	28,34	26,00	26,25
2.2.5. Rata de creștere a numărului de gospodării cu membri care sunt temporar peste hotare	0,00	-19,8	7,9	-7,0	-4,8	2,7

Sursa: BNS, CBGC.

Tabelul 47. Numărul de copii lăsați în RM fără grija părintească de părinții care au emigrat

	MMPSF			MEd		
	2009	2010	+/-, %	2009	2010	+/-, %
Un părinte	36.930	35.624	-3,54	34.145	33.696	-1,31
Ambii părinți, singurul părinte	17.656	16.441	-6,88	20.447	20.480	0,16
Total	54.586	52.065	-4,62	54.592	54.176	-0,76

Sursa: MMPSF, MEd.

Tabelul 48. Serviciile sociale și vârstnicii care beneficiază de acestea

	2009			2010		
	Nr. Serv.	Nr. Benef.	Benef. %	Nr. Serv.	Nr. Benef.	Benef.%
Aziluri	29	705	13,9	29	663	12,7
Centre de zi	37	2.209	43,7	34	2.271	43,3
Centre/Servicii de plasament	7	139	2,7	8	147	2,8
Centre mixte	29	1.615	31,9	30	1.696	32,4
Centre de reabilitare medico-socială	5	391	7,7	7	463	8,8
Total	107	5.059	100,0	108	5.240	100,0

Sursa: MMPSF.

Tabelul 49. Evoluția ratelor brute de înrolare în învățământul general obligatoriu

		2005	2006	2007	2008	2009	2010
Primară	Urban	102,4	100,5	100,9	101,6	102,4	104
	Rural	93,7	91,4	90,5	89,4	88,9	88
Total		96,7	94,4	94	93,6	93,5	93,6
Gimnazială	Urban	97,7	95,4	95,4	95,1	95,8	95,6
	Rural	90,3	87,9	87,3	86,3	85,3	84,3
Total		93	90,5	90,1	89,3	88,8	88,1

Sursa: BNS.

Tabelul 50. Evoluția cheltuielilor pentru ocrotirea sănătății

		Asistență și susținere socială	Educație	Sănătate	Cultură, acțiuni tineret, sport	Total sector social
2000	% în BPN	27,6	15,7	8,9	1,6	53,8
	% în PIB	10	5,7	3,2	0,7	19,58
2005	% în BPN	30,4	19,3	11,3	2,3	63,3
	% în PIB	11,3	7,2	4,2	0,7	23,45
2006	% în BPN	28,7	20,1	11,7	2,7	63,2
	% în PIB	11,5	8,2	4,7	1,0	25,38
2007	% în BPN	29,4	19,0	11,7	2,5	62,6
	% în PIB	12,4	8	4,9	1,0	26,28
2008	% în BPN	30,2	19,8	13,0	2,4	65,4
	% în PIB	12,5	8,2	5,4	1,1	27,18
2009	% în BPN	33,2	20,7	14,1	2,1	70,2
	% în PIB	15,1	9,4	6,4	0,9	31,75
2010	% în BPN	35	22,4	13,6	2,0	73,0
	% în PIB	14,3	9,2	5,6	0,7	29,81

Sursa: MF, "Evoluția bugetului public național în anii 2000–2010".

Tabelul 51. Personalul medical în sistemul ocrotirii sănătății

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Medici, total pers.	13.886	10.833	10.767	10.646	10.757	10.761	10.619
Personal medical mediu, total pers.	32.406	23.510	22.678	22.648	22.658	23.141	23.003
Gradul de asigurare cu medici la 10 000 locuitori	32,6	30,2	30,1	29,8	30,1	30,3	29,8
Urban	64	64,5	65,1	63,8	64,4	65	63,7
Rural	6,5	5,9	5,9	5,9	5,8	5,7	5,7
Gradul de asigurare cu personal medical mediu la 10 000 locuitori	76	65,5	65,1	63,4	63,5	65	64,6
Urban	137,1	120	120	116,6	117,8	121,3	125,6
Rural	25,3	27,1	26,5	25,9	25,2	25,1	24,7

Sursa: MS, CNMS.

Tabelul 52. Cauzele lipsei poliței de asigurare medicală

	Total	Urban	Rural
Nu este angajat	33,3	40,7	30,5
Lucrează neoficial	17	25,9	13,7
Nu are nevoie/ se consideră sănătos	7,4	1,8	9,5
Este costisitor	26,2	18,3	29,1
Nu are nevoie ca oricum va trebui să plătească la doctor	10,8	9,9	11,2
Lucrează sezonier	1,2	0	1,7
Lucrează în străinătate	3,4	2,1	3,9
Are alt tip de asigurare	0,7	1,4	0,4
Total	100	100	100

Sursa: BNS, Modulul Ad-hoc în sănătate 2010.

Tabelul 53. Dinamica indicatorului speranței de viață la naștere, pe medii de reședință și sexe

		2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total pe republică	Total	67,59	67,85	68,4	68,79	69,36	69,31	69,11
	Bărbați	63,87	63,84	64,57	65,04	65,55	65,31	65
	Femei	71,22	71,66	72,23	72,56	73,17	73,37	73,41
Urban	Total	68,79	70,03	70,39	70,45	71,22	71,51	72,04
	Bărbați	65,01	66,11	66,53	66,4	67,12	67,48	67,77
	Femei	72,57	73,99	74,11	74,32	75,1	75,33	76,25
Rural	Total	66,82	66,5	67,18	67,76	68,22	67,95	67,38
	Bărbați	63,07	62,41	63,34	64,2	64,59	63,98	63,41
	Femei	70,42	70,62	71,1	71,48	72	72,18	71,71

Sursa: BNS, banca de date statistice.

Tabelul 54. Dinamica comparativă a indicatorului speranței de viață la naștere după regiune

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Moldova	67,6	67,8	68,4	68,8	69,4	69,3	69,1
Regiunea Europeană	73,74	74,64	75,27	75,6	75,83	76,23	76,3
UE 27	77,5	78,7	79,2	79,4	79,6	79,8	79,9
CSI	67,0	67,1	68,0	68,5	68,8	69,5	

Sursa: BNS, OMS, banca de date statistice.

Tabelul 55. Dinamica comparativă a indicatorului mortalității infantile, după regiune (ODM 4)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Moldova	18,3	12,4	11,8	11,3	12,2	12,1	11,7
Regiunea Europeană	9,8	8,2	7,8	7,6	7,5	7,3	7,3
UE	5,9	4,9	4,6	4,5	4,3	4,2	4,2
CSI	16,5	13,3	12,6	12,1	12,2	11,7	

Sursa: BNS, OMS, banca de date statistice.

Tabelul 56. Dinamica comparativă a indicatorului mortalității copiilor de până la 5 ani, după regiune (ODM 4)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Moldova	22,4	15,7	14	14	14,4	14,3	13,6
Regiunea Europeană	12,6	10,36	9,94	9,59	9,45	9,23	9,18
UE	7,1	5,8	5,6	5,4	5,13	5,07	5,01
CSI	22,3	17,42	16,64	15,82	15,7	15,8	

Sursa: BNS, OMS, banca de date statistice.

Tabelul 57. Dinamica comparativă a indicatorului mortalității materne, după regiune (ODM 5)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Moldova	27,1	18,6	16	15,8	38,4	17,2	44,5
Regiunea Europeană	19,1	14,2	14,3	14,0	13,8	15,3	13,29
UE	7,9	6,0	6,2	5,7	6,0	6,3	6,1
CSI	39,32	27,4	26,65	26,27	24,76	27,76	23,02

Sursa: BNS, OMS, banca de date statistice.

Tabelul 58. Incidența maladiilor social condiționate

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Incidența HIV/SIDA la 100 mii locuitori	4,12	8,4	12,5	14,7	19,4	17,12	17,12
Incidența HIV/SIDA printre populația tânără 15 -24 ani	10,4	20,1	18,8	21,2	16,1	19,6	21,01
Incidența globală a tuberculozei active la 100 mii locuitori	68,7	130,9	128,4	127,1	114,4	112,4	107,4
Rata mortalității asociate cu tuberculoza	17,2	19,1	19,3	20,2	17,4	17,5	16,5

Sursa: MS.

Anexa 3. Cadrul legislativ curent al Republicii Moldova în domeniul managementului migrației

Instrument	Details
Legile și regulamentele naționale cheie în domeniul migrației	<ol style="list-style-type: none"> 1. 274/27.12.2011 Legea cu privire la integrarea străinilor în Republica Moldova 2. 215/04.11.2011 Legea cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova 3. 200/16.07.2010 Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini 4. 180/10.07.2008 Legea cu privire la migrația de muncă 5. 270/18.12.2008 Legea cu privire la azil în Republica Moldova 6. 162/13.07.2007 Legea cu privire la serviciul de grăniceri (nu mai este în vigoare după intrarea în vigoare la 1 iulie 2012 a Legii 283/28.12.2011 cu privire la poliția de frontieră) 7. 241/20.10.2005 Legea cu privire la prevenirea și lupta împotriva traficului de persoane
Hotărârile Guvernului cheie relevante pentru domeniul migrației	<ol style="list-style-type: none"> 1. 128/24.02.2012 Hotărârea cu privire la facilitarea procedurii de acordarea dreptului de ședere și eliberării actelor de identitate străinilor angajați în cadrul proiectelor de asistență externă 2. 82/24.08.2011 Dispoziția cu privire la îmbunătățirea situației în domeniul imigrării străinilor în Republica Moldova și facilitarea condițiilor pentru a obține dreptul de ședere pentru investitorii străini și alte categorii de imigranți 3. 1187/22.12.2010 Hotărârea cu privire la implementarea ghișeului unic pentru documentarea străinilor 4. 847/11.07.2008 Hotărârea Guvernului cu privire la crearea Centrului de asistare și protecție pentru victimele și potențialele victime ale traficului de ființe umane 5. 1401/13.12.2007 Hotărârea cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului Informațional Integrat Automatizat „Migrație și azil” 6. 741/29.06.2007 Hotărârea cu privire la situația demografică în Republica Moldova 7. 40/12.01.2007 Hotărârea cu privire la crearea Sistemului Informațional Integrat Automatizat în domeniul migrației 8. 1386/11.10.2002 Hotărârea cu privire la aprobarea Concepției politicii migraționale a Republicii Moldova

Strategii și planuri de acțiuni guvernamentale cheie relevante pentru domeniul migrației	<p>2012</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Moldova 2020. Strategia Națională de Dezvoltare: 7 soluții pentru Republica Moldova (aprobată de Parlament la 11 iulie 2012) 2. Planul de acțiuni pentru susținerea național-culturală și socială a diasporei moldovenești pentru anii 2012-2014 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 237 din 17.04.2012) 3. Planul Național de Acțiuni în domeniul ocupării pentru 2012 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1011 din 27.12.2011) 4. Planul Național de Acțiuni pentru anii 2011-2015 cu privire la implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020) (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1009 din 26.12.2011)
	<p>2011</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Programul strategic național în domeniul securității demografice din Republica Moldova (2011-2025) (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 768 din 12.10.2011) 2. Planul Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2011–2014 (aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 90 din 12.05.2011) 3. Strategia Națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020) (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 655 din 08.09.2011) 4. Program Național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – UE în domeniul liberalizării regimului de vize (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 122 din 04.03.2011)
	<p>2010</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Programul pilot de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+1” pentru anii 2010-2012 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 972 din 18.10.2010) 2. Programul Național pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2010-2011 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.835 din 13.09.2010) 3. Planul de Acțiuni în domeniul migrației și azilului pentru 2010-2011 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 792 din 3 septembrie 2010) 4. Planul Național de Acțiuni pentru protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010-2011 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 450 din 02.06.2010)

	<p>2008</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Planul Național de Acțiuni pentru 2008 cu privire la protecția cetățenilor Republicii Moldova peste hotare (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 94 din 04.02.2008) 2. Planul de Acțiuni pentru consolidarea managementului migrației și sistemului de azil în Republica Moldova pentru anii 2008-2009 (aprobat de Hotărârea Guvernului nr. 768 din 27.06.2008) 3. Strategia Sistemului Național de Referire pentru protecția și susținerea victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane și a Planului de Acțiuni cu privire la implementarea Strategiei Sistemului Național de Referire pentru protecția și susținerea victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pentru anii 2009–2011 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 257 din 05.12.2008) 4. Planul de Acțiuni pentru consolidarea reîntoarcerii lucrătorilor migranți moldoveni de peste hotare (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1133 din 09.10.2008) 5. Declarația comună cu privire la Parteneriatul de Mobilitate Republica Moldova – UE, semnată la 5 iunie 2008 în Luxemburg
	<p>2007</p> <p>Strategia Națională cu privire la politica ocupațională pentru anii 2007-2015 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 605 din 31.05.2007)</p>
	<p>2006</p> <p>Planul Național de Acțiuni pentru susținerea persoanelor originare din Republica Moldova, domiciliat peste hotare (diaspora moldovenească), pentru perioada 2006-2009 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 809 din 10.07.2006)</p>
	<p>2005</p> <p>Programul Național de Acțiuni în domeniul migrației și azilului în cadrul Planului de Acțiuni Republica Moldova – UE (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 356 din 22 aprilie 2005)</p>
	<p>2003</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Planul Național de Acțiuni pentru combaterea traficului de ființe umane (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 28 din 18.03.2003) 2. Strategia Națională pentru protecția copilului și familiei (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 727 din 16.06.2003)
	<p>2002</p> <p>Concepția politicii migraționale a Republicii Moldova (aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1386 din 11.10.2002)</p>

<p>Acordurile bilaterale cheie</p>	<p>Republica Moldova face parte din următoarele acorduri bilaterale în domeniul securității sociale: Bulgaria (2008), România (2010), Luxembourg (2010), Austria (2011), Estonia (2011), Portugalia (2011), Republica Cehă (2011).</p> <p>De asemenea, Moldova a încheiat acorduri în domeniul migrației muncii cu Italia (2011).</p> <p><i>N.B.: la moment, se negociază următoarele acorduri bilaterale, în domeniul securității sociale – cu Polonia, Ungaria, Lituania, Belgia, Italia. Proiectul acordului bilateral în domeniul migrației muncii este la moment negociat cu Federația Rusă.</i></p>
<p>Acordurile de readmisie</p>	<p>Republica Moldova face parte din următoarele acorduri de readmisie cu UE (în vigoare din 1 ianuarie 2008), Ucraina (1997), Elveția (2004 și 2010), Norvegia (2006), Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei (2008), Serbia (2011) și Danemarca (2011). Între anii 2009 și 2011, Republica Moldova a semnat protocoale adiționale de implementare pentru Acordul de Readmisie UE - Republica Moldova cu 11 state membre ale UE. Sunt în curs de pregătire negocierile cu alte 11 state membre UE.^a</p> <p>În același context, Protocoale adiționale pentru implementarea Acordului de Readmisie UE – Republica Moldova sunt negociate cu următoarele țări: Italia; Olanda; Finlanda; Cipru; Irlanda; Portugalia; Polonia; Spania; Suedia.</p> <p>Între timp, continuă negocierile pentru acordurile de readmisie între Republica Moldova și principalele țări de origine pentru migrații irregulare. În 2007, un proiect al acordului interguvernamental cu privire la readmisia persoanelor care domiciliază fără autorizare a fost aprobat și trimis Rusiei, Uzbekistanului, Tadjikistanului, Georgiei, Azerbaidjanului, Armeniei, Kazahstanului, Belarusei, Kîrgîzstanului, Turkmenistanului, Turciei, Siriei, Bangladeshului, Indiei, Libanului, Pakistanului, Iordaniei, Afganistanului, Iranului, Irakului, Chinei, Bosniei și Herțegovinei^b.</p>

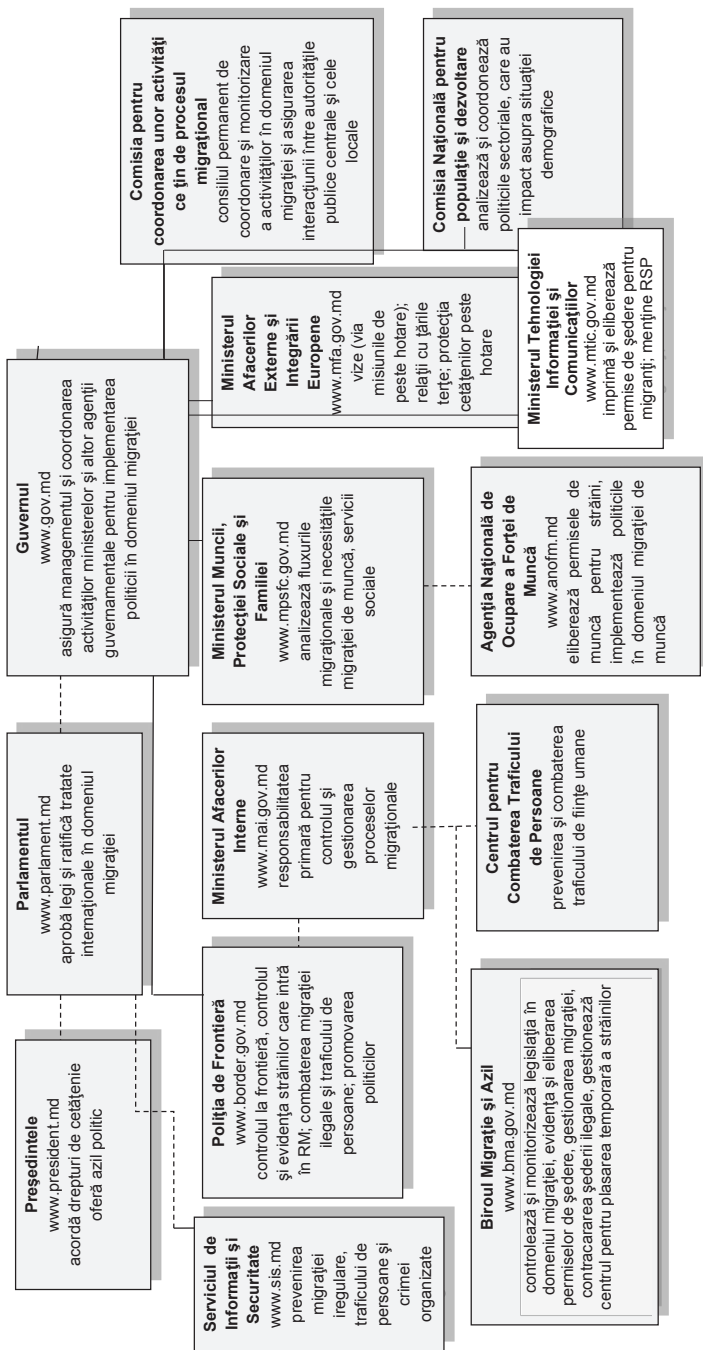
^a Documentul comun de lucru pentru personal. Al doilea raport de progres cu privire la implementarea de către Republica Moldova a Planului de Acțiuni cu privire la liberalizarea regimului de vize – Înaltul Reprezentant al UE pentru afaceri externe și politica de securitate, Bruxelles, 9.2.2012, SWD (2012) 12 final

^b Raportul Comisiei pentru Parlamentul și Consiliul European cu privire la implementarea de către Republica Moldova a Planului de Acțiuni privind liberalizarea regimului de vize – Comisia Europeană, Brussels, 22.6.2012, COM (2012) 348 final (http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/external/docs/COM%20Report%20VAP%20Moldova%20June%202012%20FINAL.PDF)

<p>Convenții internaționale/ documente cu privire la drepturile omului</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Convenția Europeană cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului (ratificată prin Hotărârea Parlamentului din 12.09.1997) • Convenția Consiliului Europei cu privire la lupta împotriva traficului de ființe umane (ratificată prin Legea nr. 67 din 30.03.2006) • Convenția Europeană cu privire la statutul juridic al lucrătorilor migranți (ratificată prin Legea nr. 20-XVI din 10.02.2006) • Convenția ILO nr. 97 cu privire la migrația în scop de angajare (ratificată prin Legea nr. 209-XVI din 29.07.2005) • Protocolul cu privire la lupta împotriva traficului ilegal al migranților pe cale terestră, maritimă și aeriană, adițional la Convenția ONU cu privire la crima organizată transnațională (ratificat prin Legea 16 din 17.02.2005) • Protocolul cu privire la prevenirea, suprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii, care suplimentează Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale (ratificat prin Legea nr. 17 din 17.02.2005) • Constituția OIM (ratificată prin Legea nr. 215-XV din 29.05.2003) • Convenția ILO cu privire la munca forțată, 1930 (Nr. 29) (în vigoare din 23.03.2001) • Convenția Europeană cu privire la statutul juridic al lucrătorilor migranți din 24 noiembrie 1997 (în vigoare din 01.10.2006) • Protocolul împotriva contrabandei cu migranți pe cale terestră, maritimă și aeriană, în suplimentarea Convenției Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale (în vigoare din 16.09.2005) • Protocolul pentru prevenirea, suprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii, care suplimentează Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale (în vigoare din 16.10.2005)
--	---

Anexa 4. Cadrul instituțional pentru politicile vizând migrația și azilul

**MOBILITATE
pentru
DEZVOLTARE**

Această publicație a fost realizată cu suportul Proiectului „Susținerea implementării componentei de migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE-Moldova,” finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Organizația Internațională pentru Migrație, Misiunea în Moldova, în parteneriat cu Guvernul Republicii Moldova.

„Uniunea Europeană este formată din 27 state membre care au decis să-și unească, treptat, know-how-ul, resursele și destinele. Împreună, pe parcursul unei perioade de extindere de 50 de ani, aceste state au edificat o zonă de stabilitate, democrație și dezvoltare durabilă, păstrând în același timp diversitatea culturală, toleranța și libertățile individuale.

Uniunea Europeană și-a asumat angajamentele de a-și partaja realizările și valorile sale cu țările și națiunile dincolo de frontierele sale.”

Comisia Europeană este organul executiv al UE.

Conținutul acestei publicații este responsabilitatea totală a autorilor și nu reflectă sub nici o formă viziunile Uniunii Europene.

17 route des Morillons CH-1211 Geneva 19, Elveçia
Tel: +41 22 717 9111 • Fax: +41 22 798 6150
E-mail: hq@iom.int • Internet: <http://www.iom.int>